

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSEMŢĂTATEA
DIVANURILOR AD-HOC DIN IAŞI ŞI BUCUREŞTI

IN ISTORIA RENĂŞTERII ROMÂNIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

SECRETAR GENERAL AL ACADEMIEI ROMÂNE

IV. LUCRĂRILE DIVANURILOR AD-HOC DIN IAŞI ŞI BUCUREŞTI

EXTRAS DIN:

ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE

Seria II. — Tom. XXXIII.

MEMORIILE SECŢIUNII ISTORICE

BUCUREŞTI

LIBRĂRIILE SOCEC & Comp., C. SFETEA ŞI LIBRĂRIA NAŢIONALĂ

LEIPZIG

OTTO HARRASSOWITZ.

VIENA

GEROLD & COMP.

1911.

29.465

Preţul 1 leu 60 bani.

Analele Societății Academice Române. — Seria I :

Tom. I—XI. — Sesiunile anilor 1867—1878.

Analele Academiei Române. — Seria II:

L. B.

Tom. I—X. — Desbaterile și memoriile Academiei în 1879—1888.

Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1878—1888

2.—

Tom. XI—XX. — Desbaterile și memoriile Academiei în 1888—1898.

Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1888—1898

2.—

Tom. XXI.—Desbaterile Academiei în 1898—9.

5.—

• XXI.—*Memoriile Secțiunii Istorice*

6.—

• XXII.—Desbaterile Academiei în 1899—1900.

6.—

• XXII.—*Memoriile Secțiunii Istorice*

3.—

• XXIII.—Desbaterile Academiei în 1900—1901.

5.—

• XXIII.—*Memoriile Secțiunii Istorice*

4.—

• XXIV.—Desbaterile Academiei în 1901—2.

6.—

• XXIV.—*Memoriile Secțiunii Istorice*

3.—

Doă acte oficiale necunoscute de pe timpul Impăratului Bizantin
Isaac II Angel, privitoare la Românii din Peninsula Balcanică
spre finele secolului XII, de *C. Erbiceanu*.

—,40

Teoria probei (în știința modernă), de *Petre Popescu*

—,50

Priviri istorice și literare asupra epocii fanariotice, de *C. Erbi-*
ceanu

—,40

Din luptele pentru neam: Răsturnarea lui Vasile Lupu. Studiu istoric,
de *I. Tanoviceanu*

—,30

«China supusă», manuscript grecesc cu acest titlu. Descriere și extracte,
de *C. Erbiceanu*

—,20

Luteranismul, calvinismul și introducerea limbii române în bisericile
din Ardeal, de *Dr. At. M. Marienescu*

—,30

Originea Voevodatului la Români, de *Ioan Bogdan*.

—,20

România sub raportul moral, de *I. Tanoviceanu*

—,80

• XXV.—Desbaterile Academiei în 1902—3.

5,50

• XXVI.—Desbaterile Academiei în 1903—4.

5.—

• XXVI.—*Memoriile Secțiunii Istorice*

5.—

Regele Carol I și Instrucțiunea publică. Cuvântare de Zece Maiu
1903, de *D. A. Sturdza*.

—,20

Despre Cnejii Români, de *I. Bogdan*.

—,40

Din viața romană: Podoabele, toaleta și petrecerile unei elegante,
de *Ion Kalinderu*.

—,50

Un hrisov al lui Mircea cel Bătrân din 10 Iunie 1415, de *Ioan Bogdan*.

—,20

Ilirii, Macedo-Români și Albanezii. Disertațiune istorică, de *Dr.*
Atanasie M. Marienescu

—,60

Episcopia Strehaiei în anii 1673—1688. Notă istorică, de *I. Bianu*.

—,20

Nicopole 1396—1877—1902. — Cuvântare rostită de CAROL I, Regele
României.

Din viața romană: Societatea înaltă pe vremea lui Pliniu cel tânăr,
de *Ion Kalinderu*.

1.—

Biserica și podul din Borzești, precum și o ochie relativă la bisericile
zidite de Ștefan cel Mare, de *Dr. C. I. Istrati*.

2.—

• XXVII.—Desbaterile Academiei în 1904—5.

8.—

• XXVII.—*Memoriile Secțiunii Istorice*.

4.—

Ștefan cel Mare, Mihaiu Viteazul și Mitropolia Ardealului, de *N. Iorga*.

—,40

Românii din Bosnia și Herțegovina în trecut și în prezent, de
Isidor Ieșan

—,30

Câteva manuscrise și documente din țară și din străinătate rela-
tative la istoria Românilor, de *N. Iorga*

—,20

Vieța lui Alexandru Vodă Callimachi, Domn al Moldovei, cu prile-
jul descoperirii testamentului său, de *N. Iorga*

—,20

Indreptări și întregiri la istoria Românilor după acte descoperite
în arhivele săsești. I. Brașovul, de *N. Iorga*

—,50

Bărbații culti greci și români și profesorii din Academiiile de Iași și
București din epoca zisă fanariotă (1650—1821), de *C. Erbiceanu*.

—,50

Nichifor dascălul, exarh patriarhal, și legăturile lui cu țerile noastre
(1580—1599), de *N. Iorga*

—,20

Datele cronicelor moldovenesti asupra anilor de domănie ai lui Ale-
xandru cel Bun, de *Dimitre Onciul*

—,30

Contribuțiuni la biografiile unora din cronicarii moldoveni, de
I. Tanoviceanu. (Cu 1 tabelă.)

—,30

Despre Ungurii și Episcopiile catolice din Moldova, de *Radu Rosetti*.

—,80

Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești
(1849—1856). Memoriul I, de *N. Iorga*

—,30

• XXVIII.—Desbaterile Academiei în 1905—6.

5.—

• XXVIII.—*Memoriile Secțiunii Istorice*

6.—

Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești
(1849—1856). Memoriul II, de *N. Iorga*.

1,60

B272815(4)

B.C.U. Bucuresti

C111869

INSEMNAȚATEA
DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI
IN ISTORIA RENAȘTERII ROMÂNIEI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

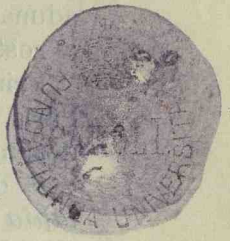
Secretar general al Academiei Române.

IV.

Lucrările Divanurilor ad-hoc din Iași și București.

Sedința dela 25 Martie 1911.

Donațiunea Maiorescu

Amândouă Căimăcămiile din Iași și București aveau acelaș punct de vedere—satisfacerea ambițiunei pretendenților la Domnie.—Acest punct de vedere personal s'a accentuat din întâmplare la Iași mai tare decât la București, și a silit din capul locului în Moldova pe adevărații reprezentanți ai dorințelor poporului să se organizeze într'un partid politic pentru a sdrobi pe adversarii lor, pe separatiști.

Areopagul European nu se întrunise însă, după un mare și crunt rășboiu, pentru a mănține și a întări în Principatele Dunărene starea de lucruri anterioară, ci pentru a stabili o nouă situațiune pentru un popor, care gemea sub o asuprire seculară. Congresul de Paris din 1856 se legase să dea populațiunei din Principate puțința de a-și asigura și ea un viitor fericit în desvoltarea omenirei.

Eră fără îndoială foarte greu de a formulă în mod practic această idee frumoasă. Areopagul European, după lungi și anevoioase discuțiuni, a izbutit să dea, prin iustrucțiunile sale elaborate pentru Comisiunea Europeană de cercetare, tot ajutorul ce eră necesar. Instrucțiunile erau formulate în mod precis, căci Comisiunea nu aveă a luă nici o hotărîre. Ea căpătase o misiune mai restrânsă, de a culege dorințele cetățenilor la fața locului, în acelaș timp în

C111869

Moldova și în Valahia, fără a se încerca a impune o voință oarecare. Hotărîrea eră să o iea iarăș o conferință întrunită la Paris și compusă din aceleași Puteri, cari au semnat Tractatul din 1856.

Eră dar evident, că un Divan ad-hoc, ales sub presiunea inimicilor interni și externi nu putea fi recunoscut de Puterile semnatare Tractatului de Paris din 30 Martie 1856, ca o adunare în stare să rostească în mod liber și independent dorințele Românilor din Principatele Dunărene, privitoare la organizarea temeinică a Statului.

Caimacamul Moldovei o luase înainte ca să-și asigure Domnia și Divanul ad-hoc, adunat de Vogoride, eră destinat a deschide pe furis prin falsificări și presiuni calea aspirațiunilor la Domnie. Această adunare nu putea dar reprezintă țara, nici nu putea să fie menită a rosti adevăratele și neapăratele dorințe ale populațiunei.

Printr'o înțelegere comună între Puterile semnatare Tractatului de Paris, Divanul ad-hoc din Iași, adunat de Vogoride, a fost anulat și desființat.

E dar clar și evident, că *Unirea Principatelor Moldova și Valahia sub un Principe Ereditar, luat din familiile domnitoare din Europa, a fost una din cestiunile cele mari, cari agitau lumea în 1856*. Ea nu eră importantă numai pentru Principate, ci și pentru Europa, fiindcă, dimpreună cu dânsa, se puneau în mișcare și alte mari cestiuni, cari au schimbat fața politică a Europei, Regatul Italiei mai întâiu și în urmă Imperiul German. De aceea mersul înainte al Unirii Principatelor nu putea fi oprit de intrigi și interese personale, mai ales când eră susținut în Principate de poporul român, condus de bărbați energici, bine pregătiți și buni patrioți.

Iată însemnătatea Divanurilor ad-hoc din Iași și București în Istoria renașterii României.

Ele au fost, după secole de mizerie, întâile adunări naționale, cari sub ochii Europei întregi, au rostit cu cumpăneală, cu vrednicie, și cu voință tare, voințele națiunei.

*

Ca un document istoric, dăm aici lista deputaților Divanului ad-hoc ales de Vogoride, după «Gazeta de Moldavia», No. 57 din 22 Iulie (3 August) 1857:

1. Clerul

Egumenii: Arhiereul Iosif Evhanton, Egumen Mănăstirei Râșca.
Arhimandritul Nicon, Egumen Mănăstirei Bisericani.

Arhimandritul Gherasim, Starețul Mănăstirei Neamțu și Săcul, Chinovii.

Arhimandritul Iosif, Egumenul Mănăstirei Vorona, Chinovie.

Clerul Mirean : Iconomul Ioan Silvanu, Preotul Mitropoliei din Iași.

Iconomul Ioan Râșcanu, Preotul Episcopiei de Huși.

Iconomul Teodorul, Preotul Episcopiei de Roman.

2. Deputații județelor.

JUDEȚUL	PROPRIETARI MARI	PROPRIETARI MICI	ȚĂRANI	ORĂȘENI	TOTAL
Iași	Logof. Teodor Balș Post. Const. Carp	Cluceral Costachi Bădărău	Vasile Koniak din Mironeasa	Vor. A. C. Sturdza Post. George Asachi Post. Vas. Drăghici Postelnicul Teodor Burada	8
Dorohoiu	Spăt. G. Codrescu Ban. Manol. Mișoglu	Comis. George Mavrodi	Iordachi a Frăsinei din Drăgușani	Post. Mih. Gherghel	5
Botoșani	Aga Const. Ciolac Spăt. Dim. Gavrilas	George Gherman	Vasile Diaconu din Zlătunoaia	Căminar. Ioan Radu Sardar. Const. Ma- vrogheni	6
Suceava	Post. Nicolae Istrati Aga Lupu Botez	George Monoliu	Pintelie Niculiță din Broșteni	Post. Dim. Grigoriu	5
Neamțu	Log. I. Cantacuzin Vorn. Grigorie Balș	George Stihî	Ioan Baghioasi din Săvinești	Grigorie Isăcescu	5
Roman	Aga Ioan Burki Comis. George Teodoru	Slug. G. Rugină	Vasile Ioan din Cordon	Aga George Mardarie	5
Bacău	Aga Al. Paraschiv Spăt. Petru Cosmiță	Ilie Biberi	Constantin Oancea din Valea Seacă	Spăt. Ioan Vasiliu	5
Putna	Log. Cost. Catargiu Log. Alecu Balș	Polcovnicelul Ioniță Șerban	Ioan Poasă din Câmpuri	Spăt. Ghiță Dimitriu	5
Tecuciu	Post. Panait Balș Aga Petru Ciucă	Post. Miron Botezatu	David Samuil din Colonești	Banul Teodor Moisa	5

JUDEȚUL	PROPRIETARI MARI	PROPRIETARI MICI	ȚĂRANI	ORĂȘENI	TOTAL
Galați	Print Alex. Moruzi Spăt. Mih. Kikuș	Post. Teod. Buhociu	George Bosea din Băleni	Aga Mih. Străjescu Aga G. Constantin	6
Tutova	Sp. Kostachi Donici Spăt. Sc. Miclescu	Slug. Dim. Petrovici	Marin Telibașa din Stănuști	Spăt. Ștefan Scantei	5
Vasluiu	Aga G. Racoviță Post. Teodor Râșcanu	Pitar Mihail Motăș	Doroftei Scurtu din Drăgușani	Dim. Ghidionescu	5
Fălcu	Aga Lascaraki Kostaki Aga George Tulbure	Aga Grig. Buhicea	Florea Munteanu din Vetrișoara	Sardarul G. Tulbure	5
Ismail	—	—	D. Vasilico Aramov din Bolgrad	Lazar Galiardi	2
Total . . .	26	13	14	19	72

Prin Ferman numai Mitropolitul și Episcopii Eparhioți erau singurii de drept și fără alegere membri ai Adunării. Toți ceilalți membri, atât clerici, cât și laici, trebuiau să fie aleși. Reprezentanții mănăstirilor neînchinat și închinat aveau să fie aleși de Egumenii mănăstirilor câte 2 de fiecare categorie de mănăstiri. Caimacamul însă nu a chemat pe Egumeni să facă alegerea, ci i-a numit cu dela sine putere. Pe de altă parte a suprimat cu totul colegiile alegătorilor din județul Cahul, și anume Colegiul Proprietarilor mari, cari aveau dreptul să aleagă doi deputați, și colegiile proprietarilor mici, al sătenilor și al orășenilor, cari aveau dreptul să aleagă fiecare un deputat. Astfel adunarea nu avea numărul legal al membrilor ei, lipsindu-i 9 membri.

Adunarea nu avea, în afară de Mitropolit și de cei doi Episcopi Eparhioți, decât 3 membri ai clerului mirean și 72 membri ai Colegiilor județene, în total 78 membri.

Vogoride a mers atât de departe cu îndrăzneala, încât a nesocotit chiar Fermanul de convocare a Divanurilor ad-hoc.

MEMBRII DIVANURILOR AD-HOC DIN IAȘI ȘI BUCUREȘTI.

Membrii Divanului ad-hoc al Moldovei.

1. Clerul.

Mitropolitul :	Sofronie Miclescu.
Episcopii :	Nectarie Hermeziu, Locotenent de Episcop de Roman. Ghenadie Tripoleos, Locotenent de Episcop de Huși.
Egumenii :	Filaret Stravopoleos Scriban, Egumenul Mănăstirii Socola. Calinic Hariopoleos, Egumenul Mănăstirii Slatina.
Clerul mirean :	Arhimandritul Neofit Scriban, deputatul Clerului Capitalei, Arhimandritul Melchisedec, deputatul Clerului din Huși, Iconomul Matcaș, deputatul Clerului din Roman.
	Total 8.

2. Deputații Județelor.

JUDEȚUL	PROPRIETARI MARI	PROPRIETARI MICI	ȚĂRANI	ORĂȘENI	TOTAL
Iași	Costachi Rola Dimitrie Miclescu	Const. Bădărău	Dimitrie Bălan	Anastasiu Panu A. Fătu D. Cozadin V. Mălinescu	8
Dorohoiu	M. Kogălniceanu I. Docan	George Massian	Dim. Savin	Dr. C. Vârnav	5
Botoșani	Dim. Ralet Nic. Cananău	Ștefan Călin	Simion al Stancei	Sevast. Cananău Alecui Jianu	6
Suceava	Iorgu Vârnav Alecui Botez	Costachi Morțun	Toader sin Pavel	Dim. Grigoriu	5
Neamțu	Grigorie Balș Mihăiță Jora	Vasile Zaharia	Costachi sin Vasile Ostahi	Dim. Gheorghidi	5

JUDEȚUL	PROPRIETARI MARI	PROPRIETARI MICI	ȚĂRANI	ORĂȘENI	TOTAL
Roman	Georghieș Sturdza Costachi Sturdza	Const. Hurmuzaki	Ion Levărdă	Grigorie Vârnav	5
Bacău	Vasile Alecsandri Costachi Roseti	Dimitrie Cracte	Ion al Babei	Petrache Brăescu	5
Putna	Alecu Balș Iordache Pruncu	Chirilă Ciocârlie	Ion Roată	Gheorghe Ilie	5
Tecuciu	Vasile Sturdza Alex. Tiriachiu	Ioniță Hrisanti	Vasile Balaiș	Const. Iacovachi	5
Galați	Lascar Catargiu Iancu Fotea	Gheorghe Vârlan	Răducan Sava	Costache Negre Alecu Cuza	6
Tutova	Grigorie Suțu Manolachi Costachi	Vasile Nicolau	Vasile Stan	Manolachi Costin	5
Vasluiu	Nicolae Carp Sandu Miclescu	Costache Sturdza	Ioniță Olariu	Dim. Ghidionescu	5
Fălciu	Petru Mavrogheni Nieu Catargiu	Nicolae Bessie	Pandele Croitoru	Nicolae Iamandi	5
Ismail	—	—	Vasile Romov	Lazar Galiardi	2
Cahul	Iancu Cantacuzin Grigorie Costachi	Costachi Știun	Ioniță Roșca	Timofti Sacalov	5
17 Județe	28	14	15	20	77
Total 85					

Membrii Divanului ad-hoc al Valahiei.

1. Clerul.

Mitropolitul : Nifon.
 Episcopii : Filoteiu, Episcopul de Buzău.
 Climent, Episcopul de Argeș.
 Calinic, Episcopul de Râmnic.
 Egumenii : Arhimandritul Ieronim, Egumenul Mănăstirii Bistrița.
 Arhimandritul Atanasie, Egumenul Mănăstirii Sadova.
 Clerul mirean : Protopopul Ioan, deputatul Clerului Capitalei.
 Protopopul Constantin, deputatul Clerului din Argeș.
 Protopopul Vasile, deputatul Clerului din Buzău.
 Protopopul Constantin, deputatul Clerului din Râmnic.
 Total 10.

2. Deputații Județelor.

JUDEȚUL	PROPRIETARI MARI	PROPRIETARI MICI	TĂRANI	ORĂȘENI	TOTAL
Ilfov	Grig. Ghica Dim. Ghica	Ioan Brezoianu	Mircea Mălăieru	Nicolae Golescu C. A. Rosetti Grigorie Joranu Dimitrie Culoğlu	8
R.-Sărat	G. Marghiloman Const. Robescu	Const. Cotescu	Gheorghică Lupescu	Const. Argintoianu	5
Buzău	N. N. Păcleanu Scarlat Voinescu	Const. Ciochinescu	Costache Moglan	Nae Stănescu	5
Prahova	Const. I. Filipescu Ioan C. Cantacuzino	Gheorghe Morcov	Ene Cojocar	Hrist. Polihroniadi Tache Grigorescu	6
Dâmbovița	Costache Costescu Evghenie Predescu	Hristache Fusea	Stancu Stănilă	Răducan Ioan	5
Vlașca	Manole Lahovari Nicu Tătăranu	C. Rădulescu	Stan Panaite	Grigorie Serurie	5

JUDEȚUL	PROPRIETARI MARI	PROPRIETARI MICI	ȚĂRANI	ORĂȘENI	TOTAL
Ialomița	Ioan C. Roset Alex. Florescu	Răducan Cucuti	Stoica R. Cojocaru	Ioan Vasile	5
Brăila	Const. Crețulescu Grig. Filipescu	Marcu N. Duilie	Stroe Ivașcu	Mih. Marghiloman	5
Muscel	Ștefan Goleșcu Nic. Rucăreanu	Al. G. Goleșcu	Tică Ioan	C. D. Aricescu	5
Teleorman	C. Butculescu Eliodor Lapati	Mihail Panu	Preda Cernat	Alecu Petrescu	5
Olt	Ioan Solomon Const. Băleanu	Ioan Slăvițescu	Tănase Constantin	Ion Ionașcu	5
Vâlcea	Ioan Oteteleșanu Nic. Lahovari	Nic. Iancovescu	Stamate Budurescu	Nic. Iancovescu	5
Gorj	Gh. Magheru Zamfir I. Broșteanu	Hristache Tell	Ioan Voicu	Barbu B. Gănescu	5
Dolj	Barbu Știrbei Gheorghe Bibescu	P. Cernătescu	Nicolae Mazălu	Nic. Pleșoianu Gr. Lăceanu	6
Argeș	Ștefan Burchi Ioan Brătianu	Scarlat Turnavitu	Tudose Mugescu	Dim. Brătianu	5
Mehedița	Ioan Ipeanu Gr. Miculescu	Const. Cârjeu	Ioan Roateș	Dim. Vișoreanu	5
Romanați	Șt. Vlădoianu Ștanuță Cezianu	Gheorghe Cârjeu	Marin Părcălăbescu	Ioan Dimitriu	5
17 Județe	34	17	17	22	90

Total 100

I.

LUCRĂRILE DIVANULUI AD-HOC AL MOLDOVEI.

Programa pentru deschiderea Adunării ad-hoc a Moldovei, Duminică în 22 Septemvrie st. v. (4 Oct. st. n.) 1857.

«I. La șapte ore dimineața nouă detunări de artilerie vor vesti Capitalei ziua menită pentru deschiderea Adunării ad-hoc.

«II. La 10 ore se va celebra în vechea biserică a Sf. Neculai cel Mare un Te-Deum, serbat de Inalt Prea Sfințitul Mitropolit, și la care va asistă Ex. Sa Prințul Caimacam cu ministrii, funcționarii Statului și înaltul Stab. Vornicia de aprozi va face poftire d-lor deputați de a se adună la această serbare religioasă, menită pentru a chema binecuvântările Cerului asupra lucrărilor reprezentanților nației.

«III. Oastea de toate armele, în mare uniformă, va fi înșirată de ambe părțile dela ușile bisericii până la scara cea mare conducătoare la sala ședințelor Adunării.

«IV. După săvârșirea Te-Deumului, d-nii deputați, având în capul lor pe Președintele Prea Sfințitul Mitropolit, în sunetul clopotelor se vor îndrepta pe jos spre sala ședințelor. La ieșirea lor din biserică vor fi salutați de o bandă de muzică militară. Artileria va slobozi 101 tunuri și, în trecerea Adunării până la Palat, oastea va prezentă armele. O altă bandă de muzică, pusă la scara cea mare, va salută Adunarea.

«V. Ajungând la Palat, d-nii deputați vor fi întâmpinați la scară de patru domnești adjutanți, cari vor precedă Adunarea până la sala ședințelor.

«VI. Intrarea publicului în sala Adunării va fi liberă cu bilete, date mai înainte de Președintele ei și de Vornicul de aprozi. Locuri deosebite vor fi rezervate pentru dd. reprezentanți ai Puterilor, cari vor fi invitați la această solemnitate prin Secretariatul de Stat.

«VII. După ce domnii deputați se vor așeză la locurile lor, Prea Sfințitul Mitropolit, în însușire de Președinte al Adunării ad-hoc, va ordonă cetirea ofisului de deschiderea Adunării, dat de Ex. Sa Prințul Caimacam, după care se va procedă la cele mai departe ale sale lucrări.

«VIII. După aceasta Ex. Sa Prințul Caimacam va trece en revue oastea, ce va fi așezată pe piața Palatului.

«IX. După săvârșirea ceremoniei, din ordinul Ex. Sale Prințului Caimacam, se va da soldaților de linie, jandarmeriei și pompierilor câte un douăzecer, iar subofițerilor câte doi; la rangurile de jos, căzute sub vine ușoare disciplinare, li se va face iertarea osândei.

«X. La arestele publice se vor face de către Municipalitate distribuții de pâne și de carne; la această ocazie Ex. Sa Prințul Caimacam, prin Departamentul Dreptății, va iertă un număr de osândiți dintre cei mai demni de o asemenea grație.

«XI. Seara tot orașul va fi iluminat; Depart. Lucrărilor publice și Municipalitatea se vor îngriji de iluminarea zidurilor publice; la 8 ore seara un foc de artificii se va arde pe piața Palatului.

«XII. Departamentul din Lăuntru va da ordine tuturor administrațiilor ținutale, ca prin toate orașele să se serbeze ziua de 22 Septembrie ca o serbare națională. Dimineața se vor ține Te-Deum, la care funcționarii Statului vor asista în uniformă. Seara orașele vor fi iluminate. Municipalitățile vor face distribuții de pâne și carne la săraci și arestanți.

*

În aceeași zi de 4 *Octomvrie s. n.*, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit al Moldovei a deschis Adunarea prin următoarea cuvântare:

«Iubiților frați compatrioți și fii în Domnul Hristos.

«Cinstiților deputați ai tuturor claselor Moldovei.

«În Psalmul 103 cetim:

«Innoi-se-vor ca ale vulturului tinerețele tale.

«Dumnézeu părintele a toată mângâierea a suflat în inimile prea puternicilor împărați ai Europei, ca la deschiderea Congresului de Paris prin plenipotenții lor, să îngrijească și de țerile noastre. Art. 24 al Tratatului de Paris statornicește că un Divan ad-hoc, compus în mod de a constituă reprezentăția cea mai exactă a intereselor tuturor claselor societății, va fi convocat în Principat sub prezidența Mitropolitului țerii. Și după împărătescul Ferman al Inaltei Porți, primind acum ofisul Excelenței Sale Prințului Caimacam sub No. 108 spre deschiderea ședințelor, iată că această mult dorită zi a sosit. Divanul își deschide ședințele de astăzi, și înainte.

«Deci, iubiților! dela toți ni se cere acum de a avea cea mai mare luare aminte în vorbirile noastre, ca și în lucrările noastre, și cea mai adâncă cumpătare și înțelepciune în rostirea dorințelor noastre; căci acestea, precum să știe, vor fi temelia fericirii viitoare a țerii întregi și a fiecărui în parte.

«Acum a sosit timpul, ca fiecare să ne arătăm cu faptele, nu numai cu vorbele,— cât ne iubim nația noastră cea cu un renume așa de antic și așa de frumos,— cât prețuim țara ce ne-a dat toată ființa noastră,— și cât ținem la canoanele și religia părinților noștri, și la biserica, care cu luminile sale ne-a scos din întunec și din umbra neștiinței, ne-a păstrat limba și ne-a

făcut o literatură a noastră proprie, și care dela originea sa combate împreună cu fiii săi, cu nația sa, asupra ori și cărei împilări.

«Vă mai repetez, iubitorilor compatrioți, că acum a sosit timpul de a dovedi lumii prin fapte nobilimea sângelui care circulează în noi, de a ne recomanda Europei întregi, că merităm îngrijirea ei și că suntem vrednici de garanția ce ne-a dat.

«Să fim dară înțelepți și cumpătați întru toate, căci întru acestea stă toată mântuirea noastră! Nu vorbe multe și mari, nu împărecheri și părtiniri, ci cu un gând și o inimă, pentru folosul tuturor fără osebite.

«Moldo-Românii de astăzi sunt toți tot una, ei au o origine, un sânge, o patrie, o istorie, o credință, un Dumnezeu! Să ne silim dară ca totdeauna să fim așa ca să fim vii și ca să învieze întru noi iubita noastră patrie. Să ne întrecem numai prin lucrarea virtuților. Numai virtuțile și meritul să ne deosebească înaintea lui Dumnezeu și înaintea scumpei noastre nații.

«Deci credință, iubitorilor, către Dumnezeu, credință către patrie și către nație. O reciprocă și o reală dragoste să ne însuflețească pe toți, pentru ca tinerețele iubitei noastre Moldo-România, după Proroc-Impăratul, să se înnoască ca ale vulturului; iar Dumnezeul părinților să dea nouă una să gândim întru toate spre tot lucrul bun. Darul Domnului nostru Isus Hristos cu duhul vostru, fraților, Amin.»

*

In ședința a *II-a din 23 Septembrie*, Adunarea a pășit la alegerea a 2 comisii, compuse din 7 membri, pentru cercetarea titlurilor deputaților, și anume:

«1. *La comisia I-a* s'au ales cu majoritatea voturilor d-lor: Prea Cuvioșia Sa Părintele Arhimandritul Melhisedec, Logofătul Gheorghieș Sturdza, Vornicii Dimitrie Rallet, Constantin Negre, Constantin Hurmuzachi, Spătarul Dimitrie Cracte și locuitorul pontăș Ioan Roată, însărcinați cu cercetarea ținuturilor Iași, Dorohoiu, Botoșani, Neamțu, Suceava Romanul și Bacău;

«2. *Iar la a II-a* comisie asemenea cu majoritatea voturilor d-lor: Sfinția Sa Iconomul Dimitrie Matecaș, Vornicul Lascar Catargiu, Aga Costachi Roseti, Spătarul Dimitrie Cozadini, Spătarul Constantin Iacovachi, Slugerul Neculai Bosie și locuitorul pontăș Ioan Levărdă, însărcinați cu cercetarea ținuturilor Vasluiul, Bârladul, Fălciul, Tecuciul, Focșanii, Galații, Ismailul și Cahulul.»

*

In ședința a *III-a din 27 Septembrie* Comisiile de verificare au depus rapoartele lor, cari s'au aprobat de adunare, afară de două privitoare la Starețul Mănăstirii Neamțu și la Egumenul Mănăstirii Vorona.

Pășindu-se la alegerea Comisiei însărcinate cu prelucrarea Regulamentului Adunării, s'au numit cu majoritatea voturilor 7 membri, și anume d-lor Vornicii Constantin Negre, Mihail Kogălniceanu, Constantin Hurmuzachi, Dimitrie Rallet, Anastasie Panu, Doctorul Anastasie Fătul și maiorul Vasile Mălinescu.

*

În ședința a *V-a din 3 Octomvrie Vornicul Mihail Kogălniceanu* a luat cuvântul pentru a arăta temeiturile, pe cari s'a sprijinit Comisia I-a, însărcinată cu verificarea mandatelor deputaților aleși; dar a lăsat la hotărîrea Adunării validarea Prea Cuvioșilor lor Starețul Sf. Mănăstiri Neamțul și Egumenul Sf. Mănăstiri Vorona.

E de nevoie a explica în scurt situațiunea, în care se aflau Starețul Mănăstirii Neamțul și Egumenul Mănăstirii Vorona în fața adunării.

În 24 Martie (5 Aprilie) 1857, Mitropolitul Moldovei a adresat Egumenilor Mănăstirilor închinată și neînchinată o circulară (publicată în Gazeta de Moldavia, No. 24), în care expune că Fermanul de Convocare a Divanului ad-hoc conține la art. 1 următoarele dispozițiuni în privința Clerului: — Mitropolitul și Episcopii eparhioți sunt membri de drept ai Adunării, ceilalți membri din cler sunt aleși, și anume — Preoții cari îndeplinesc sub orice titlu o funcțiune bisericească în reședința fiecărei Episcopii se vor întruni spre a alege dintre dânsii un deputat pentru fiecare eparhie, — iar Egumenii mănăstirilor închinată și Egumenii mănăstirilor neînchinată vor alege în deosebi doi deputați clerici și pământeni, deci patru în totul. Mitropolitul, «pregătind listele pentru Egumenii sau cărmuitorii mănăstirilor proprietare de averi închinată și Egumenii mănăstirilor proprietare de averi neînchinată, cari urmează a alege în deosebi doi deputați clerici și pământeni, adică patru în totul», convoacă în termen de 20 zile pe Egumenii acestor mănăstiri închinată și neînchinată a se înfățișa la Mitropolie spre a-i înscrie în lista definitivă.

Acea circulară are ca anexă listele mănăstirilor închinată și a mănăstirilor neînchinată:

Egumenii mănăstirilor proprietare de averi închinată sunt în număr de 29: și anume 12 Egumeni ai mănăstirilor închinată la Ierusalim, 13 Egumeni ai mănăstirilor închinată la Muntele Atonului, 2 Egumeni ai Mănăstirilor închinată la Sinai, 1 Egumen al Mănăstirii închinată la Alexandria, și 1 Egumen al Mănăstirii închinată la Antiohia.

Egumenii mănăstirilor proprietare de averi neînchinat sunt în număr de 12, și anume:

4 Arhierei: Calinic Hariopoleos, Egumen Mănăstirei Slatina.

Filaret Stravopoleos, Egumen Mănăstirei Socola.

Iosif Evhanton, Egumen Mănăstirei Râșca.

Marchian Ieropoleos, Egumen Mănăstirei Coșula.

2 Arhimandriți ai Mănăstirilor ce sunt Chinovii.

Arhimandritul Gherasim, starețul Mănăstirei Neamțul și Secul.

Arhimandritul Iosif, Egumenul Mănăstirei Vorona.

6 Arhimandriți Egumeni:

Nicon, Egumen Mănăstirei Bisericani.

Varnava, Egumen Mănăstirei Pângărați.

Antonie, Egumen Mănăstirei Bogdana.

Veniamin, Egumen Mănăstirei Zagavia.

Teoctist, Egumen Mănăstirei Mogoșești.

Vitalie, Egumen Mănăstirei Gorovei.

Starețul Mănăstirei Neamțul și Secul și Egumenul Mănăstirei Vorona, amândouă Chinovii, nu au fost următori circulării Mitropolitului, nici la înfățișarea la Mitropolie spre a-i înscrie în lista definitivă, nici la alegerea la care au luat parte ceilalți Egumeni ai mănăstirilor neînchinat; *ci ei au fost numiți deadreptul deputați de Ministerul de Interne.*

Raportul Comisiunii de verificare, cetit de d-l *M. Kogălniceanu*, are următoarea cuprindere:

«Pe lângă acești deputați ai clerului, s'a mai înfățișat cu ofiția Prea Sfințitului Mitropolit din 16 Septembrie sub No. 1.418 și adresa Departamentului Cultului la această comisie ca deputat și Prea Cuvioșia Sa Arhimandritul Iosif, Egumen Sf. mănăstirei Vorona, însă fără a înfățișa mandatul cuvenit, pe care nici îl poate avea, fiindcă nici Prea Cuvioșia Sa, nici Prea Cuvioșia Sa Starețul de Neamțu nu s'au ales, ci amândoi s'au numit deadreptul deputați de către Departamentul din Lăuntru.

«Imprejurarea aceasta nu lasă nici o îndoială, cum că Prea Cuvioșia Lor, Egumen Sf. mănăstiri Vorona și Starețul Sf. mănăstiri Neamțu nu au dreptul de a intra ca deputați în Divanul ad-hoc, pentrucă:

«1. După Fermanul împărătesc pentru convocarea aceluia Divan, numai Prea Sfințiile lor *Mitropolitul țarei și Episcopii eparhioți* sunt după drept (de jure) membri ai Divanului, iar toți ceilalți deputați trebuie să fie aleși;

«2. Pentrucă după același înalt Ferman, *Egumenii mănăstirilor închinat*,

precum și *Egumenii mănăstirilor neînchinat*e, sunt chemați a alege **numai câte doi** deputați clerici și indigeni, așa dar peste tot **patru**;

«3. Pentru că această dispoziție a Fermanului, încât privește mănăstirile *pământești neînchinat*e, s'a și pus în lucrare prin alegerea de **doi** deputați în persoanele Prea Sfinților Sale *Filaret Scriban*, Egumenul sfintei mănăstiri Socola, și *Calinic Miclescu*, Egumenul sf. mănăstiri Slatina;

«4. Pentru că prin recunoașterea Prea Cuvioșilor Lor Egumenului sfintei mănăstiri Vorona și Starețului sf. mănăstiri Neamțu de deputați, s'ar înmulți numai numărul *reprezentanților mănăstirilor neînchinat* din **doi la patru**, *fără însă a se reprezenta prin aceasta și mănăstirile închinat*e, cari, după cum se vede din răspunsul Egumenilor acestor mănăstiri către Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul din 28 Martie 1857, No. 231, *au refuzat toată împărțășirea la alegeri*, și prin urmare nici pot fi reprezentate prin deputați *nealeși de dânsii*, deputați *numiți de dreptul de către Ministerul din Lăuntru dintre Egumenii mănăstirilor*, cari, după cum se dovedește prin legiuirea obșteștii Adunări din anul 1835, sunt **neînchinat**e.

«Dar luând în privire :

«1. Că numirea de deputați a Prea Cuvioșiei Lor Egumenul mănăstirei Vorona și Starețul mănăstirei Neamțului este un fapt îndeplinit prin puterea și dispozițiile luate de Guvern, și

«2. Spiritul de moderație de care este însuflețită Adunarea;

«Apoi Comisia lasă la înțeleapta chibzuire a onoratei Adunări cea de pe urmă hotărîre, care, ori și cum ar fi, după convingerea ce avem, va ști a păstra în deplină putere drepturile și legiuirile țarei, amenințate prin interpretarea și aplicarea arbitrară a împărătescului Ferman în chestia mănăstirilor.»

D-l *Kogălniceanu* a desvălit în urmă, că ar fi a răsturnă simțul limbei, al istoriei, a sute de legi votate de Adunările țarei, al Fermanului, și a jigni autonomia noastră, adoptând interpretarea Guvernului în privirea mănăstirilor închinat e și neînchinat e. Pe temeiriile acesta propune următorul **proiect de încheiere** :

«In ședință publică a Adunării ad-hoc a Moldovei, cetîndu-se raportul «Comisiei sale No. I. însărcinată cu verificarea titlurilor deputaților aleși de țara de sus ;

«Lănd în privire faptul recunoscut de Comisie, că după Fermanul aprobat «de reprezentanții Puterilor garante Principatelor, membrii de drit ai Adunării «ad-hoc nu sunt decât Inalt Prea Sfințitul Mitropolit și Prea Sfințiii Episcopi «eparhioți, și că toți ceilalți membri trebuie să fie **deputați**, adică aleși de «cătore o clasă sau un corp electoral ;

«Luând în privire că acestaș Ferman hotărăște ca mănăstirile închinat e și

«neînchinată să-și aibă **deputați aleși**, statornicind că Egumenii sau cărmuitorii mănăstirilor proprietare de averi închinată și Egumenii mănăstirilor proprietare de averi neînchinată vor alege în deosebi doi deputați clerici și pământeni, adică patru în total;

«Luând în privire, că atât după simțul limbei, cât și după sute de acturi legislative ale vechilor noastre Adunări naționale, nu mai puțin și după legea din 1835, atât în Moldova, cât și în Țara-Românească, acele mănăstiri sunt și se cunosc de **închinată**, cari de către ctitorii lor s'au pus sub vîgherea scaunelor sau mănăstirilor din **locurile de jos**, adică Patriarhiile de Constantinopole, Ierusalim, Alexandria și Antiohia, ori comunităților religioase din munții Atos și Sinai, dela Drianon ș. c. l.; și dimpotrivă sunt și se cunosc de **neînchinată** toate acele mănăstiri, cari nu atârnă de nici o altă mănăstire sau loc străin, având ori comunități libere, precum Neamțul, Săcul, Vorona, ori fiind ocărnuite de Egumeni numiți de puterea bisericească a țerii, precum Slatina, Râșca ș. c. l.;

«Luând în privire neexacta interpretare dată cuvintelor de **închinat** și **neînchinat** de către Departamentul din Lăuntru, care prin instrucțiile sale vroește a cunoaște de **mănăstiri închinată** pe acele cari dela 1835 se ocărnuiesc în privirea materială de către Departamentul Averilor mănăstirești, iar ca **mănăstiri neînchinată** numai pe acele cari prin o excepție a legii și-au păstrat libera ocărnuire a averilor lor;

«Luând în privire răspunsul ce Egumenii mănăstirilor închinată locurilor de jos au făcut Inalt Prea Sfințitului Mitropolit, carele i-a invitat ca, potrivit Fermanului, să procedeze la alegerea de doi deputați clerici și pământeni;

«Luând în privire că interpretația dată de Departamentul din Lăuntru cuvintelor de închinată și neînchinată, și refuzul Egumenilor greci de a trimite în sânul Adunării legiuiri reprezentanți, ar ținti de a forma din mănăstirile închinată un stat în stat, când aceste mănăstiri pururea și sub toate guvernele au fost atârnată de ocărnuirea țării, precum un șir de acte legislative ale țării noastre dovedesc;

«Luând în privire că Inalt Prea Sfințitul Mitropolit, ca firescul și legiuitorul apărător al drepturilor bisericești noastre, cu neconținere a stăruit pentru a se aplica cuvintele de **închinată** și **neînchinată** în adevăratul și legiuitorul lor simț, și prin urmare pentru ca și proprietățile mănăstirilor pămăntești închinată să fie reprezentate în Adunarea ad-hoc;

«Luând în privire că Egumenii acestor mănăstiri în însușire de ocărnuitori de averi pămăntești pururea, în vechile noastre Adunări naționale, au fost față și au lucrat alătura cu ocărnuitorii mănăstirilor neînchinată, precum o dovedesc sute de acturi legislative;

«Pe temeiul simțului firesc și legiuit al cuvintelor **închinat**e și **neînchinat**e;

«Pe temeiul actelor legislative votate de vechile noastre Adunări obștești, în cari se văd Egumenii mănăstirilor închinat

subscriși alătura cu Egumenii mănăstirilor neînchinat

«Pe temeiul a însuș Fermanului slobozit pentru convocarea adunărilor ad-hoc în Principate, în puterea Tractatului de Paris;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei, datoare în această chestie, ca și în toate, de a păstră întregă autonomia ab antiquo a Principatelor, încheie:

«1. *Stareții de Neamț și de Vorona nu pot fi primiți în sânul Adunării ca membri de drit, pontrucă membri de drit sunt numai Mitropolitul țării și Episcopii eparhioți.*

«*Prea Cuvioșiile Lor asemenea nu pot fi primiți ca deputați aleși, neavând mandate dela vreun corp electoral al clerului;* pentru că deputați cu mandate din partea Egumenilor mănăstirilor neînchinat s'au înfătoșat și s'au recunoscut Egumenii de Slatina și de Socola; iar Egumenii mănăstirilor închinat s'au refuzat de a se întruni după convocarea Prea Sfințitului Mitropolit, de a-și alege reprezentanți și prin urmare de a slobozi mandate;

«2. *Locurile destinate prin Ferman la doi deputați clerici și pământeni aleși de mănăstirile închinat în sânul Adunării Ad-hoc, le rămân rezervate ori când Cuvioșia Lor vor voi a se înfătoșă spre a le ocupa;*

«3. *Adunarea votează mulțumiri venerabilului ei Prezident, Inalt Prea Sfințitului Mitropolit, pentru stăruințele sale de a păstră în această chestie întregi driturile bisericeii și ale autonomiei noastre.»*

Acest proiect de încheiere, scris de d-lui Mihail Kogălniceanu și sprijinit de d-lor Lascar Catargiu, Sandu Miclescu, Sebastian Cananău, Constantin Iacovachi, Iancu I. Cantacuzin, Alecu Jian, se primește în întregul său de întreaga Adunare, și se hotărăște neprimirea Prea Cuvioșilor Lor Starețului de Neamț și Egumenului de Vorona ca membri de drit ai ei.

Astfel s'a luat în unanimitate de Adunarea ad-hoc din Moldova o hotărîre importantă, nu numai de observare coștiincioasă a legilor, ci și tot odată de a nu jigni întru nimic un drept politic și național.

În ședința a V-a s'a mai votat în unanimitate *Regulamentul Adunării ad-hoc a Moldovei.*

Acest Regulament conține dispozițiuni foarte remarcabile din punctul de vedere general al organismului reprezentațiunilor naționale. Dispozițiunile acestea ar avea locul lor mai mult în Constituțiunea țării; în tot cazul ele ar putea fi și astăzi puse în aplicație ca norme de observat, pentru a țineă neatînse datoriiile, unui reprezentant al națiunii.

Iată textul acelor dispozițiuni:

§ 1. *Divanul sau Adunarea ad-hoc a Moldovei, instituită prin Tractatul de Paris pentru a rosti dorințele țerii, reprezintă însăși țara Moldovei.*

§ 2. *Deputații, în sânul Adunării generale, reprezintă țara, iar nu numai ținutul sau clasa care i-a numit.*

§ 3. *Nici un deputat, în tot timpul sesiei Adunării, nu poate primi vreo funcție sau vreun rang, fără ca însuși prin aceasta să se socrată demisionat.*

§ 50. *La rostirea dorințelor țării în Adunarea generală, sau a unei clase în deosebi în Comitete, votul se face pururea public și deschis, adică prin apel nominal. Fiecare deputat, chemat pe nume, răspunde cu glas mare, că votează pentru sau contra, și apropiindu-se de biurou își adevărește votul cu subscriere în anume listă, sub privigherea Prezidentului sau a Viceprezidentului. Această listă se cetește cu glas mare, și subscriindu-se de biurou, se cuprinde în Procesul Verbal al ședinței.*

§ 79. *Rezultatul deliberațiilor Adunării se proclamă de către Președinte prin următoarele cuvinte:— Adunarea încuviințează, sau Adunarea nu încuviințează.*

Astfel de bărbați, deplin convinși de datoriile cetățenești, nu aveau teamă de nimic. Aceștia au format o generațiune de cetățeni, cari au ridicat sus moralitatea patriei lor.

*

În ședința a *VI-a din 4 Octomvrie* Adunarea a pășit la constituirea biuroului definitiv, care a produs următorul rezultat:

1. *Votarea cu bilete pentru alegerea de Viceprezident al Adunării, dând numai majoritatea relativă d-lor Vornicilor Constantin Negre cu 39 voturi și Constantin Hurmuzachi cu 31 voturi, s'a procedat la balotație între d-lor și d-lui Vornicul Constantin Negre a ieșit cu 51 bile albe, drept care s'a și proclamat de Viceprezident al Adunării ad-hoc.*

2. *Alegerea a 5 secretari a dat majoritatea absolută d-lor Vornicilor Anastasie Panu cu 78, Constantin Hurmuzachi cu 76, Constantin Rolla cu 68 și Dimitrie Rallet cu 49 voturi, iar pentru al cincilea, fiind numai majoritatea relativă între d-lor Vornicul Petre Mavrogheni și Spătarul Constantin Iacovachi, a ieșit d-lui Petre Mavrogheni, cu 59 bile albe.*

3. *La alegerea de 3 secretari supleanți au avut majoritatea absolută de 52 voturi d-lui Postelnicul Alecu Teriachiu, iar majoritatea relativă d-lor Aga Iancu Docan cu 32 și Costachi Morțun cu 16 voturi și balotându-se între d-lor, 42 bile albe au ieșit pentru d-lui Costachi Morțun, carele a rămas al doilea secretar supleanț.*

4. Alegerea de 3 chestori a dat majoritate absolută d-lor Spătarul Dimitrie Cozadin cu 80 voturi și Vornicul Lascar Catargiu cu 41 voturi; iar pentru al treilea urmă a se face balotație între d-lui Medelnicerul Vasilie Neculau și Comisul Petru Brăescu, cărora scrutinul le dăduse numai o majoritate relativă; Adunarea a primit renunțarea ce a făcut d-lui Brăescu în favoarea d-lui Neculau și a rămas al treilea chestor d-lui Medelnicerul Vasile Necolau.

În urmă Inalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul a pășit, conform cu § 22 din Regulamentul Adunării, la împărțirea secretarilor ei între cele 5 comitete; și sorții au orânduit pe d-lui Vornicul *A. Panu* la comitetul clerului, pe d-lui Vornicul *D. Rallet* la comitetul proprietarilor mari, pe d-lui Vornicul *C. Hurmuzachi* la comitetul proprietarilor mici, pe d-lui Vornicul *C. Rolla* la comitetul sătenilor și pe d-lui Vornicul *P. Mavrogenii* la comitetul orășenilor.

*

În ședința a *VII-a din 7 Octomvrie* d-lui Vornicul *Constantin Hurmuzachi* a cetit Adunării următorul proiect de încheiere, subscris și de d-lor Coostantin Negre, Mihail Kogălniceanu, Constantin Rolla, Dimitrie Rallet și Mihail Jora:

«Astăzi, Luni, în șapte Octomvrie, una mie opt sute cincizeci și șapte, Adunarea ad-hoc a Moldovei, institută prin Tractatul de Paris, pentru a rosti dorințele țării asupra viitoarei organizații a Principatelor române;

«Cunoscând că înainte de a rosti aceste dorințe, ea are mai întâiu o sfântă datorie de împlinit;

«Recunoscătoare pentru dreptatea și generozitatea Puternicilor Suverani cari, subscriind Tractatul de Paris, n'au trecut cu vederea și suferințele și drepturile seculare a cinci milioane de Români și de creștini; ci dimpotrivă, adevărați reprezentanți ai divinei dreptăți pe pământ, ne-au recunoscut și ne-au consfințit dreptul de a ne rosti liber dorințele pentru viitoarea organizație a patriei noastre.

«Unindu-se prin simțirile inimei cu unanimitatea poporului Moldovei;

«Adunarea generală cheamă binecuvântările Cerului asupra străluciților Monarhi, făcători de bine ai neamului nostru.

«Dumnezeu Atot puternicul să-i păstreze plini de ani, de sănătate, de glorie și de mulțumire sufletească pentru fericirea supușilor lor!

«Dumnezeul părinților noștri să întărească și să ție staturile și populi lor în capul națiilor celor mari, pentru ca așa să fie sprijinul civilizației, apărătorii dreptății și păstrătorii păcii lumii!

«Acest act, mic semn al recunoștinței eterne a Românilor Moldovei, Pre-

zidentul Adunării îl va împărtăși Excelențiilor Sale membrilor Comisiei Internaționale din București, cu rugămintea de a-l aduce la cunoștința generoșilor Suverani, cari prin subscrierea Tractatului de Paris au pus sub puternica lor garanție viitorul Principatelor Române.»

Adunarea întreagă a primit *în unanimitate* propunerea Actului de Recunoștință cu cele mai vii și de trei ori repetite aclamații : «Să Trăească Puterile Garante !»

D-lui *Vornicul Mihail Kogălniceanu* roagă pe Președintele Adunării să i se încuviințeze ceterirea unei propuneri subscrise de d-lor dd. Gheorghie Sturdza, Dimitrie Rallet, Petru Mavrogheni, Constantin Hurmuzachi, Anastasie Panu, Vasile Mălinescu, Constantin Rolla, Dimitrie Cozadini, Vasile Sturdza, Dimitrie Cracte, Episcopul Ghenadie Șendrea Tripoleos, Arhimandritul Neofit Scriban, Arhimandritul Melhisedec, Iconomul Dimitrie Matcaș, Manolachi Costachi-Epureanu, Grigorie A. Vârnav, Alecu Botez-Forăscu și Simion Stanciu.

Președintele dă invoirea, și *d-lui Mihail Kogălniceanu cetește propunerea următoare* :

«Astăzi, Luni, în 7 Octomvrie anul 1857, în a șaptea ședință publică, Adunarea ad-hoc a Moldovei, instituată prin Tractatul de Paris pentru a rosti dorințele țarei asupra viitoarei organizații a Principatelor Române ;

«Simțind că cea întâie dorință a fiecărui popol este dorința de a fi ;

«Luând în privire că un popol pentru a fi trebuie să-și asigure ființa sa în marea familie a națiilor ;

«Că acesta a fost țelul tuturor stăruințelor, luptelor și suferințelor neamului nostru într'un timp de mai mult de cinci secole ;

«Că ființa politică și națională, că dritul de staturi suverane, Principatele pururea și le-au asigurat prin tractatele ce vechii noștri Domni au încheiat cu regii Poloniei, Ungariei și alți domnitori, și în care suveranitatea Principatelor este scrisă cu litere mari ;

«Că numai pentru a păstră această suveranitate și a găsi o puternică garanție în contra a orice eventualități, *strămoșii noștri au încheiat cu glorioșii Pașahi otomani Tractatele sau Capitulațiile din anii 1393, 1460, 1511 și 1634* ;

«Luând în privire că aceste tractate, după dritul gintelor, n'au șters Principatele din rândul statelor suverane, pentrucă ele și-au rezervat toate drepturile suveranității, și în special dreptul de guvernământ neatârnat, dreptul de legislație, adică o întreagă și deplină autonomie, și că, prin urmare, nu s'a supus nici unei puteri legislative străine ;

«Că chiar după încheierea capitulațiilor cu Inalta Poartă, Principatele au

«urmat a fi privite de către Puterile Europene ca Statuiri suverane, precum «de dovadă stau mai multe tractate încheiate cu Domnii Moldaviei și ai Valahiei și în urma Capitulațiilor;

«Luând în privire că aceste Capitulații, paladiul naționalității române, nu «s'au desființat prin deosebite tractate și stipulații ale Marilor Puteri și «anume:

«1. Prin Tractatul de Adrianopole articolul V;

«2. La Conferințele de Viena, prin plenipotenții Franciei și ai Angliei, «cari chiar în seanța întâie, ținută în 15 Martie 1855, au declarat că — «scopul «guvernelor nu eră de a aduce vătămare Principatelor, ci dimpotivă de a «îmbunătăți soarta lor, combinând nouăle întocmiri ce sunt a se face pentru «ele într'un chip de a da o deplină și întreagă îndestulare drepturilor Inaltei «Porți, drepturilor Principatelor și intereselor generale ale Europei» —;

«3. La aceleași conferințe, prin protocolul al treilea din 19 Martie 1855, în care, după proiectul Baronului de Prokesch, Capitulațiile s'au recunoscut ca baza drepturilor Principatelor (articolul I);

«4. Prin circulara Excelenței Sale Ministrului Trebilor din afară al Măiestății Sale Imperiale Impăratului Napoleon III., cu data din 23 Maiu 1855, «statornicind că: «relațiile dintre Inalta Poartă și Principatele sunt rezultatul «unei alcătuirii liber încheiate, cu sute de ani mai înainte, între Inalta Poartă «și Țările dela Dunăre»;

«5. De către însăș Poarta Otomană, prin mai multe Haturi ale glorioșilor Padișahi, și în capul cărora se întrebuițau următoarele cuvinte:

«In tot chipul, cu toată libertatea obiceiurilor lor să fie aceste țări, și să «se stăpânească numai singure de sine, deosebite și despărțite de stăpânirea «Impărăției Otomane»;

«6. Tot de către Poartă, prin protocolul Conferințelor din Constantinopole, «cu data de 11 Fevruarie 1856, și în care se declară: «că întărește din nou «privilegiile și imunitățile de cari zisele Principate s'au bucurat dela Ca- «pitulațiile ce li s'au dat de către Sultanii Baiazid I și Mahomed II»;

«Luând în privire că aceste Capitulații recunosc și întăresc Principatelor «nu numai *privilegii* și *imunități*, ci toate drepturile suveranității, și între «altele o ocărmuire neatârnată și națională, o deplină libertate de legislație, «precum mai cu deosebire o dovedesc articolul I al Capitulației încheiată «la 1511 între Sultanul Baiazed I și Domnul Bogdan, și înnoită în secolul «al XVIII-lea între Sultanul Murat și Domnul Vasile Lupu, și care zice «anume: «Poarta cunoaște Moldova de pământ «slobod și nesupus», și Ar- «ticolul al IV-lea al aceleiaș Capitulații, care rostește că: «Moldova va fi «stăpânită și ocărmuită după legile și așezămintele sale, fără să se amestece «Poarta cât de puțin».

«Luând în privire că Tractatul de Paris nu numai că n'a rostit nimic în «contra vechilor noastre Capitulații, ci dimpotrivă a recunoscut și a întărit «Principatelor o administrație neatârnată și națională, libertate de legislație, «o putere națională înarmată și un sistem defensiv spre păzirea hotarelor și «respingerea a orice năvăliri străine, și în sfârșit o viitoare organizație con- «formă cu drepturile și cu dorințele nației, puindu-se Principatele sub Ga- «ranția Colectivă a Puterilor subscriitoare Tractatului de Paris ;

«Luând în privire că atât în puterea vechilor Capitulații, cât și după «stipulațiile Tractatului de Paris, întinderea viitoarei organizații, cerută de «trebuințele noastre naționale, materiale și morale, nu poate avea altă măr- «ginire decât *nejignirea drepturilor Inaltei Porți, anume precizate în acele* «*Capitulații* și pe cari Românii le-au respectat și le vor respecta în toată «întregimea lor ;

«Luând în privire că, pentru a pune un capăt suferințelor, abuzurilor și «discordiilor din lăuntru, cari au paralizat toată dezvoltarea în țară ; și «pentru a precuma înrăuirile din afară, cari au jignit autonomia Princi- «patelor, și a introduce un regim de stabilitate, de bună rânduială, de pace «și de prosperitate în Principatele Române, este neapărat a da o deplină «și întreagă îndeplinire trebuințelor și dorințelor nației ;

«Luând în privire că dorința cea mai mare, cea mai generală, cea hrănită «de toate generațiile trecute, aceea care este sufletul generației actuale, aceea «care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare, este *Unirea Principa-* «*telor într'un singur stat*, o unire care este firească, legiuită și neapărată, «pentru că în Moldova și în Valahia suntem acelaș popul, omogen, identic «ca nici un altul, pentru că avem acelaș început, acelaș nume, aceeaș limbă, «aceeaș religie, aceeaș istorie, aceeaș civilizație, aceleași instituții, aceleași «legi și obiceiuri, aceleași temeri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe de «îndeștulat, aceleași hotare de păzit, aceleași dureri în trecut, acelaș viitor de «asigurat și, în sfârșit, aceeaș misie de împlinit ;

«Luând în privire că această Unire o dorim, nu pentru ca să lovim drep- «turile și să amenințăm pacea altora, ci pentru ca să asigurăm drepturile și «pacea noastră, și că din potrivă această Unire — la care au contribuit toate «generațiile trecute, lucrând de a ne da aceleași instituții și legi — împlinind «o vie dorință a nației noastre, și făcându-se pentru noi un izvor de bună «rânduială, de economie, de legalitate de dignitate și de regenerație gene- «rală — prin însăș aceasta ar da Inaltei Porți și staturilor vecine o înche- «zășuire de pace și de stabilitate la hotarele lor ;

«Luând în privire că Unirea Principatelor este înscrisă în chiar instituțiile «actuale, recunoscute de înalta Poartă, și anume prin articolul 425, Cap. IX «din Regulamentul Organic, care rostește textual că — «Inceputul, religia, obi-

«ceiurile și asemănarea limbii locuitorilor acestor două Principate, precum «și trebuințele ambelor părți cuprind dela însăș descălecarea lor elementele «*nedespărțitei uniri*, care s'a împiedicat și s'a întârziat numai de întâmplătoarele împrejurări. Mântuitoarele folosuri ale rodului ce s'ar naște din «întrunirea acestor două popoare sunt netăgăduite» — ;

«Luând în privire că, după protocolul VI al Congresului de Paris, consultarea dorințelor țerii a fost motivată mai cu deosebire de propunerea «făcută de contele Walewski, atingătoare de Unirea Principatelor ;

«Luând însă în privire că pentru ca Unirea Principatelor să producă tot «binele ce se așteaptă și în lăuntru și în afară, este trebuință de a se institui «un guvern tare, stabil, respectat în lăuntru de toți, și sprijinit în afară de «marea familie a Caselor domnitoare ; că un asemenea guvern nu ni-l poate «da regimul vițios al Domnilor electivi și schimbători, cari, istoria este martură, n'au produs decât anarhie prin rivalitățile și ambițiile deșilor și mulților aspiranți, slăbiciune și corupție prin abuzurile și nepotismul lor, și mai «ales năvăliri și resbele prin despărțirea țărilor și prin supunerea Domniilor «la toate înrăuririle străine ;

«Luând în privire că Principatele sunt însetate de legalitate, de stabilitate «și de dignitate națională, voind a trăi cu însăș vieța lor, și că aceste nu se «pot dobândi decât reîntorcându-se la vechiul princip al *eredității tronului*, «care în întâile timpuri ale fundației Principatelor, și chiar în urma Capitulațiilor, au existat în familiile lui Radu Negru și a lui Bogdan Dragoș, și «puindu-se în capul Principatelor-United *un prinț străin, ales dintre dinastiile «domnitoare ale Europei, afară de acele ale staturilor vecine*, spre a motiva «străine înrăuriri ;

«Luând în privire că, spre a dobândi un asemenea princip, merit a «pune un capăt relelor trecutului și a pregăti patriei o eră nouă, Românii «renunță la dreptul ce au prin Capitulații de a-și alege singuri pe șeful Statului, încredințând numirea prințului străin însuș glorioșilor monarhi, cari «au luat în mâinile lor soarta Principatelor ;

«Luând în privire că, spre a întemeia cea mai grabnică și mai intimă «legătură între noua Dinastie și nația română, este trebuință ca *moștenitorii «Domnitorului să fie crescuți în dogmele sfintei noastre biserici a Răsăritului* ;

«Luând în privire că, pentru ca prințul străin să poată împlini tot ce ar «așteptă dela dânsul și țară și Europa, este trebuință ca el să fie încun- «jurat de toate garanțiile de pace și de putere, și să fie asigurat în contra «pericolelor din afară și în contra turburărilor din lăuntru ;

«Că pericolele din afară se pot înlătură numai prin *neutralitatea pământului Principatelor*, neutralitate recunoscută în princip, prin Art. 26 și 27 ale «Tratatului de Paris ;

«Că turburările din lăuntru se pot depărta numai întrucât Domnitorul va căuta puterea sa în însăși țara, și va cărmui după legi făcute de către însăși țeara;

«Luând în privire că după vechiul obicei, pururea și sub toate guvernele, puterea legiuitoare în Principate a fost încredințată unei *Adunări obștești*, care, mai mult sau mai puțin a reprezentat țara;

«Că această Adunare, pentru ca să fie bine primită, pentru ca legile votate de ea să aibă toată puterea morală, ea trebuie să fie astfel compusă, încât să cuprindă în sânul ei toate marile interese ale nației;

«Luând în privire, în sfârșit, că drepturile Principatelor anume cuprinse în Capitulații, și Unirea țărilor sub un prinț străin și ereditar, asigurat prin neutralitatea pământului românesc, și sprijinit prin o putere legislativă, care să cuprindă toate elementele vitale ale societății, atunci vor fi stabile, atunci vor contribui cu toată eficacitatea la dezvoltarea națională, morală și materială a patriei noastre, când ele se vor pune sub *garanția atotputernică și salutară a Marilor Puteri ale Europei*;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei, pășind pe calea ce i s'a prescris de către Tractatul de Paris, adecă începând a rosti dorințele țării,—în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, în toată curățenia cugetului, neavând în privire decât drepturile și folosul nației române, declară că cele întâi, cele mai mari, mai generale și mai naționale dorințe ale țării sunt:

«1. *Respectarea drepturilor Principatelor și în deosebi a Autonomiei lor, în cuprinderea vechilor lor Capitulații încheiate cu Inalta Poartă în anii 1393, 1460, 1511 și 1634.*

«2. *Unirea Principatelor într'un singur stat sub numele de România.*

«3. *Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, și ai cărui moștenitori să fie crescuți în religia țării.*

«4. *Neutralitatea pământului Principatelor.*

«5. *Puterea legiuitoare încredințată unei Obștești Adunări, în care să fie reprezentate toate interesele nației.*

«Toate acestea sub garanția colectivă a Puterilor cari au subscris Tractatul de Paris.»

După cetirea acestei propuneri și depunerea ei pe biuroul prezidentului, d-lui *Constantin Hurmuzachi* se sue pe tribună și o sprijinește:

«In sfârșit, după atâtea lupte și suferințe, după atâtea temeri și speranțe, am ajuns în fața momentului rostirii dorințelor țării.

«Momentul este mare, este critic; căci dela el atârnă soarta și viitorul Principatelor, înaintirea sau înapoirea lor în privința politică, morală și ma-

terială, fericirea sau nefericirea lor, înălțarea sau decăderea neamului românesc, viața sau moartea lui, stima sau disprețul lumii, binecuvântarea sau blestemul semințiilor viitoare.

«Intr'acest moment, atât de mare, unic în cartea vieții neamurilor — tot Românul binecuvântător se întrebă: ce trebuie să dorim?»

«Răspunsul atârnă dela patriotismul nostru, iar măsura dorințelor noastre trebuie să o căutăm în cercul drepturilor noastre și în respectul cuvenit legăturilor seculare ce există între Principatele Române și Imperiul Otoman.

«Ca să știm ce se cuvine să cerem, trebuie mai întâiu să știm ce avem și ce nu avem, pentru că numai acele dorințe, ce nu trec peste domeniul drepturilor noastre, pot aștepta împlinire. — Măsura dorințelor ce suntem chemați a rosti trebuie să o căutăm și în cunoștința trecutului nostru, în cunoștința suferințelor, nevoilor și trebuințelor noastre; căci numai dela deplina cunoștință a relelor de cari voim să scăpăm, atârnă aflarea mijloacelor de vindecare. — Să cercetăm dară înaintea de toate drepturile noastre.

«Avem drepturi mari și frumoase! Drepturile acestea, ființa politică și națională a Principatelor Moldovei și Valahiei se întemeiază pe tractate încheiate între ele și Inalta Poartă Otomană. Tractatele acestea se numesc Capitulații, căci așa se numesc toate tratatele încheiate până în secolul trecut între Imperiul Otoman și Puterile creștine ale Europei.

«Tractatele noastre nu numai nu s'au desființat vreodată, ci încă din timp în timp s'au recunoscut și s'au întărit cu solemnitate de către Inalta Poartă, după cum dovedesc acturile publice, enumerate în propunerea ce am onoare de a sprijini. Ca să cunoaștem mărimea și întinderea drepturilor noastre, trebuie să nu scăpăm din vedere, când și sub ce încunjurări s'au încheiat Capitulațiile noastre.

«Istoria ne spune că Bogdan, suveranul Moldovei, fiul lui Ștefan cel Mare, a încheiat cea întâia Capitulație cu Sultanul Baiazid II, în anul 1511.

«După unanima mărturie a tuturor istoricilor, Moldova se bucură atuncea de cea mai mare pace și liniște și de o putere foarte însemnătoare, întărită prin alianța ofensivă și defensivă ce, cu un an mai înainte, Bogdan încheiase cu Polonia și Ungaria; iar Sultanul Baiazid II, obosit de bătrânețe, pe atunci eră ocupat cu combaterea războiului civil ce se iscase între unii din fiii săi și cu combaterea răsculării unuia din ei în contra lui.

«Aceasta nu lasă nici umbră de îndoială, că un tractat, încheiat de bună voie, sub încunjurări atât de favorabile pentru Moldova, a trebuit să cuprindă și cele mai favorabile condiții pentru ea.

«Intr'adevăr! Capitulația aceasta, înnoită și întărită de mai multe ori, și anume în Domnia lui Vasile Lupu Voivod, precum și capitulațiile Valahiei, au asigurat Principatelor Române toate drepturile cari, după principiile

dreptului public al Europei, recunoscut de toate națiile civilizate, constituiesc deplina *suveranitate* a staturilor. Dovadă chiar întâiul articol al Capitulației din 1511, carele zice: «*Poarta cunoaște pe Moldova de pământ slobod și nesupus.*» Dovadă Art. 4 al aceleiaș capitulații, carele a stipulat foarte lămurit că «*Moldova va fi stăpânită și ocărmită după legile și așezămintele sale, fără să se amestece Poarta cât de puțin.*» Dovadă Regulamentul Organic Art. 61, Cap. I, Art. 299, Cap. VIII și Art. 432, Cap. IX, cari anume au recunoscut și au consfințit *suveranitate* Principatelor.

«*Suveranitatea este internă și externă.*»
 «Cum că Principatele Române au exercitat *totdeauna*, chiar și în cele mai nefericite zile ale istoriei lor și până astăzi, deplina *suveranitate din lăuntru*, dovedesc toate legiurile și așezămintele lor, din cari cele mai multe și astăzi încă au putere legală, fără să se fi supus vreodată încuviințării sau confirmării Inaltei Poartă. Din nenumărabilul număr al actelor, cari dovedesc deplina *suveranitate din lăuntru*, voiu cită numai legiuirea pentru desrobirea vecinilor, votată de o adunare mare în sf. mănăstire a Treierarhilor, în 6 Aprilie 1749.

«Cum că Principatele Române au exercitat și *deplina suveranitate din afară*, în curgere de mai multe sute de ani, după încheierea Capitulațiilor cu Inalta Poartă, mărturisesc o mulțime de răsboaie ce au avut Principatele atât între sine, cât și cu staturile vecine; mărturisesc o mulțime de tractate de alianță, de pace, de comerț ș. a., ce ele au încheiat atât între sine, cât și cu alte staturi suverane (Polonia, Ungaria, Transilvania, Anglia și Rusia).—Spre mai mare dovadă voiu cită aici numai Tractatul de comerț încheiat între Domnul Petru Șchiopul, suveranul Moldovei, și Elisabeta, Regina Angliei, în anul 1588, așa dar șaptezeci și șapte de ani *după* încheierea Capitulației lui Bogdan cu Baiazed II. Cum că capitulațiile Principatelor Române nu numai n'au oprit, ci nici au mărginit *suveranitatea lor din afară*, dovedesc și nenumărabilele solii ce suveranii Moldovei și ai Valahiei au trimis altor staturi suverane, sau au primit dela ele în curgere de mai multe sute de ani *după* încheierea Capitulațiilor cu Inalta Poartă. Pravila lui Vasile Vodă, publicată în anul 1646, cuprinde chiar un capitol special despre pedepsele crimelor în contra solilor ce veniau la Domnie sau se trimiteau din partea ei. Și astăzi încă Principatele Române exercitează unele din drepturile cuvenite *suveranității externe*, precum de exemplu dreptul de a trimite și de a întreține la Poarta Otomană soli (Capuchehaiale), drept ce datează încă din anul 1511, fiind stipulat prin Art. al șaptelea al Capitulației lui Bogdan și anume întărit prin Tractatul dela Cuciuc-Cainargi, care recunoaște pe Domnii Principatelor Române de *suverani*, iar pe reprezentanții lor la Poartă de oameni puși sub scutul dritului ginților.

«Am avut dar cuvânt a zice, că avem mari și frumoase drepturi; căci pe când cele mai multe din staturile suverane nu aveau încă nici o relație cu Inalta Poartă, Moldova avea la ea soli și rezidență de soli (Bogdan-Sera) și o biserică pentru solii ei.

«Și astăzi încă Principatele au dreptul de a încheia convenții, din cari aici voiu cită numai convenția între Moldova și Valahia pentru unirea vămilor.

«Aceste fapte istorice sunt cele mai necontestabile dovezi și lămuriri ale drepturilor noastre. Atâta spre răspuns acelora, cari se înceară a aduce în îndoală sau existența sau cuprinderea și întinderea Capitulațiilor noastre.

«Mai sunt unii cari, voidnd a ne micșorâ drepturile, ne întâmpină că la clasificarea staturilor, publiciștii au pus Principatele Române în clasa staturilor semi-suverane. Aceștora le răspundem, că publiciștii, chiar și cei mai învățați, n'au avut cea mai mică cunoștință despre Capitulațiile noastre, cari abia în secolul nostru s'au publicat, și că ei și-au întemeiat opinia lor numai pe cunoștința tractatelor ruso-turecești, cari, după principiul recunoscut și de dreptul ginților, ca niște alcătuirii între doi, nu pot folosi nici păgubi pe un al treilea.

«Acestea sunt drepturile Principatelor Române, pe cari Tractatul de Paris din 30 Martie 1856 le-a pus sub generosul scut al Puterilor cari au subscris acel act mare. Acestea sunt drepturile Principatelor, pe cari înalta Poartă le-a recunoscut și le-a întărit cu solemnitate în fața lumii prin Art. 23 al citatului tractat, prin care ea s'a îndatorit anume a *conservâ* Principatelor între altele un guvern neatârnat și național, precum și deplina libertate de legislație (Autonomia) ș. c. I.

«Principatele Române fiind staturi suverane, dela sine se înțelege că ele au necontestabilul drept de a-și legiui reorganizarea lor, de a-și consolida și a-și întări existența lor națională, morală, politică și materială, încât aceasta nu jignește drepturile cuvenite Inaltei Porți după Capitulații, *drepturi pe cari Românii toldeauana le-au respectat și voesc a le respectâ*. Întinderea reorganizării noastre nu are dar altă mărginire decât respectarea legăturilor noastre cu Imperiul Otoman. Este un princip, recunoscut și de dritul public, că acel ce face întrebuițare de un drept al său, nu vatămă pe nimenea.

«Mai sus am arătat, că Principatele Române, ca staturi suverane, au avut și au dreptul de a încheia tractate, atât cu alte staturi, cât și între sine. Dela sine dar urmează că ele au și dreptul de a încheia între sine tractat pentru *Unirea lor într'un singur stat și sub un singur guvern*.

«Cerem Unirea Principatelor. Cererea noastră este dreaptă, pentrucă noi voim Unirea cu respectarea drepturilor Inaltei Porți. Noi cerem Unirea Principatelor pentrucă ea este un mijloc de întărire națională, politică, morală

și materială, prin urmare folositoare chiar și Inaltei Porți. Aceasta spre răspuns aceluia, cari pretind că cererea Unirii este o răscoală în contra Turciei.

«Unirea nu este o dorință nouă. Ea este prevăzută chiar prin Regulamentul Organic, și în unele privinți chiar și *aplicată* (Art. 425—430). Unirea este înscrisă în inimile tuturor Românilor. Ea s'a discutat în curgere de mai mulți ani de toată țara, de toată presa Europei. Dorința Unirii a răsunat dela o margine a lumii până la cealaltă. Ea s'a primit cu aclamație de către alegătorii noștri, de către întreaga țară. Noi dorim Unirea, pentrucă: Unirea dă tăria, tăria dă siguranță, siguranța dă încredere, încrederea dă suflet și sbor comerțului și civilizației. Dorim Unirea pentrucă nu mai voim să fim pomul discordiei între puteri rivale, nu voim să vedem legioane de candidați de Domnie, nu voim ca Domnii să fie posesori cari se grăbesc a se folosi de scurtul termen al posesiei, până ce nu-l răstoarnă alt amator de Domnie.

«Adversarii noștri ne numesc revoluționari, pentrucă nu voim să conservăm starea de față, și ce să conservăm? Ce să vecinicim? Demoralizația, corupția, nepotismul, impunitatea, nerușinarea vițiilor?

«Unirea Principatelor este dorința tuturor claselor. Cine dintre noi n'a avut prilejul de a vedeă bucuria și mulțumirea obștească de câte ori se cântă Hora Unirii! Și cine nu știe că numai câțiva amatori de Domnie, și micul număr al clienților lor, mai combat astăzi dorința națională — Unirea Principatelor?

«*Pierit-a separatismul ca fumul mânat de vîfor.*

«Dorim *Unirea*, dar tot așa de fierbinte dorim și un *prinț străin, dintr'una din familiile suverane de ale Europei*, cu înlăturarea staturilor vecine, pentrucă numai un asemenea prinț poate însuflă în lăuntru și în afară respectul, fără de care cele mai bune legi rămân litere moarte; numai un prinț străin poate să ne asigureze drepturile, poate impune partidelor, poate să ne scutească de nepotism; numai un prinț străin poate pune capăt ambițiilor nenumăraților aspiranți la Domnie și intrigilor acestora și ale partizanilor lor, cari paralizază chiar și cele mai bune plecări; pentrucă numai un prinț străin se poate lupta cu succes în contra influințelor străine, cărora Tractatul de Paris a voit să facă sfârșit.

«Mai dorim și cerem *moștenirea în familia prințului străin*, pentrucă deseale schimbări ale Domnilor au împiedicat propășirea morală și materială, ba chiar și neatarnarea guvernelor Principatelor; și pentrucă numai moștenirea dă stabilitate. Dritul moștenirii nu este un drit nou în istoria Principatelor. El a avut ființă multă vreme după încheierea Capitulațiilor noastre. După Bogdan a venit la tron fiul său Ștefan Tânărul; după acesta Petru Rareș, fiu natural al lui Ștefan cel Mare. Așa de tare se observă dreptul

moștenirii, zice analistul Ureche, încât țara a preferit a încredința tronul unui fiu *nelegiuit* al lui Ștefan cel Mare, decât să aleagă Domn din altă familie. Petru Rareș a avut succesori pe fiul său, iar acesta murind fără copii, pe fratele său.

«Iată că nu cerem un drit nou, ci numai recunoașterea unui drept ce l-am avut, unui drept vechiu ca și istoria noastră.

«După Capitulații și chiar după Regulamentul Organic, am avut și avem dreptul de a ne alege noi singuri pe Domn. Dreptul moștenirii eră combinat cu dreptul alegerii. În puterea acestui drept putem dar chiar noi singuri alege un prinț străin. Dacă cu toate acestea astăzi renunțăm la acest drept, și-l încredințăm generoaselor Puteri cari au garantat soarta noastră, o facem numai pentru ca din binefăcătoarele lor mâini să primim un prinț străin ereditar, și prin aceasta o nouă garanție de stabilitate, pe care o dorim din tot sufletul, un scut în contra rivalităților și influințelor străine.

«Mai dorim *un guvern reprezentativ*. Nici acesta nu este un drit nou. Dela întemeierea Domniilor de către Radu Negru și Dragoș până astăzi, Principatete au avut totdeauna reprezentare națională, concentrată într'o singură Adunare legislativă, compusă de toate clasele. Niciodată suveranii Principatelor n'au fost autocrați. Din contra puterea legislativă totdeauna s'a exercitat numai de către Obșteasca Adunare, totdeauna a fost despărțită de puterea executivă.

«*Mai dorim și cerem respectarea drepturilor Principatelor*, în cuprinderea Capitulațiilor. Dorința aceasta este foarte legitimă și firească pentru oricine cunoaște istoria trecutului și n'a uitat aceea a prezentului nostru.

«Mai dorim și cerem *Neutralitatea teritoriului noului stat România*, pentru că neutralitatea este cel mai bun prezervativ în contra înnoirii complicațiilor cari au adus în urma lor resbelul oriental, și pentru că numai ea ne va scuti de nemăsurate cheltueli pentru trebuințe militare.

«Seris este: «cereți și vi se va da». Am cerut și suntem bine iăcredințați, că dreptatea Puterilor garante ne va împlini dorințele, pentru că ele sunt legitime și întemeiate pe drepturi necontestabile și neprescriptibile, pe drepturi recunoscute și consfințite prin garanția colectivă a Europei.

«Inainte de a vă da voturile, nu uitați, Domnilor, că toată Europa, ce zic? toată lumea civilizată privește la noi cu cea mai mare luare aminte, ca să afle de suntem vrednici de a fi o nație, vrednici de binefacerea mărimoaselor Puteri garante, vrednici de încrederea țerii care ne-a ales și ne-a trimis aici, ca să cerem:

«1. Respectarea drepturilor Principatelor și în deosebi a Autonomiei lor, în cuprinderea vechilor lor Capitulații, încheiate cu Inalta Poartă în anii 1393, 1460, 1511 și 1634.

- «2. Unirea Principatelor într'un singur Stat sub nume de România.
- «3. Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, și ai cărui moștenitori să fie creșcuți în religia țerii.
- «4. Neutralitatea pământului Principatelor.
- «5. Puterea legiuitoare încredințată unei Obștești Adunări, în care să fie reprezentate toate interesele nației.
- «Toate acestea sub garanția colectivă a Puterilor cari au subscriș Tractatul de Paris.

«Nu credem că în momentul acest suprem, dela care atărnă viitorul și fericirea a cinci milioane de frați, să se afle între noi măcar unul, carele n'ar dori împlinirea cererilor rostite de țara întregă prin aleșii săi. Cine este în stare de a le combate, acela nu este Român, ci dușman al fraților săi, dușman al țerii, unealtă a intereselor străine. Unul ca acela aibă curajul rătăcitei sale opinii, vie pe tribună. Noi îi vom răspunde.»

D-lui *Logofătul Alecu Balș* se înaintează spre biou rou și depune o hârtie subscrișă de d-lui și de Prea Sfinția Sa locotenentul de Episcop de Roman Nactarie Hermeziu, Episcop Sotiriopoleos, care în puterea § 60 din Regulamentul Adunării, neputând-se primi ca propunere, se cetește numai sub titlul de întâmpinare la propunerea despre rostirea dorințelor țării, și în deosebi ca întâmpinare în contra dorinței Unirii Principatelor.

«Subiscălitul mare Logofăt și cavalier Alecu Balș, unul din deputații ținutului Putnei, proprietar de 80 mii fălci în Moldova, iubita sa patrie, declară că, în locul repaosului atât de dorit, după o lungă agonie și calamități provenite din felurite strămutări și prefaceri ce s'au urmat în țară, în care moșii și strămoșii săi și fiii fiilor lor s'au născut, nu poate dori a da în schimb Moldova cu privilegiurile ei, ce sunt mai avantagioase decât ale învecinatalui Principat, pentru un viitor eventual și necunoscut, cari privilegiu sunt recunoscute de către prea puternicii Sultani ai Curții suzerane consfințite prin Tractatul de Paris a anexelor Articol. 23, și nici poate a se uni cu încorporarea patriei sale în aceea a Principatului Valahiei. Asemenea fuzie nu ar produce decât elemente de discordii, lupte, vrăsmășii și neprevăzute amenințătoare intervenții deapurarea vătămătoare. Către acestea apoi mai este de luat aminte că întrunirea unui Divan ad-hoc, chiar după textul Art. 24 al acelor anexe, fiind compus de a exprima dorințele locuitorilor țerii numai în privirea reorganizării Principatului; asemenea și Fermanul împărătesc pentru convocarea lui nu cuprinde vreo altă chestie decât numai însăș aceea a reorganizării țerii cu revizia statutelor ei. Prin urmare și dorința subiscălitului se mărginește în păstrarea Moldovei, Autonomia sa cu toate

privilegiile și imunitățile ei ab antiquo. Acesta este singurul mijloc pe care se razimă liniștea și fericirea poporului moldovean.

«Această socotință a iscălitului, biuroul va binevoi a o clasifica și a o afișa spre a fi cunoscută Adunării, și sau primită în deliberatie, sau nu, să se așeze în acturile arhivei Adunării, iar Inalt Prea Sfințitul Mitropolit, ca Prezident al Adunării, este rugat a o împărtași și Comisiei europene din București».

Mai mulți deputați au întâmpinat, că Prea Sfinția Sa Locotenentul de Roman s'a subscris în anul trecut, luna lui Iulie, în capul unui act, carele cerea *Unirea Principatelor și prinț străin*, arătând totodată mirarea lor despre schimbarea opiniei sale.

La acestea *Prea Sf. Sa Locotenentul* răspunde «că în adevăr a subscris acel act din anul trecut, însă *între patru ochi*, și că prin urmare *nu se poate ține în seamă*».

D-lui *Kogălniceanu*, cerând cuvântul, se sue pe tribună și rostește o întâmpinare la zisele d-sale Log. Alecu Balș:

«Mulțămesc Adunării, sau mai bine zicând, să se feliciteze Adunarea de dovada de nepărtinire ce a dat astăzi, învoind onorabilului deputat de Putna și Prea Sfințitului Locotenent de Roman de a-și exprima opiniile liber și neîmpiedicat, cu toate că, pentru propuneri și amendamente, Art. 60 din Regulament cere, ca spre a fi ele primite la cetire, trebuie să fie sprijinite cel puțin de cinci membri. Propunerea onorabilului deputat de Putna însă, în toată Adunarea, n'a găsit decât un singur sprijinitor, și Adunarea totuș a învoit cetirea acestei propuneri și înscrierea ei în protocolul zilei. Mulțămesc și felicitez Adunarea. Noi astăzi am dat dovadă, că suntem demni de libertatea ce Europa ne-a recunoscut, de a ne rosti dorințele și trebuințele. În toată această Adunare, însuflețită de o singură simțire, de o singură dorință, asigurarea naționalității noastre, două singure glasuri s'au găsit, cari voesc a merge în contra voinței nației, în contra voinței lui Dumnezeu, cerând păstrarea statului quo, și prin urmare a nămolului de nenorociri și de abuzuri, cari-i formează trista istorie, și cu toate acestea Adunarea, puind de o parte restricțiile Regulamentului său, a învoit ca astăzi toată opinia, fie cât de atantinațională, fie cât de singuratică, să se exprime liber și neîmpiedică în fața ferii, care o va descuviința, în fața Europei, care o va judecă. Libertate pentru opinii, respect pentru persoane. Aceasta este linia de purtare care ne insuflă astăzi, care trebuie să ne insuflă totdeauna.

«După ce însă am ascultat opinia d-lor Locotenentului de Roman și a deputatului de Putna, să-mi fie iertat acum de a întâmpina. Și dintâiu încep cu Părintele de Roman. Prea Sfinția Sa a rostit o curioasă teorie, adevă că

este învoit a avea între patru ochi o opinie, și în public o altă opinie. Într'altă cuvinte, alt om sunt, alte lucrez între patru ochi, și alt om sunt și altele lucrez în public; că între patru ochi am o iscălitură, și în public am o altă iscălitură. Teorie curioasă, discuviințată de morală în gura fiecărui om, discuviințată de religie mai ales în gura unui preot. Socot că Părintele de Roman singur va recunoaște ușurătatea expresiei, sub care voește a ascunde apostazia sa politică.

«Vin acum la d-lui marele Logofăt și cavalier Alecu Balș. D-lui în loc să vie a ne vorbi ca deputat al țerii, singurul titlu care ne dă drit de a vorbi aicea, ne-a rostit opinia sa ca proprietar de 80.000 fălci pământ. Mare avere, frumoasă avere; nimene din noi nu o are. Inșă este cinevă care o are înzecit mai mare decât d-lui deputatul de Putna. Acesta este un oarecine, care se numește țara, acea țară care o reprezintă această Adunare. D-lui deputatul ne zice că are 80.000 fălci. Ei bine, noi Adunarea avem mai mult decât chiar 800.000 de fălci, căci înfățișăm țara.

«D-lui deputatul ne zice, că țara de abia a ieșit din agonia relelor trecutului, și apoi ca singură tămăduire cere urmarea lor, adecă păstrarea statului quo, numai păstrarea privilegiilor și imunităților și a tuturor consecvențelor, care aduce după sine privilegiul nesprijinit de putere; dumnealui înșă știe singur cum se păzesc în țară privilegiile obștești și privilegiile particulare; avem dinaintea noastră soarta privilegiatilor.

«Un rău pierde jumătate din puterea sa, când îi cunoaștem originea. Răul țării noastre ni-l spune istoria, ni-l spun suferințele poporului. Fiecare pagină din analele noastre să o stoarcem și va curge sânge și lacrimi. Răul țării noastre ni-l spune glasul poporului prin un proverb: «Schimbarea Domnilor, bucuria nebunilor!» Onorabilul deputat de Putna singur în această Adunare, singur în țară, care saltă de entuziasm, a căreia inimă bate ca a unui unic om pentru drepturi, pentru naționalitate, pentru Unire, care numai ea ne poate asigura și drepturile și naționalitatea, singur vine și ne zice că nu voește să fim alta decât aceea ce am fost; adecă călcați în picioare de toate neamurile, îngenuchiați în slăbiciune, atacați de cangrena corupției, înglodați în gunoiul abuzurilor.

«Inșă aceasta nu va fi. Timpul a sosit, ca vechia prorocire a eroului patriei noastre să se împlinească.

«Sunt acum trecuți 350 ani, de când Ștefan cel Mare, pe patul morții și văzând norii ce amenințau existența țării noastre, chemă pe Mitropolitul, pe Consilierii săi și pe fiul său Bogdan, și-i îndemnă singur el, carele 40 ani ținuse sabia în mână tare și neînvinsă, și-i îndemnă singur ca să încheie o Capitulație cu Inalta Poartă, Capitulație onorabilă și închizăsluitoare ființei noastre ca nație, ca stat. «Iar dacă dușmanul vostru v'ar prescrie condiții

«rușinatoare, sfârși el, atunci mai bine muriți prin sabia lui, decât să fiți «privitori împilării și ticăloșiei țerii voastre. Dumnezeuul părinților voștri «însă se va îndura de lacrimile slugilor sale, și va scula dintre voi pre «*cinevă*, carele va așeza iarăș pe urmașii voștri în libertatea și puterea de «mai înainte».

«*Prorocirea acum se împlinește*. Uitați-vă, acei ce nu voiți a crede la spiritul național, care astăzi insuflă cinci milioane de Români, și spuneți dacă acest mare *cinevă*, dacă țara întreagă nu este sculată și nu este vrednică de a fi iar o nație. Drepturile noastre erau călcate, naționalitatea era ca și îngropată; când din mijlocul furtunilor resbelor se rădică curcubeul păcii, când noului Lazăr, popoului românesc adormit de trei secolii într'un somn atât de adânc ca și moartea, noul mântuitor, Tractatul de Paris, vine și-i zice: «scoală-te și vino după mine», și Lazăr, și poporul românesc se scoală, își aruncă giulgiurile de pe dânsul și se arată țarei tânăr, plin de viață și plin de viitor.

«Și tocmai în acest minut, *oameni ai trecutului*, veniți să ne faceți lauda trecutului, veniți să vă încercați să puneți o slabă stăvilă căii unei nații; vă refuzați de a crede în predicția eroului și sfântului nostru! Protestați în contra Unirei. O cred. *Unirea este pentru țară și D-voastră nu voiți nici țară nici nație*.

«Fraților, onorabilul meu amic Hurmuzachi v'a dezvoltat toate considerațiile cari ne fac o lege ca să cerem și respectarea drepturilor seculare ale Principatelor, și Unirea, și prințul străin și toate celelalte dorințe, cuprinse în propunerea mea. Trebuie să le repet și eu acele zise și rezise? Nu le simte toată inima, nu le judecă toată mintea? Nu ne-o spune îndestul legea fiecărui popul ce voește a fi? Inșă nu mă pot opri de a vă arăta și simțirile popoului, acel ce nu știe nici a ceti, nici a scrie, acela care, ca oameni ai naturii, nu știe a spune decât ceea ce simțește. Să fim stăpâni în țara noastră, zicea un onorabil deputat pontăș, să unim Moldova cu Munteneasca, să tragem ca împrejurul unui loc sterp un gard mare și sdravăn; locul numai să fie închis, și în curând, fără a fi chiar arat, fără a fi chiar semănat, vor veni vânturile, vor veni păsările cerului, și vor aduce sămânță și de flori și de copaci; în curând ici coala va răsări câte o floare, ici coala câte un copăcel; copacii vor crește, și la umbră sub copaci vor mirosi florile, și vom avea o livadă mare și frumoasă; în copaci vor cânta păsările, și la umbră se vor veseli oamenii, binecuvântând pe Dumnezeu și pe împărați.

«Iată, domnilor de Roman și de Putna, cum sătenii, cum noi, cum poporul, cum tot ce simte și voește un viitor pentru copiii săi, pentru nația sa, înțelege Unirea. Inima popoului nu înșeală niciodată. Să ascultăm, fraților,

inima poporului nostru; să ascultăm glasul și interesul nației noastre, care ne strigă neîncetat: Unire și Unire.

«Să gândim că astăzi este ziua cea mai mare din veacul nostru, că astăzi nu numai că scriem, dar facem istoria țerii noastre.

«Cât pentru propunerea d-lui deputat de Putna, să-i împlinim până la sfârșit cererile sale: să se puie la actă.»

După aceasta Adunarea întrebată de prezidentul său, de este destul de lămurită, răspunde afirmativ, și pășește către votarea propunerii prin apel nominal și adevărarea votului prin subscrierea în trei exemplare ale actului, dintre cari două pe pergament, menite spre a se depune unul la Sfânta Mitropolie și altul în Arhiva Statului, iar al treilea pe hârtie, pentru a se alătură la actul Adunării.

Votarea s'a făcut în chipul următor: Fiecare deputat pășind către biurou a rostit în glas mare votul său și l-a adevărit totodată și prin subscrierea numelui său în act. Conform Art. 23 din Regulamentul Adunării, secretarii, viceprezidentul și prezidentul și-au dat cei de pe urmă votul lor.

Înalt Prea Sfinția Sa subscriind în capul actului pentru, a rostit următoarele cuvinte: «Unde-i turma, acolo-i și păstorul.»

Mulți din deputați au însoțit voturile lor cu expresii de vie bucurie.

D-lui Gheorghe Sturdza a zis «că mulțamește lui Dumnezeu că i-a lungit zilele ca să vadă cea mai frumoasă zi a neamului românesc.»

Protoiereul Dimitrie Matcaș a declarat «că alegătorii săi, tot clerul de Roman, l-au rugat cu lacrimile în ochi, ca să voteze *pentru* dorințele rostite în programul național: Unirea Principatelor, prinț străin ș. c. l.»

Unul dintre deputații sătenilor, d-l Ioan Roată a zis: «Noi nu știm a ură, dar Dumnezeu știe a se îndură.»

Rezultatul votării: *81 pentru și 2 contra.*

Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul, în puterea Art. 79 din Regulamentul Adunării, sculându-se în picioare a declarat că *Adunarea a încuviințat.*

Această declarație s'a primit cu unanime urări și nesfârșite aclamații de: *Vivat Unirea!*

*

În ședința a VIII din 10 Octomorie Domnul Dimitrie Rallet cește Adunării o propunere subscrisă de d-lui și sprijinită de d-nii Mihail Kogălniceanu, Petru Mavrogheni, Alecu Botez-Forăscu, Lascăr Catargiu, Dr. Fătu și Dr. Vârnav:

«Subscrisul își ieă îndrăzneală de a înfășoșă Adunării ad-hoc următorul proiect de încheiere:

«Luând în privire că Art. 33 din Tratatul de Paris zice : «Inalta Poartă se îndatorește a păstră Principatelor o administrație neatârnată și națională, precum și deplina libertate de cult, de legislație, de comerț și de navigație» ;

«Legile și așezămintele în ființă se vor reviză. Spre a întemeia o deplină înțelegere asupra acestei revizii, o comisie specială, asupra căreia Inaltele Puteri contractante se vor învoi, se va adună fără întârziere la București cu un comisar al Inaltei Porți ;

«Această comisie va avea drept însărcinare de a cercetă starea actuală a Principatelor și de a propune temeliile viitoarei lor organizații» ;

«Luând în privire Art. 24 din acelaș Tratat, care rostește : «Maiestatea Sa Sultantul se îndatorește a convoca de îndată, în fiecare din ambele provincii, un Divan ad-hoc, compus astfel încât să constituie reprezentarea cea mai exactă a intereselor tuturor claselor societății. Divanurile vor fi chemate a rosti dorințele populației asupra definitivei organizații a Principatelor» ;

«Luând în privire că aceste două articole consfințesc două principii :

«1. Că Principatele vor păstră o deplină libertate de legislație, adecă toată și întreaga lor Autonomie, și

«2. Că legile și așezămintele de față urmează a fi supuse unei revizii spre a le înlocui prin o organizație definitivă, conformă dorințelor țerii ;

«Luând în privire că tot prin aceste articole o Comisie Europeană este însărcinată cu cercetarea stării actuale a Principatelor și cu propunerea bazelor viitoarei lor organizații, iar pe de alta că două Adunări ad-hoc sunt convocate spre a rosti dorințele țerii asupra acestei organizații, cari dorințe sunt apoi a se comunica Comisiei din București, pentru ca și aceasta să le aducă la cunoștința Congresului de Paris ;

«Luând în privire că cea întâia datorie a acestei Adunări este de a păzi ambele principii consfințite prin Tratatul de Paris ; și anume de a păstră în toată întregimea sa drepturile Principatelor și în deosebi Autonomia lor, și totodată de a împlini scopul convocării sale, adecă de a rosti dorințele populației asupra viitoarei organizații ;

«Luând în privire că chipul pentru a pune în armonie dreptul Principatelor de a-și da singure legi, și datorie Adunării de a împlini scopul convocării sale este ca Adunarea să se mărginească a așterne bazele viitoarei organizații a Principatelor ; iar nu de a face legi sau de a intra în amănunțimi ;

«Luând în privire că țelul Puterilor garante a fost, ca prin o cercetare conștiincioasă și la fața locului a dorințelor nației române asupra viitoarei organizații a patriei sale, să aște cunoscute aceste baze dorite de nație, pen-

tru ca apoi aceleași baze să prezideze la încheierea actului final al Congresului și la punerea acestei organizații sub garanția colectivă a Puterilor, rămâind ca legile desvălitoare acestor baze să se facă apoi de către puterile legislativă și executivă ale țării, după constituarea sa, și în deplina sa libertate de legislație ;

«Luând în privire că prin aceasta, Autonomia Principatelor nu se jignește întru nimic, fiindcă Congresul nu a cerut Adunărilor ad-hoc române proiecte de legi, ci numai rostirea dorințelor nației asupra viitoarei și desăvârșitei organizații, pentru ca Europa, încuviințând noul ordin de lucruri în Principate, să-l și pue sub garanția sa ;

«Luând în privire că marea datorie a Adunării ad-hoc este, ca păstrând întregi drepturile Principatelor, să contribuie pe cât cu putință întru de a grăbi sosirea timpului mult dorit, când țara **reintrând în toată a sa deplină și întreagă Autonomie să se afle în poziția de a desvoldă și aplică prin legi votate de ea bazele reorganizației definitive a Principatelor**, așternute de Adunările ad-hoc și încuviințate și garantate de Puterile subscriitoare Tractatului de Paris ;

«Luând în privire trebuința ce este de a se introduce un ordin în rostirea dorințelor asupra acestor baze sau principii de organizație, și prin urmare de a se face un proiect al acestor dorințe, adevă al acelor mai importante și de interes general ;

«Pe temeiul Art. 23 și 24 ale Tractatului de Paris, Adunarea ad-hoc a Moldovei încheie :

«1. O comisie de nouă membri se numește și se însărcinează ca în termen de cinci zile să redigeze și să comunice Adunării un proiect al propunerilor cari i se vor părea cele mai importante în privirea interesului general și cari vor fi neapărate de a se împărtăși Comisiei din București ca bază a viitoarei organizații a Principatelor.

«2. Această comisie nu va scăpa din vedere dorințele rostite de Adunare în ședința din 7 Octomvre, și prin urmare proiectul său va trebui să fie redigeat în conformitate cu aceste dorințe.

«3. Proiectul acesta se va supune Adunării; după încuviințarea sa, unul sau mai multe din puncturile sale se va da spre studiere la câte o nouă comisie, înainte de a se supune discuției generale, urmându-se întru aceasta după Art. 65 din Regulament.

«4. Prin aceasta nu se jignește întru nimic dritul fiecărui comitet sau al fiecărui membru al Adunării de a face și alte propuneri în cuprinderea §§ 58—61 ai Regulamentului.»

Întrebată de Prezidentul ei, Adunarea hotărăște a se lua această propunere în privire ca chestie urgentă, și încuviințează alegerea unei Comisii,

compusă de 9 membri, pentru studiarea proiectului propus. Biouroul procedează la alegerea Comisiei, și scrutinul dă următorul rezultat. Din eler: Arhimandritul Neofit Scriban,—Proprietari mari: Mihail Kogălniceanu, Lascar Catargiu, Petru Mavrogheni, Manolache Costaki Epureanu, Constantin Rolla,—Orășeni: Vasile Mălinescu, Constantin Iacovaki,—Țărani: Vasile Stan.

*

În Ședința IX din 15 Octomvrie d-l *Manolache Costaki*, raportorul comisiei însărcinate cu redigearea unui șir de chestii în urmarea propunerii făcute în ședința a opta, d-l Dimitrie Rallet, cește de pe tribună raportul acelei comisii:

«Comisia însărcinată prin comunicația prezidenției Adunării sub No. 12 de a proiecta o serie de chestii de interes general, din acele ce fără jignirea Autonomiei Principatelor se pot așterne Comisiei Internaționale ca baze ale viitoarei organizații a Principatelor, întrunindu-se în mai multe ședințe, după deosebite chestii propuse de unii și alții din membri, a recunoscut că alăturatele douăsprezece chestii se cuvin a fi privite ca de interes general, și prin urmare se și supun Adunării.

«Indemnată de învitarea ce i s'a făcut prin încheierea Adunării, ca la lucrarea recomandată să nu se scape din vedere dorințele rostite în ședința din 7 a curente, Comisia se socoate datoare a aduce la cunoștința Adunării o greutate ce se ivește în realizarea acestui plan.

«În adevăr, este obștește cunoscut că de câte ori Principatele au procedat la facerea sau la prefacerea legislației lor, ele pururea, deși politicește despărțite, au lucrat la aceasta prin împreună înțelegere a corpurilor însărcinate cu aceasta. Așa s'a făcut cu promulgarea Codicei de legi și cu adoptarea limbii române pentru trebile Statului sub Domnii Mateiu Basarab și Vasilie Lupu.

«Așa s'a făcut la ocazia reformei administrative și judecătorești operată în ambele Principate de Domnul Constantin Mavrocordat. Regulamentul Organic al ambelor Principate s'a redigeat în 1830 de către o singură comisie moldovalahă întrunită în București. Adunările extraordinare convocate în 1832 pentru cercetarea acestui Regulament au procedat la lucrarea lor prin o deasă împreună înțelegere. Acestaș Regulament la Art. 425 zice: «Elementele «Unirei poporului român sunt puse în acest Regulament prin uniformitatea «bazelor administrative ale ambelor țeri». Iar Art. 426 rostește: «Identitatea «legislației fiind unul din mijloacele cele mai nemerite pentru a ajunge la «această Unire, o comisie mixtă va fi numită de ocârmuirea ambelor țări «spre a întruni într'un singur și acelaș corp legile moldo-române.»

«Acestaș princip s'a recunoscut și de protocolul Conferințelor din Constantinopole din 11 Fevruarie 1856, căci el propune ca lucrarea reorganizației

Principatelor să fie asemenea încredințată unei Comisii mixte, compusă de Moldoveni și de Munteni.

«Prin urmare, dacă Principatele despărțite au lucrat împreună la facerea și prefacerea legilor lor, cu cât mai mult astăzi, după ce populația din ambele țări s'a rostit pentru Unirea Principatelor într'un singur Stat, ar fi fost de nevoie ca bazele viitoarei noastre organizații să se aștearnă prin o intimă împreună înțelegere a ambelor Adunări ad-hoc? Desbătându-se însă aceste baze de fiecare Adunare în deosebi, cu toată identitatea intereselor ambelor țări, din cauza izolării Adunărilor una de alta, lesne se poate ca deosebirea punctului de vedere să aibă de rezultat o deosebire în așternerea bazelor de organizație. Socotința Comisiei este dar ca Adunarea să roage pe Comisia Europeană de a lua act de acest fapt, pentru ca nu eventuale deosebiri în rostirea dorințelor ambelor Adunări asupra reformelor viitoare să poată prejudicia în contra Unirii politice, cerută de unanimitatea deputaților ambelor țări.

«Iar ca raportor al lucrării sale, comisia a ales pe d-l Vorn. Manolache Costaki Epureanu.»

Șir de cestii generale ce sunt a se discuta de către Adunare:

- «1. Indreptarea hotarului Principatelor prin o Comisie Europeană.
- «2. Supunerea străinilor din Principate la jurisdicția țării.
- «3. Sloboda întemeiere a legămintelor comerciale ale Principatelor.
- «4. Organizarea Puterii armate naționale în privirea sistemului de apărare al Principatelor.
- «5. Libertatea culturilor în mărginirea Capitulațiilor.
- «6. Inființarea unei Autorități Sinodale Centrale pentru trebile duhovnicești ale bisericii române.
- «7. Egalitatea înaintea legii; Accesibilitatea tuturor Românilor la toate funcțiile Statului; Așezare dreaptă și generală a contribuțiilor; Supunerea tuturor la conscripția militară.
- «8. Respectul domiciliului și a libertății individuale.
- «9. Drepturi politice pentru pământanii de orice religie creștină.
- «10. Despărțirea puterii executive de cea legislativă.
- «11. Neatârănarea părții judecătorești de administrație în special.
- «12. Responsabilitatea Ministrilor.

*

In Ședința X din 8 Octomvrie, domnii Manolache Costachi și Kogălniceanu ieau cuvântul pentru a propune ca șirul de cestiuni generale să se împartă la două Comisii.

Cuvântul d-lui M. Costachi :

«Doresc a vă convinge că ar fi primejdios pentru viitorul cauzei noastre de a mărgini lucrările noastre în votul din 7 a luni. Dați-mi voie să mă explic. Sunt 5 ani de abiă, Domnilor, cine nu-și aduce aminte că naționalitatea română se găsiă respinsă în întunerecul veacurilor ; existența noastră politică eră într'o stare atât de îndoelnică, atât de nestatornică, încât mai ne lipsiă scânțea de nădejde ca să fi putut întrevedea în curând o prefacere fericită. După un crunt resbel între Puterile cele mai mari ale lumii, ele au încheiat Tractatul de Paris.

«Insuflete de gândiri mărinimoase pentru noi, ele au hotărît întrunirea Adunării de față, pentru ca țara să-și poată rosti dorințele asupra viitoarei sale organizații. Spre acest sfârșit ne găsim noi astăzi întruniți ; și să nu uităm, că până ieri încă exersarea acestui drit ne eră amenințată.

«Știți prea bine luptele ce au urmat până la întrunirea noastră de față. Mai eram să fim lipsiți de binefacerile păcii ; glasul cel adevărat al țării se găsiă în primejdie de a fi înădușit ; până ieri încă întindeam o mână rugătoare către acele Puteri, ca să ne fie liber de a ne rosti în puterea celui Tractat, și astăzi, Domnilor, să nu mai știm nimic de acel Tractat, nimica de Fermanul izvorît din el ?

«Vă întreb, Domnilor, ce ne-ar putea face astfel de cutezători, astfel de nepăsători ? Unii dintre noi pun înainte votul din 7 Octomvrie și sunt de părere că acel vot ne-ar putea scuti pe noi dela mai departe îndeplinire a mandatului prescriș nouă prin Tractatul de Paris. Mare greșeală, Domnilor. Adevărul este : noi am votat **Unirea**, am votat **Autonomia**. Dar Unirea, Domnilor, pe care avem bună nădejde că Puterile ne-o vor încuviința, credeți poate că Puterile ne-o dau numai pentrucă o cerem ? Considerația cea mai mare, care va predomină în sfatul Puterilor, va fi de bună seamă că o așa combinare va răspunde interesului general al Europei. Nu suntem dar noi datori a ne rosti asupra bazelor viitorului Stat, ca să încredințăm pe Europa, că constituarea sa va fi în adevăr de un interes european ? Dar ni se mai zice încă că am jigni Autonomia țării. Cu bună seamă, și eu nu sunt mai puțin gelos de autonomia și de drepturile țării noastre ; dar vă întreb, unde există astăzi acea Autonomie ? Ea se găsește scrisă în Capitulațiile noastre, consfințite prin Tractatul de Paris. Dar în faptă, Domnilor, însuș caracterul acestui Divan nu este oare cea mai vădită dovadă, că acel drit încă nu este realizat ? Precum o lege, Domnilor, deși făcută de puterea legiuitoare, nu-și are încă lucrarea sa, până ce nu va fi promulgată prin organul competent, astfel și principiul Autonomiei noastre, înscriș în Capitulații, consfințit prin Tractatul de Paris, nu va fi realizat, până când Puterile din

nou întrunite nu vor proclama libera întrebuintare a Autonomiei noastre. Încă odată, Domnilor, singura bază legală a existenței acestei Adunări este Tractatul de Paris și Fermanul ; le-om părăsi aceste, nu mai suntem nimica ; ne-am trage asupra-ne nu numai răspunderea către alegătorii noștri, dar și reaua cuvântare a urmașilor noștri. Vă conjur dar, Domnilor, să rămânem statornici în calea pe care am pornit, căci numai legalitatea ne poate asigura un viitor fericit, nimeni nu vă îndeamnă de a vă ocupa cu facere de legi sau de a intra cu deamănuntul în deosebite cestii, ci numai de a vă așterne bazele de un interes general.

«Sfârșind, dați-mi voie de a vă aduce aminte sfătuirile unui om însemnat, care ni le-a adresat cu mai multă autoritate decât mine, și care ne-a dat îndestule dovezi că ne voește binele ; el a zis să ne purtăm astfel ca să dăm arme prietenilor noștri — spre a ne apăra, iar nu arme dușmanilor noștri — spre a ne combate».

Cuvântul d-lui Mihail Kogălniceanu :

«Oratorii de mai înainte au tratat cestia în fond ; mie dați-mi voie să ating numai forma ; și după Regulamentul nostru nici că se cuvine de a mai trata fondul cestiei, ca una ce și este hotărîită de Adunare. Să ne aducem aminte că amicul meu Rallet, în ședința din 10 Octomvrie, ne-a înfătoșat o propunere ; această propunere a primit încuviințarea Adunării. Astăzi dar toți suntem datori a ne închină dinaintea maiestății votului. Acel proiect, prefăcut în încheierea Adunării, păstrează întreagă Autonomia noastră ; el arată ce dorințe putem să rostim spre a ne conformă Tractatului de Paris, și ce dorințe trebuie să păstrăm pentru viitoarea Adunare legislativă, ca cestii cu totul de competența Autonomiei. Cu greșeală s'a zis că Tractatul de Paris ne cere de a ne rosti numai asupra cestiei politice. Instrucțiunile date de Congres Comisiei din București arată că avem a ne rosti și asupra organizării țarei. Iată înseși cuvintele acestor Instrucții : «Comisia își va pune deosebita sa atenție asupra reformelor ce se cer de Statutele și Regulamentele în ființă ; «ea va studia starea financiară, așezarea birului, relațiile clerului cu administrația, starea mănăstirilor, sistemul militar ș. c. l.» Încheierea Adunării a împăcat și datoria de a ne conformă cererilor Europei și datoria de a păstră nejjignită Autonomia noastră ; căci după acea încheiere noi nu avem a așterne proiecte de legi, ci numai oareșicari principii, cari au să prezideze la viitoarea organizare, cari apoi, după constituirea țarilor într'un chip definitiv, au a se preface în legi votate și întărite în deplina noastră Autonomie. Și această îndoită datorie este prea firească, prea lesne de înțeles. Europa ne-a răcunoscut Autonomia ; însă înainte ca ea să se hotărască de a o primi sub garanția sa, Europa este în toată dreptatea de a cere să

cunoască și bazele ce vom a da viitoarei noastre organizații politice și sociale; căci numai organizându-ne ca Stat european, ca societate europeană, Puterile se vor învoi de a ne întinde mâna. De vom voi din potrivă a ne constitui ori ca stat chinezesc, ori ca republică socială, să fim siguri că Europa se va ține departe de noi. Aceea ce se pretinde dela noi, s'a pretins și dela Belgia și dela Grecia. Așa dar, Domnilor, încă odată să lăsăm utopiile, să arătăm Europei, că noi nu dorim a fi nici Chină, nici republică, însă vom a fi o societate europeană; vom și ținem la toate condițiile unei societăți în cale de progres. Vom libertatea conștiinței; vom egalitatea înaintea legii; vom respectul individului, al domiciliului și al proprietății. Manifestând asemenea principii, cari astăzi formează bazele tuturor societăților Europei, putem noi avea frică, că Adunarea ad-hoc din țara suroră, deși lucrând în deosebi de noi, ar putea rosti alte și contrazicătoare principii? Nu. Asta nu se poate. Putem presupune un minut, că în secolul al XIX poate o Adunare, sau în Moldova sau în Țara-Românească, să contesteze unul măcar din acele 12 puncturi așternute de Comisie?

«De aceea, Domnilor, să pășim înainte fără nici o frică, fără grijă, că altele ar fi dorințele Adunării din Iași, și altele ar fi dorințele Adunării din București. În câtă vreme ne vom ține de principiile cele mari ale fiecărei societăți moderne, contradicție în rostirea dorințelor nu poate fi. Negreșit că mai nimerit, că poate și mai logic ar fi fost, ca Adunările să lucreze împreună: însă trebuie să ne supunem unei legi mai presus de noi. Legea aceasta este Tratatul de Paris. Legea aceasta este nevoia de a aduce cu o oră mai înainte dorințele noastre pe masa Congresului.

«Vin dar iar a vă zice, că încheierea Adunării este sfântă, că nu o putem modifica. Prin aceasta nu zic că trebuie să primim programa Comisiei ca irevocabilă. Comisia n'a făcut decât a așterne un șir de cestii, voinde prin aceasta a aduce o ordine în rostirea dorințelor. Eu nu pretind nici de cum că Comisia nu s'ar fi greșit în redacția și chiar în șirul cestiilor. Spre îndreptare, Adunarea n'are decât a rândui alte speciale Comisii precum o cere și proiectul d-lui Rallet. Aceste Comisii vor studia una câte una cestiile, cu toată pătrunderea, cu toată știința; și spre aceasta, să le dăm numai timpul trebuitor.

«Încă odată, Domnilor, fiecare zi își are misia sa. Misia de astăzi este ca să rânduiam Comisiile; și atunci când lucrarea lor ni se va pune înainte, vom delibera, vom discuta, vom încuviința, sau vom descuviința.»

D-l Viceprezident înștiințează Adunarea, că a primit un amendament subscris de d-nii Dr. Fătu, Dr. Costin, V. Neculau, Episcopul Ghenadie Șendrea Tripoleos și Arhimandritul Melchisedec, și constată că acest aman-

dament se va lua în considerație la discuția asupra celor 12 puncturi, care se va face după ce mai întâiu Comisiile, ce se vor rândui spre a le desvolta, își vor înfățișa raporturile lor.

În urmă consultându-se Adunarea, se pășește la alegerea a două Comisii compuse câte de 7 membri, însărcinate cu desvoltarea «șirului de cestii generale.»

La comisia I, însărcinată cu puncturile 1—6, s'au ales cu majoritatea voturilor următorii membri: D-lor Lascar Catargiu, Manolachi Costachi, Petru Mavrogheni, Anastasie Panu, Dimitrie Rallet, Vasile Sturdza și Constantin Hurmuzachi.

La comisia II, însărcinată cu puncturile 7 — 12, s'au ales cu majoritatea voturilor următorii membri: D-lor Mihail Kogălniceanu, D. Cozadini, D. Miclescu, V. Mălinescu, C. Rolla, I. Fotea și I. Hrisanti.

*

În Ședința XI din 25 Octomvrie, d-l *Dimitrie Rallet* cetește Raportul asupra Punctului 5 din șirul de Cestiuni generale: — *Libertatea Cultelor în mărginirea Capitulațiilor.*

«Luând în privire că porunca Mântuitorului **de a iubi pe aproapele său ca pe sine însuș** cuprinde în sine principiul toleranței;

«Luând în privire că toleranța este nedespărțită de civilizația creștină și întemeiază înfrățirea popoarelor;

«Luând în privire că libertatea culturilor este un princip adoptat de toate staturile civilizate, cari și-au rezervat numai dreptul privegherii asupra exercițiului lor;

«Luând în privire că acest mare princip s'a aplicat și s'a păstrat pururea și în Principatele Române, unde toate culturile recunoscute de Guvern au avut liber exercițiu, fără altă mărginire, decât acea cuprinsă în Capitulații (Art. 8 al Tractatului din 1511 între Sultanul Baiazed II și Domnul Bogdan; Art. 9 al Tractatului dintre Mohamed II și Vlad V din 1460);

«Luând în privire că religia și limba noastră au fost paladiul naționalității române;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca la viitoarea organizație să se iea de bază următorul princip :

«**Religia domnitoare în România este religia ortodoxă a Răsăritului; exercițiul culturilor celorlalte religii recunoscute va fi liber, însă cu restricția prevăzută în Capitulații.**»

Votanți : 73. Pentru 60 — *Abțineri* 13.—Conform cu Articolul 79 din Regulamentul Adunării, domnul Vicepreședinte declară că *Adunarea a încuviințat.*

*

În Ședința XI din 25 Octombrie domnul *Petru Mavrogheeni* cește Raportul asupra Punctului 4 din șirul de Cestiuni generale : — *Organizarea Puterii armate naționale în privirea sistemului de apărare a Principatelor.*

«Luând în privire Art. 26 al Tractatului de Paris în cuprindere : «că Principatele vor avea o putere armată națională, organizată spre a mănține a siguranța din lăuntru și spre a asigura cea a hotarelor» ;

«Luând în privire că prin acest Articol s'a asigurat Principatelor vechiul lor drept de a avea o putere armată națională, și prin urmare că pacea, prosperitatea și chiar viitorul Principatelor sunt interesate ca cestia aceasta să fie bine definită și hotărâtă ;

«Ca Principatele să constituize un teritor neutru, conform cu spiritul Tractatului din 30 Martie ; și ca armata lor să fie întrebuițată numai la apărarea teritoriului și a siguranței lor din lăuntru ;

«Luând în privire că între dorințele rostite de Adunare în a șeptea a ei ședință, se cuprinde și neutralitatea teritorului Principatelor, dorință întemeiată pe convingerea Adunării, că Puterile, a căroră generozitate a luat Principatele Române sub puternicul lor scut, le vor garantă și acest princip, dela care în mare parte atărnă tot viitorul lor ;

«Luând în privire că sistemul de apărare trebuie să se organizeze mai ales cu privire către neutralitatea ce dorim ;

«Că Principatele nu pretind, nici pot pretinde a avea o armată de năvălire, o armată ce le-ar da fața unei puteri agresive, și că totul ce ele doresc este o organizare menită a le conservă și a le asigura o existență pacinică ;

«Luând în privire că împlinirea acestei dorințe cere ca organizarea puterii noastre armate să fie deplină în toate privințele ;

«Că poziția teritorială cere ca organizarea puterii armate naționale să fie neapărat îmbinată pe un sistem de apărare comună a Principatelor ;

«Luând în privire că una din cele dintâi condiții pentru apărarea unei țări despre năvăliri din afară, mai ales când aceasta nu ar putea dispune de oștiri numeroase, este înființarea de cetăți ;

«Că fireasca urmare a dreptului garantat Principatelor prin Art. 26 din Tractatul de Paris este și dreptul lor de a înființa liber *Cetăți de apărare* în numărul trebuitor și pe la cele mai importante puncturi strategice, și că paza cetăților ce ele vor rădică să fie totdeauna încredințată **numai** puterii armate naționale ;

«Luând în privire că organizarea armatei trebuie să se facă așa, ca în caz de năvălire, Principatele Unite să poată înfătoșă o putere în destul de însemnată, măcar pentru vremelnica oprire a unei armate agresive, fără ca tot-

odată în vreme de pace populația țării și finanțele Statului să fie apăsate prin ținerea în picioare a unei armate mai presus de a lor putere;

«Luând în privire că Art. 26 din Tractatul de Paris mai zice că: «nu se va putea face nici o împiedecare măsurilor extraordinare de apărare ce «Principatele, în înțelegere cu Inalta Poartă, ar lua spre respingerea a orice «năvăliri străine»; și prin urmare că acest Articol privește numai năvălirile ce s'ar face asupra teritoriului **Principatelor**;

«Luând în sfârșit în privire, că Principatele se bucură și astăzi de dreptul de a avea o putere armată națională;

«Pe temeiul Art. 26 din Tractatul de Paris;

«Pe temeiul dreptului ce Principatele exercitează și astăzi;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca la viitoarea organizație să se iea de bază următorul princip :

1. Puterea armată națională se va organiza în privirea neutralității și a sistemului de apărare a Principatelor Unite, și ca în caz de năvălire să poată cu lesnire înfătoșă o putere îndestulătoare.

2. Recunoașterea dreptului Principatelor de a putea înființa Cetăți de apărare.

3. În nici un chip și în nici o vreme aceste Cetăți nu vor putea fi ocupate decât de oști naționale ale Principatelor.

4. În nici un caz oștile Principatelor nu se vor întrebuița decât în apărarea pământului lor.»

«Votați: 70 — Pentru 70. — Iar *contra* n'a fost nimenea.

*

În *Sedința XII* din 29 Octomvrie, domnul *Vasile Mălinescu* ce-țește raportul său asupra Punctului 7 din șirul de Cestiuni generale : — *Egalitatea înaintea Legii, Accesibilitatea tuturor Românilor la toate funcțiile Statului, Așezarea dreaptă și generală a contribuțiilor, Supunerea tuturor la conscripția militară.*

«Se pășește la votarea și înscrierea următoarei încheieri: Astăzi, anul 1857, luna Octomvrie în 29 zile:

«Luând aminte că legile unui Stat sunt sufletul său, că dela principiile cari predominesc la alcătuirea legilor atârnă vieța, puterea și propășirea națiilor;

«Luând aminte că singurul mijloc de a vindecă ranele, de cari pătimeste astăzi țara, este așezarea unor legiuri înțelepte, îmbinând **datinele vechi, trebuințele de față și cererile veacului**;

«Luând aminte că respectul către legi este cea întâie condiție a trăinicieii lor;

«Că o lege atunci poate fi mai respectată, când, ieșită din sânul nației, va avea deopotrivă pentru toți aceeaș măsură;

«Că dreptatea cere dar ca toți să fie egali dinaintea legii.

«Luând aminte că cea mai sfântă datorie a fiecărui este de a contribui la susținerea Statului ;

«Că după datinele vechi, nimenea nu eră scutit dela nici o îndatorire către Stat ;

«Că boierimea abiă la 1737, prin hrisovul Domnului Mavrocordat, pentru întâia oară s'a scutit de dajdie și alte dări către Vistierie ;

«Că în urmă, sprijinind sarcinile Statului mai mult numai asupra unor clase, s'au făcut împovărătoare pentru ele ;

«Luând aminte că dela dreapta, cupărita așezare și repartiție a contribuțiilor atárnă nu numai prosperitatea materială a unei țări, dar în parte chiar și propășirea ei morală și intelectuală ;

«Că cu dreptul este ca în măsura cum garantează Statul la toți deopotrivă toate foloasele și îndemănările, de asemenea cu toții să se supue dărilor în proporția averii lor fără deosebire.

«Luând aminte că darea oamenilor la oaste este o îndatorire pentru paza țării și siguranța fiecărui cetățean ;

«Că precum oastea este menită a apăra patria comună, datori sunt cu toții deopotrivă și fără deosebire să se supue la conscripția militară.

«Luând aminte iarăș că eficacitatea legilor atárnă dela stricta lor punere în lucrare ;

«Că meritul singur, fără nici un fel de altă considerație sau distincție, trebuie în viitor să fie un titlu îndestulător pentru a putea ajunge la toate funcțiile Statului ;

«Că această puțință trebuie a se recunoaște fiecăruia ;

«Că numai prin legiuiri înțelepte și drepte, nația română poate înainta pe calea propășirii.

«Luând în privire, în sfârșit, că privilegiile de clase trebuie a fi desființate ;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește a se adoptă la viitoarea organizație ca principii fundamentale :

I. Privilegiile de clase vor fi desființate în România.

II. Egalitatea tuturor Românilor înaintea legii.

III. Așezarea dreaptă și generală a contribuțiilor în proporție cu averea fiecăruia fără deosebire.

IV. Supunerea tuturor la conscripția militară.

V. Accesibilitatea pentru toți Românii la funcțiile Statului.»

Votanți : 74 — Pentru 73. — Iar *contra* n'a fost nimenea. — *Abțineri* 1.

*

In *ședința XIII* din 3, Octomvrie domnul *Vasile Mălinescu* cetește raportul său asupra Punctului 8 din șirul de Cestiuni generale : — *Respectul Domiciliului și al Libertății Individuale.*

«Se pășește la votarea și înscrierea următoarei încheieri :

«Astăzi, anul 1857, luna Octomvrie în 31 zile ;

«Luând aminte că pe lângă libertatea conștiinței și a opiniei, libertatea individuală și respectul domiciliului sunt cele mai sfinte drituri cetățenești ;

«Luând aminte că respectul domiciliului încă dela anul 1741 este consfințit în țară prin reforma Domnului Constantin Mavrocordat ;

«Că dela un timp încoace, slăbindu-se toate legămintele legilor, a predominit arbitrarul ;

«Că numai o simplă ordonanță sau un ordin verbal eră de ajuns spre a lipsi pe oricine, fără deosebire, de libertatea sa individuală și de a-i călca domiciliul său ;

«Luând aminte că sub scutul legii, fiecare individ în societate trebuie să fie asigurat despre pacinica și liniștita sa petrecere ;

«Că orice încălcări asupra dritului altuia sau înfrângeri ale legilor bunei orândueli sunt prevăzute prin legi ;

«Că ori pentru ce cazuri sunt menite tribunale și judecători obștești spre cercetarea vinei și hotărîrea pedepsei fiecui, fără deosebire ;

«Luând aminte că oricine ar fi, sau lipsit de libertatea sa individuală, sau i s'ar încălca domiciliul său, afară de cazurile prevăzute prin legi, și n'ar fi supus numai judecății tribunalelor anume hotărîte, ar fi lăsat în voia arbitrarului ;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește și primește ca principii fundamentale la reorganizarea Statului român :

«1. Respectul domiciliului și al libertății individuale.

«2. Supunerea fiecărui numai la judecătorii prevăzuți prin legi.

«3. Comisii sau tribunaluri excepționale nu se vor putea înființa în nici un caz.»

Votanți: 77. — Pentru 68. — Abțineri 9.

*

În *Sedința XIV* din 4, Noemvrie domnul *Dimitrie Rallet* cetește raportul său asupra Punctului 5 din șirul de Cestiuni generale :
— *Inființarea unei Autorități Sinodale Centrale pentru trebile duhovnicești ale Bisericii Române.*

Se pășește la votarea și înscrierea următoarei încheieri :

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 4 zile :

«Luând în privire că Capitulațiile încheiate între Inalta Poartă și Principatele Române au asigurat acestor țări toate drepturile cari constituiesc suveranitatea Statelor, iar mai ales un Guvern național neatârnat și deplina libertate de legislație (Autonomia) ;

«Că Tractatul de Paris a garantat drepturile Principatelor ;

«Că biserica Principatelor a fost totdeauna **neatârnată** (*ἀντικεφαλος*), după cum se dovedește :

a) Din actul sinodic din Constantinopole din timpul Impăratului Paleologu (mărturisit în Cartea Sinodului Moldovei din 1 Ianuarie 1752), prin care după făgăduința ce fiul aceluia Impărat dăduse, în trecerea sa prin Moldova, Domnului Alexandru cel Bun, s'a recunoscut și s'a întărit și cu hrisoave împărătești **neatârnată Mitropolitului Moldovei**;

b) Din Pravila bisericească (Indreptarea legii — Nomocanon), care și astăzi este în vigoare, și care lămurit zice că Mitropoliții Principatelor nu atârnă nici de Ohrida, nici de Patriarhul de Constantinopole (Nomocanon tipărit în Târgoviște, 1652, fața 403);

c) din Mărturia Prințului Dimitrie Cantemir, carele (în «Descrierea Moldovei») arată că «Mitropolitul Moldovei are cu totul deosebită cinste la biserica Răsăritului, pe care alți Mitropoliți nu o au, și măcar că nu are nume «de Patriarh, dar **nu este supus nimănui**»;

d) Din Fermanul împărătesc din anul 1200 (la încheierea lunii lui Gemazil Ahâr), prin care respingându-se cererea Patriarhului de Constantinopole de a se rândui Mitropolitul Moldovei de către Patriarhie și soborul ei, anume s'a recunoscut și s'a întărit neatârnată Mitropoliei Moldovei de Patriarhie, precum și drepturile și obiceiurile țarei, pe cari se întemeiază această neatârnată;

e) Din Regulamentul Organic al Principatelor, carele asemenea recunoaște neatârnată Mitropoliților acestor țări dela Patriarhul de Constantinopole, legiuind în Art. 413 nu numai modul alegerii și hirotonirii lor, ci și procedura în cazuri de abateri ale lor, încredințând jurisdicția în privirea aceasta numai unui Sinod de Episcopi indigeni **din ambele Principate**, iar în cazuri politice unui Sinod compus de Episcopi și de mireni;

«Luând în privire că cu toate acestea Patriarhii de Constantinopole și acum încă se încearcă a jigni neatârnată chiriarhilor bisericeii Principatelor și de multe ori a exercită **chiar în cauze politice** înrăuriri necuvenite asupra Mitropoliților și prin ei asupra acestor țări;

«Luând în privire că Unirea Principatelor, cerută de ambele Adunări ad-hoc, trebuie să centralizeze și autoritatea bisericească a acestor țări, în care religia ortodoxă a Răsăritului este domnitoare;

«Luând în privire că instituția Sinodului este chiar prescrisă prin Canoanele bisericii noastre, și s'a și aplicat în Principate;

«Că această instituție poate privi numai cauzele și trebuințele duhovnicești, canonice și disciplinare, și că hotărârile Sinodului niciodată nu pot jigni prerogativele Statului, carele totdeauna a avut dritul povățuirii din afară a bisericii, dritul privigherei, întăriri ș. c. l.;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei rostește dorințele următoare :

«1. **Recunoașterea Neatârării bisericii ortodoxe a Răsăritului din Principatele Unite de orice chiriarchie ; păstrându-se însă unitatea credinței cu biserica ecumenică a Răsăritului în privința dogmelor.**

«2. **Inființarea unei Autorități Sinodale Centrale pentru treburile duhovnicești, canonice, disciplinare, unde va fi reprezentată și preoțimea de mir a fiecăreia Eparhii.**

«3. **Nici odinioară și nici într'un chip Mitropoliții sau Episcopii țării nu vor putea fi aleși dintre străini sau dintre împământeniți».**

Votanți: 79. — *Pentru* 79.

*

În *Ședința XV* din 6 Noemvrie, domnul *Vasile Mălinescu* cetește raportul său asupra Punctului 6 din șirul de Cestiuni generale :
— *Despărțirea Puterii executive de cea legislativă.*

Se păsește la votarea și înscrierea următoarei încheieri :

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 6 zile.

«Luând aminte că prin votul din 7 Octomvrie, Adunarea a adoptat două principuri constitutive ale viitoarei organizații naționale ; unul ereditatea, ca bază de autoritate și de ordin, — iar altul reprezentăția națională ca bază de libertate și de propășire ;

«Luând aminte că prin propunerea cestiei despărțirii Puterii executive de cea legiuitoare, Adunarea a statornicit coexistența fără conflict a acestor două principii ;

«Luând aminte că despărțirea Puterii executive de cea legiuitoare este primită și consfințită, ca cea mai puternică garanție a libertății ;

«De vreme că îndată ce una dintre aceste două puteri ar concentra amândouă ale lor funcții, apoi atuncea nu numai că contenește de a fi o putere mărginită, controlată și ponderată, ci mai vârtos se face dela sine o putere absolută ;

«Luând aminte că Despărțirea acestor Puteri este primită ca o închezășuire de libertate în toate staturile reprezentative ;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca la viitoarea organizație a României să se ia de bază următorul princip :

«**Puterea executivă și legiuitoare să fie despărțită în România.**»

Votanți: 76. — *Pentru* 51. — *Contra* 13. — *Abțineri* 12.

*

În *Ședința XVI* din 6 Noemvrie, domnul *Anastasiu Panu* cetește raportul său asupra Punctului 2 din șirul de Cestiuni generale :
— *Supunerea Străinilor din Principate la jurisdicția țării.*

Se păsește la votarea și înscrierea următoarei încheieri :

«Străinii se bucură în Principate de privilegii numeroase, a căroră aplicație se sprijină pe Tractate (Capitulații), încheiate de Inalta Poartă cu Puterile Creștine. Aceste Capitulații se pot oare impune Principatelor, sau Puterile contractante au vreun interes de a sprijini mântinerea lor?

«Să cercetăm dar cestia de drit și vom vedea că Capitulațiile mai sus zise nu sunt nici decum făcute pentru Principate.

«După Capitulațiile din anii 1393, 1460, 1511 și 1634, încheiate de Inalta Poartă cu Principatele Române, aceste țeri și-au păstrat un Guvern național și neatârnat și o deplină libertate de legislație. Capitulațiile dar încheiate, între Imperiul otoman și Puterile Creștine, n'au putut fi îndatoritoare și pentru Principate.

«Acturile citate mai sus din anii 1393, 1460, 1511 și 1634 recunosc Domnilor țarei dritul de a încheia Tractate Internaționale. Domnilor țarei dar se cuvine și dreptul de a face Convenții pentru regularea relațiilor din afară ale țarei.

«Acest drept Principatele l-au și exercitat, precum dovedesc Tractatele ce ele au încheiat cu alte Puteri în urma Capitulațiilor lor cu Inalta Poartă, precum :

«Tractatul lui Mircea, Suveranul României, cu Sigismund, regele Ungariei din 1396 ;

«Tractatul de alianță al lui Dan IV cu Corvin, din 1488 ;

«Tractatul de cvadruplă alianță tot al lui Dan cu Polonia, Ungaria și Moldova din 1498 ;

«Tractatul lui Ștefan, Suveranul Moldovei, cu Polonia, la 1518 ;

«Tractatul lui Petru Rareș cu Sigismund, din 1527 ;

«Acel din 1538 August, tot al lui Rareș cu Polonia ;

«Al lui Ștefan Lăcustă, din 1539, cu Polonia ;

«Tractatul lui Mihaiu Viteazul cu Rudolf, Împăratul Germaniei, din 1598 ;

«Tractatul lui Mateiu Basarab pentru alianță ofensivă și defensivă cu Rákoczy, principele Ardealului, din 1638 ;

«Tractatul de pace al lui Vasilie Lupu cu Hanul Tătarilor ;

«Tractatul lui Petre Șchiopul cu Anglia, din 1588 :

«Chiar și în timpurile mai nouă Principatele au exercitat dritul de a încheia Convenții cu Staturile megieșite. Așa spre pildă putem cita :

«Cartelul încheiat cu Austria, la 1838, pentru extrădarea dezertorilor ;

«Convenția încheiată iarăș cu Austria, la 1854, pentru linia telegrafică.

«Necurmatul exercițiu al suveranității de către Principate nu lasă îndoială

că aplicația Capitulațiilor încheiate de Inalta Poartă cu celelalte Puteri Creștine nu s'a putut întinde și asupra Principatelor.

«Să trecem acum și la cestia „dacă și în privirea Principatelor Puterile străine ar avea vreun interes de a țineă la aplicația Capitulațiilor lor încheiate cu Inalta Poartă“.

«Capitulațiile acestea statornicec mai multe drituri în favoarea supușilor Statelor Creștine. Așă se dă consulilor dritul de a aveă gardă, de a exersă jurisdicția civilă și criminală, de a reclamă pe supușii lor căzuți în robie, de a se da corăbiilor Staturilor Creștine la cazurile trebuincioase ajutorul cuvenit, de a se scuti moștenirile de rășuire cunoscute sub nume de: «droit d'aubaine», de a se asigură respectul transacțiilor și mai presus de toate de a se asigură respectul și apărarea religiei creștine, precum și libertatea cultului ei. Staturile Creștine și-au fost stipulat toate aceste privilegii pentru supușii lor petrecători în Turcia, în vederea stării lucrurilor de acolo. Obiceiurile însă și legile domnitoare în Principate diferează de acele ale Imperiului Otoman. Deosebita stare a lucrurilor în Principate a făcut dar că aceste Capitulații nu numai n'au putut aveă aplicare în toată a lor întindere, dar încă au slujit și de piedecă guvernelor locale în administrația țarei. Aceste Capitulații au fost mărginite în aplicarea lor, pentrucă în legile țarei este necunoscut dritul «d'aubaine», pentrucă străinii nu sunt împiedecați de a încheiă după voința lor transacții cu Românii, pentrucă legile în vigoare sunt Legile Romane și Codica comercială a Franței, pentrucă în Principate există tribunale statornice, pentrucă Principatele n'au avut porturi de resbel, nici marină; pentrucă religia creștină domnește în ele, pentrucă toate religiile sunt tolerate, și apoi nici jurisdicția consulară n'a existat în întinderea cuprinsului Capitulațiilor, fiindcă Art. 294 din Regulamentul Organic, §§ 46 și 2009 din Codica civilă și §§ 17 și 19 din Codica criminală s'au aplicat totdeauna cu asistența chiar oficială a Consulatelor și cu acea stipulată în Cartelul încheiat de Moldova cu Austria la 1838.

«Aplicarea însă și aceea câtă s'a putut face a Capitulațiilor, adică prin intervenirea consulatelor în toate lucrările atingătoare de supușii lor, a adus cu sine o paralizare în punerea în lucrare a legilor civile și criminale. Asemenea împrejurări au favorizat apoi emigrația în Principate a acelor străini fugiți din țara lor pentru a scăpă de legile locului nașterii lor și a se bucură în Principate de privilegii exluzive.

«Prin urmare Staturile Creștine n'au nici un interes a mănțineă niște Capitulații ce nu sunt aplicabile în Principate și cari nu aduc decât confuzie și neconținute conflicte. Din contra, Principatele Române, cari au adoptat legile Europei civilizate, principiile și tendințele ei, sunt în dreptate, după

dreptul internațional, a reclama foloasele ce alte Statuti creștine își acordează între ele.

«Ca o consecință chiar a acestui drit internațional european este și supunerea străinilor la jurisdicția Statului, pe al cărui teritoriu petrec, după cum arată și Watel în cartea sa despre dreptul popoarelor, §§ 101, 102, 103, 105, 108, Cap. VIII, Cartea II.

«Drept acestea dar :

«Luând în privire driturile suverane ce Principatele și-au păstrat prin Capitulațiile lor din 1393, 1460—1511 și 1634, între cari se numără și dreptul de a regulă relațiile lor cu Puterile străine prin Convenții speciale ;

«Luând în privire că la un asemenea drept Principatele n'au renunțat nici odinioară, ci mai ales și după încheierea Capitulațiilor lor cu Imperiul otoman l-au exercitat în tot timpul și la toată ocazia, și aceasta în deplina conștiință a dreptului lor ;

«Luând în privire că Capitulațiile încheiate de Sultani cu Statutele creștinătății sunt acturi de suveranitate și prin urmare obligatorie numai pentru țările unde ei aveau și plenitudinea suveranității, și nici cum pentru teritoriile unde ei nu exercitau nici un drit de al suveranității; după principiul juridic, că lucrările dintre doi nu pot jigni pe un al treilea (Kluber, § 144, Martens, § 53);

«Nu mai puțin luând în privire că aplicația dispozițiilor acelor Capitulații, străine Principatelor, este necompatibilă cu deosebita stare a lucrurilor și cu așezămintele și obiceiurile acestor țări ;

«Luând în privire că aplicația parțială a acelor Capitulații nu numai este jignitoare drepturilor Principatelor și chiar producătoare de abuzuri, ci și fără nici un interes pentru statutele creștine ;

«Luând în privire că una din condițiile existenței, a desvăririi și a stării unui Stat este ca toți petrecătorii pe teritoriul său să-i respecteze legile lui și să nu aibă în perspectivă puțința nepedepsirii ;

«Luând în privire că o asemenea supunere a străinilor la jurisdicția locală a Principatelor este întemeiată și pe dritul popoarelor, ca o deducție logică din dreptul secular al acestor țări de a avea un guvern național și neatârnat și nu vatămă driturile celorlalte Statuti ;

«Luând, în sfârșit, în privire că, după dritul public, ca și după acel privat, acel ce întrebuițează dreptul său, nu vatămă pe nime (Qui jure suo utitur, neminem laedit) ;

«Apoi Adunarea dorește :

„Ca străinii petrecători în Principate să fie supuși jurisdicției țerii fără intervenția consulatelor“.

Votanți: 77 — Pentru 77 — Iar contra n'a fost niminea.

În *Sedința XV din 9 Noemvrie*, d-l *Constantin Hurmuzaki* citește raportul său asupra Punctului 3 din șirul de cesiuni generale : — *Sloboda întemeiere a Legămintelor comerciale ale Principatelor* :

Se pășește la votarea și înscrierea următoarei încheieri :

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 9 zile.

«Luând în privire :

«1. Că bazele existenței naționale și politice a Principatelor Române sunt Capitulațiile ce ele au încheiat cu Inalta Poartă la 1393, 1460, 1511 și 1634 ;

«2. Că aceste Capitulații au asigurat Principatelor Române un guvern național neatârnat, deplina libertate de legislație ș. c. l., cu un cuvânt toate drepturile cari compun suveranitatea din lăuntru și cea din afară ;

«3. Că între drepturile acestea se cuprinde și dreptul Principatelor de a-și reguła ele singure interesele și prin urmare și relațiile lor comerciale cu alte staturi ;

«4. Că Principatele Române totdeauna au și exercitat aceste drepturi și niciodată n'au fost supuse nici măcar în faptă (de facto) legislației comerciale a Turciei, după cum dovedesc o mulțime de Tractate ce ele au încheiat cu alte Staturi suverane, în șir de mai multe sute de ani, după încheierea Capitulațiilor româno-turcești, și anume :

«a) Tractatul dintre Ștefan VI Tânărul, Domnul Moldovei, și Sigismund I, Regele Poloniei, din anul 1518 (1), prin care între altele se stipulează și următorul Articol despre negoț :

«Neguțătorilor Voevodului Ștefan din Moldova le va fi slobod și neoprit «a merge prin țerile noastre, a neguțători și a exercită trebile lor, plătind «însă dabile la vămile obicinuite și respectând dritul vechilor emporii sau «depozitorii (entrepôts). Asemenea trebuie să fie slobod, neoprit și deschis și «neguțătorilor și supușilor Poloniei a merge prin Moldova, a neguțători și «a exercită trebile lor, plătind dabile la vămile vechi și respectând dreptul «vechilor depozitorii». (Dogiel, *Codex diplomaticus Regni Poloniae*, tom. I, pag. 610—613. Ex. archiv. Reg., Lib., 27, n. 22, fol. 284).

«b) Tractatul dintre Petru Rareș, Domnul Moldovei, și Sigismund Regele Poloniei, din 13 Decemvrie 1527, prin care între altele se stipulează libertatea negoțului între Moldova și Polonia și se întărese din cuvânt în cuvânt mai sus citații Articolului din Tratatul din 1518.

«c) Tratatul dintre Ștefan Voevod, domnul Moldovei și acelaș rege Sigismund, din 20 Fevruarie 1539, prin care între altele s'au stipulat : «ca ne-

(1) În al șaptelea an după încheierea Capitulației dintre Bogdan, tatăl acestui Ștefan, și Baiazid II.

«guțătorilor de ambe părțile să le fie slobodă neguțătoria; ca drumurile «din vechime întrebunțate să fie și acum slobode, și ca supușii Poloniei să «nu fie nevoiți a plăti altă vamă decât acea veche». (Dogiel, *Cod. diplom. Regni Poloniae*, tom. I, pag. 617. Ex Archivo Regni).

«d) Tractatul de comerț încheiat în 27 August 1588 între Petre Șchiopul, Domnul Moldovei, și Elisabeta, Regina Angliei, a căruia cuprindere este următoarea :

«Noi Petru, din grația lui Dumnezeu Principe al Valahiei și al Moldovei, «facem cunoscut prin aceasta tuturoră căroră se cuvine sau se va cuveni, că «am încheiat acest Tractat cu măritul Domn Wiliam Hareborn, Ambasadorul «Prea Strălucitei și Prea Puternicei Doamne, Doamnei Elisabeta, din grația lui «Dumnezeu Regina Angliei, Franciei și Ibernici (Irlandei) pe lângă Serenissimul «și Potentissimul Impărat al Turcilor, în modul următor : adică, că de astăzi «înainte, sudii și toți neguțătorii Serenității Sale să aibă voie de a petrece «și a umbla prin țara noastră, de a neguțători, de a vinde și de a încheia «contracte, ba încă și a întreprinde și a face toate câte le cere societatea și «folosul comerțului, fără cea mai mică contrazicere sau împiedicare, fără însă «a se călca dreptul nostru de a lua vamă, adică, că de fiecare lucru în preț «de una sută de galbeni să ne dea trei. Aceasta întărim prin acest așezământ. «Spre mai tare credință am pus sigiliul nostru». (Richard Hakluyt, *The principal navigations voyages, traffics and discoveries of the English Nation*, etc. London 1559. Tom. II, pag. 290).

«e) O mulțime de Tractate și Convenții ce Principatele au încheiat mai târziu atât între sine, cât și cu alte Staturi, din cari cităm aici numai pe cele mai nouă, și anume : Convenția dintre Moldova și Valahia din anii 1836 și 1846 pentru unirea vămilor ș. c. l., Convenția pentru înființarea corespondenței telegrafice internaționale dintre Moldova de o parte și Austria, Germania și celelalte Staturi ale Europei, unite în privirea comunicației telegrafice, de altă parte, din 11 Octomvrie 1855.

«Luând în privire :

«1. Că însăș Turcia în totdeauna a recunoscut neatărnarea și autonomia comercială a Principatelor Române, supuind totdeauna chiar și produsele turcești, la intrarea lor în Principate, legilor comerciale ale acestor țeri și plății vămii moldo-românești, după cum se dovedește între altele și din «Vama cea mare scoasă din testamentul vămii cel vechiu din 1761» (*Arhiva Românească*, tom. II, pag. 323—346), precum și prin zilnicul și necurmatul exercițiu de astăzi al acestui drept la marginile Principatelor despre Turcia ;

«2. Că neatărnarea și autonomia comercială a Principatelor s'a recunoscut și s'a consfințit și de Regulamentul Organic al ambelor Principate, carele cuprinde următoarele dispoziții :

«A) Tarifa vămilor pentru toate produsele, lucrurile și altele ce s'ar scoate din țară sau s'ar aduce de pământeni sau de **supușii Inaltei Porți**, se va hotări de către obșteasca Obicinuita Adunare, cu întărirea Domnului și în chipul cel mai folositor pentru țară (Cap. III, Secția III, Art. 79, No. III);

«B) Că Principatele Române vor avea deplina libertate de comerț;

«Că exportația vitelor și a produselor va fi în veci slobodă peste toate hotarele Principatelor, fără de nici o oprire sau împiedecare (Cap. V., Secția I, Art. 148);

«Că porturile Principatelor vor fi deschise tuturor bandierelor fără excepție (tot acolo, Art. 149);

«Că importarea și exportarea din Moldova și Valahia și viceversa este liberă și scutită de toată vama (tot acolo, Art. 152);

«C) Că în toate trebile neguțărești se vor adună din Codica de comerț a Franciei toate dispozițiile ce pot fi potrivite cu starea lucrurilor din Principate, cari se vor traduce românește, spre a servi de regulă în toate trebile neguțărești (Cap. VIII, Art. 318).

«Luând în privire:

«1. Că Principatele Române au și deplină libertate de navigațiune cu însuș vasele și bandierele lor; — libertatea recunoscută de Regulamentul Organic, Cap. V, Secția I, Art. 150; și de Hatișeriful Sultanului Mahmud de glorioasă memorie, scris către sfârșitul lunii lui Muharem a anului 1350 (1834) și pusă în aplicare de către guvernele ambelor Principate prin zilnica slobozire de patente, prin cari se dă «corăbiilor deplină voie de a pluti liber «încărcate și descărcate cu tot echipajul lor și de a călători pe Marea «Neagră și pe celelalte mări, și să rădice bandierele Principatelor pe te- «meiul drepturilor acestor țări, notificate solilor și Puterilor străine ș. c. l.»;

«2. Că Domnii Principatelor au și dreptul de a slobozî pasporturi pământenilor ce ar voi să călătorească peste hotar (*Reg. Org.*, Cap. III, Secția III, No. VIII.);

«3. Că Principatele au și dreptul postal, în deplina lor autonomie (*Reg. Org.*, Cap. III, Secția II, Art. 74, No. IX, Secția III, Art. 79, No. II);

«4. Că Tractatul de Paris a recunoscut în princip că Principatele pot avea și au interese comerciale deosebite, și că ele au dreptate a și le apăra și statornicî, singurul scop pentru care le-au recunoscut dreptul de a face parte deopotrivă ca și celelalte Staturi riverane în Comisia fluvială, chemată de a regulă libertatea navigației Dunărei, cea mai mare cale de comerț a Principatelor.

«Luând în privire:

«1. Principiile recunoscute de dreptul public:

- «a) Că o alcătuire dintre doi nu poate vătămă pe un al treilea ;
- «b) Că nimenea nu poate trece către altul mai multe drituri decât are el singur (Nemo plus juris in alium transferre potest quam ipse habet);
- «c) Că un guvern, legat odată printr'un Tractat, nu mai poate face alte Tractate contrare celui dintăiu ;
- «d) Că neputința morală în privirea Tractatelor, a cărora împlinire ar jigni driturile unui al treilea, face Tractatele neîndatoritoare ;
- «e) Că din două Tractate necompatibile, acel mai vechiu trebuie să aibă preferința ;
- «f) Că niciciodată un Tractat nu poate cuprinde dispoziții contrare drepturilor unui al treilea ș. c. l.

«Și prin urmare că Capitulațiile și Convențiile posterioare, vechi și nouă încheiate între Inalta Poartă și alte Puteri, nu pot vătămă Capitulațiile anterioare încheiate între Inalta Poartă și Principatele Române, nici pot fi obligatoare pentru aceste țeri ;

«2. Că existența postelor străine în Principate, precum și împărțirea altor Puteri la veniturile postale ale Principatelor nu are nici un temei legal ;

«3. Că Convenția telegrafică dintre Turcia și Austria, publicată în luna trecută, care pretinde a trage în cercul ei și Principatele, este cu atât mai mult o jignire a drepturilor Principatelor, cu cât între aceste Principate și Austria există Convenții telegrafice încheiate în anul 1855 **deadreptul** (Vezi pag. 208) ;

«4. Că înrăurirea Ambasadorului Inaltei Porți de lângă Curtea de Viena și a Comisarului otoman la Comisia fluvială, țintitoare de a paraliza neatâr-narea și de a mărgini dreptul Comisarilor Principatelor Danubiene, mijlo-cind și chiar înlocuirea acestora, când ei nu se primesc de a voi a fi simpli atașați pe lângă Comisarul otoman,—că această înrăurire este o vederată abatere din textul Tractatului de Paris și o jignire a dreptului recunoscut Principatelor, de a figură și a lucră în acea Comisie cu acelaș titlu și cu aceleași atribuții, ca și celelalte Statuti riverane.

«Pe temeiul Tractatului de Paris, care a garantat drepturile Principatelor, și anume deplina libertate de comerț și de navigație ;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca : **Puterile garante să binevoească a recunoaște vechiul și neprescriptibilul drept al Principatelor Unite, de a regulă ele singure relațiile lor comerciale cu alte Statuti.**»

|| Votanți: 64.—Pentru 64.

*

■ In ședința XVII din 12 Noemvrie d-1 Constantin Hurmuzaki a cetit raportul său asupra punctului 1 din șirul de cestiuni generale:—**Indreptarea hotarelor Principatelor prin o Comisie Europeană.**

Se păsește la votare prin înscriere a următoarei încheieri:

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 12 zile.

«Știut este că Principatele Române, prin Capitulațiile lor cu Inalta Poartă, și-au rezervat toate drepturile cari constituiesc suveranitatea Staturilor, după cum mai pe larg s'a lămurit în actul votat de Divanul ad-hoc în 7 Octomvrie a. e., precum și în încheierile lui, atingătoare de supunerea străinilor din Principate la jurisdicția țarei și de libertatea întemeierii relațiilor comerciale ;

«Că la încheierea acestor Capitulații, hotarele Principatelor erau mult mai întinse decât acele de astăzi, după cum dovedesc nenumărabile mărturii istorice ;

«Că prin Art. 3 al Capitulației Moldovei din 1511, Inalta Poartă anume „s'a îndatorit a apăra Moldova de toți acei ce ar putea să o calce, păzind-o în starea întru care a fost mai nainte, fără a i se face vreo neleguinire sau să sufere ca să i se facă vreodată cea mai mică desbinare sau des-părțire“ ;

«Că această îndatorire a Inaltei Porți s'a înnoit și prin Capitulația din 1634, Art. 5, care zice : „hotarele Moldovei se vor conserva neatinse în toată a lor întindere“ ;

«Că o asemenea îndatorire s'a stipulat și în favoarea Valahiei prin Art. I al Capitulației din 1460, prin care Inalta Poartă „se îndatorește a protege Principatul Valahiei“ ;

«Că și la Conferințele dela Carloviț, unde s'a încheiat Tractatul de pace din 26 Ianuarie 1699, Inalta Poartă a recunoscut formal această îndatorire, prin răspunsul ce ea a dat Austriei și Poloniei, din care acea dintâi numită Putere cerea întinderea hotarelor ei până în Dunăre, așa dar Principatele Moldova și Valahia cu Basarabia, iar cea de pe urmă numită cerea Moldova, — răspuns al căruia cuprindere este următoarea : «că nu poate să le dea aceste țări să le fie supuse, fiindcă ele nu s'au luat cu sabia, ci de bună-voie s'au pus sub protecția Turciei și prin urmare sunt libere.»

«Că și Austria a recunoscut aceasta la Conferințele dela Passaroviț, unde s'a încheiat Tractatul de pace din 21 Iulie 1718, și unde numita Putere motivă înnoita ei cerere de a i se da Moldova și Valahia cu cuvântul, «că Poarta este numai protectrice, iar nu stăpână a Moldovei și a Valahiei» ;

«Lăsând a zice că cu toate acestea, Principatele Române au suferit mari rășluri și știrbiri prin felurite cesii de pământ, făcute de Inalta Poartă, după cum atestază între altele și depeșa circulară a E. S. Ministrului Intereselor străine al Franciei, din 23 Maiu 1855, depeșa care, recunoscând Capitu-

lațiile Principatelor, zice «că Moldova a pierdut jumătate din teritoriul ce li «s'a fost garantat de către Sultani» ;

«Dar fiindcă, în urma acestor cesii, Principatele Române au mai pierdut însemnătoare câtimi de pământ prin **neconținute împresurări**, cărora hotarele lor au fost și sunt și astăzi expuse, după cum se vede chiar din nota E. Sale domnului Baron de Koller, solul Austriei pe lângă Inalta Poartă, din 12 Octomvrie 1855, adresată E. S. Fuad Pașa, atuncea Ministrul Intereselor străine al Turciei—notă care, **mărturisind că într'adevăr a urmat o nouă împresurare la hotarul Moldovei despre Bucovina**, încredințează «că s'au luat «măsurile trebuincioase **ca linia de demarcație, care s'a înaintit prea mult, «să se strămute îndărăt până la direcția ei de mai nainte (afin que la ligne «de démarcation trop avansée fût reculée jusqu'à sa direction primitive)» ; și**

«Luând în privire :

«1. Că Regulamentul Organic al Principatului Moldovei, Cap. IX, Secția VI, Art. 431, a prevăzut atât **împresurările**, cât și modul înlăturării lor, legiuind următoarele:—«Marginea Principatului Moldovei despre Bucovina «și Transilvania, găsindu-se pe alocuri împresurată, **Domnul împreună cu «Obșteasca obicinuită Adunare** vor lua în timp convenit măsurile trebuincioase spre îndreptarea și păzirea **vechilor** hotare» ;

«2. Că prin urmare nu numai după Capitulații, ci și după legea fundamentală a țerii, Principatele **singure** au dreptul de a regulă hotarele lor despre Staturile vecine,—drept de care Principatele totdeauna au făcut convenita întrebuințare, după cum dovedesc mai multe Tractate ce ele au făcut cu alte Staturi în **urma** Capitulațiilor lor cu Poarta Otomană,—Tractate din cari aici cităm numai :

«A) Acel dintre Ștefan, numit Lăcustă, Domnul Moldovei, și Sigismund I, Regele Poloniei, din 20 Fevruarie 1530 (28 ani după încheierea întâiei Capitulații dintre Moldova și Turcia), în care anume s'a stipulat, «ca să nu se «înființeze alte margini și hotare decât acele cari au fost statornicite din «vechime între Polonia și Moldova și se află descrise în hotarnice» (Ut non alii fines limitesque terminentur, quam qui fuerunt priscis temporibus inter Regnum et Moldaviam terminati et privilegiis sunt descripti.—Dogiel, *Cod. Diplom. Regni Pol.*, tom. I, pag. 617);

«B) Acel dintre Neagoe Basarab, Domnul Valahiei, și Regele Ioan Zapolia, din 1520, prin care s'au îndreptat și s'au statornicit hotarele între Valahia și Transilvania ;

«3. Că prin urmare toate hotărîturile, câte nu s'au stipulat **deadreptul** între Principate, cari singure au fost și sunt competente de a regulă interesele lor, și între Staturile vecine, nu pot fi valabile, necum obligatoare pentru Principate, după următoarele principii ale dreptului public :

«A) o alcătuire dintre doi nu poate vătămă pe un al treilea ;

«B) un lucru al meu nu poate deveni lucrul altuia fără învoirea mea (id quod nostrum est, sine facto nostro, ad alium transferri non potest) ;

«C) Aceea ce la început a fost nevalabil, prin curgere de timp nu se poate face valabil (quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere) ;

«4. Că afară de aceasta, toate hotărârile, câte au urmat **după** înființarea Regulamentului Organic încoace, precum și acele cari, provocate prin nouă împresurări, astăzi se pun în lucrare, nu pot avea putere legală, pentrucă ele s'au făcut și se fac **fără întervenirea Obșteștei obicinuitei Adunări**, fără care nici Domnul stăpânitor, necum un Guvern provizor, nu este în dreptate de a face vreo dispoziție în chestia aceasta ;

«5. Că Tractatul de Paris din 30 Martie 1856, Art. 22 și 25, a pus Principatele Române și drepturile lor sub garanția colectivă a tuturor Puterilor, cari au subscris acest mare act al secolului nostru ;

«6. Că prin urmare din ziua publicării Tratatului de Paris, Principatele și drepturile lor (între cari se cuprinde și **neatârnamarea** unui guvern național și autonom) nu mai pot suferi nici un fel de jignire sau știrbire ;

«7. Că cu toate acestea, mai multe împresurări asupra teritoriului Moldovei, la hotarele ei despre Bucovina și Transilvania, s'au făcut în acești de pe **urmă doi ani**, când Principatele Române se aflau ocupate prin oastea austriacă, sau cu alte cuvinte, când Principatele se găseau acum puse sub garanția colectivă a Puterilor, cari au subscris Tractatul de Paris ;

«8. Că și astăzi se pune în lucrare modul hotărârurilor de mai nainte, un mod carele este nu numai contrar drepturilor Principatelor și literei legii fundamentale, ci încă în stare de a zădărnici și stipulațiile Tractatului de Paris, carele puind Principatele Române sub garanția colectivă a Europei, chiar prin aceasta a garantat și **integritatea** teritoriului Principatelor ; și în sfârșit

«Luând în privire că rectificarea hotarelor prin Comisii Europene este o măsură adoptată odată de Congresul de Paris și singura în stare de a insuflă încredere și liniștire :

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca **Puterile garante, recunoscând vechiul și neprescriptibilul drept al Principatelor de a regulă ele singure hotarele lor despre staturile vecine, să binevoască a încuviința totodată îndreptarea hotarelor Principatelor Unite prin o Comisie Europeană.**»

Votanți 79. — Pentru 79.

*

În *Ședința XVII* din 12 Noemvrie d-l *Mihail Kogălniceanu* cetește asupra Punctului 9 din șirul de Cestiuni generale—*Drepturi politice*

pentru pământeni de orice religie creștină—următorul Proiect de încheiere:

«Luând în privire că marele scop al fiecărei societăți, și cu atâta mai mult al fiecărei nații, trebuie să fie dezvoltarea sa;

«Că mijlocul cel mai puternic pentru nația română de a ajunge la dezvoltarea sa este de a-și concentra toate elementele, legând prin interesul comun pe toți locuitorii pământeni din Principate;

«Că acest interes comun nu se poate întemeia decât prin statornicirea acelorași îndatoriri și acelorași drituri pentru toți pământeni;

«Luând în privire că supunerea tuturor pământenilor la dări, la conscripția militară și la alte sarcini publice, statornicește egalitatea îndatoririlor pentru toți;

«Luând în privire că egalitatea îndatoririlor reclamă și egalitatea driturilor, princip și adoptat prin recunoașterea egalității înaintea legii;

«Luând în privire că principiul libertății culturilor, adoptat asemenea, nu mai poate face din deosebirea religiei un titlu de excluzie pentru egalitatea driturilor, întrucât apărarea naționalității sau poziția Principatelor, țară eminentă creștină, nu reclamă o excepție provizorie dela acest princip, precum este cazul pentru necreștini;

«Luând în privire că dreptatea, că interesul naționalității, că progresul societății pururea au îndemnat pe Români de a da aceleași drituri celui mai mare număr din pământeni creștini, povățuindu-se de adevărul, că numai atunci o țară este fericită, când ea este dreaptă pentru toți fiii săi; luând în privire că în România toți fiii săi, uniți prin aceleași îndatoriri și aceleași drepturi, nu pot fi și nu pot purta decât numele de Român;

«Luând în privire că dintre driturile ce decurg din egalitatea înaintea legii, cele mai importante și cari mai tare leagă pe om către țara sa sunt driturile politice;

«Luând în privire că de aceste drituri, după vechile noastre instituții, s'au bucurat locuitorii pământeni de orice religie creștină, precum dovedesc analele țerii, actele noastre legislative și mai multe moșii din Principate stăpânite de creștini eterodoxi și mai ales de răzeși catolici;

«Luând în privire că driturile politice pentru toți pământeni și împământeniții de orice religie creștină sunt recunoscute în princip și de Regulamentul Organic, Anexa X, I;

«Luând în privire că acelaș princip s'a și recunoscut de Adunarea ad-hoc, care a primit în sânul ei deputați ori de religie catolică, ori trimiși de alegători eterodoxi;

«Luând în privire că este a da un semn de recunoștință națiilor puter-

nice, cari au luat sub garanția lor viitorul României, dacă, departe de a mărgini, vom întinde încă driturile pământenilor noștri coreligionari cu aceste nații;

«Adunarea ad-hoc a Moldaviei dorește și primește în viitoarea organizație a României următoarele principii:

I. Toți pământenii de orice religie creștină se vor bucura de toate driturile politice, întocmai ca și toți pământenii de religia ortodoxă.

II. Impământeniții, de orice religie creștină, nu vor putea dobândi drituri politice, întrucât ei nu vor fi primit marea naturalizație votată de Adunarea legislativă.»

(Subscriși) C. Rolla, I. Fotea, D. Cozadini, I. Hrisanti, D. Miculescu, Kogălniceanu, V. Mălinescu.

D-l Secretar A. Panu anunță că sunt cinci amendamente depuse la birour și le dă cetire.

1. *Un amendament scris de d-l C. Hurmuzachi* și sprijinit de d-lor Episcopul Filaret Scriban, Episcopul Calinic Miculescu, Iconomul Matcaș, C. Sturdza (Vasluiu), Gr. Vărnăv, D. Grigoriu, Chir. Ciocărlie, A. Jiean, D. Cracte, I. Vârlan, N. Canano, C. Morțun, St. Calin, S. Canano:

«Luând în privire:

«I. Că punctul al 9-lea din șirul cestiilor generale presupune existența unei legi menite a regulă condițiile dela cari trebuie să atârne exercițiul drepturilor politice; lege care încă nu există și trebuie a se face de către viitoarea obștească Adunare legislativă; și

«II. Că punctul al 9-lea din șirul Cestiilor generale stă în strânsă și nemijlocită relație și cu legea despre indigenat, subscrișii au onoare de a propune înlăturarea acestei cestii, ca una ce este de competența viitoarei Adunări legislative.

2. *Un amendament al d-lui Gr. Costachi*, sprijinit de d-nii: N. Iamandi, I. Docan, A. Aslan, A. Cuza:

«Luând aminte că atât prin votul din 7 Oct., prin care s'a rostit dorința ca Moștenitorul Șefului Statului să primească religia ortodoxă, precum și prin acel din 25 Oct. s'a adoptat principiul unei biserici domnitoare, și că prin urmare elementul religios Adunarea l-a socotit ca un element politic al unității naționale;

«Luând aminte că în toate Staturile Europei, cari au ținut la unitatea națională, egalitatea politică a culturilor n'a fost proclamată, până când n'a fost mai întâiu statornicită, prin desvălirea comună și generală a limbii, a literaturii și a ideilor morale, unitatea națională;

«Luând aminte că în Principaturile noastre, eterodoxia este totdeauna și caracterul deosebitor al naționalităților străine și că negoțul, meseriile și

artele libere se exercitează pe la târguri într'o proporție precumpănitoare de eterodoxi ;

«Luând aminte că populația comunelor urbane este mai cu seamă chemată a formă statul de mijloc și a sluji ca legământ de unire a tuturor claselor societății ;

«Luând aminte că poziția geografică centrală a Principatelor, precum și nesfârșitul izvor de bogăție care el le păstrează, cheamă pe viitor în sânul lor concursul brațelor, capitalurilor și al luminilor străine, și că Principatele, departe de a închide calea înrăuririi binefăcătoare a tuturor elementelor de civilizație și de prosperitate publică, doresc mai vârtos introducerea lor, vroidnd numai a-și păzi neajignirea unității politice ;

«Luând aminte însă, că căsătoriile mixte, cari ar fi singurul mijloc al legământului familiilor de deosebite culturi și prin urmare al elementelor eterogene ale nației române, nu sunt după pilda și a altor Statuti ortodoxe învoite în Principaturi, și că această cestie, ca prealabilă și de o fire spirituală, este mai întâiu de competența bisericii ;

«Apoi subscrișii socot că principul rostit la punctul al 9-lea al șirului de dorințe trebuie amânat la viitoarea Adunare legiuitoare.»

3. *Un amandament al d-lui G. Sturdza*, sprijinit de d-nii : C. Sturdza (Roman), Gr. Suțu, N. Carp, S. Miculescu :

«Luând în privire că Divanul ad-hoc este chemat a rosti dorințele țerii ;

«Luând în privire că țara are trebuință de întărire, iar nu de slăbire prin introducerea de elemente străine ;

«Subscrișii socot de a lor sfântă datorință a propune înlăturarea proiectului Comisiei atingător de punctul al 9-lea din șirul de cestii și a rugă pe Divan să se înlătoreze.»

4. *Un amandament al d-lui M. Costachi*, sprijinit de d-lor Episcopul Ghenadie Șendre, Arhimandritul N. Scriban, V. Sturdza, Gr. Balș, I. Cantacuzin, M. Jora, P. Brăescu — și care zice : «religia ortodoxă nu va fi privită în noul Stat al României ca o condiție neapărată pentru dobândirea drepturilor politice ; această facultate se va acorda și acelor de altă religie creștină, cari ar întruni și acele însușiri legale ce constitue calitatea de Român.»

5. *Un amandament al d-lui Dr. A. Fătu*, sprijinit de d-lor Episcopul Ghenadie Șendre, Arhimandritul Melchisedec, Dr. Costin, V. Nicolau — și care zice : «Numai României și ceji legiuți împământeniți de religia ortodoxă să se bucure de drepturile politice.»

*

Adunarea pășește la votarea încheierii următoare, în *Ședința XVIII* din 14 Noemvrie :

«Luând în privire :

«1. Că punctul al 9-lea din șirul de cestii generale presupune existența unei legi menite a regulă condițiile, dela cari trebuie să atârne exercițiul drepturilor politice, lege care încă nu există și trebuie a se face de către viitoarea Obștească Adunare legislativă, și

«2. Că punctul al 9-lea din șirul cestilor generale stă în strânsă și nemijlocită relație și cu legea despre indigenat;

«Adunarea încheie :

«*Inlăturarea acestei cestii, ca una ce este de competența viitoarei Adunări legislative*».

«*Votanți 71. — Pentru 39. — Contra 31. — Abținuți 1;*

«Subscriu *pentru 39*, și anume : Prea Sfinția Sa Părintele Episcop Necarie Hermeziu, Prea Sfinția Sa Episcopul Filaret Scriban, Prea Sfinția Sa Episcopul Calinic Miclescu, Sfinția Sa Iconomul D. Matcaș, d-lor D. Miclescu, C. Bădărău, Dr. A. Fătu, I. Canano, A. Jiean, St. Calin, D. Grigoriu, C. Morțun, G. Sturdza, C. Sturdza, I. Levărdă, Gr. Vârnav, A. Aslan, D. Cracte, Chir. Ciocărlie, G. Ilie, I. Vârlan, Răd. Sava, Gr. Suțu, V. Neculau, V. Stan, Dr. Costin, N. Carp, S. Miclescu, C. Sturdza (Vasluiu), D. Ghidionescu, N. Bosie, N. Emandi, Pand. Croitoru, Gr. Costachi, Tim. Sacalov, C. Știun, I. Roșca, C. Hurmuzachi și în capul actului Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit Sofronie Miclescu.

«Subscriu *contra 35*, și anume : Prea Sfinția Sa Episcopul Ghenadie Șendre, Prea Cuvioșia Sa Arhimandritul Neofit Scriban, d-lor D. Cozadini, V. Mălinescu, M. Kogălniceanu, G. Masian, D. Savin, Dr. Vârnav, T. sin Pavel, Simion Stanciu, Gr. Balș, M. Jora, V. Zaharia, D. Gheorghiaș, C. Ostahi, P. Brăescu, C. Roset. I. a Babei, V. Sturdza, I. Hrisanti, V. Balaiș, C. Iacovachi, I. Olariu, Lasc. Catargiu, I. Fotea, A. Cuza, M. Costachi, N. Catargiu, L. Galiardi, I. Cantacuzin, D. Rallet, A. Panu, P. Mavrogheni, A. Teriachiu, C. Negre.

«Se abține dela subscriere D. Romov.

«Conform §. 79 din Regulamentul Adunării Președintele declară că *Adunarea a încuviințat* înlăturarea acestei cestii ca de competența viitoarei Adunări legiuitoare.

*

In *Sedința XVIII* din 14 Noemvrie d-l *Dimitrie Miclescu* cește raportul său asupra Punctului 11 din șirul de Cestii generale : — *Neatârnarea Puterii Judecătorești de administrație în special.*

Adunarea pășește prin înscriere la următoarea încheiere :

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 14 zile.

«Luând în privire că puterea executivă este însărcinată a veghia asupra a două deosebite ramuri de interese: interesul public și interesul privat; că atât relațiile între popor și Stat, cât și acele între individ cu individ își au fiecare legile lor în deosebi;

«Luând în privire că condiția caracteristică a unui guvernământ bun și regulat este împărțirea puterii executive în exercițiul său în două deosebite ordine: administrativ și judecătoresec; ca organe în cari funcționează puterea executivă;

«Luând în privire că și Regulamentul Organic, la începutul Capului VIII, Art. 279, așează o asemenea împărțire a puterii executive; că prin Articolele 302 și 318 tot din acest Regulament se recunosc atât principul competenței respectivelor instanții judecătorești, cât și acel al neatarnării lor;

«Luând în privire că cea mai mare închezășuire pentru neatarnarea ramului judecătoresec este inamovibilitatea (neschimbarea) judecătorilor, princip adoptat și de Regulamentul Organic, Art. 285;

«Luând în privire că Domnitorul, a căruia persoană este sacră și neviolabilă, trebuie să fie mai presus de tot prepusul sau imputarea, că deși toată dreptatea se face în numele șefului Statului, însă nici dignitatea sa, nici independința cerută de autoritățile judecătorești nu suferă vreun amestec afară din sânul acestora; că singura prerogativă potrivită cu înalta poziție a unui Domnitor este aceea citată la Art. 355, adică de a ușura osânda sau de a ierta pe osândiții criminaliști;

«Luând în privire experiența timpurilor din urmă, că puterea curat administrativă, nefiind în destul de despărțită de către acea judecătorească, a dat prilej la multe necuviința și abuzuri;

«Luând în privire că atât Codul procedurii noastre civile, cât și criminale are nevoie de modificări, spre a se mărgini mai bine neatarnarea ramului judecătoresec și spre a se garanta prin instituții cari îi închezășuiesc acea neatarnare;

«Adunarea dorește ca principii fundamentale la viitoarea reorganizare a României să fie:

«1. Deplina neatarnare a părții judecătorești de puterea curat administrativă.

«2. Inamovibilitatea judecătorilor. Modul se va hotări prin o lege votată de Adunarea legiuitoare viitoare».

Votanți 73.— Pentru 73.

In *Ședința XX* din 20 Noemvrie, se pășește la adevărea prin subscrierea voturilor a următoarei încheieri:

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 18 zile.

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca la viitoarea organizație a României să se adopteze următoarele două principii :

«1. **Respectul proprietății.**

«2. **Instrucția publică gratuită și obligatoare în toate orașele și satele».**

«*Votanți* 67.—*Pentru* 67.

*

În *Sedința XX* din 20 Noemvrie D-l *M. Kogălniceanu* cetește raportul său asupra Punctului 12 din șirul de Cestiuni generale :
—*Responsabilitatea Ministrilor.*

Se pășește la adevierea voturilor prin înscriere a următoarei încheieri :

«Astăzi, anul 1857, luna Noemvrie în 20 zile.

«Luând în privire că după vechea lege a țerii, Adunarea Obștească în ambele Principate a avut dreptul nu numai de a face legi, dar și de a trage la răspundere pe marii dregători ai Statului, precum aceasta se dovedește prin mai multe hotărâri ale Adunărilor române, și mai cu deosebire prin hotărârea sobornicească a Țerii-Românești din anul 1652, aflată în Arhiva Statului din București, și prin care Adunarea a judecat și a osândit la moarte pe Stroe Vistierul mare, pe Radu din Forcaș, Vistier al doilea, și pe Tudor Cămărașul, ca furi banilor țerii și ai Domnului ;

«Luând în privire că Regulamentul Organic, Art. 133, voind a pune un capăt intervenirii personale și absolute a Domnitorului în trebile Statului, a înființat Consiliul Ministrilor și deosebitele Departamente, însărcinate cu povățuirea ramurilor administrației publice ;

«Că anexa Q XVIII și Art. 403 din acestaș Regulament consfințesc principul **responsabilității Ministrilor** și a tuturor funcționarilor țerii ;

«Că acestaș Articol 403 face pe funcționarii Statului răspunzători dinaintea Adunării obștești, îndrituită de a aduce la cunoștința Șefului Statului toate abaterile ce ar găsi în purtarea acestora și de a cere pedepsirea lor ;

«Luând în privire că această responsabilitate, deși scrisă în Reglement, nici nu s'a aplicat, pentrucă Domnii, în loc de a căută tăria și temeinicia Guvernului lor în păzirea strictă a legilor și în iubirea concetățenilor lor, au preferat de a se pune sub scutul înrăuririlor și protecțiilor din afară în contra strigătelor și nemulțumirilor nației ;

«Că prin însuș aceasta ei au izbutit a sustrage și pe Ministrii lor dela orice răspundere către țară ;

«Și că Obșteasca Adunare, slabă, necompletă și compusă numai de ele-

mente atârdate de Guvern, n'a avut niciodată curajul și puterea de a face întrebuițare de drepturile închezășluite ei prin Reglement ;

«Luând în privire că lipsei de responsabilități dela întâiul Ministru până la cel de pe urmă funcționar, fie către Adunare, fie chiar către Guvern, sunt mai cu deosebire a se impută toate călcările de legi și toate abuzurile, toată lipsa de dignitate națională, toată slăbiciunea și toată nepăsarea pentru drepturile țerii și pentru binele public, pe cari ades ni le-au înfățișat Guvernurile ce dela 1834 și până astăzi s'au succedat în Principate ;

«Luând în privire că zădărniciindu-se toată responsabilitatea marilor funcționari către țară, Domnul cele mai multe dăți nu a mai cerut dela Ministrii săi alte calități, decât acelea de a fi plecați la voințele sale ;

«Că și chiar când unii din bărbații de bine au fost chemați a se pune în capul trebilor publice, încă stăruințele lor pentru a lucra spre folosul țerii au fost paralizate sau prin lipsa de omogenitate cu ceilalți colegi ai lor, sau prin scurta lor petrecere în funcții și mai ales prin pretenția Domnitorului de a fi singurul îndrituit a conduce ocărnuirea și prin urmare de a fi și singurul răspunzător ;

«Luând în privire că din cauza lipsei de responsabilitate a Ministrilor, veniturile Statului, în timpurile normale, în loc de a fi întrebuițate numai întru dezvoltarea națională, morală și materială a țerii, s'au risipit cea mai mare parte în zadarnice sau nelegiuite cheltueli, ori în folosuri particulare, ascunse sub deosebite numiri de dări în întrepriză, de răsplătiri publice, de despăgubiri și tot felul de transacții neiertate ;

«Luând în privire că lipsa de responsabilitate este cauza principală că administrația publică, în loc să fie energicul agent al propășirii și organul legalității, în loc să privigheze la apărarea vieții, onoarei și proprietății cetățenilor, în loc să contribue la mulțumirea și bunăstarea nației, n'a lucrat decât spre a face nesigure temeliile cele mari ale fiecărei societăți ;

«Că ea este cauza că administrația înaltă, centralizând în mâinile sale toate trebile mari și mici, a paralizat toată sfera de acție și neatârnamea magistraților municipali, a tratat veniturile orașelor ca și veniturile Statului, și așa a înădușit toată vieța municipală, atât de neapărată spre a deșteptă interesul populațiilor pentru lucrul public ;

«Luând în privire că lipsa de responsabilitate este cauza că partea judecătorească, în loc să fie organul legii și păstrătoarea drepturilor și a averii cetățenilor și prin urmare să fie o putere neatârnată și respectată și de Guvern și de țară, a devenit un corp de funcționari direcți ai Domnului, supuși nu la legi, ci la ordinele acestuia ;

«Că ea este cauza puterii extralegale, ce unii din Ministrii dreptății și-au însușit, prin simple raporturi către Domn, ba și chiar prin simple apostile

de a anula hotărâri judecătorești, prin răstălmăciri și necompetente ordine de a pune în îndoeală și în nesiguranță tot ce este mai sfânt în lume: **proprietatea**, și chiar de a sfărâma de dreptul legiului întregi și însuș stipulații din Codicele civile și penale;

«Luând în privire că lipsa de responsabilitate este cauza că oștirea națională n'a căpătat decât o părelnică desvoltare, în potrivire cu marile venituri ce i se destinează prin bugetul țerii;

«Că ea este cauza că ades demnitatea uniforme și onoarea steagului național s'au sacrificat interesurilor străine;

«Luând în privire că din lipsa de responsabilitate, averile bisericesti mearse mai cu deosebire pentru folosința publică, și fonduri și venituri s'au risipit, cele întâi ori prin neapărarea lor despre pretențiile acolisitorilor megieși, ori prin nelegiuite și păgubitoare schimburi; iar cele al doilea prin întrebuițarea lor în cheltueli cu totul nepotrivite cu menirea lor, lăsându-se în părăsire îmbunătățirea morală și materială a clerului, mai ales a celui de mir, și nepurtându-se vreo grijă nici pentru zidirea, nici pentru gătirea, ba nici pentru păstrarea lăcașurilor religioase, precum triste martore sunt ruinele catedralei din Iași și ale Episcopiei de Roman;

«Luând în privire că lipsa de responsabilitate este cauza puținului progres ce, cu toate marile venituri, a făcut instrucția publică, mărginită fiind aceasta în câteva școale necomplete prin orașe, și neluându-se încă până astăzi cea mai mică măsură pentru desvoltarea intelectuală a populației sătești, lăsată în întunec;

«Luând în privire că din lipsa de responsabilitate, lucrările publice, atât de neapărate spre desvoltarea bogățiilor noastre naționale, n'au produs nici un rezultat, afară decât câteva șosele, cu toată însemnătatea capitalelor de bani și de muncă, ce pentru aceasta s'au pus la dispoziția Guvernului;

«Luând în privire că numai lipsei de responsabilitate se pot cu drept cuvânt imputa abuzurile de putere, însușirile de atribuții necompetente și actele arbitrare ale deosebitelor Departamente, și din cari au rezultat obșteasca nemulțumire, necontenitele tânguiri și opoziții ce s'au ridicat în țară în contra tuturor guvernelor, chiar și când acestea voiau a face binele, abuzuri și tânguiri cari au provocat mijlocirile la înrăuririle și intervenirile străine, și din cari apoi a rezultat și călcarea autonomiei Principatelor;

«Luând în privire, în sfârșit, că responsabilitatea Ministrilor este singurul chip:

«Pentru a pune un capăt relelor trecutului, pentru a statornici în România un Guvern tare, drept și nepărtinitor, pentru care progresul să fie o lege;

«Pentru a impune și ocârmuitorilor și ocârmuiților respectul legalității;

«Pentru a da însuș Domnului o putere spre a se împotrivi la cererile și înrăuirile din afară;

«Pentru a pune pe Domnitor mai presus de tânguirii, de patimi și de luptele partidelor, și așa a-l face neviolabil;

«Pentru ca Ministrii să se privească și să ocârmuească ca funcționari ai țerii, iar nu ca instrumente oarbe ale voinței Domnitorului;

«Pentru a face ca în viitor demnitatea și drepturile nației să nu mai fie sacrificate la toate interesele, pretențiile și înrăuirile străine;

«În sfârșit pentru ca autonomia României să fie un mare și sfânt adevăr;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește și primește la viitoarea organizație a României următoarele baze fundamentale:

«**I. Responsabilitatea Ministrilor înaintea Adunării generale.**

«**II. O lege specială votată de Adunare în cea întâi sesie va statornicii tribunalul însărcinat cu judecarea Ministrilor puși în acuzație de Adunare.**

«**III. Ministrii osândiți, în nici într'un caz, nu vor putea fi iertați de Șeful Statului.**

Votanți 71. — Pentru 71.

*

În *Ședința XXII* din 26 Noemvrie, d-l *M. Kogălniceanu* cetește raportul său asupra *Regulării Tributului către Inalta Poartă.*

Adunarea, după ce iea raportul în discuțiune, îl primește și păsește la adunarea votului prin următoarea încheiere:

«Anul 1857, luna Noemvrie 26 zile.

«Luând în privire că prin vechile Capitulații pentru **protecția** garantată de gloriosii Padișahi otomani Principatelor Române, acestea s'au îndatorit la o **dare anuală** (redevance annuelle), și anume Valahia cu 3.000 bani roșii sau galbeni, sporit apoi la 10.000 bani roșii, și Moldavia cu 4.000 galbeni sub nume de **peșcheș**;

«Luând în privire că această dare n'a ridicat Principatelor suveranitatea lor, pentrucă după dritul gintelor un stat, întru cât își păstrează neatârarea Guvernului, poate pentru siguranța sa a se pune sub protecția unui alt Stat, și chiar a-i plăti și un tribut, fără ca prin aceasta să piardă ceva din suveranitatea sa, precum însăș istoria otomană ne dovedește, că Staturi creștine cu mult mai puternice decât Principatele au plătit Turciei tributuri mult mai mari, fără ca prin aceasta ele să fi conținut de a fi Statute suverane ale Europei;

«Luând în privire că darea anuală, contractată de Valahia la sfârșitul secolului al XIV-lea și de Moldova la începutul secolului XVI, deși în urma

timpurilor și a lovirei Capitulațiilor neconținut a sporit, însă Principatele pururea ori s'au împotrivit, ori au protestat în contra jignirii făcute drepturilor lor, precum dovedesc :

«a) Retragerea din Domnie a lui Petru Șchiopul al Moldaviei (1591), carele, zic analele, văzând că Turcia voiă a spori darea până la suma de 10.000 galbeni, preferă a-și părăși tronul și țara, decât să se facă dela el un asemenea început ;

«b) Lungile lupte ale lui Mihaiu Viteazul, ale lui Aron Vodă și ale atâtor alți Domni din Moldova și din Valahia, întreprinse numai spre a apăra Capitulațiile țerilor ;

«c) Tractatele încheiate în 1710 și 1711 de Domnii Brâncoveanu și Cantemir cu Petru cel Mare și pe cari, istoria este martoră, acești Domni le-au încheiat numai pentrucă Principatele se vedeau amenințate de a fi prefăcute în pašalâcuri ;

«d) Petiția Adunării generale din Valahia, adresată în 16 Martie 1718 Imperatorului Germaniei, și rugându-se ca, la încheierea păcei cu Turcia, tributul să se reducă, după cum eră din vechiu, desființându-se adaosul impus cu sila în timpul Domnului Brâncoveanu ;

«Luând în privire că după pacea dela Prut și după punerea Domnilor străini în capul Principatelor, precum în mai multe alte condiții, asemenea și în privirea dărei Principatelor, nu s'au mai păzit stipulațiile Capitulațiilor, ci neconținut s'au sporit și s'au înmulțit dările bănești sub deosebite numiri de **haraciu, baeram peșeș, rachibia, idighe, emfiemucatesi, mucarel** și multe altele, afară de darea de producturi, vite, chereșteă, salahori, afară de multe și nenumărate daruri silite, plătite Hanului de Crâm, Sultanului de Bugeac, Vizirului, Pașilor dela Sarhaturi și la toți puternicii, cari absorbiau toate veniturile, toate mijloacele țarei ;

«Luând în privire că aceste nesfârșite dări au motivat mijlocirile Românilor la protecția Puterilor creștine, Rusia și Austria ;

«Că aceste tânguiuri au îndemnat pe Curtea Rusiei să stipuleze în Articolul XVI, punctul 8, al Tractatului de Cuciuc-Cainargi (17 Iulie 1774), reducerea dărei Principatelor, plătită aceasta la comisari trimiși numai din cinci în cinci ani, și reasezarea ămbelor țări în toate folosurile, de cari ele se bucurau în timpul lui Mohamed IV (1648—1687) ;

«Că cu toate stipulațiile, dările urmând în sporirea lor, trimisul Curții Rusiei și internunciul Austriei, întemeindu-se pe Tractatul de Cainargi și pe Convenția de Biuclu-Cavac, au dobândit dela Poarta Otomană senedul din 28 Decemvrie 1783 (15 Sefer 1198) și Hatișeriful dat tot atuncea Domnilor ămbelor țări, și prin cari Poarta s'a îndatorit din nou :

«a) A reduce darea ămbelor Principate la suma colectivă de 477.444 lei

20 parale, răspunsă în tot anul la Constantinopole, și la o altă sumă sub nume de beiram și rechiabia și mărginită în 130.000 lei pentru Valahia și în 115.000 lei pentru Moldova;

«b) A nu mai cere nimica dela Domni pentru ținerea lor în capul ocărmuirii Principatelor;

«c) A nu mai lua nimica nici dela țară, nici dela Domni la suirea lor pe scaun;

«d) A nu învoi pașilor, cadiilor și altor funcționari turci de a cere dela Domni sau țară vreo dare oarecare;

«e) A scuti pe Domni de îndatorirea de a trimite daruri Pașilor la intrarea acestora în funcții;

«f) A nu mai trage din Principate provizii și cherește decât cu anume plată;

«g) A desființa luarea mieilor fără plată și tomeală;

«h) A nu trimite comisari în Principate decât în cazuri extraordinare, și a nu-i lăsa să ia dări și peșcheșuri;

«Luând în privire că aceste îndatoriri nepăzindu-se cu deplinătate, Inalta Poartă, după stăruințele Rusiei, a mai slobozit și în 1802 (Gemazil-Achâr 1217) un nou Hatișerif, prin care s'au declarat desființate toate dările în bani și în produse, câte s'au fost așezat peste cuprinderea senedului din 1783;

«Luând în privire că deși prin Art. 5 al Tractatului de București (¹⁶/₂₈ Maiu 1812) și în urmarea trecerii Basarabiei către Rusia, Inalta Poartă s'a îndatorit a scădea dările Moldovei în proporție cu micșorata întindere a țării, totuș dările și darurile silite s'au ținut în mărimea lor de mai nainte, încât din suma de 1.433.047 lei, ce formă veniturile țării în anul 1819, s'au dat Porții, deosebiților Pași și altor funcționari și trimiși turci, și pentru deosebite însărcinări din Constantinopole, nu mai puțin decât **opt sute mii de lei**, precum de dovadă slujește sama originală a Visteriei din acel an (1 Iunie 1818—31 Maiu 1819), și când, chiar după senedul din 1783, atunceă când Moldova se întindea până la Nistru, toate dările trebuiau să se mărginească în suma de 282.944 lei;

«Luând în privire că prin Tractatul de Adrianopole, încheiat în ²/₁₄ Septembrie 1829, Inalta Poartă s'a îndatorit ca toate dările, atât în bani, cât și în natură, la cari erau supuse Principatele, să le reducă într'o singură sumă bănească anual plătită, și într'o altă sumă echivalentă dării pe un an, **plătită aceasta la fiecare schimbare de Domn**, scutindu-se prin aceasta Principatele de orice dare de produse și restatornicindu-se în ele vechea libertate de comerț;

«Și că prin Tractatul de San-Petersburg (29 Ianuarie 1834), darea anuală pentru ambele Principate s'a hotărât la suma de șase mii pungi, adică trei

milioane lei monetă turcească, care sumă, înscrisă în Regulament sub nume de dare la Inalta Poartă (redevance à la Sublime Porte), s'a plătit fără întrerupere până astăzi ;

«Luând în privire că după cea de pe urmă retragere a armiei rosiene din Principate, E. S. Derviș Pașa, Comisarul otoman, prin proclamația sa din Septemvrie 1854, adresată locuitorilor țării, le-a făgăduit în numele M. S. I. Sultanului păzirea tuturor drepturilor lor ab antiquo ;

«Luând în privire că la Conferințele din Viena, chiar în întâia ședință, ținută în 15 Martie 1855, plenipotențiarilor Franței și ai Angliei s'au unit cu principul rostit de Principele Gorciacoff, că desființarea Tractaturilor între Rusia și Turcia nu putea, la încheierea păcii, să rădăce Principatelor nici unul din foloasele, de cari ele s'au fost bucurat mai înainte ;

«Luând în privire că atât în fața declarației E. S. Derviș Pașa, cât și a principului adoptat de Conferințele din Viena, consfințite amândouă prin Art. 22 din Tractatul de Paris, nici într'un fel nu s'ar putea lua în considerație Art. 6 din protocolul Conferințelor din Constantinople, carele se pare a ținti la o sporire a dărei Principatelor prin cuvintele că «Valahia și Moldavia vor plăti fiecare pe an Guvernului imperial un anume tribut, care se «va hotărî într'o sumă potrivită și măsurată» ;

«Luând în privire că suma hotărîită prin Tractatul de Adrianopole de a se da Inaltei Porți la fiecare Domnie nouă este nu numai contrară cuprinderii vechilor Capitulații, dară și se pare a fi o răsplătire (une prime) pentru fiecare schimbare de Domn, când Principatele mai ales au trebuință de un Guvern statornic și permanent ;

«In conformitate cu dorințele rostite în ședința din 7 Octomvrie, Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca : **mărinimoasele Puteri garante să binevoască a hotărî chestia dării Principatelor către Inalta Poartă într'un chip potrivit cu necontestabilul lor drept.**»

Au votat pentru unanimitatea de 78 votanți.

*

In *Ședința XXVI* din 13 Decemvrie, d-l *Constantin Hurmuzaki* cetește raportul său asupra—*Regulărei Fruntariilor, Navigațiunii și Comerțului pe Dunăre.*

Adunarea încuviințează propunerea făcută prin raport și păsește la adevărarea votului prin înscriere asupra următoarei încheieri :

«Astăzi, anul 1857, luna Decemvrie în 13 zile.

«Știut este :

I. Că Principatele Moldova și Valahia, nu numai în timpurile vechi,

ei și în urma Capitulațiilor ce ele au încheiat cu Imperiul Otoman, se întindeau de ambe părțile Dunărei până la Marea Neagră ;

«Acest fapt istoric se dovedește între altele :

«*a*) Prin titlurile lui Mircea Vodă, Domnul Valahiei, carele a încheiat cea dintâie Capitulație cu Turcia, titluri între cari se cuprindeau și următoarele: Stăpânitor al țărilor din amândouă părțile Dunărei până la Marea Neagră, al cetății Drista (Silistria), Despot al Dobrogei ș. c. l.

«*b*) Prin Tractatul dintre Sigismund, Regele Romanilor, al Ungariei ș. c. l. și Vladislau, Regele Poloniei, din 15 Martie 1412, despre modul cum să se împartă între ei vecinicul pom de discordie—Moldova—, la întâmplare când Alexandru, Domnul acelu Principat, nu le-ar da ajutor în contra Turcilor. Tractatul acesta stipulează între altele, că din teritoriul Moldovei, acelu dintre Prut și Marea Neagră, jumătate, împreună cu cetatea Chilia, să se dea lui Sigismund, iar cealaltă jumătate, împreună cu cetatea Achermanul, lui Vladislau ;

«*c*) Prin mărturia lui Enea Silvie în Istoria Europei: Despre Ungaria (Cap. I, II, VI), carele zice că Valahia (Moldova), începând dela Ardeal, se întinde până la Marea Neagră («a Transilvanis incipiens, usque ad Euxinum protensa pelagus»);

«*d*) Prin mărturia Vornicului Ureche (în Analele Moldovei, pag. 98), care încredințează că hotarul Moldovei se întindea până la Nistru și până la Mare ;

«*e*) Prin mai multe hrisoave domnești, cari arată că Domnii Moldovei, între alte titluri, aveau și acelu de «stăpânitori dela plaiuri până la mare» ;

«*f*) Prin mărturia Prințului Dimitrie Cantemir (în «Descrierea Moldovei», ed. germană, pag. 39), carele încredințează că despre amiazăzi hotarul Moldovei s'a întins totdeauna până în Dunăre, iar despre răsărit până în Marea Neagră ;

«*g*) Prin hărțile geografice cele vechi și chiar acele din secolul al XVIII-lea, în cari Marea Neagră, începând dela Acherman până la gurile Dunărei, și anume până la aceea a Sf. Gheorghe, se numește Marea Moldovei (le Pont-Euxin dela Moldavie) ;

«II. Că Basarabia formă a treia parte a Principatului Moldovei și cuprinde în sine ținuturile Bugeacului, Ismailului, Achermanului și Chiliei ;

«III. Că prin urmare și acea parte din Basarabia, care se află între brațurile Dunărei, și anume între acelu al Chiliei și acelu al Sf. Gheorghe, și se întinde până la Marea Neagră, a fost proprietate necontestabilă a Principatului Moldovei ;

«Adevărul acesta se dovedește :

«*a*) Prin situația cetății moldovenești Chilia veche (Eski Kilia), după cum mărturisesc ruinele cari se află în lăuntrul Deltei, într'o depărtare însem-

nătoare dela malul drept al brațului Dunărei, numit al Chiliei, aproape de gura aceluiași râu, și care stăpâniă tot teritoriul din cuprinsul Deltei;

«b) Prin numirile românești ale mai multor locuri, pârae, văi, lacuri, insule, ș. a. din cuprinsul Deltei, numiri cari și până astăzi s'au conservat, deși teritoriul pe care ele se află, după stipulațiunile Tractatelor ruso-turcești dela București și Adrianopole, au rămas nelocuite. Din numărul acestor numiri însemnăm aici numai următoarele :

«**Intre brațul Chiliei și brațul Sulinei:** Insulele Ionești, Balta Dracului, lacurile Păscariului, Tătarul mare, Tătarul mic, Lunga, Piperiu, Fortuna, Boldu, Tăslănești, Roșca, Babele ;

«**Intre brațul Sulinei și brațul Sf. Gheorghe:** Lacurile Dragulinul mare, Dragulinul mic, Vălenii mari, Vălenii mici, Lumina, Porcul, Poreulețul, Lacul lui Isac, Isăcelul, Roșulea, Roșulețul, Bivolul (în jos de Sulina lângă mare), Bivoleț, Coliba Pescarilor, Obrotenii, Lacul Brumei, Coliba Țuțuenilor ;

«c) Prin nenumerbare acte de stăpânire, exercitate de către Domnii Moldovei, din cari aici amintim numai următoarele : Cesia prin care Petru Vodă, Domnul Moldovei, a dat cetatea Chiliei Ungurilor (1448), pentru ajutorul ce i-au dat la alungarea lui Roman Voevod de pe tronul Moldovei ; ajutorul dat de Mohamed II, **aliatul lui Ștefan cel Mare**, la 1462, spre a luă prin asedie cetatea Chilia veche din stăpânirea Ungurilor ; luarea cetăților Chilia și Acherman de către Ștefan cel Mare prin asalt ; rânduirea de părcălăbi din partea lui în aceste cetăți ; rezidirea și întocmirea acestor cetăți de către el ; ospitalitatea dată în anul 1475 de cetatea Chiliei tinerilor Genuezi, cari robiți la luarea Cafei și duși la Constantinopole, spre a fi înrolați în corpul Ienicărilor, au scăpat în acea cetate moldovenească ; arderea cetății Chilia de către Moldovenii în Domnia lui Petru Rareș ;

d) Prin raportul Divanului Moldovei către Generalul Elem, atuncea comandantul oștirilor rusești de ocupație din 1769, răspuns care, între altele, cuprinde și arătarea următoare : «Iar hotarul țării Moldovei a fost până în Nistru și până în Dunăre, întru care se cuprinde Benderul, Cetatea Albă (Acherman), **Chilia**, Smilul (Ismailul), Tomarova (Reni) și Hotinul, toate cetăți și locuri la marginea țării ;

e) Prin cererea ce deputații Moldovei, trimiși la Petersburg în anul 1769, au făcut Impărătesei Ecaterinei în cuprinderea următoare : «Iar când va «binevoi Dumnezeu sântul prin nebiruitele arme ale Impărăției Tale a se «supune acele locuri din Nistru până în Dunăre, iarăș ne rugăm, ca locurile «cele ce au fost din vechiu ale Moldovei să nu rămăie cu deosebită stă-
«pânire, ci iarăș către Domnia Moldovei să fie împreunate, după hotarul «vechiu» ;

«IV. Că Moldova niciodată nu s'a supus Imperiului Otoman prin pu-

terea armelor, ei de bună voie s'a supus numai sub protecția lui, rezervându-și toate drepturile ce constituiesc neatârnrarea Staturilor, după cum dovedesc Capitulațiile ei din 1511 și 1634, încheiate în deplină libertate și de atunci până în zilele noastre neconținut întărite de către Inalta Poartă;

«V. Că prin Art. 3 al Capitulației din 1511 și prin Art. 5 al Capitulației din 1634, Inalta Poartă s'a îndatorit a apăra pe Moldova, acest „PAMÂNT SLOBOD ȘI NESUPUS (Art. I al Capitulației din 1511), de toți „cei ce ar putea să o calce, păzind-o în starea întru care a fost mai „înainte, fără a i se face vreo nelegiuire, sau să sufere ca să i se facă „vreodată cea mai mică desbinare sau despărțire“;

«VI. Că prin urmare această îndatorire a Inaltei Porți se întindea și asupra Deltei Dunărei, care era o parte întregitoare a Moldovei; căci acel ce s'a îndatorit a apăra totul, s'a îndatorit a apăra și părțile din cari se compune totul;

«VII. Că cu toate acestea, Sultanul Soliman la 1538 (adică 27 de ani după încheierea Capitulației lui Bogdan cu Baiazid II) a rupt din trupul Moldovei o parte foarte mare, și anume unghiul dintre Marea Neagră, Nistru și Prut, împreună cu cetățile Acherman și Chilia, în cari a pus garnizoane turcești, și declarând teritoriul rășluit de pământ supus (raie), l-a pus sub ascultarea unui Pașă, — urmare cu atât mai contrarie tuturor principiilor dreptății, cu cât cauza ei n'a fost alta decât opunerea lui Petru Rareș de a spori peșcheșul anual de 4.000 galbeni, stipulat prin Capitulația din 1511, la suma de 10.000 galbeni și a-l preface în bir (tribut);

«VIII. Că afară de aceasta, în anul 1812, prin Art. 4 al Tractatului de pace dela București, Inalta Poartă a cedat Rusiei o parte mare din Moldova, precum și toată Basarabia, împreună cu o parte a Deltei, statornicind că Prutul începând dela locul unde intră în Moldova, până acolo unde se varsă în Dunăre, iar de acolo malul stâng al Dunărei până la Chilia și până unde acest râu se varsă în mare, să fie linia de despărțire a hotarului, însă cu această condiție, ca navigația să urmeze a fi comună amânduror staturilor, și ca insulele Dunărei, începând dela Ismail până la Chilia, ca unele ce sunt mai aproape de malul stâng, să fie sub stăpânirea Rusiei;

«IX. Că Inalta Poartă, recunoscând neputința aplicației hotarului stipulat prin Art. 4 al Tractatului dela București, în anul 1817, așa dar în timp de pace, a mai cedat Rusiei și cele două mari insule din preajma Ismailului și a Chiliei, adică restul Deltei dintre brațul Chiliei și acel al Sulinei, după cum atestază Protocolul încheiat în Constantinople la 21 August 1817 între Inalta Poartă și Ambasadorul Rusiei de lângă ea și întărit prin Art. 2 al Convenției dela Acherman din anul 1826;

«X. Că la 1829, prin Art. 3 al Tractatului dela Adrianople, Inalta Poartă

a mai cedat Rusiei și a doua Delta, dintre brațul Sulinei și acel al Sf. Gheorghe, care ca parte întregitoare a Moldovei, prin Capitulații solemne, mărturisite și întărite chiar prin acel Tractat (Art. V), a fost încredințată **protecției** Imperiului Otoman;

«Pe lângă acestea luând în privire :

«1. Că Tractatul de Paris, prin Art. 21, a hotărât ca teritoriul cedat de Rusia să fie întrupat în Principatul Moldovei;

«2. Că în teritoriul cedat de Rusia se cuprind și Deltele Dunărei;

«3. Că mai sus citatul Tractat, prin Art. 22 și 25, a pus Principatele Române și drepturile lor, așa dar și **integritatea teritorială a acestor țări**, sub garanția tuturor Puterilor cari l-au subscriș, și prin urmare au garantat Principatelor Deltele Dunărei, cari li s'au restituit prin Art. 21 al aceluiaș Tractat;

«4. Că prin Art. 23 al citatului Tractat, Inalta Poartă s'a **îndatorit**, între altele, a **conservă** Principatelor Române și **deplina libertate de comerț și de navigație**;

«Luând în privire :

«5. Că art 14 al zisului Tractat a proclamat libertatea Dunărei și înlăturarea tuturor piedicilor navigației pe ea, și prin urmare și libertatea tuturor gurilor ei;

«Luând în privire :

«6. Că cu toate acestea, în urma protocolului Conferințelor dela Paris din 6 Ianuarie 1857, Inalta Poartă a luat în a ei nemijlocită și exclusivă stăpânire tot teritoriul cuprins în Deltele Dunărei;

«Luând în privire :

«7. Că modul aplicației de astăzi a acestei măsuri închide cu totul comunicația directă a Moldovei cu Marea Neagră; căci brațul Chilieii în a sa întregime face astăzi hotar **numai** în cursul lui dela Ismail până la Chilia și de acolo **până la Vâlcov**, unde acest braț se desparte în mai mulți craci, iar dela Vâlcov înainte și până la **mare** s'a luat de linie despărțitoare a hotarului cel mai **mic și mai depărtat** din acești craci, și anume cracul **Gâștei**, carele nu numai nu este navigabil nici măcar pentru bărci mici, ci în timp de vară se poate trece chiar și pe jos;

«Luând în privire :

«8. Că acest hotar nu numai a condamnat porturile **Reni, Ismailului, Chilia și Vâlcov**, odată atât de înflorite, la neapărată peire, ci încă a pus pe Principatele Române în **totală neputință** de a se folosi de binefacerile libertății propriului lor râu și de a exercită dreptul deplinei libertăți de navigare și de comerț ce li s'a garantat prin Tractatul de Paris, după cum se dovedește din raporturile autorităților militare și civile ale Principatului Mol-

dovei (vezi pag. 320—321, nota), cari nu lasă cea mai mică îndoială despre necuviințele noului hotar și despre tristele lor urmări ;

«Luând în privire :

«9. Că însăși Inalta Poartă a recunoscut prin acte formale, că chiar delimitarea stipulată prin Art. 4 din Tractatul de București, prin care ea cedase cu Basarabia și **jumătate din râul Prutului, precum și toate insulele cele mici dintre Ismail și Chilia**, nu se poate aplica, și că pentru acest cuvânt mai cedând Rusiei în timp de pace — în anul 1817 — și insulele cele mari din preajma Ismailului și a Chiliei, cari pururea au făcut parte din teritoriul orașelor Ismail și Chilia, servind chiar la mijloacele de viețuire ale locuitorilor acestor orașe, ea **de bunăvoie a întins hotarul până în brațul Sulinei ;**

«Luând în privire :

«10. Că această neputință de aplicație, care a motivat în anul 1817 întinderea hotarului până în brațul Sulinei — și se află descrisă cu atâta lămurire în Art. 2 din Convenția dela Acherman, — după despărțirea insulelor ce formează întâia Deltă, și care se află în față cu Ismailul și cu Chilia, de orașele de cari ele pururea au atârnat, n'au încetat a exista și până astăzi, și încă într'un grad mult mai mare, fiindcă Moldovei nu s'au înapoiat nici măcar insulele cele mici dintre Ismail și Chilia, cari s'au fost dat Rusiei în anul 1812 împreună cu Basarabia ;

«Luând în privire :

«11. Că motivele cari au servit de bază la regularea hotarelor între Rusia și Turcia merită a fi luate în cea mai de aproape considerație și în folosul Moldovei la așezarea hotarelor dintre ea și Turcia, cu atâta mai mult, cu cât este obștește știut că Moldova până la cedarea Basarabiei de către Inalta Poartă, în anul 1812, a exercitat fără cea mai mică împiedecare sau contestare dreptul liberei plutiri nu numai pe brațul Chiliei în toată a lui întindere, ci și pe celelalte brațuri ale Dunărei, a cărora curățire până la pacea dela Adrianopole, din 1829, eră încredințată **numai** părcălabilor moldovenești ;

«12. Că chiar prin însuș Hatîșeriful M. S. Sultanului din 1774 (anul Egirei 1188 luna Șeval), slobozit Principatelor Române, Inalta Poartă a recunoscut în punctul al IX-lea, că **anaduna**, adică matca Dunărei, trebuie să despartă Principatele de Turcia, și că prin urmare această linie trebuie să se întindă până la Marea Neagră, servind de hotar despărțitor între Principate și Turcia matca cracului principal al Dunărei ;

«Luând în privire :

«13. Că Moldova are necontestabilul drept de a reclama tot teritoriul cedat de Rusia prin Tractatul de Paris, fiindcă, după cum mai sus s'a dovedit, el

a fost și este proprietatea nealienabilă și parte întregitoare a acestui Principat, care prin Capitulațiile sale, puindu-se numai sub protecția Imperiului Otoman, niciodată n'a renunțat nici la deplina neatarnare a existenței sale politice și naționale, nici la întregitatea teritorială, garantate prin Capitulațiile încheiate cu Inalta Poartă, și prin urmare :

«14. Că Principatele Române sunt cu atâta mai mult în dreptate de a cere statornicirea unui hotar **favorabil navigației și comerțului lor**, așa dar modificarea hotarului de astăzi, carele le-a luat cu totul puțința întrebuițării acestor drepturi, garantate de cel mai mare act al secolului nostru ;

«15. Că fără insulele cele mari ce sunt în față cu Ismailul și cu Chilia și cari în 1817 s'au cedat Rusiei, tocmai pentru că ele erau neapărate pentru aceste orașe, de cari din vechime au fost atarnate, porturile Ismail, Chilia, și Vâlcevo sunt amenințate de o deplină ruină, și în sfârșit :

«16. Că chiar când brațul Sulinei sau al Sf. Gheorghe, după binevoitoarele măsuri ale Europei, s'ar curăți pentru a servi navigației și comerțului celui mare, totuș Principatele au neapărată nevoie să fie singure stăpâne pe cracul Chilieii, spre a-l putea curăți și face navigabil pentru comerțul și plătirea lor specială ;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește și roagă pe **Puterile garante să binevoască a încuviința rectificarea noului hotar dintre Principatele Unite și Imperiul Otoman prin o Comisie Europeană, conform cu neprescriptibilele drepturi de proprietate, de libertate de navigație și comerț, garantate Principatelor Române prin Art. 15, 21, 22 și 23 din Tractatul de Paris.**»

Votează pentru unanimitatea de 76 votanți.

In *Sedința XXX* din 20 Decembrie, d-l *Anastasiu Panu* citește raportul atingător de *Statornicirea relațiilor Principatelor cu Puterile garantate, în caz de călcarea drepturilor României.*

Comisiunea rânduită a prelucrat proiectul de încheiere în privirea noului șir de Cestii de interes general, are onoarea a supune binevoitoarei luări aminte a Adunării următorul proiect :

«Luând în privire că încă la Conferințele dela Viena, în ședințele din 17 și 19 Martie 1856, Inaltele Puteri au prevăzut cazul de neînțelegere în privirea drepturilor și interpretației viitorului act constitutiv al Principatelor Române ;

«Luând în privire că Art. 25 al Tractatului de Paris a pus Principatele sub garanția colectivă a tuturor Puterilor subscriitoare ;

«Că prin urmare orice călcare a drepturilor Principatelor, din orice parte ar veni, ar fi contrară stipulațiilor Tractatului ;

«Că în asemenea caz, Principatele sunt datoare și îndrituite de a face un apel la nepărtinitoarea și hotărîtoarea intervenție a Puterilor garante ;

«Luând în privire că și în viitor pot a se înfățișa neînțelegeri, cari să ceară intervenția Puterilor garante ;

«Luând în privire că pentru ca garanția Puterilor subscriitoare Tractatului de Paris să fie lucrătoare și folositoare pentru Principate, trebuie a se da acestora un mijloc regulat și neatârnat, prin carele ele, la orice trebuință, să poată cere și dobândi sprijinul făgăduit ;

«Luând în privire că, deși după vechile Capitulații, în puterea cărora Principatele și-au păstrat deplina suveranitate, ele au avut și dritul de a trimite soli și agenți politici și comerciali la Puterile străine și de a primi asemenea dela acestea, drit pe care și în urma Capitulațiilor l-au exercitat mai mult timp ; totuș astăzi Principatele sunt reduse de a avea numai câte un singur agent politic lângă Inalta Poartă ;

«Că deși după Art. 403 din Reg. Org., acești agenți trebuie să fie numiți numai de către Guvernele locale și dintre pământeni, astăzi însă Trimesșii ambelor Principate sunt străini și impuși de către Inalta Poartă, și că prin urmare ei sunt departe de a fi reprezentanții Principatelor și de a apăra drepturile lor ;

«Luând în privire că după noua poziție creată Principatelor prin garanția colectivă a Puterilor subscriitoare Tractatului de Paris, acești agenți nu sunt și nici pot fi îndestulători pentru a reprezenta Principatele și lângă Puterile garante ;

«Luând în privire că fără a se hotărî și preciza anume calea legală și permanentă, prin care Principatele, la orice călcare a drepturilor lor, să poată liber reclama sprijinul Puterilor subscriitoare Tractatului de Paris, garanția acestora n'ar putea cu deplinătate răspunde la trebuința europeană și la binefăcătoarele cugetări cari au prezidat la înființarea ei ;

«Pe temeiul vechilor Capitulații ale Principatelor și al Art. 25 din Tractatul de Paris ;

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca **mărinimoasele Puteri, la viitoarele Conferințe, să binevoască a prevedea și a statornici calea prin care Principatele-Unite, la orice călcare a drepturilor lor, din orice parte ar proveni, să poată cere și dobândi puternicul sprijin al marelui Areopag.**»

Adunarea, consultată prin sculare și ședere, adoptează în **unanimitate** proiectul de încheiere mai sus citat.

În *Sedința XXXI* din 21 Decembrie d-l *Mihail Kogălniceanu* cerește propunerea Comisiunii de urgență, atingătoare de *Cestiunea Legii Electorale*.

Adunarea, consultată prin sculare și ședere, adoptează în *unanimitate* această propunere cu cele mai vii aclamații de „**Vivat Unirea Principatelor**“.

«Se pășește la adevierea votului prin subscrierea următoarei încheieri :

«Astăzi anul 1857, luna Decembrie în 21 zile.

«Luând în privire că după vechiul obicei, pururea în Principatele Române Adunările obștești s'au convocat și au lucrat după legi electorale făcute în țară și pentru țară ;

«Luând în privire că convocarea Adunărilor ad-hoc actuale din Iași și București, după o lege electorală făcută afară din țară, a fost o măsură cerută prin un caz cu totul excepțional, dar pe care Principatele, în puterea Autonomiei lor garantate de Tractatul de Paris, nici că pot a dori de a o mai vedea reproducându-se ;

«Luând în privire că pe cât prin încheierea făcută în ședința din 10 Octombrie, Adunarea, supuindu-se la îndatoririle prescrise ei de Tractatul de Paris, s'a hotărât a păși la rostirea dorințelor de interes general, pe atâta ea și-a făcut rezerva în privirea Autonomiei Principatelor, cât și a cestiilor cari în urma votului de Unire ambele țări surori cer neapărat de a fi desbătute și votate de adunările întrunite ;

«Luând în privire că din toate cestiile, aceea care cere mai neapărat împreună lucrarea ambelor Adunări, este aceea a **facerei unei legi electorale** pentru viitoarea legislatură a României, și că întrunirea ambelor Adunări nu se poate face mai înainte de a se recunoaște Unirea Principatelor de către Puterile garante, Adunarea ad-hoc din Moldova încheie dorințele sale prin cel de pe urmă și neapărat vot.

«După împlinirea marelui dorințe a nației române, rostită în unanimitate de Adunările ad-hoc din Iași și din București, adică Unirea Principatelor într'un singur Stat și a lor definitivă constituare, Puterile garante sunt rugate de a încuviința, **ca ambele Adunări ad-hoc actuale să se convoace în o singură Adunare**, spre a se elabora legea electorală pentru viitoarea legislatură a României după principiile rostite mai înainte de Adunare, în privirea constituării acestei legislaturi».

«Subscriu **pentru în unanimitate**.

«Conform § 79 din Regulamentul Adunării, d-lui Viceprezidentul declară că **Adunarea a încuviințat**“.

Ședința se suspendează pe o jumătate de oră spre a putea biuroul deliberă asupra Actului atingător de încheierea lucrărilor Adunării și de recunoștință către Puterile garante.

La redeschiderea ședinței, d-lui *M. Kogălniceanu* cetește următorul act, pe care Adunarea îl votează în unanimitatea de 71 voturi, cu cele mai vii și repețite aclamații de «Să trăească Puterile Garante! Să trăească Unirea!»

«Astăzi, anul 1857, luna Decemvrie în 27 zile.

«Astăzi se împlinesc trei luni, de când s'a întrunit Adunarea ad-hoc a Moldovei, convocată în puterea Tractatului de Paris, pentru a rosti dorințele țării asupra viitoarei organizații a Principatelor Române. Procesele verbale ale ședințelor sale, voturile rostite de ea, unele și altele împărtășite Comisiei Internaționale din București și aduse și la cunoștința publică, sunt cea mai puternică dovadă de patriotism, de respectul pentru legalitate, de prudența și de moderația ce a prezidat în desbaterile Adunării. Pătrunsă de importanța misiiei sale, de marile ei datorii, și către binevoitoarele Puteri cari au convocat și către țara care a ales-o, Adunarea, cu toate piedicile ce i s'au înfășoșat, a pășit pe calea însemnată ei de către Tractatul de Paris. Astăzi ea are o nouă datorie de împlinit, aceea de a încheia lucrările sale.

«In adevăr, dacă chiar din început pentru împrejurările din lăuntru misia Adunării eră grea și poziția ei mai mult decât delicată, cu cât mai mult acum această poziție a trebuit să se facă îngrijitoare prin împrejurările din afară.

«Adunarea, în adevăr, chiar din început, nu și-a ascuns greutatea poziției. Ea eră chemată pe de o parte a păstră în toată întregimea ei autonomia Principatelor, consfințită prin solemnele Capitulații încheiate cu Inalta Poartă, a rosti dorințele nației asupra viitoarei organizații politice, și totodată plecându-se la stipulațiile formale ale Tractatului de Paris, a intră și în reformele din lăuntru. Inșăș această cale înfășoșă mai mult decât greutatea. Pretutindeni o reformă produce nemulțumiri și îngrijiri; cu cât mai mult aceasta a trebuit să se întâmple în Moldova, aflată într'o stare de lucruri cu totul anormală, expusă la toate intrigile din lăuntru și din afară, simțind nevoia de a-și preface, pe lângă organizația politică, și instituțiile sociale, și lipsită de tot mijlocul de publicitate pentru a se putea lumina opinia publică și combate prejudețele și temerile neîntemeiate răspândite prin răuvoitori. Aceste împrejurări nu puteau decât să îngreue sarcina Adunării, aflată pe lângă aceasta față în față cu un Guvern provizoriu și, prin inșăș natura sa, puțin simpatie misiiei ei. Toate acestea trebuiau la tot pasul să îngreueze

calea Adunării, și dacă ea a trecut peste toate piedicile, aceasta n'a datorit-o decât încrederei marelui majorității a concetățenilor săi, care niciodată nu i-a lipsit, și prudenței în care ea s'a silit a restrânge desbaterile sale.

«Răzămându-se pe îndatorirea reciprocă ce Puterile subscriitoare Tractatului de Paris au luat, de a lăsa Principatelor toată libertatea în rostirea dorințelor lor și de a aștepta până la întrunirea Conferințelor pentru a se exprima asupra lucrărilor din Iași și din București, Adunarea ad-hoc eră dar în tot dreptul să creadă, că pe lângă greutățile din lăuntru nu i se vor înfașoșa și greutăți din afară. Din nenorocire, în tot timpul lucrărilor sale, Adunarea s'a văzut învinovățită prin imputări oficiale, că lucrările sale ar fi abătute din calea însemnată de Tractatul de Paris și că dorințele sale n'ar fi expresia nici a țării, nici a adevăratelor trebuințe ale populației. Cea de pe urmă notă a Ministerului Otoman, care acuză pe Adunare, ca prelungind și îndoind agitația ce ar exista în Principate, ca putând aduce turburări serioase, ca compusă în cea mai mare parte de oameni cu spiritul exaltat, ca despărțită prin intrigile partidelor ; toate acestea pun pe Adunare într'o stare de acuzație, despre care ea trebuie să se apere, și îi fac totodată o situație din care interesul țării îi dictează ca ea să iasă cât se poate mai curând.

«Liniștea publică, care dela o margine până la alta predomină în țară, care într'un singur punct nu s'a turburat, cu toate încercările răuvoitorilor, liniștea care, sperăm în Dumnezeu, nici în viitor nu se va turbura, este cea mai puternică dovadă de puținele pericole și agitații ce există în Principate. Cât pentru exaltația spiritelor a majorității membrilor Adunării, procesele verbale ale ședințelor, cuvintele oratorilor textual reproduse și mai ales voriturile date, dovedesc dacă și încât imputările adresate deputaților Moldovei sunt meritate.

«Adunarea, în toată sinceritatea convicțiilor sale, nu crede că a pășit din calea datoriilor sale către Europa, către Inalta Poartă, către țară ! Ea a plecat capul dinaintea stipulațiilor Tractatului de Paris, ea a protestat și protestează despre nestrămutata sa voință de a respecta în toată întregimea lor drepturile M. S. I. Sultanului, precum ele sunt consfințite și precizate prin vechile noastre Capitulații cu Imperiul Otoman ; ea a apărut cu dignitate, cu moderație, dar și cu energie, drepturile nației române, ea a rostit, pe cât a putut, liber și neîmpiedecat, dorințele populației pentru viitoarea organizație politică și socială a Principatelor. Inșă această datorie, împlinită din partea Adunării, i-a atras imputările de mai sus, cari răspândindu-se în public, a trebuit neapărat să contribuie la sporirea fratriilor din țară, cari formate și încurajate de deosebiți aspiranți la domnie, se folosesc de orice pretext spre a intriga dară în contra dorințelor Adunării, în care ei cu drept

cuvânt văd o piedică la realizarea ambiției și a intereselor lor particulare. Europa, care a luat în mâinile sale închezășuirea drepturilor Principatelor, care a stăruit pentru adevărata aplicație a Tractatului de Paris, va judecă dacă învinovățirile din afară făcute Adunării au fost și sunt meritate și dacă acestea au putut a-i înlesni misia mai mult decât grea.

«Deputații deosebitelor clase ale Moldovei, înainte însă de a pune un capăt lucrărilor lor, sunt datori de a sfârși prin acelaș act, cu care ei au început, prin mărturisirea unanimă și sinceră a neștersei recunoștințe a nației române către Marile Puteri ale Europei, cari i-au recunoscut dritul de a roști liber în fața lumii cari-s drepturile ei, cari-s lovirile ce ele au primit, cari sunt dorințele ei pentru viitoarea organizație ca nație liberă și societate europeană. Mulțumită fie marilor și glorioșilor Monarhi, cari și-au plecat urechea la durerile unui popor asuprit, mulțumită și eternă mulțumită fie-le, pentru că au primit sub puternica lor garanție drepturile și naționalitatea Românilor.

«Nu creadă binefăcătorii Monarhi, că dorințele rostite cu atâta unanimitate în ambele țări sunt expresia unor idei, unor aspirații momentane. Adunarea ad-hoc din Moldova dinaintea lui Dumnezeu și a oamenilor declară că ea n'a rostit decât marile și adevăratele dorințe ale nației române.

«Adunarea iea martur pe Dumnezeu, că precum în tot secolul pretutindeni și în toate împrejurările, asemenea și astăzi predomină dela o margine la alta a Principatelor convicția, că numai Autonomia plină și întregă, așa precum ea este consfințită prin Capitulații, că numai Unirea ambelor țări, că numai un Prinț străin pus în capul lor, că numai o Putere Legislativă, adevărată reprezentare a tuturor intereselor nației, pot asigura existența națională a cinci milioane Români, a desvoltă prosperitatea acestor țări și a împacă interesele Europei.—In toată sinceritatea cugetului, Adunarea declară că numai împlinirea acestor fundamentale dorințe, acestor neapărate trebuințe, poate realiza și face folositoare și celelalte dorințe rostite în urmă. Fără a lor împlinire cu greu un guvernământ, oricât de bine organizat ar fi, va putea câștiga simpatiile nației, va putea vindeca ranele trecutului, va putea introduce în țară pacea și mulțumirea generală, și așa a împlini binefăcătoarele cugetări ale Europei în privirea țărilor dela Dunărea de jos.

«Crezând dar în dreptatea și generozitatea Marilor Puteri, Adunarea din Iași, legitimul și adevăratul organ al dorințelor naționale ale Moldovei, așteaptă solemnă lor hotărîre ! Intemeindu-se pe aceeaș încredere, ea socoate de cuviință de a chema totodată și binevoitoarea luare aminte a Puterilor asupra stării anormale, în care Principatele se află dela subscrierea Tractatului de Paris, cu niște legi cari de îndată ce s'a hotărit revizia lor, au pierdut puterea lor morală ; cu niște guverne efemere și lipsite de sprijinul și con-

trolul puterii legislative, prin însăș natura lor menite de a nu face decât lucrări provizorii ; că mai toate ramurile administrației publice în deplină dezorganizație, țările sunt în totală stagnație ; toate căile de îmbunătățiri sunt stăvilite și tot progresul a conținut. Principatele însă sunt însetate de a se vedea cât mai curând reasezându-se în deplina lor Autonomie, de a-și vedea împlinite marile și mântuitoarele dorințe, de a proceda cu o oră mai înainte la așezarea acelu guvernământ național, tare, drept, care, singur puind un capăt relelor trecutului, să dea nației acea stabilitate dorită de atâția ani și de toate clasele societății fără osebite, și fără de care Principatele nu pot spera nici pace, nici mântuire.

«Această stabilitate și toate condițiile ce-i sunt neapărate, Europa singură ni le poate da. Cinci milioane de Români, cu brațele întinse, cu ochii pironiți către acel mare punct, unde are a se hotărî soarta patriei lor, așteaptă cu toată încrederea marele cuvânt, care va introduce bucuria și fericirea în mijlocul unei întregi nații, acel cuvânt care va face nemuritor din neam în neam, din secol în secol, numele binefăcătorilor Monarhi — acel cuvânt, în sfârșit, care va vesti **învierea României Unite și Autonome !**»

*

Adunarea ad-hoc din *București* a votat la 9 Noemvrie o adresă de felicitare Adunării ad-hoc din Iași ; această adresă a fost cetită în 23 Noemvrie de Dimitrie Rallet în *Sedința XXI* :

«Intunerecul în care am zăcut până astăzi, despărțiți unii de alții, aruncați în voia întâmplărilor, reduși la cea mai mare stare de slăbiciune, ne făcuse de multe ori a ne descuraja de viitorul nostru.

«Lupte necurmăte, suferințe crude, nedreptăți ale soartei, iată elementele în cari am trăit până acum ; speranța însă nu ne-a lipsit niciodată și prevedința se îndură în sfârșit de noi.

«Puterile semnătoare Tractatului de Paris își aduseră aminte, că la o margine a Europei se află o nație nedreptățită, desmădulată, două coaste ale aceluiaș corp, două ramuri ale aceluiaș arbore. Voi cei dintâi avurăți fericirea de a vă afirmă înaintea Inaltelor Puteri, de a le arată drepturile neprescriptibile ale Românilor, de a le spune cu acea convicție ce dă adevărul însuș, — «că avem acelaș început, acelaș nume, aceeaș limbă, aceeaș religie, aceeaș istorie, aceeași civilizație, aceeaș instituții, aceeași legi și obiceiuri, aceeași temeri și aceeași speranțe, aceeași trebuințe de îndes-tulat, aceeași hotare de păzit, aceeași dureri în trecut, acelaș viitor de asigurat și, în sfârșit, aceeaș misiune de împlinit—».

«Mulțumită vouă, fraților, de aceste cuvinte ; inimile noastre auzindu-le au tresăltat, recunoscând în ele adevărata voce a României, ce se manifestă

prin voi mai întâiu și pe care o auzirăm tocmai în momentul cel mare, când intram și noi pe calea însemnată de străbunii noștri, și pe care vom merge, sperăm, împreună și neclintiți, uniți cu corpurile, precum suntem uniți cu ougețele, cu sângele, cu inima.

«Astăzi Europa ne cunoaște, ne aude și ne vede.

«Ea știe acum cine suntem și ce suntem.

«Ea a cunoscut drepturile noastre, și de aceea a venit a ne consulta despre trebuințele și dorințele ce avem.—Rătăcirile, rivalitățile ce ne-au fost dezunit au perit prin focul suferințelor de sute de ani.—Patria și naționalitatea sunt în inima fiecăruia dintre noi; Unirea a devenit credința noastră, sufletul nostru, viața noastră. Frați iubiți, de acum fie-ne soarta cât de contrarie, Unirea este făcută pentru noi.

«Datele de 7 și 9 Octomvrie sunt date memorabile pentru patria noastră.—Legătura ce contractăm azi împreună, am proclamat-o în fața lumii întregi și unii și alții, voi însă avurăți fortuna a pronunța cei dintâi această Unire. Vă fericităm dar pe voi, o frați ai inimilor noastre, pentru această favoare a întâmplărei; vă fericităm mai cu seamă, că spre a dobândi acel rezultat, ați avut a vă lupta cu cele mai grele obstacole.

«Unirea de acum va fi steaua vieții noastre, și plini de încredere într'insa să strigăm împreună:

«Să trăească România una și nedespărțită!»

D-l *D. Rallet* încheie zicând: «Această adresă trebuie să ne facă cu atât mai mare mulțumire, cu cât ne vine din partea întregii țări surori, prin legiuinții ei reprezentanți.»

Această adresă se primește cu cele mai vii aclamații de «să trăească Unirea», «să trăească România»; și Adunarea, consultată prin sculare și ședere, hotărăște în unanimitate, ca răspunsul să se facă de biuro.

*

În *Ședința XXIII* din 29 Noemvrie, *d-l Dimitrie Rallet* cetește adresa de răspuns către Adunarea ad-hoc din Țara-Românească.

«Adunarea Moldovei a primit cu sufletească bucurie adresa de felicitare, cu care Adunarea din țara suroră a binevoit a o onora.

«În adevăr suferințele noastre au fost mari și prelungite, dar apărători ai unei cauze sacre, avurăm convicția dreptului nostru, încât speranțele ce în trecut ne păreau un vis, astăzi se apropie de mult dorita lor realizare. Dar fraților de sânge, de inimă și de soartă, vom fi o nație. Puterile Europei și opinia publică, aceasta suverană a lumii, ne pregătesc un viitor ferice. Vom fi o nație, căci pătrunși de însemnătatea chemării noastre, ne-am rostit, în 7 și 9 Octomvrie, cu voi împreună, dorințele și nevoile în toată liniștea

ce ne însuflă conștiința drepturilor noastre și cu încrederea în cel mai mare act al secolului acestuia, al Tractatului din 30 Martie.

«Propunerea în Congres pentru Unirea Principatelor a motivat mai cu osebire consultarea dorințelor noastre, și noi am răspuns ca un singur om, am exprimat dorința ce toți Românii au moștenit dela strămoșii lor, și am cerut Unirea și garanția Europei pentru drepturile noastre încălcate.

«Dumnezeul părinților noștri, care nu ne-a lăsat a ne pierde prin atâtea triste prefaceri, ne va apăra și astăzi, când așezăm temelia edificiului nostru național.

«Ne fericiți, pentru că cei dintâi am proclamat Unirea, când aceasta a fost o singură favoare a soartei.

«Ne fericiți că ne-am luptat cu multe greutăți, acelea însă, deși în des-
tul de serioase, totuși n'au putut îneca suspinele unui popul întreg, care fu
ascultat de Marile Puteri ale Europei.

«Invoți-ne dar, fraților iubiți, a vă aduce și noi cea mai sinceră și mai
solemnă recunoștință pentru sprijinul ce ne-ați dat în luptele noastre.

«Invoți-ne a vă fericită și noi pentru marea unanimitate cu care v'ați
pronunțat pentru Unire!

«Dispară de acum hotarele dintre țările surori, precum s'au stins orice
simțiri de desbinare dintre inimile adevăraților fii tot ai aceleiaș mume!

«Fie unirea cugetelor și a sufletelor noastre rădăcina și unirea țărilor ro-
dul prețios!

«Unirea de acum fie steaua vieții noastre și plini de încredere într'însa
să strigăm împreună:

„Să trăească România una și fericită!“

Această adresă se adoptează de Adunare în *unanimitatea de 78 voturi*
și cu aclamații.

*

În Divanul ad-hoc al Moldovei s'au discutat și votat optsprezece
Cestiuni de Interes General.

Înainte de a începe aceste lucrări, precum și după ce le-a ter-
minat, Adunarea a votat în unanimitate *Recunoștința Poporului*
Român către Puterile cele mari Europene, semnată Tractatului
de Paris din 30 Martie 1856.

Actul de Recunoștință, cetit de *Mihail Kogălniceanu*, în ultima
Ședință, a XXXI-a a Adunării din 21 Decembrie, a fost votat cu
cele mai vii și repetite aclamații de — *Să trăească Puterile Ga-
rante! Să trăească Unirea!*

Acest act, expresiunea vie și înaltă alor cari simțiminte agitau
inima și sufletul Poporului Român, sfârșește astfel:

*

«Principatele sunt însetate de a se vedea cât mai curând rezemându-se în deplina lor Autonomie, de a-și vedea îndeplinite marile și mântuitoarele dorințe, de a proceda cu o oră mai înainte la așezarea acelu guvernământ național — tare și drept, — care singur, puind un capăt relilor trecutului, să dea nației acea stabilitate, dorită de atâția ani și de toate clasele societății fără osebite, și fără de care Principatele nu pot spera nici pace, nici mântuire. Această stabilitate și toate condițiile ce-i sunt neapărate, Europa singură ni le poate da. Cinci milioane de Români cu brațele întinse, cu ochii pironiți către acel mare punct, unde are a se hotărî soarta patriei lor, așteaptă cu toată încrederea marele cuvânt care va introduce bucuria și fericirea în mijlocul unei întregi nații, acel cuvânt care va face nemuritor din neam în neam, din secol în secol, numele binefăcătorilor Monarhi, *acel cuvânt, în sfârșit, care va vesti Invierea României Unite și Autonome!*»

Cea întâia, cea mai mare, cea mai generală și cea mai națională dorință a țării eră *Constituirea Statului Român și asigurarea ființei sale în marea familie a națiunilor.*

Această dorință, formulată în șase puncte fundamentale, a fost discutată și votată de Adunare în *Ședința VII* din 7 Octomvrie, și primită cu unanime urări și nesfârșite aclamații de: *Vivat Unirea!*

Iată cele 6 puncte:

1. Respectarea Drepturilor Principatelor și în special a Autonomiei lor, în cuprinderea vechilor Capitulații încheiate cu Inalta Poartă în anii 1393, 1460, 1511 și 1634.
2. Unirea Principatelor într'un Stat sub numele de România.
3. Principe străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o familie domnitoare de ale Europei, și ai cărui moștenitori să fie crescuți în religia țării.
4. Neutralitatea pământului Principatelor.
5. Puterea legiuitoare încredințată unei Obștești Adunări, în care să fie reprezentate toate interesele nației.
6. Toate acestea sub garanția colectivă a Puterilor, cari au subscris Tractatul de Paris.

Cele șaptesprezece Cestiuni Generale se referă la — Organizarea Bisericei — Organizarea Statului — și la Relațiunile Internaționale.

Organizarea Bisericei.

- Ședința XI:*
1. Religia domnitoare în România este Religia Ortodoxă a Răsăritului.
 2. Exercițiul Cultelor celorlalte Religii recunoscute va fi liber, însă cu restricția prevăzută în Capitulații.

- Sedința XIV:*
3. Recunoașterea neatarnării Bisericii Ortodoxe a Răsăritului din Principatele-Unite de orice Chiriarchie; păstrându-se însă Unitatea credinței cu Biserica Ecumenică a Răsăritului în privința dogmelor.
 4. Înființarea unei Autorități Sinodale Centrale pentru Trebile Duhovnicești, Canonice și Disciplinare, unde va fi reprezentată și Preoțimea de mir a fiecărei Eparhii.
 5. Nici odinioară și nici într'un chip Mitropolitul sau Episcopii țării nu vor putea fi aleși dintre străini sau dintre împământenii.

Organizarea Statului.

- Sedința XI:*
1. Puterea armată națională se va organiza în privirea neutralității și a sistemului de apărare a Principatelor-Unite, și ca în caz de năvălire să poată cu înlesnire înfăptușă o putere îndestulătoare.
 2. Recunoașterea dreptului Principatelor de a putea înființa cetăți de apărare.
 3. În nici un chip și în nici o vreme aceste cetăți nu vor putea fi ocupate decât de oști naționale ale Principatelor.
 4. În nici un caz oștile Principatelor nu se vor întrebuința decât pentru apărarea pământului lor.
- Sedința XII:*
5. Privilegiile de Clase vor fi desființate în România.
 6. Egalitatea tuturor Românilor înaintea Legii.
 7. Așezarea dreaptă și generală a Contribuțiunilor, în proporție cu averea fiecăruia fără deosebire.
 8. Supunerea tuturor la conscripția militară.
 9. Accesibilitatea pentru toți Români la funcțiile Statului.
- Sedința XIII:*
10. Respectul domiciliului și al Libertății individuale.
 11. Supunerea fiecui numai la Judecătoria prevăzută prin Legi.
 12. Comisii sau Tribunaluri Excepționale nu se vor putea înființa în nici un caz.
- Sedința XV:*
13. Puterea Executivă și Legiuitoare să fie despărțită în România.
- Sedința XVIII:*
14. Deplina neatarnare a Părții Judecătorești de Puterea curat Administrativă.

15. Inamovibilitatea Judecătorilor. Modul se va hotărî prin o lege votată de Adunarea Legiuitoare viitoare.
- Ședința XVIII:* 16. Legea menită a regulă drepturile politice pentru pământeni de orice religie creștină, fiind strâns legată cu Legea despre Indigene, se va face de Adunarea Legiuitoare viitoare.
- Ședința XX:* 17. Respectul Proprietății.
18. Instrucția publică, gratuită și obligatoare în toate orașele și satele.
- Ședința XX:* 19. Responsabilitatea Ministrilor înaintea Adunării Generale.
20. O Lege specială, votată de Adunare, în cea dintâie Sesiune, va statornici Tribunalul însărcinat cu judecarea Ministrilor puși în acuzație de Adunare.
21. Ministrii osândiți nici într'un caz nu vor putea fi iertați de Șeful Statului.
- Ședința XXXI:* 22. Ambele Adunări ad-hoc actuale să se convoace în o singură Adunare, spre a elabora Legea Electorală pentru viitoarea Legislatură a României, după principiile rostite mai înainte de Adunare în privirea constituirei acestei Legislaturi.

Relațiunile Internaționale.

- Ședința XV:* 1. Străinii petrecători în Principate să fie supuși jurisdicției țării, fără intervenția Consulatelor.
- Ședința XVI:* 2. Puterile Garante să binevoască a recunoaște vechiul și neprescriptibilul drept al Principatelor-Unite, de a regulă ele singure relațiile lor comerciale cu alte Staturi.
- Ședința XVII:* 3. Puterile Garante, recunoscând vechiul și neprescriptibilul drept al Principatelor, de a regulă ele singure hotarele lor despre Staturile vecine, să binevoască a încuviința totodată îndreptarea hotarelor Principatelor-Unite prin o Comisie Europeană.
- Ședința XXIII:* 4. Mărinimoasele Puteri Garante să binevoască a hotărî cestia Dării Principatelor către Inalta Poartă, într'un chip potrivit cu necontestabilul lor drept.
- Ședința XXVI:* 5. Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește și roagă pe Puterile Garante să binevoască a încuviința notificarea noului hotar dintre Principatele-Unite și Im-

periul Otoman prin o Comisie Europeană, conform cu neprescriptibilele drepturi de proprietate, de libertate, de navigație și de comerț, garantate Principatelor Române prin Articolele 15, 21, 22 și 23 din Tractatul de Paris.

Ședința XXX: 6. Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca Mărinimoasele Puteri, la viitoarele Conferințe, să binevoască a prevedea și a statornici calea prin care Principatele-Unite, la orice călcare a drepturilor lor, din orice parte ar proveni, să poată cere și dobândi Puternicul Sprijin al Marelui Areopag.

DISCUȚIUNILE DIN COMITETELE CLASELOR.

Comitetul Clerului.

În *Ședința XXX* din 20 Decembrie, Comitetul Clerului, compus din Nectarie Hermeziu Locotenent de Episcop de Roman, Ghenadie Șendre Locotenent de Episcop de Huși, Filaret Scriban Egumenul Mănăstirii Socola, Calinic Miclescu Egumenul Mănăstirii Slatina, Arhimandritul Neofit Scriban, Arhimandritul Melchisedec și Economul Dimitrie Matcaș—au prezentat prin Prea Sf. Sa Părintele *Filaret Scriban* Raportul Comitetului, adoptat cu majoritate de voturi și cuprinzând 12 puncturi:

«Comitetul Clerului dorește ca la viitoarea organizare a țării să se ia de bază următoarele principii :

«1. Autocefalia Bisericii ortodoxe a Moldo-României, fiică și membru al unei sfinte sobornicești și apostolești Biserici de Răsărit, al căreia cap și începător este Domnul și Dumnezeu nostru Isus Hristos, mărturisește și păzește fără schimbare toate dogmele și sfințele canoane apostolice și sinodale, precum și toate sfințele tradiții, conformându-se în totul cu credința Bisericii Răsăritului, pentru care și pe viitor la caz de nevoie, pentru păstrarea unității credinței, când Sf. Sinod va găsi de cuviință, să se poată consulta în dogme cu Biserica Ecumenică.

«2. Organizarea învățăturilor clericale într'un mod, ca preoțimea atât monahică, cât și mireană, să posedeze cunoștințele claselor filozofice și teologice.

«3. Organizarea monahismului după niște condiții folositoare Statului și religiei, potrivit și cu sfințele canoane.

«4. Înaintarea în funcțiile și rangurile bisericesti să fie bazată pe erudiție și moralitate, dovedite prin acte și merite vederate.

«5. Potrivit sfintelor canoane bisericești și drepturilor clerului ab antiquo, la Alegerea Mitropoliților și Episcopilor, împreună cu Sf. Sinod să iea parte și Clerul atât monahic, cât și mirean, prin reprezentanți extraordinari din fiecare ținut al eparhiei văduve.

«6. Toți servitorii bisericești să fie salariați și să aibă driturile politice ca și ceilalți cetățeni; osebît de aceasta, pământul hotărît de Regulamentul Organic pentru servitorii bisericești de pe la sate să se dea și pe viitor.

«7. Fondul clerical atât al Episcopiiilor, al Mănăstirilor fără osebire și al Schiturilor, cât și al Bisericilor de mir, să formeze o singură casă, supusă la controlul Sinodului ca proprietate a Bisericeii.

«8. Catedrele de religie prin toate școalele Statului de prin târguri și sate precum și prin cele private, să fie ținute de preoți.

«9. Așezămintele speciale și statuturile pentru Episcopii, Mănăstiri, Seminarii, Dicasterii, Biserici de mir și alte instituții bisericești, potrivit cu duhul sfintelor canoane, să le facă Sf. Sinod și să le supue la întărirea Domnitorului, însă păstrându-se prin acestea, în puterea sfintelor canoane, dritul proprietății Bisericeii.

«10. Egumenii tuturor Mănăstirilor din țară, precum și Rectorii seminariilor fără osebire, să nu fie dintre străini.

«11. Toate Bisericile și Mănăstirile din țară să atârne de jurisdicția Episcopilor eparhioți respectivi și a Sinodului, fără nici o deosebire.

«12. Nimeni din tagma clericală să nu fie condamnat și distituit fără o judecată prealabilă, după legi și canoane.»

Minoritatea Comitetului Clerului, compusă din Nectarie Hermeziu și Calinic Miclescu, au prezentat fiecare câte un amendament.

Discutându-se în Adunare atât opiniunea majorității, cât și amendamentele minorității Comitetului, s'au mai prezentat și alte amendamente, cari au fost respinse, afară de acel al d-lui M. Kogălniceanu, care cerea modificări însemnate la Art. 5, 6, 7, 9 și 11 și adăogirea altor două Articole 13 și 14 și un subamendament al d-lui Manolache Costachi, care modifică Articolul 6 și 10.

Amendamentul d-lui *Mihail Kogălniceanu*, sprijinit de d-nii D. Cazadini, D. Cracte, T. Sacalov, V. Mălinescu, C. Iacovachi, Dr. Vârnay, D. Grigoriu, P. Brăescu, C. Morțun, I. Hrisanti, eră motivată astfel:

«La propunerea din partea majorității Comitetului Clerului, subscrisul își iea îndrăzneală de a face următoarele adăugiri și modificații din partea Adunării generale:

«Punctul al 5-lea să se modifice în următorul chip:

«Potrivit sfintelor canoane, drepturilor clerului ab-antiquo și legii fundamentale a țării, alegerea mitropoliților și a episcopilor va urmă a se face prin Adunarea obștească a țării și se va întări de către Șeful Statului. Această Adunare va fi formată de către Deputații Legislativei, Sinodul și Reprezentanții extraordinari ai clerului monahic și mirean de fiecare ținut al eparhiei «văduve.»

«Punctul al 6-lea: «Toți servitorii bisericești fără osebite vor fi salariați; ei vor avea aceleași drepturi politice ca și ceilalți cetățeni în cuprinderea legii electorale, ce se va vota de către Adunările întrunite ale ambelor Principate. Pământul ce, după Regulamentul Organic, este dat parohilor sătești, li se va da și în viitor. Salariul și celelalte foloase materiale ce se vor asigura clerului dela parohiile ortodoxe, se vor recunoaște și clerului dela parohiile catolice.»

«Punctul al 7-lea: «Fondul clerical atât al episcopilor, al mănăstirilor, fără osebite, al schiturilor, cât și al bisericilor de mir, va forma o singură casă administrată de Departamentul averilor bisericești. Sub nici un cuvânt, egumenii mănăstirilor nu vor mai putea ține pe seama lor moșii, ca pe viitor să nu aibă a se ocupa decât de împlinirea înaltei misiuni spirituale, care le este încredințată. Bugetul cheltuelilor de peste an se va face de către Sinod și Ministrul Culturilor, și ca toate sămălele caselor publice, va fi supus controlului Adunării generale. După îndestularea trebuințelor bisericești și a salariului servitorilor spirituali, prisosul veniturilor se va întrebuința întru sporirea învățaturii publice și alte așezăminte de binefacere publică, princip recunoscut și prin Art. 6, § s. din Legea pentru ocârmuirea averilor mănăstirești.»

«Punctul al 9-lea să se modifice în următorul chip:

«Așezămintele speciale și staturile pentru episcopii, mănăstiri, seminarii, dicasterii, biserici de mir și alte instituții bisericești se vor proiecta de Sf. Sinod, însă pentru a avea putere de lege, vor trebui a li întărite de Guvernământ,—și anume acele de natură administrativă se vor supune Șefului Statului,—acele de natură legiuitoare se vor desbata și vota mai întâiu de Adunarea legislativă și apoi, ca orice alte legi, se vor supune Domnitorului.»

«Punctul al 11-lea să se modifice:

«Toate bisericile și mănăstirile din țară vor atârna de jurisdicția episcopilor eparhioți respectivi ca întâia instanță, și de Sinod ca instanță de apel.»

«Subscrisul cere apoi a se mai adăugi următoarele două puncte, și anume:

«Punctul al 13-lea: «Mitropoliții și episcopii se vor alege în viitor din toți membrii clerului monahic, cerându-se dela candidați numai virtuțile și condițiile spirituale cerute de sfintele canoane, precum și erudiția teologică.»

«Punctul al 14-lea: «Regularea cestiei Mănăstirilor Pământene Inchinate

«locurilor de jos, ca o cestie ce este cu totul în competența țării de a o «deslegă, după rezervele ce Adunarea ad-hoc și-a făcut încă în ședința din «3 Octomvrie (protocolul 5), este păstrată viitorului Guvernământ al țării în «deplina sa autonomie.»

«D-lui *M. Costachi* cetește un subsamandament la amandamentul d-lui Kogălniceanu și la proiectul Comitetului clerului, subscris de d-lui și d-lor *M. Jora, Gr. Várnav, S. Canano, D. Cozadini, N. Catargiu, N. Bosie* :

«La punctul 10 să se adauge următoarele cuvinte : «nici dintr'acei cari în «viitor s'ar hirotonisi în străinătate fără autorizația bisericii din țară».

«La punctul 6 să se adauge : «bine înțelegându-se, că odată ce se va fixă «salariul într'un chip îndestulător pentru preoții săteni, se va rădica deasupra «proprietarilor sarcina ce-i privește astăzi pentru întreținerea preoților săteni, «lăsându-se în dispoziția parohiilor numai casele și grădinile stăpânite astăzi «de tagmele bisericesti.»

*

In *Ședința XXXI* din 21 Decemvrie, Adunarea pășește la adevărarea votului prin subscriere în unanimitate a următoarei încheieri :

«Astăzi, anul 1857, luna Decemvrie în 21 zile.

«Adunarea ad-hoc a Moldovei dorește ca la viitoarea organizație a țării să se iea de bază următoarele principii :

«1. Autocefala biserică ortodoxă a Moldo-României, fiică și membru al unei sfinte sobornicești și apostolicești Biserici de Răsărit, al căreia cap și începător este Domnul și Dumnezeu nostru Isus Hristos, mărturisește și păzește fără schimbare toate dogmele și sfintele canoane apostolice și sinodale, precum și toate sfintele tradiții, conformându-se în totul cu credința Bisericii Răsăritului, pentru care și pe viitor, la caz de nevoie, pentru păstrarea unității credinței, când Sfântul Sinod va găsi de cuviință, să se poată consulta în dogme cu Biserica Ecumenică.

«2. Organizarea învățăturilor clericale într'un mod ca preoțimea atât monahică, cât și mireană, să posedeze cunoștințele claselor filozofice și teologice.

«3. Organizarea monahismului după niște condiții folositoare Statului și religiei, potrivit și cu sfintele canoane.

«4. Inaintarea în funcțiile și rangurile bisericesti să fie bazată pe erudiție și moralitate, dovedite prin acte și merite vederate.

«5. Potrivit sfintelor canoane, drepturilor clerului ab-antiquo și legei fundamentale a țării, Alegerea Mitropoliților și a Episcopilor va urmă a se face prin Adunarea obștească a țării și se va întări de către Șeful Statului. Această Adunare va fi formată de către Deputații Legislativei, Sinodul și Reprezentanții extraordinari ai clerului monahic și mirean din fiecare ținut al eparhiei văduve.

«6. Toți servitorii bisericești fără osebire vor fi salariați; ei vor avea aceleași drepturi politice ca și ceilalți cetățeni, în cuprinderea legii electorale ce se va vota de către Adunările întrunite ale ambelor Principate. Pământul ce, după Regulamentul Organic, este dat parohiilor sătești, li se va da și în viitor; bine înțelegându-se că odată ce se va fixa salariul într'un chip îndestulător pentru preoții săteni, se va rădica de asupra proprietarilor sarcina ce-i privește astăzi pentru întreținerea preoților săteni, lăsându-se în dispoziția parohilor numai casele și grădinile, stăpânite astăzi de tagmele bisericești. Salariul și celelalte foloase materiale ce se vor asigura clerului dela parohiile ortodoxe, se vor recunoaște și clerului dela parohiile catolice.

«7. Fondul clerical atât al episcopilor, al mănăstirilor fără osebire, al schiturilor, cât și al bisericilor de mir va forma o singură cassă, administrată de Departamentul averilor bisericești. Sub nici un cuvânt egumenii mănăstirilor nu vor mai putea ține pe seama lor moșii, ca pe viitor să nu aibă a se ocupa decât de împlinirea înaltei misiuni spirituale care le este încredințată. Bugetul cheltuelilor de peste an se va face de către Sinod și Ministrul Culturilor, și ca toate sămile caselor publice, va fi supus controlului Adunării legislative. După îndestularea trebuințelor bisericești și a salariului servitorilor spirituali, prisosul veniturilor se va întrebuiți întru sporirea învățăturilor publice și alte așezăminte de binefacere publică, principiu recunoscut și prin Art. 6, § s din Legea pentru ocârmuirea averilor mănăstirești.

«8. Catedrele de religie prin toate școlile Statului de prin târguri și sate, precum și prin cele private, să fie ținute de preoți.

«9. Așezămintele speciale și staturile pentru episcopii, mănăstiri, seminare, dicasterii, biserici de mir și alte instituții bisericești se vor proiecta de Sfântul Sinod; însă pentru a avea putere de legi, vor trebui a fi întărite de Guvernământ;— și anume acele de natură administrativă se vor supune șefului Statului,—acele de natură legiuitoare se vor desbata și vota mai întâiu de Adunarea legislativă și apoi ca orice altă lege se vor supune Domnitorului.

«10. Egumenii tuturor mănăstirilor din țară, precum și rectorii seminariilor fără osebire, să nu fie dintre străini, nici dintre acei cari în viitor s'ar hirotonisi în străinătate fără autorizația bisericeii din țară.

«11. Toate bisericile și mănăstirile din țară să atârne de jurisdicția episcopilor eparhioți respectivi în întâia instanță și de Sinod ca instanță de apel.

«12. Nimenea din tagma clericală să nu fie condamnat și destituit fără o judecată prealabilă după legi și canoane.

«13. Mitropoliții și Episcopii se vor alege în viitor din toți membrii clerului monahic, cerându-se dela candidați numai virtuțile și condițiile spirituale cerute de sfințele canoane, precum și erudiția teologică.

«14. Regularea cestiei Mănăstirilor Pământene Inchinate locurilor de jos, ca

o cesticie ce este cu totul în competența țării de a o deslegă, după rezervele ce Adunarea ad-hoc și-a făcut în ședința din 3 Octomvrie (protoc. V), este păstrată viitorului Guvernământ al țării în deplina sa autonomie».

Subscriu **pentru în unanimitate.**

Comitetul Sătenilor.

În *Ședința VI* a Divanului ad-hoc din 9 Noemvrie, *Anastasiu Panu* cetește o propunere a locuitorilor săteni. După a ei cetire iea cuvântul și zice :

«Adunarea a ascultat cu multă băgare de seamă propunerea făcută de către deputații pontasi. Tânguirile lor, nevoile ce arată că pățimesc și nădejdea unui viitor mai fericit au aflat un eco nepărtinitor în inimile tuturor. Îmbunătățirea soartei locuitorilor este una din dorințele ce fiecare Român formează. Conform dar cu Art. 58 din Reglementul Adunării, propunerea de față se va înscrie spre a se lua în discuție, îndată ce se vor mântui cestiile de interes general».

În *Ședința XXVIII* a Divanului ad-hoc din 18 Decemvrie, d-lui *C. Hurmuzaki* începe a ceti propunerea deputaților săteni, cetită în ședința Adunării din 9 Noemvrie.

Unii din membri amintesc că ar fi de prisos a se mai ceti, de vreme ce acea propunere nu numai că s'a cetit odată, ci s'a și tipărit și prin urmare este cunoscută. Adunarea consultată prin sculare și ședere, încuvințează această cerere.

Propunerea deputaților săteni.

«În puterea legăturii încheiate de către cele șapte Puteri la scaunul Marelui Împărat al Francezilor la Paris, noi trimișii deputați săteni din partea locuitorilor pontasi a patrusprezece ținuturi ale Moldovei, întru-nindu-ne ca să rostim dorințele treptei noastre în privirea noului așezământ și a noiei rândueli ce are a se pune în țară, și chibzuindu-ne noi între noi despre nevoile și durerile a douăsprezece sute de mii de suflete, cari ne-au trimes să fim răsunetul gemătului lor la marea Adunare, alcătuită din toate treptele țării, în numele acelora glasul nostru cel slab rădicându-l, adevărul ca înaintea lui Dumnezeu mărturisim :

«Că până în ziua de astăzi toate sarcinile cele mai grele numai asupra noastră au fost puse, și noi mai nici de unele bunuri ale țării nu ne-am îndulcit, iară alții, fără să fie supuși la nici o povară, de toată mana țării s'au bucurat ; că noi biruri grele pe cap am plătit, oameni de oaste numai noi am dat ; ispravnici, judecători, privighitori și jandarmi numai noi am

ținut, drumuri poduri și șosele numai noi am lucrat; beilicuri, podvezi și havalele numai noi am făcut; boierescuri, zile de meremet numai noi am îndeplinit; clacă de voie fără voie numai noi am dat; la Jidovul orândar, ca să ne sugă toată vloga, numai noi am fost vânduți; băutura scumpă și otrăvită numai noi am băut; pâne neagră și amară, udată cu lacrimi numai noi am mâncat; bătălii și răsmirițe, când au fost, tot greul numai noi l-am dus; oști, când au venit, noi le-am hrănit, noi le-am slujit, noi le-am purtat; că cel cu putere țara își părăsiă, peste hotare treceă; și când da Dumnezeu de se făcea pace și liniște și țara se îmbelșugă, cu toții se întorceau de se desfătau, de nevoie nu știau; nevoia și greutatea o duceau cei ce rămăneau la vatra lor. Iarna eră grea, oști multe, cărături multe și la loc depărtat căram la Dunăre și peste Dunăre; boii degerau și cădeau, alătura cădea și omul cu dâșii; acasă copiii flămânziau, că ceeace nu luă ostașul la nevoia sa, luau zapcii cei de țară, de se îmbogățiau.

«Iară dacă pohoiul oștirilor se scurgeă și furtuna se alină, holdele se semănau, grânele înverziau, câmpurile înfloriau, că sudoarea noastră le udă. Țara asta nici băi, nici măestrii nu are, nici meșteșuguri multe ca alte țări nu are; toată bogăția, toată îmbelșugarea, brațele și sapele noastre o aduc. Cătu-i Dunărea de mare și de largă, curge râul sudorilor noastre, se ducă peste mări și peste hotare, acolo se preface în râuri de aur și de argint și curg iarăș înapoi de se revarsă în țara noastră; iar noi nici rânduială, nici dreptate nu am avut. Când ne-am jăluit, când ne-am tânguit, păsurile când ne-am spus: Ispravnicul ne-a bătut, privighitorul ne-a bătut, jandarmul ne-a bătut, zapciul ne-a bătut, vătășelul ne-a bătut, vechilul ne-a bătut, posesorul ne-a bătut, boierul de moșie ne-a bătut; cine s'a sculat mai de dimineață, cine a fost mai tare, acela eră mai mare. Boul și vaca, munca ostanelilor noastre, nu știam de sunt ale noastre; puiul și găina, laptele dela gura copiilor noștri de multe ori cu nedreptul ni s'a luat.

«Boierescul eră odinioară șase și apoi douăsprezece zile dela răsăritul și până la sfințitul soarelui. Apoi s'a făcut lege, ca să talmăcească ziua lăsată de Dumnezeu cătu-i de mare, și boierescul s'a mărit; în urmă iar s'a mai talmăcit, și boierescul s'a tot îngreuiat. Acum sunt douăsprezece zile de pont, ziua cât luna; lucrăm din primăvară până în toamnă, lucrăm de cum se iea omătul și până dă înghețul tot la boieresc. Lucrăm cât zice legea și mai des și peste lege, lucrăm și nu mai mântuim, nu-i nici sărbătoare, nici lucrătoare.

«Holdele cele mari și întinse se fac frumoase și mănoase, iar când treci pe lângă pământurile noastre, ți se rupe inima; ogoarele ne rămân în paragină; păpușoi ni se îneacă în buruiiană și rămân necopți de-i bate bruma; cei boierești, așezați de noi în coșere, șed ca aurul de frumoși. Când dă

frigul, când bate crivățul, când ne bate nevoia, ne ducem de ne răscum-părăm însăș munca noastră, ca să ne hrănim copiii cu dansa, și de multe ori pe lângă năcazul nevoii, unii tari de inimă ne mai țineau de leneși, că nu am putut a ne lucra ogoarele.

«Inainte de Reglement, săteanul avea zece, cincisprezece și peste douăzeci de fălci; rădicam vite, ne prindeam nevoia și eră și țara folosită, că cirezile cele multe cari ieșiau din țară, noi le creșteam. Cu Reglementul munca ni s'a împovărat, iar pământurile ni s'au micșorat. Ni s'au dat numai câte patru fălci celor cu doi boi, celor fără de boi li s'au dat și mai puțin. Tot Reglementul zice că **unde boierul de moșie nu va avea pământ de ajuns de dat locuitorilor, acolo să aibă a le da două treimi din întregul moșiei**; unii dau, alții nu dau, cine cum vrea. Noi nici la facerea legii acesteia, nici la celelalte nu am fost chemați, nici întrebați, nici la vreo învoală nu am stătut. Domnia-lor boierii de moșii singuri le-au făcut, noi le-am urmat, deși greu și amar ne-a picat. Dar fiindcă Dumnezeu și-a adus aminte și a dat în gând celor șapte Puteri, de s'au îndurat ca de astă dată să fim și noi întrebați despre păsurile și durerile ce avem, uitat fie și șters din mintea și inimile noastre tot trecutul cu chinurile sale, departe fie toată ura, toată vrajba și toată împărecherea dela sufletul nostru; o seamă și din boieri au fost cu frica lui Dumnezeu; și mai din vechiu, pe când cu toți dea-valma ne luptam și ne vărsam sângele pentru apărarea credinței și a moșiei strămoșești, ei ne erau ca părinți și noi ca fiii lor. Noi încă știm, că de când cu Domniile Grecești, de atuncea ni s'au stricat și dresese țării și ale noastre. De aceea noi nu facem nici imputare, nici înfruntare nimănui, și să avem iertare, dacă spuind adevărul, vom fi scăpat vreo vorbă care să vie greu la auzul cuivă. Noi dorim ca tot poporul român să se înfrățească și să trăiască în pace și în liniște pe pământul strămoșesc al României, pentru mărirea și fericirea neamului, căci precum e scris la carte, «toată cetatea împăre-chiată va peri».

«Inșă pentru ca în viitor să le lipsească orice prilej de neînțelegere și de nemulțumire între treapta sătenilor și între boierii de moșii, în numele prea Puternicului Dumnezeu și al sfintei dreptății, cerem și cu umilință ne rugăm ca să ni se audă:

«Pe lângă cele mari dorințe, cari dimpreună cu celelalte trepte le-am arătat în Adunarea obstească a țării, treapta locuitorilor pontasi cere ca pe viitorime săteanul să fie și el pus în rândul oamenilor, să nu mai fie ca până acum asemăluit cu dobitoacele necuvântătoare; **bătaia**, care atâta amar de timp ne-a umilit și ne-a ovilit, biciul și varga, care de multe ori au batjocorit părul cel alb al părinților noștri, și câteodată au făcut pe femeile noastre să-și piardă pruncii din pântecul lor, să se ridice pentru

totdeauna de asupra noastră. Pentru orice vină să ni se pue pedepse, ca la ceealaltă lume, și să nu mai fim osândiți fără judecată.

«De asemenea **ne rugăm** ca pe viitorime **toate bellicurile**, scrise și ne-scrise în legi, **toate havaielele**, precum și **birul pe cap să fie** pentru totdeauna **oborite**. In locul tuturor acestora să se pue un singur bir pe averea fiecui, fără osebite în țară; iar nu ca până acum; căci cei ce nu aveau de unde, dau mult, iar cei ce aveau mult, dau puțin sau nimic.

«Ne mai rugăm iarăș ca **satele să-și aibă de acum înainte dregătorii** alese chiar din sânul lor însuș; dregătoriile acelea să aibă a căută sub privegherea cărmuirii de toate nevoile satului, precum ținerea rânduelei în sat, la câmp și la drumuri, privegherea, hotărîrea și apărarea asupra avutului, venitului, dărilor, cheltuelilor, lucrărilor, alcătuirilor și a tuturor drepturilor sătești. Să nu mai fie ca până acum, că noi vornicii și paznicii aleși de sat i-am avut, dar nici într'o seamă nu au fost; că cutii sătești încă am avut, bani am tot dat, ar fi să fie mii de mii de lei, dar cutiile au fost ca și sparte, cum puneam, se și strecură munca noastră, Dumnezeu știe pe a cui mână intră; pentru sate nici școală, nici vreo altă îmbunătățire nu s'a făcut. **Apoi suspinul, durerea noastră de toate zilele, dorința cea mai mare, pentru care ne rugăm zi și noapte lui Dumnezeu să se îndure, este căderea boierescului; de aceea vrem să răscumpărăm boierescul și toate acelea cu cari suntem împovărați către boierii de moșii.** Vroim să scăpăm, vroim să ne răscumpărăm, să nu mai fim ai nimănu, să fim numai ai țarei, și să avem și noi o țară; am îngenunchiat, am îmbrâncit cu toții; cum suntem, nu o mai putem duce îndelung. Nu voim să jignim drepturile nimănu, dar nici al nostru să nu se întunece.

«Din buni și străbuni, noi am avut **dreptul de a ne lucra pământul** trebuitor pentru hrana noastră și a vitelor noastre, **fără să ne poată niminea alungă de pe dânsul.** Toate uricele țarei, toate așezămintele vechi și nouă ne sfințesc acest drept, precum și acela **de a se da copiilor noștri pământuri** până la acoperirea a **două treimi** din moșie; iar până la Regulament aveam dreptul de a lucra cât vom putea. De asemenea boierii de moșii au avut dreptul a ne cere boieresc.

«**Să fie deci o Adunare obștească, unde să avem și noi oamenii noștri; să se cearnă și să se desbată drepturile boierilor și drepturile noastre, și ceeace o țară va găsi că suntem datori cu sudorile noastre, vom plăti; că omul ca să scape de robie și să fie stăpân la casa, vatra și ogorul său, cu tragere de inimă va lucra și se va răscumpără.**

«Iată plecatele noastre rugăminți și cereri. Noi rugăm ca marea Adunare a țarei să iea aminte la durerile noastre, și la sfânta dreptate să desbată întru înțelepciunea sa ce este sau ce nu este cu cale, și socotința să o tri-

meată, pe lângă cererile noastre, la cei șapte trimiși adunați în **București**, cari înfățoșează chipul celor șapte Puteri.

«Iară pe aceste **Prea Inalte** fețe le rugăm, că ajungând glasul nostru la auzul lor, să nu-și întoarcă urechea dela plângerile și cererile noastre a douăsprezece sute de mii de suflete, ci să le pue la picioarele **Impărateștilor Lor Măririi**, căci mântuirea noastră, după **Dumnezeu**, dela sfatul Puterilor o așteptăm. Ele au luat și țin sorții **României** în puternica lor mână, numai ei pot împlini marea faptă de a scoate un popor din mormântul în care a zăcut până acum. Biruințele cele mari câștigate se vor șterge de pe stâlpii cei înalți pe cari sunt scrise, pietrele se vor preface iarăși în nisip; dar învierea României, săpată adânc în inimile tuturor Românilor, trecând din strănepoți în strănepoți, vor binecuvânta timpurilor viitoare **numele întemeietorilor unui popor.**»

Iași, 26 Octomvrie.

(Subscriși) Ioan Roată, Simion Stanciu, Răducanu Sava, Dănilă Bălan, Constantin Ostahi, Toader sin Pavel, Ion a Babei, Dumitru Savin, Pandelachi Croitoriu, Timoteiu Sacalov, Ioniță Olariu, Vasile Balaiș, Ioan Levărdă, Ioan Roșca, Vasile Stan.

D-lui *C. Hurmuzachi* cetește încheierea majorității Comitetului proprietarilor mari :

«Comitetul proprietarilor mari, ascultând cu cea mai mare luare aminte **propunerea ce deputații săteni au prezentat Adunării generale** în ședința din 9 Noemvrie, după o adâncă deliberație s'a încredințat:

«1. Că această propunere nu s'a făcut în Comitetul locuitorilor pontăși, nefiind nici protocolată de secretarul Comitetului, în contra §§. 57 și 58 ale Reglementului Adunării, și că prin urmare această propunere nu se poate considera decât ca scrisă de niște persoane, cari n'au avut alt scop decât a turbura liniștea publică, folosindu-se de neștiința de carte a deputaților săteni și încercându-se a introduce principiile unei teorii subversive, și a atăta discordia și ura între proprietari și țărani, după cum dovedește chiar anume creata terminologie de **hoieri de moșie**, întrebuițată în tot cursul propunerii, spre a evita cuvântul de proprietari; terminologie cu atâta mai nefericită, cu cât ea nu cuprinde o mare parte din proprietățile locuite de țărani, și anume: toate proprietățile clerului, ale proprietarilor neboierii și ale răzeșilor.

«2. Că prin urmare nici stilul, nici tendințele comunistice, nici citata tânguire nu se pot impută deputaților săteni, cari se văd subscriși în ea, rămâind răspunzători numai compuitorii ei, cari au abuzat de încrederea lor.

«3. Că deși unele din tânguirile arătate prin citata propunere sunt adevărate și drepte și prin urmare merită cea mai compătimitoare luare aminte,

starea de astăzi a țăranilor moldoveni însă tot încă este mai bună, decât aceea a locuitorilor din multe alte țări mai civilizate și mai bine organizate.

«4. Că cei mai mulți din proprietari niciodată n'au scăpat prilejurile ce li s'au înfățișat pentru a scuti, după putință, pe locuitorii așezați pe moșiile lor măcar de o parte din greutățile ce evenimentele politice și abuzurile administratorilor impuneau țărei.

«5. Că interesele proprietarilor de moșii au suferit într'un grad mult mai mare decât acelea ale țăranilor; căci pe când dela aceștia se cerea pentru oștile străine numai transporturi și lucru cu mâinile, proprietarii au fost nevoiți a da totdeauna toate cele trebuincioase pentru îndestularea nenumărabilelor și neconținutelor armii, pâne, fân, lemne, paie, băuturi, cvartiruri, și în anii 1828 și 1829 chiar și care și vite de transport; de multe ori a și cumpăra pâne nu numai pentru oștile străine, ci și pentru țăranii așezați pe moșiile lor, spre întâmpinarea nevoii lor în timp de lipsă, provenită din secetă sau din stricăciunile lăcustelor; lăsând a zice că cea mai mare parte din proprietari totdeauna au ajutat pe sătenii lor, când cu bani pentru plata birului, pentru cumpărături de vite și pentru împlinirea altor nevoi, când cu lemne pentru case, șuri, garduri, unelte plugărești ș. c. l.

«6. Că trista stare a locuitorilor, deși exagerată în tânguiri de față, privește mai mult pe guvernele ce am avut, cari singure sunt răspunzătoare pentru abuzurile descrise, și prin urmare departe de a se putea impută proprietarilor, este numai o urmare neapărată a neconținutelor războaie, ocupații militare și schimbări de Domnii și dregătorii; cu un cuvânt numai o neapărată urmare a lipsei de stabilitate, la care Principatele au fost condamnate în șir de mai bine de 150 ani.

«7. Că tocmai această tristă stare a locuitorilor ne-a îndemnat a căuta dorita vindecare, scăpare și mântuire în Unirea Principatelor într'un singur Stat, cu prinț străin și moștenirea tronului.

«8. Că fără a aștepta propunerile sătenilor, clasele privilegiate, dintre cari și aceea a proprietarilor mari, în ședința de 29 Octomvrie, de bunăvoie au proclamat în unanimitate și cu aclamație :

«I. Desființarea tuturor privilegiilor,
 «II. Egalitatea tuturor înaintea legii,
 «III. Așezarea dreaptă și generală a contribuțiilor în proporție cu averea fiecăruia fără deosebire,

«IV. Supunerea tuturor la conscripția militară,

«V. Accesibilitatea funcțiilor Statului pentru toți Români.

«Și prin urmare au contribuit la înlăturarea celor mai multe motive de tânguire din partea deputaților săteni, tânguiri cari s'au înfătoșat Adunării

ad-hoc la 9 Noemvrie, aşă dar 12 zile după proclamarea mai sus numărărilor principii.

«9. Că arătarea propuitorilor, cum că boierescul din vechime a fost 6 și apoi 12 zile, este contrariu adevărului, căci istoria din contră ne încredințează :

«a) Că cea mai mare parte din țăranii Moldovei au fost vecini ;

«b) Că **toți vecinii fără deosebire** de origine lucrau fără măsură sau mărginire în folosul stăpânilor săi, dela a căroră singură vroință atârână numărul zilelor de lucru, precum se dovedește din «Descrierea Moldovei» a lui Cantemir, filele 244, 252 ;

«c) Că primirea unui țaran fugit dela stăpânul său eră oprită, după cum se dovedește prin Pravila lui Vasile Vodă din 1646, fila 3, legea 18, care zice : «Când va fugi țaranul dela locul și dela stăpânul său, nimenea nicăeri «să nu-l primească, iar de va călca Pravila aceasta, să plătească la Domnie «12 litre de argint și 24 de litre boiarinului celuia a cui va fi țaranul, și într'acest chip să aibă îndemănare dela Domnie, ca să întoarcă țaranul să-l ducă «de unde a fost, iar ei să rămâie cu toată paguba și cheltueala ;

«d) Că la 6 Aprilie 1749 clasele privilegiate, clerul și boierimea, de bună voie au desființat vecinătatea și tristele ei privilegii, declarând într'un glas, că vecinii nu mai sunt robi, căci vecinul însemnează **săteanul megieș fără de moșie**, și au hotărît ca oamenii să nu se vânză, când s'ar vinde moșia, și ca niște săteni ai satelor în sat să rămâie, făcând slujba obicinuită, însă și slujba să se facă cu nart 24 de zile de om într'un an și la ce lucru se va pune, și dijmă să dea de pe moșie ;

«e) Că Domnul Grigorie Alexandru Ghica Voevod, din îndemnul necontentitelor jalobe ce-i veniau atât dela locuitorii țarei ce șed pe moșii **boierești, mănăstirești și răzășești**, asupra stăpânilor acestor moșii, cât și dela însuși aceștia asupra locuitorilor ce șed pe moșiile lor, prin Hrisovul său din 1 Ianuarie 1766 a redus zilele boierescului dela 24 la 12 zile, însă cu determinarea lucrului fiecărei zile ; și totodată întărind dreptul stăpânilor de moșii de a luă dijmă din toate productele, precum și dreptul monopolului vânzării băuturilor, a încuviințat și regularea relațiilor dintre proprietarii de moșie și țărani prin învoeli, legiuind «ca sătenii cari vor face tomeală «pentru lucru cu stăpânul moșiei, după zăpăsul cel de tomeală să urmeze» ;

«f) Că Domnul Grigorie Ghica, prin Hrisovul său din 30 Septemvrie 1777, a mai îndatorit pe țărani a da stăpânilor de moșii câte două clăci pe an, a întocmi iazurile și acareturile acestora și morile, a face câte o podvodă și a cără și câte două care de lemne ;

«g) Că Regulamentul Organic, Cap. III, Secția VII, Art. 118, 132, a îndatorit pe locuitorii săteni a lucra pentru proprietarii de moșii în curgerea unui an 12 zile după **vechiul obicei** (determinând totodată și măsura lucrului

pentru fiecare zi), a da dijmă din toate produsele, a face câte două podvezi în depărtare de 1 până la 8 ceasuri, a cără câte două care de lemne la curtea proprietarului și a lucra câte 4 zile la reparațiile acareturilor de pe moșie. Tot Regl. Org., Art. 129, a întărit și dreptul exclusiv al proprietarilor de a vinde pe moșiile lor tot felul de băuturi;

«h) Că așezământul publicat în anul 1851, desființând fără despăgubire dijma cuvenită proprietarilor dela locuitori, desființând și îndatorirea acestora de a face coșerele pentru conservarea păpușoilor proprietarului și mai desființând și îndatorirea țăranilor fără boi sau cai de a lucra 4 zile la reparațiile acareturilor proprietarilor, în locul transporturilor prescrise de Regl. Org., a sporit cu 20 de prăjini și imașul cuvenit locuitorilor, și prin urmare departe de a le îmulți îndatoririle, le-a adus un simțitor folos;

«i) Că toate așezămintele prin cari s'au regulat relațiile dintre proprietarii de moșii și locuitorii așezați pe ele, începând dela memorabilul act al desființării vecinătății până la așezământul de astăzi, au hotărît nu numai zilele ce țăranii aveau a lucra în folosul proprietarilor, ci și măsura lucrului fiecărei zile; de vreme ce Așezământul de astăzi, legiuind cătimea lucrului, a determinat-o nu prin număr de zile, ci numai prin măsura obișnuită în țară — falcea și părțile ei, — făcând o singură excepție pentru lucrul reparațiilor acareturilor, pentru care s'au legiuit 4 zile proaste; și că prin urmare computoirii tânguirii sătenilor nu cunosc Așezământul de astăzi, dacă zic că acum sunt 12 zile de pont, și ziua cât luna.

«10. Că țăranii din Moldova nu sunt legați de brazdă (glebae adscripti), ci din contra oameni liberi, cari au voie de a se muta unde le place, a-și schimba starea după a lor bună plăcere, a întreprinde tot felul de meserii și speculații, cu un cuvânt nu sunt aceea ce în alte țări erau oamenii ce se numiau *Serfs, Leibeigene*; și prin urmare nici sunt supuși la vreuna din îndatoririle și prestațiile ce erau impuse acestei clase de oameni.

«11. Că nu este de mirare cum că înainte de Regulament săteanul avea puțința de a exploata în folosul său moșia proprietarului într'o întindere mai mare decât acum:

«1. Pentrucă atuncea el eră însărcinat, pe lângă munca pomenită mai sus, încă cu o mulțime de alte dări în natură, cari prin Regulamentul Organic s'au oborît; și

«2. Pentrucă atuncea țara, fiind mult mai mare și populația mult mai mică decât astăzi, proprietarii, spre a putea trage măcar un mic folos din întinsele lor câmpii, cari din lipsa brațelor sau a capitalurilor nu le puteau lucra, încuviințau cu plăcere exploatarea lor ori și cui se îndatoră a-i da măcar dijmă din produsele făcute pe ele, așa dar nu numai țăranilor săi, ci și proprietarilor și țăranilor din împrejur, ba chiar și străinilor din locuri

depărtate, cari se supuneau acestei condiții. Astăzi însă, când populația s'a înmulțit și în toate zilele crește prin neconținute imigrări, chiar și din țările megieșite, unde țăranii sunt împrăștiți, astăzi când o mare parte din câmpiile odată sterpe ale proprietarilor s'au pus la dispoziția nouălor generații ale populațiilor sătești; astăzi când în urma repedei dezvoltări a comerțului, agricultura a luat o întindere așa de mare, încât puține moșii de câmp mai au încă locuri pentru creșterea vitelor, prin care Moldova odată își făcuse un deosebit renume, astăzi când prețurile pământului s'au suit la un grad proporționat cu acea dezvoltare: când de altă parte prețul lucrului, din cauza înmulțirii brațelor și a înlocuirii lor prin mai multe mașine, n'a putut crește întru aceeași proporție, Reglem. Org. și Așezământul de față au trebuit să puie și au și pus în proporție mai potrivită anuală valoare a pământului ce proprietarul dă țăranului cu lucrul ce acesta dă celui întâiu.

«12. Că aurul și argintul ce intră în țară provine nu numai din sudoarea tânguitorilor, ci în mare parte și din însemnătoarele capitaluri întrebuințate de proprietari în cumpărături de vite și unelte de agricultură, în năimire de argați și de lucrători, atât dintre propriii lor săteni, cât și din sate străine și din locuri depărtate, ba chiar și din alte țări, precum din Bucovina, Galitia și Transilvania.

«13. Că dacă sătenii n'au fost chemați la facerea legilor atingătoare de ei, nici proprietarii nu s'au chemat la facerea legiuierei, prin care s'au desființat fără despăgubire mai multe folosuri ce ei aveau dela țăranii lor, iar mai ales dijma, care ca o parte a răsplătirii cuvenite proprietarilor pentru exploatarea pământului lor de către țărani, ca un drept civil, în toate țările luminate s'a desființat numai prin răscumpărare.

«14. Că regularea relațiilor dintre proprietari și țărani prin învoeli nu numai n'a fost oprită de legi, precum dovedește chiar hrisovul lui Grigorie A. Ghica din 1 Ianuarie 1766, Art. 15; ci a fost chiar scopul Reg. Org., Art. 118, lit. E, și al Așezământului din 1851, Art. 4, prin care anume se zice «că aceste așezăminte vor servi de bază până ce **năimirile de pământ se vor putea face prin alcătuirii de bună voie**, lăsând a zice că atât înainte de promulgarea Regl. Org., cât și după ea, această măsură în multe locuri s'a și pus în lucrare.

«15. Că Regl. Org., Art. 123, și Așezământul din 1851, Art. 16, legiuind ca la satele acele, unde moșia este strâmtă, proprietarii să dea locuitorilor $\frac{2}{3}$, n'au întins această dispoziție asupra **întregului moșiei**, după cum, în contra adevărului, arată compuitorii tânguiriilor sătenilor; ci din contra anume au adăugit că împărțirea aceasta are a se face numai pentru **locul de hrană, adică imașul, fânașul și locul de arătură**, lăsând a zice că măsura aceasta este numai o excepție pentru moșiile străinte, și prin urmare

nu se poate generaliza și întinde asupra tuturor moșiilor, și tot Art. 123 din Regl. Org., și Art. 17 al Așezământului din 1851, legiuind că, **dacă prin această măsură numărul total al locuitorilor nu s'ar putea îndestula cu locul întreg ce este hotărît prin Așezământ, atuncia numărul de prisos al locuitorilor să aibă voie de a se muta aiurea sau de a se alcătui prin bună tocmeală cu proprietarul.**—Și dar Comitetul proprietarilor mari se rostește asupra dorințelor din citata propunere a locuitorilor pontasi în următorul chip:

«1. Dorința ca în viitor și săteanul să fie pus în rândul oamenilor și desființarea bătăii corespunde la votul Adunării, care a proclamat egalitatea înaintea legii și instrucția publică gratuită și obligatoare pentru toate orașele și satele; urmând neapărat după acest vot, ca Adunarea viitoare să reformeze între altele și legislația criminală, care, bazată pe deosebirea claselor și plină de defectuoziități monstruoase, nu mai răspunde cererilor secolului de față.

«2. Dorința de a se oborî în viitor bellicurile, havalelele și birul pe cap este îndestulată prin votul Adunării din 29 Octomvrie despre desființarea privilegiilor de clase, egalitatea înaintea legii, așezarea dreaptă a contribuțiilor, ș. c. 1.

«3. Dorința de a avea prin sate dregătorii alese din chiar sânul lor, fiind morală și chiar ținătoare către buna rândueală, merită a se lua în considerație, rămând ca viitoarea Obștească Adunare, având totodată în vedere și anexa R., Art. XXXV și XXXVI din Regulament, să legiuească modul și întinderea aplicației ei, potrivit cu interesele și gradul culturii treptei locuitorilor săteni.

«4. Dorința căderii boierescului (adică a Așezământului), rostită de către deputații săteni, este o măsură dorită și de proprietarii îndrituiți: a) pentru că acest lucru care, după Regl. Org. și după Așezământul din 1851, trebuie să fie o dreaptă răsplătire a valorii anuale a pământului ce proprietarii dau locuitorilor spre hrană, nu mai împlinește și nici poate împlini această condiție, astăzi când de o parte prețul pământului s'a suit așa de mult, iar de altă parte cătimea lucrului cuvenit proprietarilor a rămas nevariabilă, așa dar nu mai este o dreaptă răsplătire a valorii pământului dat spre hrană; și b) pentru că în fața tendințelor ostile principiului proprietății, care se manifestează sub auspiciile unor reformatori neîndrituiți, proprietarii nu mai pot urmă Așezământului, spre a scăpa proprietățile lor de aplicarea unor utopii condamnate de toată lumea, după cum dovedește expresia de «răscumpărarea boierescului», expresie care este o sofismă comunistă și care în alte cuvinte zice: Improprietărirea universală fără cumpărarea și plata pământului, pe cării computorii propunerii locuitorilor îl înțeleg proprietate

comună a tuturor, precum este aerul și soarele. De vreme ce boierescul nu este un drit feudal, nu este un privilegiu deșert al boieriei, nu este o rămașiță a vecinătății, care în Moldova s'a desființat încă din anul 1749, ci după cum mai sus s'a zis, este numai un echivalent al întrebuițării pământului ce locuitorii primesc spre a lor hrană dela proprietari, este prețul anual al posesiei plătit în lucru proprietarilor, nu numai boierilor, ci și mânăstirilor și proprietarilor nevoierți.

«5. Dorința de a-și lucra pământul trebuitor pentru hrana lor, fără să-i poată alungă de pe dânsule, cu adăugirea de a se da și copiilor lor pământuri până la acoperirea a două treimi din moșie, fiind țintirea cea mai vederată de a lovi proprietatea, Comitetul proprietarilor mari răspunde:

«a) Că pământul ce locuitorii primesc spre exploatare, cu îndatorire de a răsplăți prin lucru învoirea îmbunătățirii lui, este un pământ necontestabil al proprietarilor, câștigat prin titluri legale, prin titluri recunoscute de toate legislațiile lumii și de a noastră în deosebi, precum moștenire, împărțeli, hotărâri judecătorești, danii, schimburi, cumpărături, toate întărite de Domni prin hrisoave mărturisite și adevărate prin pacinică și nestrămutată stăpânire în șir de mai multe sute de ani;

«b) Că proprietatea stăpânilor de moșii se întinde asupra întregului trup de moșie, după cum se dovedește:

«I. Prin mii și iar mii de vânzări și cumpărături, cari toate cuprind nu numai pământul rezervat spre întrebuițarea proprietarilor de moșii, ci și pământul care se dă locuitorilor spre exploatare și care, întocmai ca acel dintâiu, se plătește de către cumpărători cu acelaș preț.

«II. Prin mii de cumpărături dela răzeși, cari astăzi sunt țărani pe pământul vândut de ei.

«III. Prin zilnica dotare a însurățeilor și a băjenarilor veniți din alte țări cu pământ, care totdeauna s'a întrebuițat numai de către proprietarii întregii moșii.

«IV. Prin mii și iar mii de ipoteci, cari se întind asupra întregului trup de moșie.

«V. Prin legiuirile țării, Hrisovul lui Grigorie A. Ghica din 1 Ianuarie 1766, Regulamentul Organic și Așezământul de astăzi, cari regulând relațiile dintre proprietari și locuitorii așezați pe moșiile acestora, n'au lăsat nici o umbră de îndoială, cum că și pământul dat locuitorilor spre hrană este o proprietate necontestabilă a stăpânului moșiei.

«VI. Tot prin Regulamentul Organic și Așezământul din 1851, Art. . . , care dă voie proprietarilor de a depărta de pe moșiile lor pe țăranii răsvrățitori, în care caz pământul ce acesta a avut spre hrană intră iară în nemijlocită și nemărginită dispoziție a proprietarului de moșie, fără altă des-

păgubire a depărtatului decât numai pentru sadurile (pomi), ce ar fi având pe locul proprietarului.

«VII. Tot prin Regulamentul Organic, Art. 123 v. 124, după care învoind locuitorilor strămutarea de pe o moșie pe alta, nu numai nu le încuviințează cea mai mică despăgubire pentru pământul ce l-au avut spre hrană dela proprietar, ci din contra lămurit legiueste că casa, toate sadurile și alte locuri ce țăranul le-ar fi adus în stare lucrătoare pe moșia, de pe care se mută, vor rămânea în folosul proprietarului fără despăgubire, care negreșit s'ar fi încuviințat, dacă țăranul ar fi avut măcar o umbră de proprietate.

«VIII. Și prin legiuirile Principatului Valahiei și ale Basarabiei, cari recunosc stăpânilor de moșii dritul de proprietari neîngrădiți, iar țăranilor așezați pe ele numai dritul de chiriaș, posesor.

«IX. Prin toate actele judecătorești, cari constatăcă că în procesele, cărora au fost expuse moșiile proprietarilor, din partea proprietarilor megieși sau din partea altor reclamanți, țăranii așezați pe acele moșii niciodată n'au făcut parte, nici în procesuri, nici la urmările lor, căci țăranii n'au avut niciodată dreptul de a înstrăina pământul primit dela proprietarii de moșii spre hrană, așa dar niciodată n'au putut să-l treacă nici către urmașii lor, nici către străini, nici cu titlu de moștenire, nici cu titlu de vânzare sau schimb.

«Prin urmare țăranii pot dar câștiga proprietatea numai prin bună înțelegere cu proprietarii, pe ale cărora moșii locuiesc, urmând exemplul țăranilor din Basarabia, cari au cumpărat dela proprietarii lor moșii întregi, așa dar și pământul ce-l aveau ei pentru hrana lor, din cari moșii unele, și anume moșiile Tomaiul și Mingirul din ținutul Cahulului, amândouă câte de 4.000 desetini, astăzi fac parte din Moldova.

«O asemenea împroprietărire de bună voie, pe care nimenea nu o împiedică, ci dimpotrivă toți doresc a se întinde la câți s'ar putea mai mulți, lesne s'ar introduce în Principate, atuncea când instituțiile bine întocmite ale țării și înlăturarea abuzurilor deasupra locuitorilor vor fi cu sinceritate puse în lucrare de către un Guvern stabil și nepărtinitor; și numai o proprietate câștigată cu acest chip poate asigura fericirea câștigătorilor ei, pentrucă știind-o câștigată prin munca și hărnicia lui, se lipește către dânsa cu toată dragostea, și știind-o câștigată prin drumul legal, se face un om de ordin și adevărat apărător al legalității și al instituțiilor patriei sale, iar orice alte măsuri impuse și pripite nu pot aduce decât răsturnarea temelii celor mai principale ale societății și totodată căderea agriculturii.

«Deci :

«1. Luând în privire că țăranii din Moldova nu sunt nici vecini, nici legați de brazdă, ba nici măcar supuși ai proprietarilor, precum erau țăranii din

Austria și Germania chiar și până în zilele noastre, ci din contra sunt oameni liberi ;

«2. Luând în privire că, după cum mai sus s'a lămurit, lucrul ce țărani fac proprietarilor nu este un atribut al boieriei, nu este un serviciu personal, care-și deduce originea din privilegiile răsuflate ale feudalității, nu este aceea ce în alte țări se numea *corvée*, ci din contra este numai o răsplătire a întrebuițării pământului ce țărani primesc dela proprietari, pe ale căroro moșii locuiesc, o îndatorire bazată pe un contract bilateral, a căruia continuare sau curmare atârnă numai dela învoirea ambelor părți ;

«3. Luând în privire că țărani au dreptul de a se strămuta unde vor voi, și prin urmare de a se liberă de îndatoririle lor către proprietari pentru pământul de hrană ce-l primesc dela aceștia ;

«4. Luând în privire că pământul exploatat de țărani în folosul lor este o proprietate necontestabilă a vecinilor stăpâni de moșii ;

«5. Luând în privire că drepturile proprietății sunt garantate prin Art. 70 din Regulamentul Organic, Cap. III, Secția 1, prin următoarele cuvinte : «că conform cu vechile așezăminte ale țării, drepturile proprietății vor fi păstrate în veci nerășluite, întru toată a lor întindere, fără a fi supuse decât «numai la sloboda întrebuițare și voință a proprietarilor» ;

«6. Luând în privire că și Adunarea ad-hoc a Moldovei a proclamat în unanimitate respectul proprietății ca una din bazele fundamentale ale viitoareii organizații ;

«7. Luând în privire că după toate legislațiile din lume și după §. 462 din Codica civilă a Moldovei, dreptul proprietății este puterea de a dispune de ființa și de rodirile lucrului său, după a sa voință și plăcere, depărtând din această pe oricine altul, și prin urmare că cererea deputaților săteni de a răscumpără boierescul, sau cu alte cuvinte de a da proprietarilor bani în locul lucrului convenit lor în natură, cuprinde în sine o vederată jignire a dreptului proprietății, căci ea ținteste a mărgini libertatea dispoziției, care este o condiție esențială a dreptului proprietății ;

«8. Luând în privire că în fața acestor înconjurări, numai acea regulare a relațiilor dintre proprietari și țărani poate fi dreaptă și împacă interesele ambelor părți, care ar avea de bază alcătuirea de bună voie, prin care țărani pot năimi sau cumpără de voie pământul dela proprietari ;

«9. Luând în privire că măsura aceasta, a căreia dreptate și folosință s'a prevăzut atât de hrisovul Domnului Grigorie A. Ghica din 1 Ianuarie 1766, cât și de Regulamentul Organic, de Așezământul din 1851, astăzi lucrător, și de Protocolul Conferințelor ministeriale din Constantinopole din 11 Fevruarie 1856, este și aplicată în acest Principat, unde pe la unele din moșii

țărani lucrează după învoeli, iar pe la altele sunt învoiți bănește pentru pământul ce primesc dela proprietari;

«10. Luând în privire că aplicația acestei măsuri n'a avut până acum o întindere mai mare, numai pentru că strămutarea locuitorilor de pe o moșie pe alta a fost îngreuiată prin mai multe condiții, iar proprietarii, liniștiți prin îngreuiarea strămutării, n'aveau nici un îndemn nevoitor a regulă prin învoeală relațiile lor cu țărani așezați pe moșiile lor;

«11. Luând în privire că numai prin alcătuire de bună voie s'ar putea înlătura disproporția împoporării și a prețurilor ce există între unele din ținuturile de sus și acele de jos;

«12. Luând în privire că regularea relațiilor dintre proprietari și țărani prin alcătuirii de bună voie este o măsură cerută și de economia politică, care proclamă libertatea concurenței și a transacțiilor ca o dogmă fundamentală și încuviințează întervenirea guvernului numai atunci când cercările regulării prin alcătuirii de bună voie n'ar răspunde la scopul dorit, sau când mijloacele private n'ar fi de ajuns spre a-l realiza;

«13. Luând în privire că modificarea relațiilor de astăzi, fiind în stare de a exersa cea mai mare înrăurire asupra agriculturii, care este izvorul de căpetenie al averii naționale, cere cea mai mare luare aminte și cele mai pătrunzătoare studii, chibzuire și pregătire, fără care cele mai binevoitoare, cele mai filantropice intenții, departe de a asigura doritul rezultat, ar produce numai turburări, sdruncinări și neapărată decădere a agriculturii și prin urmare și a comerțului;

«14. Luând în privire că reforma sistemului de astăzi presupune existența unui guvern stabil și tare, unui guvern înzestrat cu toate mijloacele intelectuale, morale și materiale spre a putea pune în lucrare cu toată nepărtinirea, perseverența, autoritatea și înțelepciunea, cerute de mărimea unei cesții atât de vitale, unei cesții dela care atarnă existența celei mai numeroase populații a țării, bunăstarea tuturor claselor societății, liniștea obștească și ferirea țării de tristește urmări ale precipitării sau ale **patimilor** cari se pun în mișcare;

«15. Luând în privire că și interesul proprietarilor cere desființarea modului de astăzi al relațiilor dintre ei și țărani;

«16. Luând în privire că dreptatea cere ca această măsură să nu fie vătămătoare nici pentru proprietari, nici pentru țărani, a căroră bunăstare a fost și trebuie să fie obiectul deosebitei îngrijiri, nu numai din partea Guvernului, ci și din partea înșiși proprietarilor, cari nu pot necunoaște folosința acestei numeroase clase a Statului și prin urmare doresc din toată inima îmbunătățirea soartei lor;

«Comitetul proprietarilor mari dorește dar, ca la viitoarea organizație să se ia de bază următoarele principii:

«I. Modul de astăzi al răsplătirii pământului prin lucru să fie cu totul desființat.

«II. Adunarea legiuitoare, în cea întâie a ei sesie, să hotărască un termen în care relațiile dintre proprietarii de moșii și țărani lucrători de pământ așezați pe ele să se reguleze prin alcătuirii de bună voie.

«III. Adunarea legiuitoare să facă o lege, căreia vor fi supuși acei din proprietari și țărani, cari nu s'ar fi folosit de termenul publicat pentru regularea relațiilor reciproce prin alcătuirii de bună voie.

«IV. Legea aceasta va fi întemeiată pe principul respectului proprietății, și totodată va privi și la stabilirea și la chipul viețuirii locuitorilor săteni astăzi lucrători de pământ.»

(Subscriși) I. Docan, A. Botez-Forăscu, Gr. Balș, G. Sturdza, C. Sturdza, A. Aslan, I. Pruncu, N. Catargiu, S. Miclescu, Gr. Suțu, N. Carp, L. Catargiu, Gr. Costachi.

D-lui *A. Teriachiu* cetește socotința minorității acestui comitet:

«Asupra chestiei relațiilor locuitorilor săteni cu proprietarii, subscrișii au onoare a face următoarea propunere:

«Luând în privire:

«1. Că propunerea locuitorilor săteni, elaborată afară din Comitetul lor, în contra Art. 57, 85 și 86 ale Regulamentului Adunării, cuprinde, pe lângă multe suferințe, în parte aduse prin năvălirile străine, în parte prin abuzurile provenite din călcarea așezămintelor în ființă, și multe recriminații neîntemeiate și tendințe regretabile prin născocită titluire de boieri de moșie și prin cercările de a denatură caracterul relațiilor existente între locuitori și proprietari.

«2. Că pe cât asemenea tendințe nu ne pot da îngrijire pentru proprietatea apărută în toată întregimea ei de legile țării, consacrată ca principul conservării societăților moderne și întărită prin votul Adunării din 18 Noemvrie, pe atât nu ne poț opri de a privi îmbunătățirea stărei locuitorilor ca o condiție a prosperității țării noastre;

«3. Că contra unor asemenea tendințe, ce nu s'ar fi cuvenit a se rosti nici ca ipoteză, totuș proprietarii, clasa cea mai însemnată a țării, clasa ce a dat pururea dovezi de inteligență și de generozitate, și până astăzi s'a pus în capul mișcării naționale, nu are nevoie a năzui la fapte istorice ca să-și apere drepturile consfințite prin legile țării și prin mii de transacții și titluri legale;

«4. Că proprietarii și locuitorii, aceste două elemente cari] au scăpat

Francia de răsturnările în cari vroiau să o arunce cercătorii de sisteme, sunt chemate, precum au împărțit multe greutateți, asemenea prin o bună înțelegere a vindecă multe răni ale trecutului și a desvăli bogățiile acestor țări binecuvântate de Dumnezeu;

«5. Că prin voturile Adunării din 29 Oct., douăsprezece zile înainte de cetirea propunerii locuitorilor săteni în Adunare, și din 18 Noemvrie, s'au statornicit câteva principii, cari vor contribui la îmbunătățirea stărei locuitorilor, rămâind a se încunună acele și cu regularea bine cumpănită a intereselor lor celor vitale;

«6. Că trebuie a combină neputința în care ne aflăm, ca Adunare consultativă, de a face legi într'o cestie care pentru noi mai ales s'ar cuveni să facă obiectul unor studii serioase; căci chiar în alte staturi, unde reformele n'au venit prin nici o impulsie a evenimentelor din afară, o asemenea reformă a trecut prin măsuri transitorii fără a se pripri;

«7. Că o măsură silnică și nechibzuită poate paraliză agricultura, fără a aduce o reală îmbunătățire în starea locuitorilor, precum aceasta a urmat în Bucovina, de unde sute de locuitori vin în Moldova spre a-și dobândi existența;

«8. Că în această cestie mai cu osebite trebuie a se luă dispoziții uniforme cu țara soră, ca în o cestie atât de strâns legată cu agricultura, singura industrie a Principatelor, și cu bunăstarea și viitorul majorității poporului român;

«9. Că nămirile prevăzute la Art. 118, lit. E, a Reg. Org., spre a fi aplicabile și neasupritoare, totuși ar cere, pe lângă stabilirea locuitorilor, și alte dispoziții de îngrijire a unui guvern național;

«Luând în sfârșit în privire:

«10. Că întemeierea **naționalității române**, fără de care nu este nici viața națională, nici patria asigurată de învălurile trecute, nici **Unirea prosperă și puternică**, trebuie să fie obiectul stăruinței Guvernului și a Adunării viitoare;

«Subscrișii propun ca la viitoarea organizație să se ia de bază următoarele dorințe:

«I. Desființarea răsplătirei prin lucru a pământului ce se dă locuitorilor de către proprietari după așezămintele de astăzi.

«II. Regularea definitivă a relațiilor dintre proprietari și locuitori și statornicirea unor principii, cari, fără a jigni drepturile proprietarilor, să împace și interesele locuitorilor.

«III. Adunarea legiuitoare viitoare la cea întâie a ei sesie, va votă o lege, căreia vor fi supuși și locuitorii și proprietarii și care desvălind,

acele principii, va hotărî această cestie atât de importantă și de vitală pentru Principatele Unite».

Anul 1857, luna Decembrie în 11 zile.
(Subscriși) D. Miculescu, M. Kogălniceanu, D. Ralet, M. Joră, N. Canano, A. Teriachiu, M. Costachi, I. Fotea, C. Rolla, P. Mavrogheni, V. Sturdza.

D-lui C. Negre cetește o propunere scrisă de d-lui și de d-lor Răd. Sava, I. Levărdă, I. Roată, V. Balaiș, Dăn. Bălan:

«Fiindcă înainte de toate înjgheburile și trăinicia unui stat nou trebuie să se razime pe elemente puternice;

«Că acele elemente trebuie și ele să-și tragă puterea lor din așezări cari să corespundă la asemenea sfârșit;

«Că unul, și cel mai temelnic din acele elemente la noi este gloata poporului lucrător de pământ;

«Că acest popor este numai agricol și că printr'însul s'a desvălit și are a se desvăli lucrul pământului — cel mai însemnat și obștesc izvor de bogăție al țării acesteia;

«Că țara tuturor se alcătuește de părți din ea a fiecăruia, cari la un loc aceste închiagă marele total al patriei comune;

«Că în marea familie a unei nații, partea fiecăruia de țară este aceea care pe toți îi leagă cu patria întreagă și silnic îi împinge către apărarea, întemeierea și înflorirea ei — de vreme ce binele obștesc cuprinde neapărat în sine și binele fiecăruia în parte;

«Că pentru a conlucra cu durere și sfântă datorie la statornicirea, înflorirea și mai vârtos la apărarea țării, trebuie ca elementul cel mai numeros și temelnic al acestei țări să fie strâns legat de ea — încât pentru a apăra ceva, trebuie să aibă și ceva de apărat;

«Apoi pe asemenea cuvinte jos iscălitul propune:

Improprietărea locuitorilor săteni.

«Fiindcă tot odată proprietatea în toată lumea civilizată, ori prin care fază din învechime ea ar fi trecut, este lucru care mai mult se respectază în societatea bine organizată și mai aprig se închizășluește de către legi;

«Că boierii proprietari, partea cea mai luminată, și atât în timpii de mai înainte, cât mai vârtos și fără tăgadă în timpii de față, au conlucrat la toate ce au slujit a sprijini drepturile țării, neînlăturându-se, spre lauda lor, de nici un fel de jertfă pentru asemenea sfârșit;

«Că boierii proprietari, tocmai ca partea cea mai luminată, vor înțelege că îndatoririle fiecăruia către țară atuncea leagă mai tare și sunt mai sfinte, când și din foloasele ei se îndulcește fiecare;

«Că boierii proprietari, căpetenii ai țării, pentru binele obștesc nu se vor da nici astă dată în lături de a-și așeza țara, încât din toate elementele ei înfrățite și mulțumite să se poată într-o adevăr întrupa o puternică patrie a tuturor;

«Că boierii proprietari, cu cunoștințele ce au și în înțeleapta lor prevedere politică, mai mult decât oricine alții se vor pătrunde de puterea lucrurilor, înaintea cărora n'ai încotro ce face — ce se chiamă utilitate publică și nevoie de stat (raison d'Etat);

«Că boierii proprietari, în mărinimia lor, nu trebuie să se uite la nesocotite și fără cumpăt cuvinte ale locuitorilor săteni — ci desbrăcându-le de neînțeleapta lor acrimă, să vadă numai că dintre ele străbate jalnicul strigăt al unei clase desmoștenite;

«In sfârșit, că la acești boieri proprietari, când sună astăzi solemnul ceas al reînvierii nației lor — precum le sunt titlurile, le vor fi și inimile nobile;

«Căci la reforme mari pentru țara sa trebuie fapte și inimă mare;

«Apoi pe asemenea cuvinte jos iscălitul propune:

«Că boierii proprietari să vândă pământuri locuitorilor săteni.

«Findecă pe de altă parte pământul României este mănos în rodele sale, încât toți locuitorii lui, ce se țin de dânsul și se hrănesc din el, sunt cu îmbelșugare îndestulați și cu cele de nevoie și cu prisosuri;

«Că brațul țaranului este acela de unde au decurs până acum toate vistierile țării aceștea;

«Pe asemenea cuvinte jos iscălitul propune:

«1. Că pământurile de vândut locuitorilor săteni să se mărginească în măsurile pontului de astăzi, și numai la aceia ce le au.

«2. Că pământurile odată pentru totdeauna vândute de boierii proprietari locuitorilor săteni, aceștia să le plătească întocmai după ade-vărata lor valoare, potrivit cu calitatea și localitatea deosebitelor părți ale țării.

«Find iarăș că prefaceri și răsturnări ale celor trecute de felul acesta în pripă îndeplinindu-se, — atrag adese după ele sdruncinări vătămătoare relațiilor sociale și mai ales negoțului și agriculturii prin vremelnica conținere a deplinei lor desvălire;

«Apoi pe asemenea și de pe urmă cuvinte jos iscălitul propune:

«1. Că până a-și închipui locuitorii băneștile mijloace pentru plata pământurilor de cumpărat dela proprietari, ei să urmeze stărei lucrurilor de față, dacă nu se va găsi vreun alt mijloc mai potrivit și îndestulător pentru ambe părțile cu a amândurora conglăsuire.

«2. Că această vânzare de pământuri, după 15 ani dela punerea ei în lucrare, să rămâe numai facultativă.

«3. Că viitoarea Adunare legiuitoare, în cea întâi a ei sesie, să pășească la măsura așezării prețurilor pământului, precum s'a mai zis, în tocmă cu adevărata sa valoare și potrivit cu calitatea și localitatea deosebitelor părți ale țării, având totodată și îngrijirea, (ca din pildele țărilor învecinate povățuindu-se) să hotărască pentru temelnica lor dintâi statornicire, după ce cătîme de timp, către cine și cum să-și poată înstrăina locuitorii săteni pământurile cumpărate.»

(Subscris) C. Negre.

Sprîjinim această propunere: Răducanu Sava, Ioan Levărdă, Ioan Roată, Vasilie Balaiș, Dănilă Balan.

«Adunarea, consultată prin sculare și ședere, hotărăște închiderea discuției și pășirea la vot prin apel nominal.

«Se pune la vot propunerea d-lui C. Negre.

Votează **pentru 16**, și anume: Episc. Ghenadie Șendre, Episc. Filaret Scriban, Episc. Calinic Miculescu, Dr. A. Fătu, G. Masian, Gr. Vârnav, P. Brăescu, I. Roată, C. Iacovachi, V. Balaiș, Gr. Vârlan, Răd. Sava, C. Negre, A. Cuza, C. Sturdza (Vasluiu), N. Bosie.

Votează **contra 34**, și anume: Arh. Melchisedec, Iconomul Mățaș, C. Bădărău, Dăn. Bălan, A. Panu, V. Mălinescu, I. Docan, D. Savin, Dr. Vârnav, N. Canano, S. Stanciu, S. Canano, I. Vârnav, A. Botez-Forăscu, T. sin Pavel, Gr. Balș, C. Hurmuzaki, A. Aslan, I. a Babei, I. Pruncu, V. Sturdza, I. Hrisanti, L. Catargiu, I. Fotea, Gr. Suțu, M. Costachi, V. Stan, N. Carp, S. Miculescu, P. Mavrogheni, N. Emandi, I. Cantacuzin, Gr. Costachi, Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul.

Se abțin de la votare **27**, și anume: Episcopul Nectarie Hermeziu, Arhimandritul N. Scriban, D. Miculescu, D. Cozadini, M. Kogălniceanu, A. Jiean, C. Morțun, D. Grigoriu, M. Jora, V. Zaharia, Gh. Sturdza, C. Sturdza, I. Levărdă, C. Roseti, D. Cracte, A. Teriachiu, V. Neculau, Dr. Costin, I. Olariu, D. Ghidionescu, N. Catargiu, Pand. Croitoriu, D. Romov, L. Galiardi, C. Știun, I. Roșca, T. Sacalov; iar D. Rallet n'a fost față.

«Se pune la vot încheierea majorității Comitetului proprietarilor mari.—

Votează **pentru 23**, și anume: Episc. Nectarie Hermeziu, Episc. Calinic Miculescu, I. Docan, N. Canano, Seb. Canano, A. Jiean, I. Vârnav, A. Botez-Forăscu, Gr. Balș, Gh. Sturdza, C. Sturdza, C. Hurmuzaki, A. Aslan, I. Pruncu, L. Catargiu, Gr. Suțu, M. Costin, N. Carp, S. Miculescu, C. Sturdza (Vasluiu), N. Catargiu, N. Emandi, Gr. Costachi.

«Votează **contra 47**, și anume: Episc. Ghenadie Șendre, Episc. Filaret Scriban, Arh. Neofit Scriban, Arh. Melchisedec, Iconomul Mățaș, C. Bădărău, Dăn. Bălan, A. Panu, D. Cozadini, V. Mălinescu, M. Kogălniceanu,

G. Masian, D. Savin, Dr. Vârnav, S. Stanciu, C. Morțun, T. sin Pavel, D. Grigoriu, I. Levărdă, Gr. Vârnav, C. Roșeti, D. Cracte, I. a Babei, P. Brăescu, I. Roată, A. Teriachiu, I. Hrisanti, V. Balaiș, C. Iacovachi, G. Vârlan, R. Sava, C. Negre, A. Cuza, M. Costachi, V. Neculau, V. Stan, I. Olariu, D. Ghidionescu, P. Mavrogheni, N. Bosie, Pand. Croitoriu, D. Romov, L. Galiardi, C. Știun, I. Roșca, T. Sacalov, Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul.

«Se abțin dela votare **7**, și anume : D. Miclescu, Dr. Fătu, M. Jora, V. Zaharia, V. Sturdza, I. Fotea, I. Cantacuzin ; iar D. Rallet n'a fost față.

«Se pune *la vot socotința minorității Comitetului proprietarilor mari*.—

«Votează **pentru 32**, și anume : Episc. Nectarie Hermeziu, Episc. Calinic Miclescu, D. Miclescu, C. Bădărău, A. Panu, M. Kogălniceanu, G. Masian, N. Canano, Seb. Canano, A. Jiean, I. Vârnav, Gr. Balș, M. Jora, C. Hurmuzaki, Gr. Vârnav, A. Aslan, I. Pruncu, V. Sturdza, A. Teriachiu, L. Cartargiu, I. Fotea, Gr. Suțu, M. Costachi, M. Costin, S. Miclescu, C. Sturdza (Vasluiu), P. Mavrogheni, N. Cartargiu, I. Cantacuzin, D. Rallet, I. Docan, Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul.

«Votează **contra 38**, și anume : Episcopul Ghenadie Șendre, Episc. Filaret Scriban, Arh. Noefit Scriban, Arh. Melchisedec, Iconomul Dimițrie Matcaș, Dăn. Bălan, D. Cozadini, V. Mălinescu, D. Savin, Dr. Vârnav, S. Stanciu, T. Pavel, C. Sturdza, I. Levărdă, C. Roșeti, D. Cracte, I. a Babei, P. Brăescu, I. Roată, I. Hrisanti, V. Balaiș, C. Iacovachi, Răd. Sava, C. Negre, V. Neculau, V. Stan, N. Carp, I. Olariu, D. Ghidionescu, N. Bosie, Pand. Croitoriu, N. Emandi, D. Romov, L. Galiardi, Gr. Costachi, C. Știun, I. Roșca, T. Sacalov.

«Se abțin dela votare **8**, și anume : Dr. Fătu, A. Botez-Forăscu, V. Zaharia, G. Sturdza, C. Morțun, D. Grigoriu, G. Vârlan, A. Cuza.

«Se pune *la vot drosobita socotință a d-lui C. Roșeti*.—

«Votează **pentru 4**, și anume : Episc. Ghenadie Șendre, Episc. Filaret Scriban, Gr. Vârnav, C. Roșeti.

«S'au abținut dela votare **6**, și anume : Arh. Melchisedec, M. Kogălniceanu, D. Rallet, P. Brăescu, V. Sturdza, A. Cuza.—

N'au fost față la votare **2** : Dr. Fătu, Dăn. Bălan.—

Toți ceilalți **65** au votat **contra**.

«Se pune *la vot încheierea majorității Comitetului proprietarilor mici*.—

«Votează **pentru 9**, și anume : Episc. Filaret Scriban, C. Bădărău, G. Masian, C. Morțun, D. Cracte, I. Hrisanti, G. Vârlan, N. Bosie, C. Știun.

«S'au abținut **9**, și anume : Arh. N. Scriban, Arh. Melchisedec, P. Brăescu, Iconomul Matcaș, M. Kogălniceanu, V. Neculau, D. Grigoriu, V. Zaharia, D. Romov.—

Dr. Fătu n'a fost față la votare.—

Toți ceilalți **58** au votat **contra**.

«Se pune *la vot socotința minorității Comitetului proprietarilor mici.*—

«Votează **pentru 35**, și anume : Episc. Nectarie Hermeziu, Episc. Calinic Miclescu, D. Miclescu, I. Docan, Dr. Vârnav, D. Rallet, N. Canano, S. Canano, A. Jiean, I. Vârnav, A. Botez-Forăscu, D. Grigoriu, Gr. Balș, M. Jora, Gh. Sturdza, C. Sturdza, C. Hurmuzachi, Gr. Vârnav, A. Aslan, I. Pruncu, V. Sturdza, A. Teriachiu, L. Catargiu, I. Fotea, A. Cuza, Gr. Suțu, M. Costin, N. Carp, S. Miclescu, C. Sturdza (Vaslui), N. Catargiu, N. Emândi, I. Cantacuzin, Gr. Costachi, Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul.

«Votează **contra 36**, și anume : Episc. Ghenadie Șendre, Episc. Filaret Seriban, Arh. N. Scriban, Iconomul Matcaș, C. Bădărău, Dăn. Bălan, A. Panu, D. Cozadini, V. Mălinescu, M. Kogălniceanu, G. Masian, D. Savin, S. Stanciu, C. Morțun, T. Pavel, I. Levărdă, C. Roșefi, D. Cracte, I. a Babei, P. Brăescu, I. Roată, I. Hrisanti, V. Balaiș, C. Iacovachi, Răd. Sava, C. Negre, A. Cūza, V. Stan, I. Olariu, N. Bosie, Pand. Croitoriu, D. Romov, L. Galiardi, C. Știun, I. Roșca, T. Sacalov.

«S'au abținut dela votare **5**, și anume : Arh. Melchisedec, V. Zaharia, M. Costachi, V. Neculau, P. Mavrogheni.—

N'au fost față la votare d-lor Fătu și Ghidionescu.

«Se pune *la vot deosebita socotința a d-lui Zaharia.*

«Votează **pentru 1**, d-lui Zaharia.

«S'au abținut dela votare **2**, Episc. Calinic Miclescu, M. Kogălniceanu.—

«N'au fost față la votare **4**, d-lor Fătu, I. Vârnav, D. Cracte, D. Ghidionescu.—

«Toți ceilalți **71** au fost **contra**.

«Se pune la votare propunerea locuitorilor săteni.—

«Votează **pentru 25**, și anume : Episc. Ghenadie Șendre, Arh. Neofit Scriban, Iconomul D. Matcaș, C. Bădărău, Dăn. Balan, D. Cozadini, V. Mălinescu, D. Savin, I. Stanciu, T. sin Pavel, I. Levărdă, I. a Babei, P. Brăescu, I. Roată, V. Balaiș, Răd. Sava, V. Stanciu, I. Olariu, N. Bosie, Pand. Croitoriu, D. Romov, L. Galiardi, C. Știun, I. Roșca, T. Sacalov.

«Votează **contra 44**—

Inalt Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit anunță că Adunarea a respins toate Propunerile, cari se vor trimite Comisiunii Internaționale la București.

Comitetul Proprietarilor mici.

In ședința XXX din 20 Decemvrie, d-l Cracte, cetește, o propunere a Comitetului proprietarilor mici, atingătoare de «Statornicirea în deobște a Comunelor» :

«Luând în privire că instituția statornicită de Regulamentul Organic, cap. VIII, secția II, § 319, pentru județele *comunale*, n'a răspuns la scopul pentru care s'a înființat, din pricină că nu s'a lăsat deplina, neatârnată și sloboda voință a comunității fiecărui sat spre a-și alege și numi cărmuitorii județului, ci din potrivă sau au fost șiluite alegerile sau numite deadreptul de către *autorități* ori de *proprietari*;

«Luând în privire că neapărata nevoie cere îmbunătățirea stării locuitorilor, fie *răzăși*, fie *clăcași*, că asemenea îmbunătățire nu se poate aplica cu succes, până când județele nu vor fi alese și numite, așa încât să poată răspunde în totul la *binele comun*;

«Subscriși deputați ai proprietarilor mici propun următorul *proiect de încheiere pentru viitoarea organizare în România*;

«I. *Statornicirea în deoște a comunelor.*

«II. *Alegerile membrilor județelor comunale să se facă de către obște, slobodă și neatârnată.*

«III. *Driturile și îndatoririle județelor comunale vor fi prescrise prin o anume lege.*

(Subscriși:) N. Bosie, C. Sturdza, Chir. Ciocârlie, St. Călin, C. Bădărău, G. Masian, C. Știun, V. Neculau, C. Morțun, G. Vârlan.

«După o scurtă discuție propunerea aceasta se pune la vot prin apel nominal. Votează *pentru* 31 membri; *contra* 9 membri; se abțin dela votare 18 membri; nu au fost de față la votare 12 membri.»

În *ședința XXXI* din 21 Decembrie, se supun Adunării două Propuneri ale *majorității Comitetului proprietarilor mici*, una privitoare la reprezentarea acestora în viitoarea Adunare legislativă și alta pentru stingeră proceselor nelegiuit hotărâte dela punerea în lucrare a Regulamentului Organic încoace.

De asemenea *Comitetul orașenilor* prezintă Propuneri cu privire la organizarea de municipalități, la libertatea comerțului pe brațul Chilia și pe Marea Neagră, la declararea orașelor Galați și Ismail ca porturi libere, la desființarea monopolurilor și la organizarea de instituțiuni de credit pentru industrie și comerț.

Se mai supune Adunării în această ședință și Propunerea D-rului *Fătu* pentru a se împiedică Evreei, cari nu au vreo meserie și mijloacele de a o profesă, a se așeză în orașele țării, precum și o Propunere a *Coloniștilor bulgari din Basarabia*, pentru a li se respectă privilegiile naționale.

Asupra tuturor acestor propuneri, Adunarea nu se pronunță, deoarece le consideră ca fiind de competența Adunării Legislative viitoare.

În schimb *Adunarea adoptă în unanimitate propunerea d-lui M. Costachi*, care cereă :— «Mărginirea de a se arendă de astăzi înainte veniturile Statului pe un termen mai lung decât un an»—.

II.

ADUNAREA AD-HOC A VALAHIEI.

In şedinţa dela 30 Septemvrie, Inalt Prea Sfinţia Sa *Părintele Mitropolit* a rostit următoarea cuvântare :

«*Domnilor,*

«Ne aflăm astăzi adunaţi aci, pentru a ne sfătui şi a ne chibzui împreună la fericirea şi prosperitatea patriei.

«Să cunoaştem într'aceasta dumnezeiasca Provedinţă, care, în nepătrunsele sale mijloace, ne-a format înalta poziţie de faţă, însuflând Marilor Puteri garante frumoase şi binevoitoare cugetări pentru noi.

«Fiecare din Dumnea-Voastră simte cu vrednicie înalta sa chemare şi datorile ce are a împlini. Fiecare trebuie să vază cu o plăcută bucurie această strălucită ocazie, în care ne putem da mâna cu toţii, spre a lucra pentru întemeierea neamului şi a binelui obştelesc.

«Este cea mai solemnă şi memorabilă zi aceasta, în care deschidem cartea viitorului Patriei, în care ne adunăm spre a lucra la o faptă atât de măreaţă şi de covârşitoare. Suntem puşi în împrejurarea cea mai glorioasă şi cea mai delicată. Să avem, Domnilor, bunul simţ de a şti să ne folosim de urmările sale, dreapta judecată de a preţui bine trebuinţele şi rara înţelegere de a alege mijloacele cuviincioase spre a le împlini. Priviţi-vă, Domnilor, şi veţi vedeă că toţi suntem Români : aceleaşi simţiminte ne leagă, acelaş sânge ne uneşte. Toţi avem o patrie înainte; să avem şi un cuget şi un scop; să ne însufleţim de aceeaş dragoste şi de aceeaş sfântă credinţă, ca cerul să binecuvinteze ostenelele noastre.

«Cugetaţi că, prin voia Domnului şi prin ocrotirea Marilor Puteri, suntem chemaţi a începe o nouă epocă în viaţa noastră naţională şi a ne da o carieră în mijlocul popoarelor în care trăim. Să ne arătăm vrednici de această înaltă favoare ce ni se mărturiseşte; să dovedim prin purtarea noastră acel merit şi acel tact al bărbaţilor serioşi, prin cari ne-am câştigat atâtea puternice şi folositoare simpatii. Naţia care v'a ales îşi pune cu desăvârşită încredere aşteptările sale în geniul Dumnea-Voastră patriotic, în luminile şi cercarea întinsă ce aveţi; ea nu vă crede nici mai puţin pregătiţi pentru marea cauză ce v'a încredinţat, nici mai puţin capabili a aduce la rezultatul dorit şi a

împlini atâtea frumoase și fericite speranțe. Legitimați, Domnilor, înalta alegere ce s'a făcut în persoana Dumnea-Voastră, prin nobile cugetări la mărirea patriei, printr'o împreună jertfire la binele obștesc. Priviți în trecut: nu veți găsi un eveniment mai impozant în gravitatea sa, mai roditor în urmările sale. Fiecare din Dumnea-Voastră, nu mă îndoiesc, trebuie a simți în fața sa, mărindu-i-se energia sufletului și a-i bate inima de o dreaptă și nobilă ambiție; fiecare din Dumnea-voastră cugetă, am statornică credință, a se ridica la înălțimea împrejurărilor și a se arăta mai presus de ele înseși. N'ar putea cineva aștepta mai puțin dela niște bărbați ce personifică inteligența și înțelepciunea unui popor și cari au dat cu solemnitate, înaintea lui Dumnezeu și a nației, sacra făgăduință de a lucra pentru binele și prosperitatea patriei.

«Lumea ne privește astăzi; arătați, Domnilor, că am fost și suntem vrednici de atenția binevoitoare a Europei. Viitorul se deschide acuma înaintea noastră; faceți să-l privească țara cu încredere și liniște; umpleți cu virtuțile și marile Dumnea-Voastră fapte această nouă epocă ce ni se înfățișează.

«Incepem astăzi lucrările Camerei noastre. Gândiți-vă, Domnilor, cu înțelepciune la starea împrejurărilor de față, gândiți-vă cu căldură la dragostea Patriei, gândiți-vă cu dreptate și bunăvoință la urmașii Dumnea-Voastră. Uniți-vă în acelaș cuget frățesc și național; faceți, cu acea putere de suflet ce v'o cred, ca interesul tuturor să iea locul intereselor în parte și cu cuget senin, cu statornică credință în cel Atotputernic, puneți cu curaj și liniște bazele marelui și gloriosului edificiu al poporului român.

«Lăsați, Domnilor, să cetească viitorimea, cu mândrie și fericire, numele Dumnea-Voastră în istoria neamului. Lăsați frumoase și neșterse suveniruri în analele patriei. Faceți ca binecuvântarea Cerului să se pogoare asupra Dumnea-Voastră și a urmașilor Dumnea-Voastră.»

In ședința I dela 30 Septemvrie, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit, Președintele Adunării, a numit vremelnicește trei secretari: Logofătul Nicolae Goleșcu, Aga Ioan Cantacuzino și Alecu Petrescu.

În urmă Adunarea a hotărât să aleagă două *Comisii pentru verificarea* actelor Deputaților, fiecare Comisie compusă de 9 membri.

În *Comisia I* au fost aleși: Preotul Vasilie, Prințul Dimitrie Ghica, Gheorghe Magheru, Nicolae Rucăreanu, Grigorie Marghioman, Costake Butculescu, Constantin Costescu, Hristache Tell și Barbu Gănescu.

În *Comisia II* au fost aleși: Prințul Grigorie Ghica, Scarlat Voinescu, Ioan Cantacuzino, Grigorie Filipescu, Constantin Cotescu, Scarlat Turnavitu, Gr. Serurie, Nicolae Pleșoianu, și Costache Moglan.

In ședința II din 2 Octomvrie, se cetesc Raporturile Comisiunii pentru verificarea alegerilor Deputaților.

Acî s'au prezentat pentru județul Olt doi deputați din clasa Sătenilor, unul recomandat de Administrație — *Ioan Niculescu*, și altul ales de săteni — *Tănase Constantin*.

Raportul Comisiei a II de Verificare, subscris de Președintele Grigorie Ghica și de Secretarul Scarlat Turnavitu, e următorul:

«Comisia Secția II, aleasă din sânul Adunării ad-hoc, pentru cercetarea puterilor actelor d-lor deputați, în seanța trecută, la 1 ale curentei luni Octomvrie, după ce mai întâiu a ales Prezident pe Luminăția sa Prințul Grigorie Ghica și Secretar pe d-l Scarlat Turnavitu, a intrat în cercetarea actelor înfățișate de d-nii deputați ai districtelor Mehedinți, Gorj, Romanăți, Dolj, Vâlcea, Olt, Argeș și Teleorman, din toate cinci clase, și având în vedere formalele raporturi ale administrațiilor din aceste districte, cu actele originale de rezultatele alegerilor, înaintate de onorabilul Minister și cari s'au primit la Comisie pe lângă adresa Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit, Președintele Adunării ad-hoc, sub No. 14, subînsemnații am găsit actele d-lor deputaților din sus numitele districte, constatând săvârșirea alegerii d-lor în regulată procedare. Iar alegerea deputatului *Ioan Niculescu* din clasa sătenilor din districtul Olt, având împrejurări, se deslușește prin alăturatul acî jurnal, cum și pentru a d-lui Străchinescu, care și-a tras pretenția.»

Comisia de verificare a încheiat în unanimitate următoarea hotărîre, prin care motivează votul :

«Pe când Comisia se găsiă în verificarea actelor prezentate de d-nii deputați ai districtului Olt, s'au înfățișat înaintea ei *doi pretendenți* — *Ioan Niculescu* și *Tănase Constantin* —, cel dintăiu cu act în formă, având cinci voturi din opt delegați ai obștimii plugărești, cel de al doilea cu act cuprinzând voturile unanime ale tuturor delegaților, lipsit însă acest act de forma cerută, nefiind adevărit de administrație, ci de poliție, la No. 512. După care *Tănase Constantin* zice că primul ales este el, precum se dovedește din însăș cuprinderea actelor ce înfățișează și din raporturile administrației respective cu No. 5.036 și 5.158 către onor. Ministerul cel Intern, prin care mărturisește că alegerea lui este unanimă, inculpându-l numai că ar fi dat în judecată criminală pentru plastografie, că ar fi făcut un raport din partea deputaților satului Izvoarele-de-jos, pentru care, spre dovadă a nedreptății ce i se face cu această propunere nedreaptă, înfățișă dovada chiar a acelor deputați, legalizată de prezidenția Judecătoriei Oltul, cu subsemnătura prezidentului, a greșierului și sigiliul Tribunalului, în care recunosc că raportul,

pentru care este acuzat că l-a plastografisit, este adevărat al lor și că acuzația în contra lui Tănase Constantin este nedreaptă.

«Afară de aceste documente, înfățișă pe *Ioan Pricolici*, Președintele adunării alegătoare, care zice că în adevăr alegerea unanimă a fost pentru Tănase, și că numai d-l Administrator a poprit-o arbitraricește, sub cuvânt că Tănase nu are drept a fi ales la Divan, și că alegerea celui de al doilea, Ioan Niculescu, a făcut-o numai după impunerea d-lui Administrator. Această arătare a Prezidentului adunării se mărturisă înaintea Comisiei și de însuși Ioan Niculescu, al doilea ales, zicând că și el este subscris în actul lui Tănase, care s'a adevărit de Poliție, nevrând Administrația a-l adevărit tot pentru cuvintele arătate de Ioan Pricolici.

«Văzând Comisia că alegerea lui Tănase Constantin este mai înainte și cu unanimitate ;

«Văzând că aceasta se constată prin mai sus citatele rapoarte ale Administrației către onor. Minister ;

«Văzând mărturisirea lui Ioan Pricolici, Prezidentul adunării alegătoare, și a lui Ioan Niculescu, al doilea ales și care a fost Secretar al adunării, că dau asemenea încredințări despre prima, unanimă și statornică alegere a delegaților pentru Tănase Constantin ;

«Comisia este de părere că Administrația a depărtat pe Tănase Constantin fără cuvânt, că el este în toate drepturile cetățenești, că este primul și adevăratul lor ales, lipsindu-i numai actul alegerii ; și a doua alegere a lui Ioan Niculescu este nelegală, prin urmare desființată.»

Anexa A.

Adresa d-lui deputat *Tănase Constantin* către Adunarea ad-hoc din București.

«Onor. Adunării ad-hoc.

«Subscrisul, deputat al obștii plugărești din districtul Olt, fiindcă onorabila Administrație locală nu mi-a dat biletul trebuincios, precum este cunoscut onorabilei Adunări ad-hoc ;

«De aceea cu supunere rog onor. Adunare ad-hoc ca să binevoască a chibzui să mi se dea cerutul act de recunoaștere.»

(Subscris) Tănase Constantin.

Anexa B.

Actul dat d-lui *Tănase Constantin* din partea Adunării ad-hoc.

«*Prezidentul Adunării ad-hoc a Principatului României.*

«În urma cercetării făcute actelor deputaților de Comisia însărcinată cu verificarea puterilor acelor acte, recunoscându-se că alesul deputat al districtului Olt, anume *Tănase Constantin*, este liber de împiedicările aduse alegerii sale și apt a exercita drepturile de deputat al Adunării ad-hoc, i s'a dat acest act de primire din partea Prezidenției, spre a-i fi constatată și recunoscută puterea sa de deputat al Adunării ad-hoc.»

(Subscriși) Viceprezident : A. Goleșcu.

Secretari : Ștefan Goleșcu, C. A. Kretzulescu,
C. A. Rosetti, Scarlat Turnavitu.

D-l I. Ipceanu, întrebând dacă Comisia a cetit instrucțiunile Guvernului date pentru alegeri, Secretarul Comisiei II de verificare dă următoarele lămuriri :

«Ar fi fost prea târziu, ca un membru al acestei onor. Adunări, numai de astăzi sau de ieri, dela alegerea Comisiilor, să-și formeze știința despre instrucțiunile sau orice măsuri ale Guvernului pentru alegerea domnilor deputați; prin urmare convicția cred că trebuie să fie deplină, că toți noi urmează să avem dela început o completă cunoștință despre toate instrucțiunile, despre toate măsurile sau mișcările Guvernului pentru aceste alegeri, și mai cu seamă noi, membrii Comisiilor pe cari onor. Adunarea ne-a onorat prin alegerea sa și ne-a autorizat să examinăm puterea actelor domnilor deputați și prin raportul nostru să dăm astăzi explicare și încredințare.

«Așa dar, la întrebarea onor. d-lui Ipceanu, deputatul proprietarilor mari din districtul Mehedinți, pe lângă raportul ce înfățișai onor. Adunări, mă simt dator a mai face și următoarea explicare asupra reclamației lui *Tănase Constantin*, primul ales deputat al sătenilor din districtul Oltul, în contra lui *Ioan Niculescu*, sau mai bine în contra celei de a doua alegeri din impunerea d-lui Solomon, Administratorul acelu district.

«Locuitorii satului Izvoarele-de-jos, plasa Șerbăneștilor, cu unanimitate au ales pe *Tănase Constantin*. Toți delegații satelor din plasa aceea, adunându-se la subadministrație, cu unanimitate au ales pe *Tănase Constantin*. Toți delegații plășilor din districtul Oltul, adunându-se la reședința districtului, orașul Slatina, cu unanimitate au ales deputat tot pe *Tănase Constantin*.

«După aceste unanime alegeri, d-l Administrator se opune a adevăra actul alegerii definitive, precum se văzû în raportul Comisiei. D-l Solomon, zic,

Administratorul, prin două raporturi către onor. Minister Intern, mărturisește statornicia și nestrămutata voință a locuitorilor țărani din districtul său de a alege deputat pe Tănase Constantin, ca pe cel mai capabil a-i reprezintă în Adunarea ad-hoc, însă totdeodată încriminează pe acest ales al poporului din acel district de plastograf și îndatorează pe locuitori a alege altul dintre dânsii, pe Ioan Niculescu.

«Cari sunt bazele acuzării? Iată-le:

«Un oarecare domn a reclamat la judecătoria respectivă că Tănase Constantin a făcut un raport din partea aleșilor satului său fără știre-le. Procuroria, examinând procesul, declară pe Tănase neculpabil. Inșiși aleșii satului, mergând în judecătorie, au declarat că raportul este al lor, scris de Tănase după chiar ordina lor, iar nu este plastograf. Iată aceste documente adevărate de Judecătoria respectivă.

«Apoi în lipsă de sentință judecătorească, care să constate o faptă, dacă un calomniator oarecare ar ataca în aceste circumstanțe, printr'un prepus, persoana unui deputat dintre noi, sau pe toți acești bărbați cari se bucură astăzi de încrederea nației, fire-ar de ajuns ca să-i discrediteze, ca să-i despoaie de drepturile cetățenești, să-i ucidă politicește? Atunci inimizii noștri din întru și de afară, sau ai oricărei nații, cu o calomnie ar ucide tot ce este onest, tot ce este național, și cu cea mai mare ușurință ar da lumii forma ce ar vrea.

«Peste acestea ce mai vede Comisia? Vede pe însuș bătrânul bărbat Ioan Pricolici, care a prezidat adunarea la rezidența districtului, în prezența d-lui Administrator; vede pe unul din Secretarii acei adunări, care este însuș acest Ioan Niculescu, al doilea ales deputat. Iată-i aci.

«Insuș acest prezident al acei adunări vine, trimis de conjudețenii săi, cu actul alegerii dintâi, adevărat de Poliția locală, subscris de toți alegătorii, fiindcă d-l Administrator n'a vrut a-l adevăra, și cere, în numele conjudețenilor săi, a fi recunoscut Tănase Constantin de deputat al lor.

«Încă și mai mult, însuș Secretarul acestei adunări, care este al doilea ales, mărturisește înaintea noastră voința conjudețenilor săi și cere însuș el ca să se primească de deputat Tănase Constantin, ca primul ales și ca superior al său, căci (zice el) circumstanțele de astăzi pentru folosul țării cer ce este mai bun.

«Departate dar de a presupune cea mai mică rea voință din partea d-lui Administrator, zic numai că, lângă instrucțiile ce a avut, de s'ar fi consistat cu cunoștința dreptului și de ar fi unit aceasta cu simțul d-sale de Român patriot, n'ar fi căzut în eroarea de a lua de bază o calomnie și a se expune cu atâta inocență la o dezaprobare a lucrărilor d-sale, atâta de oficială ca ceace se pronunță astăzi cu unanimitate de această onorabilă Adunare; căci

după mine, lăsând afară tot și văzând numai frumoasa opinie, de care se bucură Tănase Constantin între conjudețenii săi, trecând prin trei alegeri cu unanimitate; văzând stăruința generală a locuitorilor de a fi primit el de deputat, fără să se sfiească, ca țărani, de orice consecvență ar trage asupra-le prin opunerea la dispozițiile unui șef al districtului; văzând că însuș al doilea ales renunță cu atâta abnegare de orice ambiție de a fi el deputat, el conlucrător la renașterea patriei sale; după mine, zic, și o sentință de inculpare investită cu legalitățile cele mai sacre din oricare stat civilizată, dintr'un punct de drept moral, sau mai bine după un instinct moral, tot s'ar fi făcut bănuită acea sentință chiar.

«Acum, după nararea unor circumstanțe ce arată mărimea, moralitatea fraților noștri țărani și importanța ce ei pun pe împrejurările prezente pentru patria lor, aș dori să știu dacă d-l Ipceanu are deplină convicție despre dreptatea lui Tănase Constantin și de-l crede în drepturile cetățenești.»

Se cetește Raportul Comisiei I de verificare și se aprobă de Adunare în unanimitate.

«Comisia aleasă din sânul Adunării ad-hoc în ședințele ținute, cercetând actele înfățișate de d-nii deputați ai districtelor de Ilfov, Prahova, Ialomița, Brăila, Buzău, Dâmbovița, Râmnicul-Sărat, Vlașca și Muscel, și având în vedere formalele raporturi ale onor. Administrației din aceste districte, cu actele de lucrările și rezultatele alegerilor, comunicate onor. Minister din Năuntru și cari s'au primit la Comisie pe lângă adresa Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit, Președintele onor. Adunării, cu No. 14, subînsemnații au găsit actele d-lor deputați din numitele districte constatând săvârșirea alegerii d-lor printr'o regulată procedare.

«Tot deodată Comisia, pe temeiul rezoluțiilor Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit, Președintele Adunării, a luat în vedere protestațiile subscrise de d-lui Serdarul Al. Angeleanu și 14 locuitori din orașul Câmpulung, districtul Muscel, în contra d-lui *C. Aricescu*, alesul deputat al zisului oraș în unanimitate de voturi, precum s'a văzut din dosarul alăturat de raportul onor. Administrației cu No. . . , și pe când subscrișii am intrat în examinarea celor cuprinse în acele proteste, d-l Serdar Angeleanu, de sineș, a declarat Comisiei, în scris, că renunță la orice pretenție din parte-i.

«Cu toate acestea însă, s'a dat cetire sus menționatele protesturi, s'au văzut asemenea și actele alegerii d-lui Aricescu, primite pe lângă sus citatul raport la onor. Minister din Năuntru, și s'au găsit păzite și îndeplinite toate formele prescrise de înaltele instrucții, iar protestațiile ivite în contra d-lui Aricescu cuprind împrejurări arătate odată înaintea Comitetului electoral în termenul de reclamații și cari s'au dezaprobat de acel Comitet prin jurnalul

No. . . , publicat în *Buletinul Oficial*, No. . . Prin urmare Comisia, după unele ca acestea, privește de netemeinice și ilegale astăzi protestații de asemenea natură și se unește a zice că este în bună regulă alegerea d-lui C. Aricescu.»

Adunarea procede apoi la alegerea *Comisiei pentru redactarea Regulamentului interior* al Adunării Naționale, compus din 9 membri: Prea Sfinția Sa Părintele Episcop al Buzăului, Alexandru Golescu, Ioan Brătianu, Constantin A. Kretzulescu, Eugenie Predescu, Marcu Duiliu, Dimitrie Brătianu, Grigorie Ionescu, Alecu Petrescu.

*

În *Ședința III* din 5 Octomvrie, Adunarea a votat alegerea Biuroului.

Vicepreședinte a fost ales Logofătul Nicolae Golescu.

S'au ales 5 *Secretari*: Const. A. Kretzulescu, Ștefan Golescu, Sc. Turnavitu, Constantin A. Rosetti, Dimitrie Brătianu.

S'au ales 3 *Cestori*: Principele Gr. Ghica, Hristache Tell, Mihail Marghiloman.

*

În *Sedința IV* din 7 Octomvrie se deschide o vie discuție asupra cestiunii Comitetelor de Clase.

Principele Știrbei — venind asupra cestiunii Comitetelor ce eră în desbatere zise: «că orice Adunare se împarte în biurouri pentru desbateri pregătitoare de toate cestiile propuse, și că astfel Adunarea, pregătită fiind, poate lua o hotărîre cu toată maturitatea ce cer cestiunile de căpetenie. Aceste biurouri sunt îndeplinite în Adunarea noastră prin Comitetele Claselor. Principele Știrbei este cel dintâiu care se plînge de această împărțire pe Clase, însă neputînd face altfel, este de părere că trebuie să ne servim de dănsule, spre a putea da și hotărîrilor noastre maturitatea celorlalte Adunări.»

D-l *Hr. Tell* arată «că nu este nici o asemănare între Adunarea noastră cu a celorlalte națiuni, fiindcă acelea legiferă, când noi n'avem decât a exprima dorințele generale.»

D-l *I. Brătianu* desvoltă asemenea osebirea ce este între această Adunare și ale celorlalte națiuni, a noastră fiind osebită chiar prin scopul ei. «Noi nu suntem adunați aci — zise d-l I. Brătianu — decât spre a formulă înaintea Europei niște drepturi și dorințe rostite de mai înainte de națiunea întregă. La alte națiuni — adaoase deputatul proprietarilor mari din județul Argeș — fiecare comitet înfățișează în mic Camera întregă, când ale noastre, deși se vor numi la trebuință de către Adunare, aceste comitete, fiind întocmite pe

Clase, s'ar putea ca ele, uitând interesele generale, să nu se ocupe decât de cele particulare și proprii numai clasei lor.»

Tot această teză a fost susținută și de d-l *Sc. Turnavitu*, care întrebă, «că dacă avem comitete, ce trebuință mai avem de comisii?»

D-l *A. Golescu*, luând cuvântul, zise: «Toată desbaterea aceasta urmează, mi se pare, dintr'o mică neînțelegere. Comitetele după clase, de cari se vorbește în Ferman, nu seamănă cu acele Comitete în cari se împarte o Adunare legislativă, spre a înlesni lămurirea pregătitoare a tuturor cestiuilor ce se supun desbaterilor ei. Ele sunt de o natură cu totul particulară și destinate de a intra, nu în cercetarea tuturor cestiuilor cari privesc interesele generale, ci numai în cestiuile cari s'ar atinge mai cu deosebire de diferite trebuințe, interese sau dorințe ale acelor clase. Astfel este adevărata interpretare a dispozițiilor cuprinse în Ferman. Așa dar, nu se cuvine nici să înăbușim inițiativa claselor pentru propriile lor interese, de vor socoti de cuviință a păși în asemenea cestiuini, nici să permitem a se împiedica Adunarea întreagă de a intra în cestiuini de un interes general, când aceste cestiuini ar putea fi uitate sau nebagate în seamă de comitetele deosebitelor clase. Cât despre comitetele de altă natură, de cari a vorbit Principele Știrbei, că se împart Adunările deliberative, și a căror misiune este de a prepara lămurirea tuturor cestiuilor ce se supun acestor Adunări, eu nu socotesc că sunt de neapărată trebuință în Adunarea noastră, care este o Adunare consultativă, iar nu legislativă. Pentru a exprima niște dorințe generale, nu se cere o cercetare așa de strictă, precum s'ar cere pentru a întemeia legi; apoi nici că ar putea servi comitetele noastre după clase pentru un asemenea scop; căci unele din ele n'ar avea aptitudinea pentru a pregăti lămurirea tuturor cestiuilor de un interes general. Așa dar, nu trebuie să dăm comitetelor după clase o atribuțiune ce nu pot avea, nici să le asemănăm cu niște comitete de o altă natură și competență, precum le găsim în Adunările deliberante din alte țări cu mult mai civilizate și unde nu se află, cum am zice, decât o singură clasă reprezentată. De voim să găsim Adunări străine, cari să aibă mai multă asemănare cu a noastră, trebuie să alergăm mai bine la țările acelea, unde mai multe clase sunt alese în parte și chemate apoi să alcătuească secțiuni deosebite într'o singură Adunare generală. Astfel a făcut și comisia care ați numit-o: ea a alergat la Regulamentele acestor Adunări din urmă și în ele a găsit tot mecanismul care vi se propune pentru Adunarea noastră.»

Desbaterea mai urmă încă pe acest teren între mai sus numiții deputați.

D-l *I. Brătianu* a zis: «că Principele Știrbei e preocupat de formă și nu de fond»; iar *Principele Bibescu*, a răspuns: «că voește a păstra forma, spre a dobândi fondul», și propune următorul amendament: «Orice propunere se

va face de vreun membru al Adunării, trebuie să fi susținută de un număr de membri hotărît la art. 25, și primindu-se de Adunare, se va trimite la comitete», și urcându-se la tribună, susține amendamentul propus :

«Văz că aicea domnește o neîncredere între noi, care va face a nu ne înțelege, pe cât ea va mai exista. Sunt dar silit a vă cere voie să vă adresez oarecari cuvinte, mai înainte de a se votă articolul ce este în desbatere.

«Nu vă pot ascunde, dintru început am văzut cu părere de rău acea dispoziție, care taie Adunarea în cinci părți de deosebite Clase și ne pune cu acest chip ca în cinci tabere protivnice, când sfârșitul chemării noastre aicea este a arătă cele de căpetenie dorințe ale țarei, acelea adică ce obșteasca mumă ar aveă pentru fericirea tuturor și despre cari ar fi cea mai mare nenorocire, de s'ar ivi între noi vreo neunire sau vreo neînțelegere.

«Dar această dispoziție este hotărîtă prin Inaltul împărătesc Ferman și nu putem decât să ne supunem, căutând însă a întâmpină primejdia ce ea înfățișează.

«Mijlocul de a întâmpină acea primejdie mi se pare că este de a ne pătrunde toți de acel adevăr, că nici una din Clasele ce compun această Adunare nu se află aci pentru dânsa singură, dar una pentru toate și toate pentru una ; că misiă noastră nu este a intră în desbateri despre dispoziții mărunte, ce ne-ar face să pierdem din vedere acel adevărat sfârșit, pentru care suntem adunați, dar să ne strângem cu toții împrejurul unor principii generale, pe cari s'ar puteă întemeiă un viitor mai statornic și mai fericit.

«Cari sunt oare acele principii, acele temeuri de căpetenie, pe cari s'ar puteă ridică edificiul nostru social, cu chip de a nu amenință în tot minutul derăpănare? Cari sunt semnele prin cari le-am puteă cunoaște toți, ca să nu greșim? Voind și eu a le cunoaște, precum fără îndoială și toți Domniile Voastre, m'am întrebat, ce ne-a lipsit nouă Românilor și fraților noștri Moldoveni, de nu am putut și noi să ne desvoltăm fericirea cea materială și vieța cea morală de o potrivă cu a altor popoare de al doilea și al treilea rând, ce astăzi se află atât de înaintate, fără a fi mai bine înzestrate decât noi despre număr și inteligență, nici despre întinderea și bogăția pământului? Legile? Este adevărat că ne-au lipsit și ne lipsesc încă multe bune, dar am avut și multe nu mai rele decât ale acelor popoare despre cari vorbim, cari legi ar fi dat, și la noi, tot acele rezultate ca și la dânsese, dacă a lor izbăvitoare lucrare nu ar fi fost împiedicată de împrejurări, pe cari ele nici puteau întâmpină, nici puteau birui.

«Omeni oare ne-au lipsit? Nici aceasta nu am puteă-o zice : nu că nu aş recunoaște că la noi nu pot fi acele înalte virtuți civice, ce nasc și cresc numai pe pământ neatârnat. Dar cu toate astea, urmând șirul vremilor și căutând cu nepărtinire, am puteă găsi că s'au aflat și la noi bărbați cu dra-

gostea binelui obștească și cu dorința de a lăsa după dânșii urme vrednice de laudă.

«Cari dar au fost acele împiedicări, ce au nimicinit și răvna acelor bărbați și buna influință ce ar fi putut avea unele din legiurile noastre? Care a fost pricina ce s'a împotrivit, că orice bine s'a semănat în acest pământ, nu a putut prinde rădăcină.

«Acea pricină o găsim în lipsa acelor două condiții, cari mai cu osebire sunt de trebuință la înaintarea unui popor; în lipsa stabilității, care singură face ca rodul de astăzi să se poată adaoge la rodul zilei de ieri și celei de mâine, și în lipsa puterii, care păzește și apără de acele neconținute răsturnări, la cari din veacuri am fost supuși.

«Acea pricină este astăzi simțită și prețuită de obște, de către toți dela o margine la alta a ămbelor Principate. De aceea și auzim ieșind din toate gurile unul și acelaș glas: **Unirea Principatelor, cu Prinț ereditar și cu Prinț străin.** Unirea, căci făgăduiește puterea; ereditatea, căci cheazășuește statornicia. Dar pentru ce Prinț străin și nu Prinț pământean? Pentru ce Românul și Moldoveanul, până ieri atât de geloși de a avea Domni dintr'ailor, se arată astăzi atât de voioși de a se lepăda de acel drept strămoșesc.

«Pentru ce? Fiindcă este un instinct, o presimțire ascunsă, care ne zice la toți, că vremea s'a scurtat și că vieța ne va lăsa, dacă și în această mare împrejurare, precum alta nu se va mai înfățișa, nu se vor lua măsuri desăvârșite pentru statornicia viitorului nostru. Fiindcă, în mijlocul acei confuziei a tuturor principelor, acei slăbiri de orice frâu, ce ține mădularele unei societăți legate unele de altele, simțim că pe valea cea repede, pe care ne aflăm și în josul căreia este prăpastia deschisă, singura scăpare pentru noi va fi o mână tare și puternică, care să ne poată opri până a nu da de răpă și să ne împingă pe o cale mai bună. Iar acea mână o vedem numai la un Prinț străin, căci el ne va aduce, pe lângă puterea materială cea trebuincioasă, și acea putere morală ce-i vor da alianțele și relațiile sale cele de aproape cu capete încoronate; căci el singur ne va putea scăpa de acele vrăjbi, de acele rivalități ce însuflă între noi ambiția postului celui mai înalt, rivalități cari se vor înmulți în urma Unirii Principatelor și cari, amenințând să câștige până la clasele cele de jos, va face din această nenorocită țară o arenă, unde toate puterile, toată vitalitatea ei se vor stinge în lupte de partide și de facții.

«Acestea sunt cuvintele pentru cari, pe lângă Unirea Principatelor, sau, ca să zic mai bine, ca o neapărată cheazășuire a înființării acestei Uniri, se cere astăzi de către toți Prințul străin.

«Așa dar, ca să rezum cele zise de sus, Unirea Principatelor cu Prinț ereditar și cu Prinț străin, înconjurată de toate cheazășuirile ce poate da drep-

tul de autonomie, sunt acele principie generale, acele temeieri de căpetenie, cari zicem că comitetele nu trebuie să piarză din vedere și, împrejurul cărora strângându-se toate, vor putea să lucreze fără vătămare. Nu zic că aceste principie ar fi edificiul întreg, dar sunt stâlpii edificiului, fără cari orice am voi să ridicăm, ar fi zadarnic, și cari noi nu vom putea să ni le dăm, dacă înalta generozitate a augustelor Puteri, ce binevoesc a se interesa la soarta noastră, nu se va îndură a ni le da».

D-l *Ioan Brătianu*, venind îndată la tribună, zise :

«Sunt oameni, al cărora trecut este astfel, încât simt nevoia a veni astăzi a da nației încredințările de cari ea are trebuință. Iată pricina, pentru care Adunarea a făcut astăzi o excepție pentru Prințul Bibescu de a-l urmă într'o desvoltare ce nu era în desbaterea zilei. Ne simțim toți fericiți auzind pe domnia-sa susținând aceste puncturi».

*

În *ședința V* din 8 Octomvrie s'au ales Președinții celor cinci Clase : — Pentru clasa Clerului : Prea Sfinția Sa Episcopul Râmnicului, — pentru Clasa Proprietarilor mari : Principele Grigorie Ghcia, — pentru Clasa Proprietarilor mici : Alexandru Goleșcu, — pentru Clasa Sătenilor : Gheorghică Lupescu, — pentru Clasa Orășenilor : Nicolae Pleșoianu.

În aceeaș ședință d-l *C. A. Kretzulescu*, luând cuvântul, a dat cetire următoarei propuneri, cerând urgența.

«Nația română, împiedicată în desvoltarea sa morală și materială de către arbitrariul și ilegalitatea Domnitorilor sub o Constituție imperfectă și sub amestecul influinței străine în trebile sale, simte de mult nevoia unei prefaceri radicale a Constituției și trebuința ca cele șapte Puteri subsemnătoare Tractatului de Paris, într'o gândire binevoitoare și în interesul general al Europei, să chezășuească autonomia, care s'a asigurat acestei țări din vechime, prin tractate.

«Ea este convinsă însă, că acea chezășuire nu ar fi eficace, dacă țara nu ar primi în acelaș timp o organizare, care să cuprinză într'insa principii de vitalitate ; și ajunse a recunoaște că această condiție nu s'ar găsi decât în Unirea amândurora Principatelor într'unul singur și în instituirea principiiu eredității tronului.

«Ea recunoaște, deosebit de aceasta, că ereditatea nu ar fi cu puțință, decât prin așezarea pe tron a unei ramure a vreuneia din familiile domnitoare în Europa.

«De aceea Românii sunt unanimi în dorința formulată în următoarele patru puncturi:

«1. *Chezășuirea autonomiei și a drepturilor noastre internaționale*, după cum sunt hotărâte amândouă prin Capitulațiile din anii 1393, 1460 și 1513, încheiate între țările române cu Inalta Poartă suzerană; precum și *neutralitatea teritoriului moldo-român*.

«2. *Unirea țărilor România și Moldavia într'un singur Stat și sub un singur Guvern*.

«3. *Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, ai cărui moștenitori născuți în țară am dori să fie crescuți în religia țării*.

«4. *Guvern constituțional reprezentativ* și, după datinele cele vechi o singură *Adunare Obștească*, care va fi întocmită pe bază electorală largă, încât să reprezinte interesele generale ale populației române.

«Pătruns de adevărul celor de mai sus, subînsemnatul propune: 1, ca Adunarea să declare aceste patru puncturi ca dorința unanimă a nației române; 2, ca spre răspuns la întrebarea ce se face țării prin art. 24 al Tratatului de Paris, să supue această declarație Inaltei Comisii Europene, ca expresia cea mai exactă a trebuințelor tuturor claselor societății și ca o condiție, căreia sunt subordonate orice alte dorințe, ce deosebitele clase ar mai putea fi chemate a exprima în privința reformelor din întru; 3, și în fine, ca tot în acea comunicație să se exprime din partea Adunării via recunoștință ce simte tot Românul către acele generoase Puteri, cari au îmbrățișat apărarea drepturilor acestei nații.»

După cetirea acesteia, d-l *Gh. Magheru* depune pe masa biuroului următoarea propunere:

«Deputat al clasei proprietarilor celor mari din districtul Gorj, spre a-mi îndeplini cu sfințenie însărcinarea impusă de conjudefenii mei și a corespunde cu dorințele lor, viu într'această ocaziune solemnă a expune onor. reprezentanți ai națiunii chipul, cu care dorim să se completeze redacția art. 3 din programul ce se înfățișă Adunării de onorabilul meu coleg d-l C. Kretzulescu și atingător de Prinț străin și ereditar.

«Aceste dorințe sunt următoarele: «*Prinț străin ales de nație dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, cu drept de ereditate începută dela dânsul într'acest nou Stat român, ai cărui moștenitori parte bărbătească dorim să fie creșeuți în religia țării*».

«Aceste dorințe îmi sunt formulate printr'un înscris particular, astfel precum au și toți deputații celorlalte clase din arătatul district, și pe care pot a-l înfățișă onorabilei Adunări. Conjudefenii mei, prin expresia «ales de nație»,

înțeleg ca reprezentanții ei, ce sunt chemați în această Adunare ad-hoc a arată dorințele sale pentru viitor, să expue către Puterile garante între celelalte drepte dorințe, și aceea ca Inaltele Puteri să arate nației pe acei candidați, cari vor primi a veni la tronul **României-Unite**, și nația să aleagă dintre acești candidați pe acela ce-i va conveni mai bine. Această dreaptă dorință a conjudefenilor mei, nu mă îndoesc, Domnilor, că Dumnea-Voastră toți veți prețui-o și veți susține-o ca o cestiune de drept, ce derivă din autonomia națiunii de a-și alege ea însăș pe șeful său. Aceasta ar fi cea mai justă satisfacție dată drepturilor noastre **ab antiquo** și cel mai mare triumf ce am pregăti viitorului nației noastre și noului Suveran, a căruia stabilitate va fi garantată nu mai puțin de afecțiile și devotamentul a cinci milioane Români ce-l vor alege.

«Ar fi, Domnilor, asemenea legătura cea mai tare între națiune și tron, între prezent și viitor, și astfel numai națiunea și posteritatea ar zice că ne-am împlinit datoria noastră ca reprezentanți, păstrându-i drepturile sale de suveranitate, pe deplin conservate de dânsa de atâția secolî prin sânge și sacrificii de tot felul».

Eminenția Sa Mitropolitul întrebă atunci îndată, «dacă e susținută urgența propunerii d-lui C. A. Kretzulescu», și Adunarea o votă cu unanimitate.

D-l *Hr. Tell*, sculându-se, a propus a se trimite la o Comisie.

Eminenția Sa Mitropolitul, consultând Adunarea, s'a votat prin sculare, cu majoritate absolută, a se trimite la o Comisie aleasă din sânul Adunării.

Principișe Știrbei a întreat atunci, «de câți membri să se hotărască a fi acea Comisie». Adunarea răspunse să fie de 9 membri.

Procedându-se prin balotație la alegerea acestei Comisii, votarea a dat pe următorii membri: Eminenția Sa Părintele Episcopul Buzăului, d-nii Ioan Brătianu, Gh. Magheru, A. G. Goleșcu, M. Duilie, A. Petrescu, C. Aricescu, Tănase Constantin, Teodosie Mungescu.

*

În *Ședința a VI-a* din 9 Octomvrie d-l *Aricescu* cetește Raportul Comisiei numite spre a cercetă urgența și propunerea d-lui C. A. Kretzulescu.

«Comisiunea aleasă de Adunarea ad-hoc pentru cercetarea urgenței propunerii ce exprimă dorințele națiunii, s'a constituit azi, la 8 Octomvrie, la 7 ore seara, alegând Președinte pe Eminenția Sa Episcopul Buzăului și Secretar pe d-l C. Aricescu, și a procedat în chipul următor :

«S'a cetit sus zisa propunere, dată în scris de d-l C. A. Kretzulescu, și s'au luat în băgare de seamă atât cele patru puncturi ce se propun, cât și modul de a se propune, rezumat în trei articole ale concluziunii autorului, și s'a mai luat asemenea în băgare de seamă și cazul urgent în care se află.

«Comisiunea, fără nici o dezbateră, a încuviințat cazul de urgență : într'adevăr, sus pomenitele patru puncturi se ating de interesul cel mai mare al națiunii și sunt exprimate de dânsa de mult, ca unele ce-i asigură existența politică, conservarea și dezvoltarea ei, — destule cuvinte cari probă cazul cel mai urgent.

«Cât despre cele patru puncturi, Comisiunea, având în vedere acest princip: **asigurarea drepturilor națiunii cât mai temeinic**, astfel cum să unească aprobarea tuturor stărilor societății, fără să atingă și dreptul Inaltei Porți, Comisiunea află cu cale ca să se voteze nedespărțit și numai în principiu cele patru puncturi din programa națională dela 5 Martie 1857, rămânând a se face o chibzuire mai în urmă despre formularea lor.

«Această votare, Comisiunea află cu cale să se facă cunoscută Inaltei Comisiuni Europene, însoțită de mulțumirile de recunoștință ale națiunii către Inaltele Puteri.

«Iar cât pentru motivele ce se propun pentru susținerea acestor patru puncturi, rămâne a se face după votarea lor, după cum va încuviința Adunarea.

«Cât pentru propunerea d-lui Gh. Magheru, ca Prințul străin să fie ales de națiune, potrivit cererii d-lor alegători expusă în hârtia dată la 8 Octombrie, Comisiunea n'a putut s'o încuviințeze.

«Comisiunea a numit raportor de rezultatul lucrării sale pe d-l Ioan Brătianu.»

D-l *Ioan Brătianu*, veniind la tribună, a cetit raportul Comisiei de urgență:

«Este un an și șapte luni, de când Congresul dela Paris a hotărât, în înalta sa înțelepciune, ca Principatele Române să fie consultate despre condițiile ce s'ar cuveni a li se face în noua regulare a Europei Orientale.

«Am avut un interval de un an și șapte luni, nu ca să ne chibzuim despre condițiile ce ne sunt de neapărat ca să renaștem la o viață nouă, ci numai ca să le formulăm. Și un timp așa de lung a fost mai mult decât destul pentru o asemenea lucrare; de aceea, aceste formule sunt astăzi înțipărite, săpate în spiritele tuturor Românilor. Dar mai repet că tot ce am făcut în intervalul ce ne desparte dela încheierea Tractatului dela 30 Martie, a fost numai ca să ne formulăm niște trebuințe ce sunt simțite cu tărie de noi toți, nu numai dela 30 Martie, ci de un timp îndelungat; căci nu de ieri simțim noi Românii, că călcarea drepturilor noastre ca nație și înrăurirea străinilor în trebile noastre dinăuntru au fost un izvor nescurs al nenumăratelor calamități, ce bântue de mai mulți secoli aceste nenoro-cite țări.

«Asemenea, cine nu știe că, încă din timpii bătrâni, dorința Românilor luminați a fost ca aceste două țări, cari nu au decât un singur suflet, să fie

împreunate într'un singur Stat, ca astfel naționalitatea română să poată prospera și înflori sub apărarea unui scut de două ori mai tare decât scutul fieștecărui Principat în parte. Această dorință a Unirei, ce în timpii trecuți numai luminile o însuflau Românilor, a devenit astăzi, prin lungile suferințe, un simțemânt tare, care domnește în inimile tuturor, fără deosebire de clasă, de vârstă sau de sex. Aceea ce ziserăm pentru desrobirea drepturilor străbune, ce ne sunt garantate de Capitulațiile ce avem încheiate cu Inalta Poartă și pentru întruparea Principatelor într'un singur Stat, putem zice și pentru trebuința ce simțim a avea un Domnitor ereditar, luat dintr'o dinastie a Europei Apusene.

«Intr'adevăr, toți am văzut în istoria acestor țări, care nu este decât o lungă dramă ce se desfășură de mai mulți secolii, că suirea pe scaun a Domnilor aleși dintre noi a fost prilejul neconținut al înrăuririi străinilor în aceste Principate; că scaunul domnesc a fost mărul de discordie al tuturor familiilor influente în aceste țări, cari în loc de-ași cheltui puterile lor pentru apărarea și întărirea patriei, n'au făcut decât de a o slăbi prin luptele, ce sgândăriau nelegiuirea lor ambiție, lupte ce ne scuseră mai mult sânge decât ce vărsarăm pentru apărarea mumei noastre comune; și dacă sângele încetă de a curge dela un timp încoace, însă puterile noastre naționale n'au încetat a se slei prin felurite sfășieri, prin neconținute prădări și prin canalul visteriilor ce pretendenții la domnie deșertau, sau pentru ajungerea la scaun, sau ca să se mănție pe dânsul. De aceea Românii vor astăzi cu tărie, ca să aibă în capul noului Stat un mădular luat dintr'o familie domnitoare în Europa apuseană. Ei cerând un conducător din aceste dinastii, dau chezășie Europei că sunt hotărâți să meargă în cel mai deplin ordin pe drumul ce însăș ea urmează, adică drumul progresului, al civilizației. Nici pentru noi Principele străin nu este de o mai mică chezășie în privința Europei. Solidaritatea ce există între dinastiile europene o să le facă a se interesa la existența noastră națională mai deadreptul și mai cu dinadinsul; și astfel garanția tractatelor o să fie rezemată, întărită de garanția intereselor în parte a mai multor dinastii puternice.

«Trebuința unui Guvern tare, dar inteligent și drept, nu este mai puțin simțită de Români, cari au suferit atât de mult de arbitrar, de slăbiciunea și de neintelența, ce până acum fură singurele calități ale feluritelor Guvernuri, sub cari gemură de atâta timp aceste țări. Și de unde un guvern poate dobândi toate aceste calități, decât dela o adevărată reprezentare națională? Și de aceea dorințele unanime ale nației se încheie cu aceea de a avea un Guvern Reprezentativ în toată sinceritatea cuvântului.

«Intr'aceste patru puncturi se rezumă dorințele nației; numai pe dânsel o să putem ridica edificiul social, de care suntem atât de doritori, căci el

singur ne poate introduce în societatea europeană și a ne asigura viitorul, — edificiul social, pentru care Puterile garante se par a se preocupă așa de mult. Aceste dorințe sunt, cum am zis, de demult în inimile noastre, și grație binefăcătorilor noștri, astăzi în sfârșit putem a le rosti cu glas mare în fața lumii.

«Acestea sunt propunerile d-lui Costache Kretzulescu, susținute de Adunarea întreagă. Dumnealui ceru încă urgența, pentru care ați numit o Comisie spre a chibzui dacă urgența este o necesitate, și Comisia, împlinindu-și sarcina pusă asupra-i, m'a numit raportorul ei. Le-am făcut toate acestea, ca să împlinim o formalitate, căci *urgența nu este cerută numai de d-l Kretzulescu sau numai de Comisie, ci de cinci milioane de Români, cari sunt nerăbdători ca cu un ceas înainte să nască la viața națională, să iasă în sfârșit din întunerecul și ticăloșia în cari zac de atâta timp, ca să-și iea locul lor la soarele binefăcător al civilizației și al libertății.*

«Comisia dar este de părere că într'acest minut chiar să *aclamați puncturile următoare:*

«Art. 1. *Chezăsuirea autonomiei și a drepturilor noastre internaționale, după cum sunt hotărâte amândouă prin Capitulațiile din anii 1393, 1460 și 1513, încheiate între țările române cu Inalta Poartă, precum și neutralitatea teritoriului moldo-român.*

«Art. 2. *Unirea țărilor România și Moldavia într'un singur Stat și sub un singur Guvern.*

«Art. 3. *Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, ai cărui moștenitori născuți în țară am dori să fie crescuți în religia țarei.*

«Art. 4. *Guvern constituțional reprezentativ și, după datinele cele vechi ale țarei, o singură Adunare obștească, care va fi întocmită pe bază electorală largă, încât să reprezinte interesele generale ale populației române.*

«Comisia vă mai invită, după propunerea d-lui Kretzulescu, ca deodată cu strigarea: *Să trăească România una și nedespărțită!* să strigați, împinși cum sunteți de o vie recunoștință: *Să trăească Puterile ce ne-au deschis porțile viitorului!*»

Și Adunarea, sculându-se întreagă, strigă: *Să trăească Unirea! Să trăească Puterile garante!*

Urmându-se discuția, d-l Hr. Tell întrebă ce se înțelege prin: *baze largi cari să reprezinte interesele generale?*

D-l D. Brătianu răspunde, că *ale tuturor Românilor.*

D-l Hr. Tell: *Ale poporului român întreg, fără deosebire de clasă?*

D-l Gr. Serurie cere deslușire, «dacă în expresiunile: *interesele generale* se înțeleg cuprinse interesele întregului popor român, adică așa după

cum Fermanul a clasat țara : ale clerului, proprietarilor mari, moșnenilor, orășenilor și ale plugarilor.»

D-l *Dimitrie Brătianu* răspunde, «că toți Români să fie reprezentați.»

D-l *Șc. Voinescu* zice, «că această întrebare trebuia s'o facă d-l Serurie, când s'au subscris cele patru puncturi.»

D-l *C. A. Rosetti* observă, «că s'au votat numai în principiu și că fiecare este în drept a cere sau a da deslușiri.»

Prințul Bibescu zice, «că d-l C. A. Rosetti are dreptate, căci a votat numai în principiu acele patru puncturi, dar își rezervă dreptul a vorbi asupra punctului al 4-lea—Guvern constituțional.»

D-l *Gh. Lupescu*, deputat al sătenilor din Râmnicul-Sărat, susținut de 4 deputați ai sătenilor: Ioan Roateș din Mehedinți, Marin Paraschivescu din Mehedinți, Ion Voicu din Gorj și Ioan Țică din Muscel, se urcă la tribună și cetește un amendament motivat:

«Este cunoscut tuturor de obște, că după legile și obiceiurile strămoșilor noștri, toți Români, din orice stare, aveau aceleași drepturi de o potrivă înaintea țării. Istoria spune și documentele ce se află încă în țară dovedesc, că așa s'a urmat pe câtă vreme țara noastră s'a bucurat de întregimea Autonomiei sale, sau puterii aceea ce are o țară de a-și face singură legile sale. Numai de când drepturile țării au fost cotropite de străini, de când țara n'a mai avut obșteasca ei Adunare, de atunci sătenii, cari sunt partea cea mai numeroasă a acestei țări, n'au mai fost chemați în Obșteasca Adunare, ca după obiceiurile și legile noastre de demult, și de atunci adică de când s'au călcat aceste legi și nu s'au mai urmat aceste obiceiuri, vedem că au venit peste țară cele mai mari răutăți, pentru că ajungând ca în Obșteasca Adunare să fie numai boieri, iar celelalte stări, precum plugarii, meșteșugarii și alte stări, au rămas fără drept și fii vitregi în casa părintească, adică neavând într'însele deputații lor, trimiși chiar de dânsii, după înțeleptele și creștineștile obiceiuri ale strămoșilor noștri.

«Boierii, necunoscând îndestul dorințele și păsurile noastre, precum ni le cunoaștem noi cari suferim, au făcut legi împovărătoare nouă, cari au adus mari și multe nenorociri țării, pentru că dijmele și angaralele de tot felul fiind grele, din vremea aceasta în mai multe rânduri creștinii săteni au fugit din țară, iar alții au căzut în ticăloșie și de mai multe ori s'au făcut și grele răsmerițe, în cari au venit limbi străine cu alte nevoi și greutatea pe țară ; și toate acestea au fost, după cum am zis mai sus, că Domnii țării dela un rând de vreme ajunseră să nu mai aibă milă de țară, schimbându-se în scaun unul pe altul, și al doilea că legile nu mai erau făcute de toate stările, ca să mulțumească toată țara, și numai de o seamă de boieri. Aceste

două pricini, cari au adus atâtea dureri țării, le-au văzut Puterile iubitoare de omenire în înalta lor înțelepciune și, ca să se precurme de aci înainte, au binevoit a chema țara întregă, adică toate stările, ca să-și arate fiecare nevoile, păsurile și dorințele; de aceea noi, rostindu-ne dorințele prin cele patru puncte în adunarea ce am avut la 9 Octombrie, am arătat între altele că pe Domnul străin îl voim de aci înainte să fie moștenitor, ca să se statornicească lucrurile odată, și țara să fie cu Obșteasca Adunare, tot ca în vremile vechi, alcătuită din toate stările de oameni, fiindcă moștenirea Domnului n'ar putea să statornicească lucrurile în țară, dacă n'ar fi mulțumite toate stările, și aceste stări niciodată nu vor fi mulțumite, de nu-și vor trimite aleșii lor în Obșteasca Adunare. Aceasta este una din dorințele cele mari ale sătenilor români, pe cari îi înfățișăm noi într'această Adunare, dorință care, fiind legiuită și pravilnică, credem că nu numai nu va supăra auzul Inaltelor Puteri ce ne-au chemat într'adins ca să le arătăm ce dorim, dar încă nădăjduim că în marea lor înțelepciune, o vor lua în băgare de seamă, ca una ce este după vechile obiceiuri și dreptul ce ni se cuvine și care singură este în stare de a împiedica toate nenorocirile și suferințele ce s'au adus pe această țară și cari s'ar mai putea aduce de aci înainte. Această dorință, pe de o parte ieșită dela onorabila Adunare, ca să deslușească în Memorand la punctul al 4-lea de Guvern constituțional, cum adică să se înțeleagă lămurit ca să fie și săteanul cu dreptul de alegător și ales la viitoarea Obștească Adunare a țării, iar pe de alta socotim de trebuință, spre a nu rămâneă nici o nedumerire, să scriem și noi aci acest amandament:

«Un Guvern constituțional, cu o singură Adunare obștească largă, alcătuită de înfățișători luați din toate stările de oameni ai țării, cari să aibă dreptul «să înfățișeze toate păsurile și trebuințele a tot norodului român».

D-l *I. Ipceanu* observă, «că d-l Lupescu și-a propus amandamentul în adunările pregătitoare și i s'a explicat că Adunarea ad-hoc nu poate intra astăzi în chestii de reforme din năuntru, și prin urmare să-și ție propunerea pentru altă ocazie».

D-l *Mihail Marghiloman* zice, «că nu cunoaște altă Adunare, ale cărei hotărâri să fie obligatorii, decât această Adunare».

D-l *C. A. Kretzulescu* adaogă, «că adunările pregătitoare nu pot legă pe cinevă politicește».

Prințul D. Ghica zice, «că dacă adunările pregătitoare nu leagă politicește, leagă moralicește. Pe lângă acestea—adaogă—este și o călcare de Regulament, fiindcă Regulamentul zice că toate amandamentele să fie în puține vorbe. A făcut dar bine d-l Ipceanu a aduce aminte că unii se abat din angajamentele luate în adunarea pregătitoare. Dacă cuvintele d-lui n'au putere de pravilă, au o putere morală».

D-l *C. A. Rosetti* răspunde, «că forma este păzită; amendamentul e pe scurt la sfârșit; cuvintele mai dinainte n'au făcut decât o dezvoltare a amendamentului».

Prințul D. Ghica zice: «Să nu ne abatem din ordinul zilei; azi suntem adunați spre a discuta Memorandul. Când fiecare ar veni la tribună să-și spuie păsurile, n'am mai sfârși niciodată».

D-l *I. Rosetti* zice, «că acest amendament seamănă mai mult o petiție către Inaltele Puteri, ca să observe suferințele lor. Când astăzi sunt aici reprezentanții lor, eră de prisos».

Prințul Bibescu observă, «că până acum nu s'a intrat în materia raportului; că bine ar fi să meargă Adunarea înainte, fiindcă astfel s'ar face o mulțime de amendamente asupra puncturilor votate la 9 Octomvrie».

Se urmează cetirea.

D-l *C. Aricescu*, în locul cuvintelor: *astăzi ca reprezentanți liberi* ș. c. l. dela pagina a 2-a, linia a 5-a, propune amendamentul următor:

«Astăzi, ca reprezentanți liberi ai poporului român, cari n'avem alt mobil decât cunoștința datoriei noastre și nu cugetăm decât la apărarea drepturilor nației române, simțim ș. c. l.»

D-l *C. A. Kretzulescu* găsește, «că amendamentul d-lui Aricescu este o îmbunătățire.

D-l *Al. G. Golescu* cere voie, ca membru al Comisiei, să-și dea părerea asupra acestei adrese, să spuie ce găsește bun înăuntru și ce nu. Zice «că din capul locului forma nu i s'a părut cuviincioasă.»

Adunarea primește aceste modificări.

D-l *Gh. Lupescu* zice, «că a dat un amendament și vede că nu s'a luat în băgare de seamă.»

D-l *C. A. Kretzulescu* cetește amendamentul d-lui Lupescu, precum urmează:

«Un Guvern constituțional, cu o singură Adunare obștească largă, alcătuită de înfățișători luați din toate stările de oameni ai țării, cari să aibă dreptul să înfățișeze toate păsurile și trebuințele a tot norodului român.»

Prințul G. Ghica întrebă, «ce înțelege aci prin: stări: meserii sau clase?»

I se răspunde că «clase».

D-l *Hr. Tell* combate acest amendament și susține redacția Comisiei; — asemenea și d-nii *B. Gănescu* și *I. Ipceanu*.

D-l *Al. Petrescu* susține amendamentul d-lui Lupescu. Zice și demonstrează, «că prin aceasta nu-și calcă nici o datorie perfectă sau imperfectă, pentrucă atât în sânul Comisiei, a cărei lucrare e dator să o susție, precum și în particular, unde trebuie să-și respecteze făgăduiala, a arătat convicția dumi-sale de a se face la articolul al 4-lea o redacțiune mai bună, și își for-

mulează idea în chipul următor: «Guvern reprezentativ, și după datinele noastre cele vechi o singură Adunare obștească, aleasă din toate stările societății într'un chip astfel, încât să reprezinte stările generale ale poporului român, fără să fie vot universal.» Astfel, concludă d-lui, se poate formula idea Adunării noastre; chiar după redacțiunea punctului al 4-lea, astfel cum este, se înțelege că Obșteasca Adunare viitoare va fi compusă de reprezentanți aleși de toate stările de oameni, cari sunt temeiurile națiunii.»

«D-l C. A. Kretzulescu răspunde, «că mai înainte de a intra în desbaterea amendamentului d-lui Lupescu, să vedem ce princip primim: ne abținem de a intra de acum în cestii interioare, mărginindu-ne deocamdată a desvoltă cestii exterioare, sau făcând greșeala ce au făcut frați noștri Moldovenii, intrăm în cestii interioare? De vom păstra în Memorandum expresia largă din program asupra acestui punct, vom putea căpăta subsemnăturile unei mari majorități și pe urmă vom fi liberi de a intra în cestii interioare, sau îndată, cum au făcut Moldovenii, sau mai bine după ce Inaltele Puteri vor da o hotărîre asupra dorințelor noastre, după cum se află zis în program. Dacă vom voi a desvoltă acum acest punct, atunci ne aflăm intrați în cestia din întru a unei baze de lege electorală. Atunci, pe lângă accest amendament, se vor mai produce și altele și orice hotărîre se va lua nu va putea da mulțumire tuturor opiniilor diverse, și îndată pierdem orice speranță de a mai căpăta vreo majoritate însemnată în favorul Memorandumului.»

D-l Gr. Ioranu răspunde, «că nu e vorba de a intra în cestii interioare, ci a da o explicare, ce se înțelege cu acele vorbe?»

D-l I. Brătianu merge la tribună și zice: «Unii cred că d-l Lupescu și colegii săi săteni au fost împinși de unii la facerea acelei act; aceia au fost greșiți. Dacă unii din noi au avut norocirea să aibă confiența colegilor lor deputați dintre țărani, luăm martor pe Dumnezeu, pe Adunarea întregă și pe ei înșiși, îi jurăm să spuie, dacă vreodată ei au auzit cuvinte de desbinare; din contră, de câte ori au venit la noi, i-am povățuit în totdeauna ca să jertfească păsurile lor particulare pentru ale țarei; noi am combătut cei dintâi în Adunare patimile și păsurile trecutului, fiindcă știam că toți au suferit, dela mari până la mici, și aceia cari erau pe seauul Domniei, de aveau inimă, suferiau mai mult decât țărani dela plug. Temându-ne că mulți nu vor cunoaște cât e situația noastră de critică în fața Europei, am veghiat zi și noapte spre a răspândi orice bănueli. Oricare ar fi propus un asemenea amendament d-lui Lupescu, ar fi fost mârșav, fiindcă oricare din noi are o mai bună educație literară decât un simplu sătean, și ar fi fost ceva machiavelic de a-și contraface stilul. În adunările pregătitoare n'am respins amendamentul d-lui Lupescu, fiindcă frații plugari au fost în totdeauna cu totul despărțiți de celelalte clase; de aceea am căutat ca până în sfârșit

să le păstrăm încrederea; de aceea n'am respins amendamentul, fiindcă eră dictat de neîncredere. De am fi fost în poziția lor, și eu și d-voastră am fi simțit ca și dâșii. Când s'a format Comisia pentru facerea Memorandului, a fost o mare luptă, care s'a văzut în adunările pregătitoare și de care s'a vorbit și afară. *Țăranii au zis că noi o să hotărîm de lucrurile vitale ale țarei și ei n'o să știe nimic din ceace s'o face, fiindcă au fost excluși din Comisie.* Am cercat să-i încredințăm că nu e decăt un proiect, dar văzând că nu le putem risipi bănuelile, am conjurat Comisia ea să nu cadă pradă voitorilor de rău, să primească unul, doi dintre țărani a asistă la lucrările sale; dar când le-am făcut cunoscută această propunere, ei s'au mulțumit, fără să mai voească a mai asistă. Dacă nici eu, nici alții, nu i-am combătut în privința amendamentului, n'am făcut-o spre a nu le insuflă vreo bănuéală. *Astăzi viu și-i conjur să aibă încredere în noi, în dreptatea care începe, în viitorul neamului. Dați această pildă de neinteresare, jertfiți pe altarul patriei păsurile personale, pentru ca noi să putem iscăli cu toții în unanimitate Memorandul, care desvoltează cele patru puncturi.»*

Adunarea dă semne de aprobare.

D-l C. A. Rosetti întreabă pe d-l Lupescu, dacă voește să-și tragă amendamentul.

D-l Gh. Lupescu răspunde: «Sunt mai mulți cari trebuie întrebați, nefiind amendamentul subseris numai de mine.»

Domniile-Lor d-nii: I. Roateș, Marin Părcălăbescu, Ioan Roibu și Tică Ioan retrag amendamentul.

D-l Gh. Lupescu zice, «că dacă odată l-a propus, îl susține.»

D-l I. Roateș zice, «că dacă d-l Kretzulescu arată că este o cestie interioară și dacă prin art. 4 din program și Memorand se înțelege de toată Adunarea, că și țărani vor luă parte la Adunările Obștești viitoare, apoi toți își retrag amendamentul.»

D-l T. Grigorescu zice, «că este de opinie a nu se luă în desbatere acel amendament la Memorandum, ci la alt timp, căci orășenii sunt în aceeaș categorie cu țărani.»

Se pune la votare amendamentul d-lui Lupescu și Adunarea nu-l primește.

Am crezut că e de nevoie a reproduce în întregul ei discuțiunea, care a urmat asupra amendamentului lui Gheorghe Lupescu, pentru că el caracterizează întreaga situațiune în care se aflau deputații sătenilor, între necesitatea de a votă mai întâiu Constituirea Statului Român și în urmă Organizarea lui Internă. În aceasta constă dife-

rința între procedările Divanului ad-hoc din Iași și a Divanului ad-hoc din București.

In *ședința XIII* din 6 Noemvrie, d-l Ion Brătianu dă cetire *Actului dezvoltător votului Adunării ad-hoc a României din 9/21 Octomvrie*.

«Adunarea ad-hoc a Țării-Românești, conform Tractatului dela Paris, care în virtutea drepturilor națiunei noastre, invită pe Români să-și exprime dorințele asupra reorganizării țării lor, în ședința dela 9 (21) Octomvrie a acestui an, a votat în principiu cu unanimitate dorințele esențiale ale națiunei române, anume: — *Garanția Autonomiei* și a Drepturilor noastre internaționale, stipulate în Capitulațiile acestei țări cu Inalta Poartă, precum și *Neutralitatea teritoriului moldo-român*; — *Unirea Principatelor Moldova și Țara-Românească într'un singur Stat*; — *un Domn străin cu ereditate*, ales din una dintre dinastiile domnitoare ale Europei; — *un Guvern constituțional* cu o singură Adunare reprezentativă, întocmită pe baze îndestul de largi, încât să reprezinte interesele generale ale populațiunei române.

«Astăzi, noi, membrii acestei Adunări, ca reprezentanți liberi ai poporului român, cari nu simțim alt mobil decât conștiința datoriei noastre și nu cugetăm decât la apărarea drepturilor națiunei române, simțim trebuința, avem dreptul, avem datoria să motivăm și să dezvoltăm acel vot memorabil, declarând și demonstrând, printr'un act solemn, înaintea oamenilor și înaintea lui Dumnezeu; — că suntem toți bine pătrunși de mărinimoasele și înțeleptele cugetări ale Inaltelor Puteri garante; — că toți avem conștiința anticelor, neprescriselor și neprescriptibilelor noastre drepturi; — că expresiunea dorințelor noastre, formulate de națiunea întreagă, este legitimă, legală și — că cerând reîntregimea în deplinul exercițiu al drepturilor țării lor, Românii știu respecta drepturile celorlalte State, ale Imperiului Otoman mai cu seamă; — că votul ce venim să dezvoltăm astăzi n'a fost, nu este un strigăt spontan al unei impresiuni momentane, ci rezultatul reflecțiunilor și al unei experiențe de mai mulți secolii de lupte și de suferințe; — că dorințele votate de noi sunt *credo politic al națiunei*, ce totdeauna a recitat în adâncurile inimii ei și pe care și mai înainte a rostit cu glas mare de multe ori, de câte ori i-a fost iertat să vorbească liber; — că aceste dorințe primordiale rezumă, cuprind într'insele, toate dorințele poporului român și că a lor realizare singură poate chezașul al lui viitor; — că ele sunt *condițiunile sine qua non a vieții noastre politice, a existenței noastre naționale*.

«In zilele chiar cele mai triste ale istoriei lor, Românii niciodată nu și-au pierdut speranța despre dânșii și despre dreptatea lunei civilizate. Totdeauna

păsul lor cel mai mare a fost că Europa nu-i cunoaște. Acum, că Dumnezeu a voit ca șapte din cei mai puternici și mai luminați Monarhi ai lumii să-și arunce ochii asupra poporului român și să-i ceară să le facă cunoscut legitimele sale dorințe, spre a le îndestulă; poporul român, prin organul nostru, mandatarii săi, le pune sub ochii Maiestăților Lor, cu sfințenia unei confesiuni și cu cea mai deplină încredere; cu aceeași încredere el așteaptă al lor decret.

«Dară avem toți conștiința drepturilor noastre și ne ținem tare de dănele, ca fiii lui Israil de ale lor Scripturi. Cu nici un preț n'am voi să scădem nimic dintr'însele: ele sunt corpul și sufletul nostru, pentru ele sute de generații și-au vărsat sângele, ele singure ne-au susținut în lungul nostru naufragiu. Și cum noi Românii n'am avea conștiința drepturilor noastre astăzi, când ale noastre drepturi au pătruns chiar în conștiința străinilor, când Europa întregă afirmă a lor existență? Și de n'ar există drepturile noastre, cui i-ar fi venit în gând să reclame pentru dănele respectul ce li se cuvine? Ca consiliu de familie, ca consiliu suprem al Europei, Inaltele Puteri au dreptul și datoria să recunoască și să susțină drepturile ce posedă deosebitele Stat-uri, cari compun marea familie europeană; și precum au recunoscut, au apărat și au garantat drepturile Turciei, astfel ele recunosc, apără și garantează acum drepturile Principatelor. Dară Europa a recunoscut ale noastre drepturi; însă în Congresul dela Paris, Românii, neavând reprezentanții lor, au fost invitați să-și exprime dorințele, să facă cunoscut drepturile și trebuințele lor; așa nouă, reprezentanților poporului român, se cuvine să declaram și să probăm aci drepturile României, a căror garanție, cerută de Români, constituie prima lor dorință națională.

«Intr'un popor, ca și într'un individ, se deosebește persoana, ca să zicem așa, civilă, care-i dă dreptul să existe și să se desvoalte ca individualitate aparte, ca națiune, și persoana politică, care-i dă dreptul să figureze ca corp politic, *ca Stat între Statele recunoscute suverane de dreptul gintelor*. Acturile naționalității române sunt înscrise în toată pagina istoriei celor din urmă optsprezece secol; în lupta contra barbarilor, în luptele cristianismului, precum în timpii moderni, la toate epocile memorabile, poporul român s'a manifestat, s'a afirmat, a luptat, a lăsat neștearsă marca personalității sale, și în arhivele diplomației, încă din mediul ev, o mulțime de acte diplomatice, o mulțime de tractate (vază-se anexul aci arătat) ale Suveranilor Principatelor moldo-române cu Sultanii Otomani și cu alți Suverani constată existența Principatelor ca State deplin suverane.

«Capitulațiile sau Tractatele dela anii 1393, 1460, 1511, 1529, încheiate între Suveranii moldo-români Mircea I, Vlad V, Bogdan, Petru Rareș și Sultanii Baiazet I, Mahomet II, Baiazet II și Soleiman II, recunosc Moldova

și Țara-Românească de State independente; le recunosc un teritoriu aparte, cu totul despărțit de Imperiul Otoman; le garantează dreptul de *autonomie*, adică facultatea de a-și face ele însele toate legile de drept privat și de drept public; le garantează dreptul de a-și alege Principii Domnitori, cum vor voi, pe cari Sultanii au să-i recunoască, fără a-i putea contesta; le garantează dreptul de a încheia tractate, chiar dreptul de rebel și de pace, și fără să aibă a da vreodată seamă Inaltei Porți de actele lor; le garantează într'un cuvânt toate drepturile de suveranitate din întru și din afară. Aceleași Capitulații stipulează din partea Sultanilor obligațiunea să apere Principatele, de câte ori le vor cere ajutor, obligațiune care din nenorocire a avut puțină eficacitate, și din partea Principatelor obligațiunea, totdeauna împlinită, să dea Sultanilor pentru protecțiunea făgăduită câte o sumă de bani anuală, Țara-Românească zece mii galbeni sub titlu de tribut și Moldova patru mii sub titlu de dar. Aceste convențiuni sinalagmatice ale Domnilor români cu Sultanii demonstrează până la evidență deplină suveranitatea a Principatelor și totdeauna sunt o probă că Principatele n'au tractat cu Inalta Poartă și n'au cerut a ei protecțiune, decât ca să garanteze și mai bine a lor suveranitate. Prin urmare, în virtutea suveranității lor, toate relațiunile internaționale ale Românilor nu pot fi regulate decât numai prin convenții încheiate deadreptul între Principate cu alte State.

«Aci fie-ne iertat să observăm că publiciștii, cari au clasat Statele române printre Staturile semi-suverane, n'au avut o deplină cunoștință de tractatele Principatelor cu Inalta Poartă, căci Statul, care se obligă la un simplu tribut drept compensarea mai cu seamă a unei protecțiuni, a unui ajutor făgăduit, nu atinge întru nimic pentru aceasta a sa suveranitate. Dogii Veneției, Impărații Germaniei chiar, n'au plătit tribut Sultanilor? Impărații Romani n'au plătit asemenea tribut Regilor Daciei? De aceea încetat-au ei de a fi Suverani? Intr'adevăr, zice Vattel: «Cu toate că tributul plătit unei Puteri străine scade ceva din demnitatea Statului tributar, fiind o mărturisire a slăbiciunii sale, cu toate acestea îi lasă suveranitatea în toată întregimea ei». Și de se va lua bine în băgare de seamă datele lor, tractatele de alianță și de protecțiune între Sultanii și Ducii români nu sunt tocmai o probă de slăbiciunea acestor din urmă; căci dacă Românii, în resbele atunci cu mai mulți popoli, au simțit trebuința să se asigure din partea Otomanilor, și Otomanii au găsit negreșit un interes să câștige amicitia unui popor, pe care nu-l putuse reduce chiar în apogeul puterii lor. Acum este de prisos să aducem aminte expresiunile Hatışerifurilor atingătoare de Principate și ale tuturor hârtiilor ieșite din cancelaria Constantinopolei, expresiuni nepotrivite, când se adresează unor State suverane; ele provin numai dela obiceiul cancelariilor Orientului de a întrebuița un stil înflorit și măreț.

«Existința Capitulațiilor turco-române, citate de Inalta Poartă și în timpii din urmă în Tractatul dela Adrianopole și în Conferințele anilor trecuți dela Viena și Constantinopole, interesează pe Inalta Poartă nu mai puțin decât pe noi înșine, căci pe ele singure se reazemă dreptul Inaltei Porți de a ne cere un tribut; când chiar de ar fi puțință a se nega ele, noi putem proba drepturile noastre, a noastră suveranitate. Cât pentru autenticitatea textului Capitulațiilor, ce se află reproduse în anexul aci alăturat, de ar contesta cineva, am răspunde:—Acest text există în mare parte chiar în Hatışerifurile Inaltei Porți. Apoi oricare ar fi fost adevărata formă și exactul cuprins al originalelor Capitulațiilor, este învederat că acea formă și acel cuprins al lor recunosc Principatelor un teritoriu al lor propriu și o deplină suveranitate, precum o probează mai multe acte diplomatice și o mie de fapte posterioare acestor Capitulații. Într'adevăr, în tractatele încheiate între Turcia și Rusia se recunoaște Principatelor un teritoriu propriu, cu totul deosebit de teritoriul Turciei; Poarta recunoaște aceeași chiar în Conferințele din urmă ale Parisului, cerând ca Delta Dunărei să se alăture teritoriului Imperiului, iar nu teritoriului Moldaviei, și în circulara sa dela Iulie, anul 1856, în care se zice că Europa nu a recunoscut până aci Principatele ca parte integrantă a Imperiului Otoman. Tractatul dela Paris asemenea recunoaște în principiu și garantează neutralitatea teritoriului acestor Principate, și de ar cere trebuința să stăruim asupra acestui punct, am adaoge că Otomanii nu pot avea în Moldo-România nici geamii, nici proprietăți, și că nu le este nici măcar iertat să treacă pe teritoriul Principatelor fără o autorizare specială a Guvernurilor române și pentru un scurt termen.

«Pe de altă parte, Principatele, și în urma Capitulațiilor lor cu Inalta Poartă, ca Staturi deplin suverane, au avut reprezentanții lor permanenți la Constantinopole și au schimbat cu alte State ambasadori însărcinați de misiuni speciale, precum eră obiceiul în timpii aceia; de multe ori au făcut resbel și pace cu vecinii lor; au încheiat mai multe tractate și convențiuni politice și de comerț, atât între dânsese cât și cu Hanii Tătărilor, cu Principii Ardealului, cu Regii Ungariei, cu Regii Poloniei, cu Impărații Germaniei și, în timpii mai moderni, chiar cu trei dintre Inaltele Puteri garante: au încheiat cu Anglia tractat de comerț la anul 1588, cu Rusia tractate de alianță la anii 1710 și 1711, cu Austria mai multe convențiuni, dintre cari cea din urmă este Convențiunea de extradare reciprocă dela anul 1843. Și Inalta Poartă nu numai n'a reclamat niciodată în contra acestor acte de suveranitate din afară a Statelor moldo-române, ci vedem că, la anul 1588, ea însăși recomandă Suveranului Moldaviei pe Ambasadorul Reginei Elisabetă; în textul original al tractatului turco-rus dela Cuciuc-Kainargi, anul 1774, Domnii Moldaviei și ai Țării-Românești sunt numiți *Sovrani de due Prin-*

cipati; toate actele domnești în Principate încep cu formula Domnitorilor suverani: *Noi cu mila lui Dumnezeu Domn stăpânitor a țării* ș. c. l.; și simbolurile independenței noastre naționale, capul de zimbru și acvila romană, cu ale lor coroane și cu toate însemnele suveranității, un minut n'au încetat de a figura pe stindardele Moldo-României.

«Intr'aceiaș timp, Principatele au exercitat a lor autonomie, toate drepturile de suveranitate dinăuntru, și până în acești din urmă ani Inalta Poartă n'a luat niciodată parte la facerea, sancțiunea ori promulgarea legilor lor de drept public și privat. Dacă în urma celor patru Capitulații încheiate între Sultanii Baiazet I, Mahomet II, Baiazet II, Soleiman II și Principii moldo-români, Capitulații recunoscute într'un chip oficial și solemn atât de Inalta Poartă, cât și de Națiunea Română, s'ar găsi alte acte date Inaltei Porți, în condițiuni cari nu este cu putință a fi privite și primite ca legale; asemenea acte nu pot legă pe Români, nici știrbi drepturile lor consfințite în Capitulațiile mai sus numite. Principatele de sigur au fost mai de multe ori asuprite, apăstate, lovite în interesele și în drepturile lor cele mai sacre; însă acele uzurpări, acele violări nu constituesc un drept celor ce le-au comis, ci un argument mai mult în favorul cererei Românilor de a li se garantă de aci înainte drepturile într'un chip eficace. Adaogem că și atunci când forța năbușă al lor glas, Românii au găsit în conștiința drepturilor lor curaj să protesteze și să afirme acele drepturi, chiar cu prețul martiriului lor, precum este cunoscut și precum istoria ea însăș o probează. *Incredințăm dar înțelepciunii Inaltelor Puteri drepturile noastre suverane neatinse, în toată întregimea lor, și în numele dreptății lor și a păcii Orientului cerem să le dea o recunoaștere formală, bine definită, și să le pue sub scutul garanției lor colective.*

«Acum, în virtutea acestor drepturi și pentru ca să ne asigurăm un viitor liniștit și fericit, venim să exprimăm via dorință a Țării-Românești de a se uni într'un singur Stat cu Moldova a ei soră; o facem cu atâta mai mare încredere de a fi ascultați, că chiar cu ocaziunea cestiuunii Unirei, Inaltele Puteri au hotărât să întrebe dorințele Principatelor moldo-române. Lumea întreagă știe astăzi, că totdeauna strădaniile necurmăte ale locuitorilor ambelor Principate au fost să recâștige unitatea lor națională; că ei au fost și sunt un singur popor, omogen, identic; că au aceeaș origine, acelaș nume, aceeaș limbă, aceeaș religie, aceeaș civilizație, aceeaș tradițiune, aceeaș istorie, aceleași instituțiuni, legi, obiceiuri, moravuri, aptitudini, interese; aceleași primejdii a conjură, aceleași trebuințe a multum, aceleași păsuri, bucurii, temeri, speranțe, suvenir, aspirări, cugetări, instincte; aceeaș ursită, aceeaș misiune, acelaș geniu, acelaș suflet; că tot reclamă, că micile diferențe chiar, ce există între dânșii, reclamă a lor Unire, când

nici un interes legitim, nici o rațiune serioasă nu se găsește că să o combată; că uniți într'un singur Stat, veniturile și puterea Statului român se vor înmulți și cheltuielile vor scădea; că prin Unire vor fi în stare să-și apere pământul, să desvolte resursele lor morale și materiale, să-și mulțumească toate dorințele legitime, să dea sbor geniului român, și astfel să-și dobândească pacea sufletului, fără care ei niciodată nu vor putea fi ceea ce le cere să fie interesul Europei și interesul conservării lor... Și numai Românii să nu știe ceea ce lumea întreagă cunoaște? Ei singuri să nu simță ceea ce este în inimile lor? Socotim dar de prisos să mai stăruim a demonstra că Unirea Principatelor este avantajoasă, necesară, și că dorința unanimă a Românilor este s'o vază cât mai curând realizată în faptă, precum ea este realizată în cugetarea și în inimile lor. «Unirea face forța», este o maximă, și forța produsă prin Unirea Principatelor moldo-române, neapărată pentru a lor existență, nu este amenințătoare pentru nimeni. De aceea Românii toți, și chiar străinii cu o judecată nepărtinitoare, la toate epocile, au dorit și s'au silit să realizeze Unirea acestor Principate. Mai mulți Principi ai Moldaviei și ai Țării-Românești, Mircea I, Ștefan cel Mare, Mihaiu Viteazul, au izbutit să realizeze pentru un scurt timp marea cugetare națională, au izbutit să fie Suveranii ambelor Principate. În timpul deosebitelor ocupări rusești, Rusia a simțit totdeauna trebuința să concentreze Guvernul ambelor Principate în mâinile unui singur om; Regulamentele Organice dela anul 1830, aprobate de Inalta Poartă, consacră fiecare câte un articol la demonstrarea necesității de a uni Principatele într'un singur Stat. La anul 1834, dorința Unirei eră domnitoare în Principate, precum o probează scrisoarea d-lui Bois-Le-Comte, publicată de «*Monitorul Francez*» la 18 Septemvrie al anului trecut. În timpul resbelului din urmă, un memorandum al Cabinetului francez, prezentat la Conferințele Vienei, constată că Unirea Principatelor moldo-române este o necesitate și cere a ei realizare, în fine, la Congresul dela Paris, Franța, Anglia, Rusia, Prusia, Sardinia voesc Unirea acestor Principate, și Unirea s'ar fi proclamat încă de atunci, de nu ar fi făcut reprezentanții Austriei observarea, că locuitorii Principatelor n'au fost întrebați de vor Unirea; în urma acestei observări Puterile câteși șapte au hotărît să se consulte mai întâiu populațiunile acestor țări. Acum dar, când răspundem toți în unanimitate că Unirea este cea mai vie dorință a națiunii noastre, Românii sunt în drept a crede că, în Congresul viitor, reprezentanții Inaltelor Puteri vor consacra Unirea Principatelor în unanimitate, astfel precum ea fu aclamată în Adunările ad-hoc a Moldaviei și a Țării-Românești.

«Cestiunea Unirei Principatelor într'un singur Stat prezintă, ca un corolariu neapărat în mintea fiecăruia, cestiunea Șefului Noului Stat; și privind mai

cu seamă: sistemul guvernamental astăzi domnitor în Europă, principiul eredității tronului în România apare singurul capabil a asigura noului stabiliment politic toate garanțiile de stabilitate, de prosperitate și de tărie, ce-și făgăduesc ai săi fondatori. Ca Prințul Domnitor să poată preveni gelozii și rivalitățile ce ar face neapărat să nască în lăuntru României un simplu cetățean român chemat la tronul noului Stat; ca el să nu fie presupus că are legături luate mai dinainte, că are preferințe pentru cutare sau cutare partidă, familie ori persoană; ca să inspire o deplină încredere supușilor săi, dându-le toate garanțiile de nepărtinire și de neatârnamare, garanții ce nu ar putea da un Domn pământean; ca prin legăturile sale de sânge să înlesnească introducerea României în marea familie a Staturilor Europene și să-i asigure mai bine al lor sprijin; ca să se poată bucura în lăuntru și afară de autoritatea, de prestigiul ce se cuvine unui Suveran, unui fondator de dinastie mai cu seamă; pentru toate acele cuvinte, face trebuință ca Principele Domnitor al României să fie ales din una din Familiile Suverane ale Europei; și trebuința aceasta este imperioasă, absolută, căci caută s'o mărturisim, *regimul Domnitorilor pământeni este atât de compromis în Moldo-România, încât astăzi un Domn ales dintre pământeni, chiar de ar fi un om de geniu și de ar avea virtuțile unui sfânt, nu s'ar putea susține mult timp în contra generalei și nestrămutatei dorințe a Românilor de a avea un Domn dintr'o Dinastie Europeană. Astfel Inaltele Puteri garante, în înțelepciunea și solitudinea lor pentru Principate, pot vedea că refuzându-se un Principe Străin, calamitățile și suferințele, în cari ele zac de secol, nu numai n'ar înceta, ci s'ar îmmulfi cu un Principe pământean.*

«Dreptul Românilor de a alege, în virtutea Capitulațiilor, pe Principele lor Domnitor unde vor voi și de a-l declara ereditar, precum și interesul lor de a o face în împrejurările de astăzi, sunt necontestabile. Românii dar exprimă o dorință legitimă și legală, o dorință simțită de toți, pe care Europa de sigur le-o va încuviința, cerând să aibă în capul Statului român un Domn cu moștenire, ales din una din familiile domnitoare ale Europei; și când adaog că ar dori să se crească în religiunea lor, a Românilor, moștenitorii tronului născuți în România, dau numai o probă de marele preț ce pun ca să fie o identitate de simțeminte, de credință chiar, între poporul român și ai săi Principi. De ne-ar fi iertat să desemnăm noi înșine pe viitorul nostru Principe, Cabinetele ar scăpa de o sarcină ce poate să le prezinte oarecari greutateți, și noul Suveran ar găsi o forță necontestabilă în chemarea ce i-ar face România întreagă. Inaltele Puteri, chibzuind că ele sunt mai competente să găsească pe Principele care se cuvine României, noi avem de acum deplina încredere că înțelepciunea Inaltelor Puteri va ști alege, într'una din familiile suverane, care să nu poată da nici un prepus Românilor și binevoitorilor lor,

Principele cu calitățile cerute spre a fundă o dinastie și a organiza un nou Stat, și că alesul Congresului European va fi aclamat, va fi primit de Români cu încrederea și cu amorul ce ar avea pentru al lor însuș ales.

«În ajunul organizării Statelor, în ajunul fundării dinastiilor, cea mai mare, întâia preocupare a populilor este forma Guvernului, căci dela dânsa mai cu seamă depinde prosperitatea, puterea lor. Așa, în împrejurările de astăzi, și noi, Românii, a trebuit să ne preocupăm serios de forma viitorului nostru Guvern. Căutând dar în istoria, în instituțiunile, în legile, în obiceiurile noastre, am găsit că forma reprezentativă a fost totdeauna forma Guvernului țărilor române. Într'acelaș timp am întrebat Staturile de al doilea ordin, ce ne-am luat de modeluri, și am aflat că ele Guvernului Reprezentativ sunt datoare a lor repede prosperitate și că ai lor Suverani tot lui sunt datori în mare parte minunata putere, de care dispun spre a face binele supușilor lor. De aceea ne-am convins și ne-am declarat toți Românii pentru forma reprezentativă, pentru forma preferată și adoptată astăzi de mai toată Europa. Frumoasele însă icoane ce ne prezintă acele Statuti, fie cât de frumoase, nu le putem copia fără a țineă socoteală de propriile noastre tradițiuni și de condițiunile speciale în cari se află societatea română, căci avem destule reforme neapărate a introduce în legile noastre, ca să mai cătăm a silui vechile noastre dătime, numai pentru plăcerea de a inovă, de a imită; într'adevăr, în Principate vedem totdeauna o singură Adunare reprezentativă, căci nici odată Românii n'au simțit trebuința, nici n'au posedat elementele ca să constituie și un Senat, și astăzi acele elemente le lipsesc și mai mult decât în timpii trecuți. Iață cum noi Românii furăm împinși să exprimăm, fără deosebire de clase, în unanimitate, dorința de a avea un Guvern constituțional reprezentativ cu o singură obștească Adunare, întocmită pe baze electorale îndestul de largi, încât să reprezinte interesele generale ale populațiunii române. Sperăm cu o deplină încredere, că Inaltele Puteri garante vor găsi și această dorință națională fundată pe rațiune și pe drept și că o vor recunoaște, ca și pe celelalte trei dorințe primordiale ale poporului român.

«Garanția drepturilor Principatelor, stipulate într'ale lor Capitulații cu Inalta Poartă, și neutralitatea teritoriului lor, recunoscută în principiu; Unirea Principatelor într'un singur Stat; un Principe ereditar ales dintr'una din familiile suverane ale Europei; un Guvern constituțional cu o singură Adunare reprezentativă, — astea sunt dorințele Țării-Românești, votate în unanimitate de noi, reprezentanții ei, și dezvoltate în prezentul act.

«Națiunea română nu mai are alte dorințe a exprima, căci ele cuprind toate bazele organizării sale politice, ce ea are trebuința și putința să ceară Europei a le recunoaște și a le garanta, și pentrucă dela a lor recunoaștere și garanție depind toate reformele politice și sociale ce reclamă legiuirea în-

ternă a României; ele sunt așa de strâns legate una de alta, încât fără una dintr'însele națiunea română n'ar putea ajunge la fericirea ce ea așteaptă.

«Acum ne mai rămâne să mai rugăm Inaltele Puteri garante, binefăcătoarele noastre, *a permite ca Principatele să aibă și ele reprezentanți lor cu glas consultativ în Congresul ce va decide de a lor soartă.* Într'acelaș timp, luăm îndrăzneală să exprimăm via nerăbdare, cu care România așteaptă ca Inaltele Puteri garante, consacrand ale ei dorințe, s'o scoată cu o oră mai înainte din criza în care geme încă astăzi. Atunci numai Adunările ad-hoc, împreunându-se, se vor putea, în virtutea drepturilor țării, declara în Adunare extraordinară și vor vota atât *Legea electorală pentru alegerea unei Adunări constituante, cât și bazele viitoarei Constituțiuni. Apoi aceea Constituantă, adunându-se îndată, va face Constituțiunea și legile organice.* Constituțiunea odată garantată de Inaltele Puteri și primită de Principele hotărât a fi Domnitorul României, Principele se urcă pe tron, promulgă Constituțiunea și convoacă ordinara Adunare legislativă. Implinindu-se toate acestea, Principele și Adunarea legislativă vor întrebă împreună cu religiozitate păsurile populațiilor, vor cercetă în liniște trebuințele și resursele țării, și, în deplinătatea suveranității lor, vor procedă treptat la nenumăratele reforme ce reclamă starea lucrurilor în România.

«Acesta pare a fi marșul firesc, dictat și de forța lucrurilor și de rațiune și care se află, îndrăznim a crede, hotărât în înțeleapta cugetare a Inaltelor Puteri. De ar trebui, noi, membrii Adunării ad-hoc, să intrăm acum în examenul cesțiunilor de legiuire internă, am întreprinde o lucrare pentru care nu avem competența cerută. Dar chiar de am fi competenți, intrând în asemenea lucrări acum, am întâmpina două stavile — un incòvenient și o imposibilitate: un incòvenient, căci am atinge cesțiuni delicate, interese diverse, fără a le putea da soluțiunea sau vreo mulțumire, — o imposibilitate, căci mai toate cesțiunile de legiuire dinăuntru cer a fi rezolvate în cutare sau în cutare chip, potrivit cu organizarea politică ce vor primi Principatele. Deși n'ar există aceste stavile nebiruite, este cu putință, în starea de nerăbdare mai cu seamă în care se află acum spiritele aici, să examinăm și să rezolvăm în două-trei luni toate cesțiunile administrative, judiciare și economice, cesțiunea instrucțiunii publice și a educării, cesțiunea bisericii și a clerului, cesțiunea puterei armate, cesțiunea financiară, cesțiunea regulării intereselor rurale și o mie alte cesțiuni de aceeaș gravitate, cari toate vor prefăceri, când soluțiunea unei singure dintr'aceste cesțiuni cere un timp îndelungat de studiu și de încercări, chiar în țările cari se află în condițiuni normale, și cari posedă arsenaluri de materiale pentru a elaboră asemenea lucrări? În condițiunile în cari sunt astăzi Adunarea ad-hoc și această țară, orice lucrări atingătoare de cesțiunile interne ar fi o lucrare

precipitată, defectuoasă. O asemenea lucrare n'ar servi decât a ne discredită în ochii națiunii și în ochii Europei și pe Inaltele Puteri le-ar amăgi, în loc să le lumineze asupra relexor dinăuntru de cari suferă Principatele și asupra remediurilor de cari ele au trebuință. Relele noastre provin mai puțin dela imperfecțiunea legilor decât dela a lor neexecutare, și legile cele mai bune vor continuă a fi sterpe, de nu vom avea mai întâiu drepturi bine definite, bine respectate, și un Guvern onest, tare, stabil. Cât pentru revizuirea Statutelor Organice, toți o vom; toți simțim trebuința de a introduce reforme în legiuirea de astăzi; însă aceste reforme nu se pot pregăti, nu se pot operă, până când nu vom fi în pozițiunea de a lucră în tihnă și pe baze sigure, solide. De aceea așteptăm cu atât nerăbdare viitorul Congres European, nerăbdare cu atât mai mare, cu cât ne privim în drept a crede că el va da satisfacțiune legitamelor noastre dorințe.

«Solicitudinea, cu care Europa de doi ani de zile se aplică a studiu drepturile și dorințele Românilor, este pentru dânsii o chezășuire că simpatiele ei le sunt acum câștigate. Acum Europa știe că Românii niciodată n'au întreprins, nici n'au încercat nimic în contra Turciei; că chiar atunci când împrejurările păreau Românilor favorabile pentru a rupe legăturile lor cu Inalta Poartă, ei din contra au căutat atunci să strângă mai de aproape acele legături; că respectul drepturilor lor bine definite va servi a așeză cu mai multă eficacitate pe viitor raporturi de bună înțegere între dânsii și între Imperiul Otoman: și că, prin urmare, tăria lor nu va fi un pericol, ci o tărie mai mult pentru Inalta Poartă, și pentru celelalte Puteri o garanție de liniște și de pace în Orient. Europa știe astăzi, cu prețul unor sacrificiuri necalculabile, că tot ceea ce a făcut și va face nu va fi un ce stabil și că-nici va putea există în Orient o întreagă liniște, pe cât timp nu va defini, nu va recunoaște, nu va garanță drepturile Principatelor; pe cât timp nu va face din Principate, astăzi subiectul disputelor și câmpul resbelor, un Stat român care să serve oarecum de *tampon*, destinat a preveni în viitor lovirile între Imperiile ce el desparte; pe cât timp nu va clădi la gurile Dunărei un edificiu național și politic puternic: nu va rădica cu dorințele, cu drepturile și cu virtuțile Românilor o piramidă, care să fie farul civilizărei occidentale în Orient și care, ca Belgia și Elveția, încunjurată de oceanul neutralității, să nu poată nici primi scânteie din afară, nici aruncă scânteie asupra celorlalte State.

«Sfârșind, o mai repetăm, toți Românii suntem bine pătrunși de mărinoasele și înțeleptele cugetări ale Inaltelor Puteri garante, și încrederea noastră n'are de egal decât a noastră nerăbdare de a primi dintr'ale lor mâni botezul nouă noastre existențe politice. Grăbească-se dar a încoronă marea lor operă

de creațiune, a prezintă admirării lumii. Statul român ca un fapt săvârșit și a lor glorie fie eternă, precum va fi a noastră recunoștință!

«Acest Memorand a fost votat și adoptat în unanimitate, fără 6 glasuri, de Adunarea ad-hoc a României în ședința sa dela 6 (18) Noemvrie».

Anexe la Actul desvoltător celor patru Puncturi.

1. 1393. Tractatul lui Mircea I, Domnul Munteniei, cu Sultanul Baiazid I, (Nicopole).
2. 1395. Tractatul lui Mircea I, Domnul Munteniei, cu Sigismund, Regele Ungariei (Brașov).
3. 1460. Tractatul lui Vlad Țepeș, Domnul Munteniei, cu Sultanul Mahomed II (Adrianopole).
4. 1511. Tractatul lui Bogdan, Domnul Moldovei, cu Sultanul Selim I.
5. 1518. Tractatul lui Ștefăniță, Domnul Moldovei, cu Regele Poloniei Sigismund I.
6. 1520. Tractatul lui Radu dela Afumați, Domnul Munteniei, cu Ion Zapolya Voevodul Ardealului.
7. 1529. Tractatul lui Petru Rareș, Domnul Moldovei, cu Sultanul Soliman II.
8. 1539. Tractatul lui Ștefan, Domnul Moldovei, cu Impăratul Ferdinand.
9. 1588. Tractatul lui Petru Schiopul, Domnul Moldovei cu Elisabeta, Regina Angliei.
10. 1650. Tractatul lui Vasile Lupu, Domnul Moldovei, cu Hmielninski, Hatmanul Cazacilor.
11. 1711. Tractatul între D. Cantemir, Domnul Moldovei, și Petru I, Țarul Rusiei.
12. 1842. Convenția de reciprocitate pentru extradarea fugarilor și vagabonzilor, încheiată între Muntenia și Austria (*București 14 Octomvrie — Sibiu 27 Noemvrie*).
13. 1835. Convenția între Moldova și Muntenia, din 8 Iulie, pentru extradarea fugarilor și vagabonzilor, pentru regularea cesțiunilor vamale, exportul și importul vitelor, păsărilor, vânaturilor, etc.
14. — Act lămuritor al Art. 11 din Convenția dela 8 Iulie 1835.

*

Ședința XIV din 9 Noemvrie.

D-1 *Sc. Turnavitu* se suie la tribună și cetește actele și corespondența între Secretariatul de Stat, Inalt Prea Sfinția Sa Mitropo-

titul și Egumenul Mănăstirilor închinat, privitoare la refuzul acestor din urmă de a trimite doi deputați în Adunare.

D-l *Nicolae Rucăreanu* face următoarea propunere: «Având în vedere că Egumenii mănăstirilor administrate de străini în țară au refuzat dela sine a fi reprezentați în Adunare, e evident că acest refuz este negațiune directă a unui drept, pe care ei nu l-au avut nici odinoară, căci Fermănul, dat în virtutea Tractatului din Paris, nu invită decât pe pământenii a exercită acest drept.

«Ar fi dar bine ca Adunarea, luând act de acest fapt, să constate că acești Egumeni nu au refuzat decât exercițiul unui drept pe care, în calitate de străini, nu-l puteau pretinde și pe care nu l-au avut nici odinoară în trecut».

D-l *Gheorghe Magheru* sprijinește propunerea d-lui Rucăreanu adăogând: «că cestiunea este o cestiune internă, și că Adunarea ad-hoc nu poate să se ocupe de dânsa, căci ea este de competența viitoarei Adunări legiuitoare».

D-l *Hristache Tell* zice «că nu e de competența unei Adunări Consultative de a intra în cercetarea unor asemenea cestiuni, și că trebuie ca Adunarea de astăzi să se mărginească la comunicările ce i s'au făcut»—.

D-l *Ion Brătianu* crede — «că în adevăr nu se poate intra în fondul cestiunii; e însă neapărat a se constată cauza absenței celor doi deputați ai Mănăstirilor închinat și a lua act de declarațiunea lor, căci ea poate să ne fie folositoare mai târziu. Am fost măhniți în princip de a vedea că se dă la niște străini dreptul de a lua parte în adunare; dar astăzi ne veselim de al lor refuz. Două consecințe sunt de tras din actele cetite astăzi, cari trebuie să rămână ca dovezi pentru soluțiunea acestei cestiuni. Dacă Egumenii nu au voit să ia parte la alegeri, pentru că ei gândesc, că și noi, că străbunii noștri au hotărât să dea mănăstirilor situate în străinătate numai o parte din veniturile proprietăților închinat locurilor Sfinte; în acest caz Egumenii nu au avut dreptul de a se mesteca în afacerile țarei; — dar dacă Egumenii cred că ei sunt proprietarii bunurilor situate în țară, ei au declarat însiși printr'un act solem, că ei sunt străini, și străinii nu au dreptul, după legile noastre, de a avea proprietăți în țara noastră. Prin urmare, să luăm act de declarațiunea Egumenilor, că ei sunt proprietari în țara noastră în contra legilor țarei și că țara are dreptul să-i exproprieze. Cer dar ca aceasta să se constate în procesul verbal al ședinței, pentru a servi mai curând sau mai târziu, când se va discuta cestiunea. Cer ca propunerea mea să fie pusă la vot».—

D-l *Hristache Tell* observă—«că toți dau aprobarea lor vorbelor d-lui Ioan Brătianu, dar că nu se poate pune la vot propunerea sa, căci nu e de competența Adunării de a intra în desbaterea unor asemenea cestiuni». —

D-l *Al. Florescu* — «aprobă ideea d-lui Brătianu, întru cât ea are în privire întregul exercițiu al drepturilor noastre autonome. Cestiunea Egumenilor Mănăstirilor închinată este o materie foarte delicată, foarte importantă, care trebuie cercetată cu toată atențiunea posibilă, procedând pe un tărâm legal. Aprob ideea d-lui Brătianu, căci nu aş putea niciodată admite ca Mănăstirile închinată să formeze la noi un Stat în Stat. Suntem dar bine fundați a zice, că țara poate să se pronunțe asupra măsurilor cari privesc aceste mănăstiri. Să luăm în considerație însuș Fermanul Inaltei Porți, făcut cu aprobarea Inaltelor Puteri Garante, și vom vedea, în clauza relativă la Mănăstirile închinată, că Egumenii acestor mănăstiri sunt așezați în categoria claselor, din cari se compune populația țarei, că interesele lor sunt cuprinse în interesele generale ale națiunii. Fermanul, prin urmare, le dă dreptul de a lua parte cu noi la toate lucrările ce suntem chemați a elabora în actuala Adunare, — aceasta o dovadă că aceste mănăstiri n'au fost și nu pot fi considerate ca proprietăți străine. Din acest punct de vedere, Inalta Poartă și Inaltele Puteri garante nu au făcut altceva, decât să supui aceste mănăstiri acțiunii simple și directe a autonomiei noastre interioare. Ar fi dar legal și prudent nu de a contesta mănăstirilor închinată dreptul de a se asimila cu mănăstirile cari nu sunt închinată în privirea instituțiilor cărora ele vor trebui să se conforme în viitor; ci de a constată că Egumenii acestor mănăstiri, cari până în ziua de astăzi nu au făcut decât să abuzeze de pietatea străbunilor noștri, s'au depărtat de simțul Fermanului și chiar de intențiunea acelor Români, cari au fost fondatori ai acestor stabilimente, opunându-se unui princip de legalitate, cu intențiunea constantă de a forma un corp politic distinct, un Stat în Stat. În virtutea deci a drepturilor noastre de Autonomie, eu zic că viitoarele Adunări Legiuitoare ale națiunii române vor putea lua orice dispozițiune vor crede necesară, privitoare la aceste mănăstiri, fără ca să mai aibă Egumenii, cari astăzi le administrează, vre-o voce în litigiu, vreun drept de rezistență».—

D-l *C. A. Kretzulescu* observă — «că e a se constată aci numai cauza abținerii Deputaților Mănăstirilor închinată, că nu e nevoie de a lua act de renunțarea lor la un drept ce li s'a acordat fără vreun temei, nici de a combate pretențiunea ce au de a se considera ca proprietari».—

Adunarea hotărăște că propunerea d-lui N. Rucăreanu va figura în Procesul Verbal al ședinței, astfel precum ea a fost formulată de autorul ei.

*

În Ședința XV din 11 Noemvrie, d-l *C. A. Kretzulescu* dă cetire *Adresei primite dela Comisiunea Europeană către Președintele Adunării* din 10/22 Noemvrie:

«Comisiunea Internațională este informată că Divanul Valahiei, după ce a discutat documentul de care e cestiunea în procesele verbale ale ultimelor sale ședințe, a deliberat ieri asupra oportunității unei prorogări.»

«Comisiunea crede de datoria ei a observa Eminenței Voastre, că în virtutea articolului 33 din Tratatul de Paris, și a Fermanului de convocare, Divanul are încă misiunea de a procede la revizuirea Statutelor și Regulamentelor în vigoare.»

«Instrucțiunile primite de Comisiune de Congresul de Paris îi impun pe de altă parte de a se lumina prin cestiuni subsidiare asupra materiilor de discuțiune; Divanul este invitat a comunica mai întâiu fără întârziere documentul menționat Comisiunii Internaționale, care poate să se aplece în caz de a uză de facultatea de care e investită.»

D-l *Ioan Brătianu* prăpune, «că cestiunea provocată prin Adresa Comisiunii Internaționale fiind foarte delicată, d-sa este de opinie a nu se mai acordă concedii, înainte ca Adunarea să fi făcut răspunsul la adresa menționată.»

Adunarea nu ia nici o deciziune.

*

În *Ședința XVI* din 18 Noemvrie, d-l *C. A. Kretzulescu* anunță, că la ordinea zilei este Raportul Comisiunii însărcinate a examina urgența propunerii de prorogare a Adunării.

D-l *Dimitrie Brătianu*, raportorul Comisiunii, citește raportul său, «că Comisiunea a aprobat motivele propunerii de urgență, dar conchide cu toate acestea să nu se prorogae Adunarea imediat, în speranță că Inaltele Puteri nu vor întârziă a lua cunoștință de dorințele Românilor.»

Adunarea aprobă părerea Comisiunii.

D-l *C. A. Kretzulescu* citește propunerea de urgență următoare, prezentată de d-l *Dimitrie Ghica* și susținută de 29 membri ai Adunării:

«Adunarea ad-hoc a României, pentru motivele rostite în memorandum din 6/18 Noemvrie, emite dorința de a nu procede pentru moment la alte lucrări, și a aștepta ca Inaltele Puteri garante să se pronunțe prealabil asupra dorințelor votate de această adunare în 9/21 Octomvrie.»

După o scurtă discuțiune, d-l *Sc. Turnavitu* comunică Adunării nota Comisiunii Internaționale, adresată Președintelui Adunării din 16/28 Noemvrie 1857, semnată de Baronul Richthofen:

«Comisiunea Internațională a luat cunoștință de Memorandum, pe care Eminența Voastră a binevoit a-i comunica.»

«Atențiunea Comisiunii a fost mai întâiu atrasă de declarațiunea Divanului,

că e incompetentă de a trata chestiuni de administrațiune interioară, arătând motivele acestei rezoluțiuni.

«Fără a intra în aprecierea punctului de vedere al Divanului, Comisiunea crede de a sa datorie de se referi în mod particular la conținutul scrisorii pe care am avut onoare a vă adresa în 10/22 a acestei luni, și a observă Eminenței Voastre, că în virtutea stipulațiunilor Tractatului de Paris din 30 Martie, conferința nu are a se întruni la Paris decât după ce Divanurile vor fi terminat lucrările lor.

«Vin dar, în numele Comisiunei Internaționale, să rog pe Eminența Voastră să binevoască a-mi declară, dacă Divanul Valahiei persistă în rezoluțiunea sa, și dacă el crede că a îndeplinit mandatul său, enunțând voturile generale consemnate în Memorandul sus citat.»

D-l C. A. Kretzulescu este de opiniune ca nota Comisiunei Internaționale să se trimită la Comisiunea însărcinată cu examinarea propunerii d-lui Dimitrie Ghica.

D-l *Ion Brătianu*, suindu-se la tribună, cetește următoarea cuvântare, pe care Adunarea hotărăște a o insera în toată întregimea ei în procesul verbal al ședinței:

«Două principii au călăuzit această Adunare încă dela deschiderea ei: mănținerea intactă a drepturilor strămoșilor noștri și respectarea Tractatului din Paris. Drepturile Principatelor sunt adânc întipărite în inimile tuturor Românilor. Ele sunt lumina conștiinței noastre și niciodată nu ne-au putut rătați pașii.

«Nu tot așa a fost și cu Tractatul din 30 Martie. Elaborat fără de concursul nostru, a trebuit să-l studiem, ceea ce făcurăm cu o mare silință și chiar cu o activă sollicitudine, căci el ne promite o restaurațiune sau mai bine o reparațiune. Am studiat în acelaș timp Protocoalele Ședințelor Congresului, în cari s'a elaborat acest tractat, protocoale cari sunt comentariile acestui act.

«In acest studiu am căutat mai pre sus de toate să pricepem intențiunea Congresului din Paris cu privire la cestiunea Principatelor și ne-am încredințat că această intențiune a fost, de a scoate aceste două țări române dintr'un provizorat fatal pentru ele și păgubitor Europei.

«Drepturile noastre și voința Congresului de a ne asigura o pozițiune statornică, de a ne introduce în societatea europeană, iată luminile ce ne-au arătat calea în tot cursul lucrărilor noastre. Dorințele noastre semnate în 9 (21) Octomvrie și Memorandul votat la 6 (18) Noemvrie sunt rezultatele acestor lucrări.

«Vă amintiți cât de fericți am fost noi în tot acest răstimp! Îndeplinindu-ne cu sfințenie misiunea ce ne-a fost încredințată de națiune, am crezut-

că răspundem în acelaș timp și voinței Congresului din Paris, căci nici o clipă nu ne-a trecut prin minte, că Puterile Garante ar putea să caute foloase în paguba drepturilor noastre.

«Ne legănam cu această dulce speranță, când veni să ne trezească adresa Inaltei Comisiuni, cu data de 10 (22) Noemvrie, prin care ni se lasă să înțelegem că n'am priceput decât pe jumătate Tractatul din Paris. O nouă adresă vine astăzi să ne asigure că Inalta Comisiune dorește să ne pună pe un alt teren decât acela pe care s'a pus națiunea în virtutea drepturilor sale, teren pe care îl acceptasem, crezând că ne conformăm Tractatului din Paris.

«Pentru a înțelege deplin întristarea ce ne-a cuprins sufletele la primirea adreselor Inaltei Comisiuni, trebuie să ne amintim, ce este pentru noi Inalta Comisiune.

«După atâtea secole, Europa ne aude în sfârșit glasul; ea își aduce aminte că există un popor, care ar putea să fie un element de forță și de prosperitate pentru dânsa, dacă drepturile strămoșești ar fi respectate; ea declară printr'un act solemn că acest popor, ca și drepturile lui, este pus sub scutul ei.

«Puterile s'au legat astfel, fără a se mărgini la această declarațiune, să trimită pe reprezentanții lor spre a studia spiritul, dispozițiunile acestor țări și să examineze cari sunt condițiunile politice indispensabile pentru a le statornicii, a le întări și a le asigura liniștea și prosperitatea prin propriile lor forțe și nu numai prin protecțiunea străină.

«Așa dar soarta noastră atârnă de rapoartele ce vor face Excelențele Lor Comisarii; în ei s'au concentrat deci speranțele noastre, noi am văzut în ei pe părinții patriei noastre. Țara întregă s'a transformat pentru ei într'un leagăn de flori, și binecuvântările a cinci milioane de Români au fost muzica, care i-a adormit seara și i-a deșteptat dimineața.

«La această privesc inimicii frumoasei Români au fost ca trăsniți și nu au mai sperat decât în intrigile ce-și propuneau să urzească și în cursele ce trebuiau să întindă în întunec. Invinși la alegeri, ei s'au silit, la convocarea Adunării, să încingă un foc mehit să ne înădușe. Totuș ei în zadar și-au sleit puterile, căci cu cât mai active au fost eforturile lor pentru a ne desbină, cu cât au căutat să semene printre noi ura, care trebuia să dea naștere anarhiei, cu atât Români din toate clasele au recunoscut că sunt frați, și-au dat mâna și s'au arătat în fața Europei formând o singură familie demnă de interesul lumii civilizate.

«Pierzându-și această speranță și văzând că națiunea română prin reprezentanții ei câștigă din zi în zi încrederea și simpatia Europei, ei au scornit o nouă tactică, consistând în insinuarea, că dacă Adunarea ad-hoc s'ar decide să nu intre în desbaterile cestiunilor interne, decât după ce Puterile

Garanté vor satisface dorințele Românilor, ea ar face aceasta numai dintr'un simțământ de ostilitate față de Inaltele Puteri și cu unica țintă de a călca în picioare Tractatul din Paris, nutrind în ascuns intențiuni revoluționare.

«Această nouă pozițiune, ce doare să ne facă inimizii cauzei noastre naționale, e periculoasă în două feluri. Dacă am intra în cestiunile interne, fără a cunoaște încă pozițiunea noastră politică, am lucra în întunec, ne-am rătăci, ne-am ameți, am ajunge să nu ne mai înțelegem între noi și le-am da, în acest chip, prilejul atât de dorit, de a veni să ne scoată din *zăpăceală* și să stabilească *buna rândueală* printre noi. Dacă nu am intra, în cestiunile interne, atunci, zic acești domni, am compromite cauza noastră, punându-ne în conflict cu voința Inaltei Comisiuni și în opoziție cu stipulațiunile Tractatului din Paris.

«Să examinăm acum, dacă respectul dreptului nostru de autonomie și interesul de a rămâne uniți până la sfârșit ne-ar pune în realitate în conflict cu Inaltele Puteri și în opoziție cu Tractatul de Paris.

«Toată lumea știe că scopul diplomaților, cari au elaborat acest tractat, a fost de a pune un sfârșit conflictelor cari au dat naștere războiului, al cărui teatru fumează încă atunci și de a da edificiului oriental baze destul de largi spre a-l consolida.

«Principatele prin situațiunea lor geografică, prin spiritul populațiunei lor de origine occidentală, prin vitejia desfășurată în trecut și prin aspirațiunile lor actuale, ocupau un loc important în Orient. Ele trebuie prin urmare să preocupe Europa cu atât mai mult, cu cât au fost de multă vreme mărul de discordie între cele trei Imperii limitrofe.

«Congresul din Paris găsiă Principatele într'o pozițiune excepțională, ele nu erau nici provincii turcești, nici austriace, nici rusești. Ele, cu toata acestea, nu erau independente, ci călcate și lovite în drepturile lor, când de unii, când de alții. Puterile Occidentale, cari la începutul războiului declarase că nu vor cuceri nici o țară pe seama lor proprie, cu atât mai mult nu puteau să cucerească pe seama altora; ele nu puteau prin urmare să declare Principatele de posesiune ale unuia din cele trei Imperii limitrofe. Nici nu puteau să le lase expuse la repețirea încălcărilor, cari au dat loc la un șir de războaie și de răscoale.

«Intențiunile Congresului, cari reies mai cu seamă din protocoale, au fost deci de a asigura drepturile Principatelor și de a îndemăna acestora toate mijloacele posibile de consolidare. Unele dintre Puterile contractante, convinse prin reclamațiunile noastre au crezut, că aceste condițiuni de consolidare ar fi Unirea Principatelor într'un singur Stat și încetarea regimului Voevozilor. Nu toate Puterile au împărțășit această părere, și câteva au pretins că

această Unire ar fi contrară voinței populațiilor. Această contestare a determinat Congresul din Paris să ne consulte direct.

«Iată, idea mună a Convocării acestor Adunări ad-hoc.

«Dar pentru ce, mi se va zice, Tractatul din Paris nu vorbește oare de Unire și nu pomenește decât despre revizuirea legilor și statutelor, părând a-și arogă prin aceasta misiunea unei Adunări legislative române?

«Convingerea mea este că aceasta provine din faptul că Congresul știa că, în virtutea Autorității Sale omnipotente, nu avea decât să-i întrebe pe Români în privința Unirii, pentru ca în cazul afirmativ Unirea să devină imediat voința lor. Congresul deci, cu spiritul de echitate ce-l caracteriză și în înalta-i înțelepciune, a voit negreșit să garanteze în toată întregitatea ei libera rostire a voinței Românilor, ferindu-se de a se răsti el însuș în această privință.

«Nu pot să explic într'altfel Art. 23, căci orice altă interpretare ar fi o mărturisire, că acest articol e în contradicere cu el însuș, fiindcă în prima sa parte el ne asigură o legislațiune independentă. Și ceeace ar fi și mai grav, e că ar avea dispozițiuni contrare celor cuprinse în articolele precedente. Intr'adevăr Art. 22 stipulează că ne bucurăm de privilegiile și imunitățile ce posedăm; Art. 21 declară că imunitățile Pincipatelor sunt drepturi. Dar cari sunt aceste drepturi, dacă nu cele stipulate în Capitulațiile noastre cu Sublima Poartă și cari ne asigură o Suveranitate întregă? Nu cunoaștem altele; căci cele cari sunt menționate de către Rusia în tractatele ei cu Turcia sunt dobândite în virtutea acelorași Capitulații. Voiu adaogi, că nu poate fi vorba în Tractatul de Paris de drepturile stipulate în Tractatele rusești, căci aceste Tractate au fost anulate în timpul Congresului din Paris și așa de anulate, încât când a fost vorba să se fixeze pozițiunea Serbiei față de Sublima Poartă, Tractatul din Paris a fost nevoit să se refere la Hatașerifurile imperiale și la Tractatele rusești, cari au motivat acordarea acestor Hatașerifuri.

«Intr'adevăr dacă Tractatul din Paris nu vorbește de Capitulațiile noastre, precum vorbește de Haturile ce privesc Serbia, cauza este că aceste Capitulații, constatate de Rusia în Tractatele sale, mărturisite de Turcia în diferite rânduri și chiar în Protocolul din Constantinople din 11 Februarie 1856, recunoscute prin *Monitorul* Guvernului francez din 1855, sunt de mult timp în domeniul Dreptului European; pe când Haturile, cari regulează, recunosc și crează drepturile Serbiei, sunt obținute și recunoscute numai de către Rusia.

«Iată cum Românii au înțeles Tractatul din Paris și nu puteau să-l înțeleagă altfel, căci în acest din urmă caz, acest Tractat, fiind în contradicere cu el însuș, ar fi violat aceleași drepturi pe cari el ne garantează pe de

altă parte, și Români ar fi legitimat această violare, dacă ar fi primit-o ca bază a lucrărilor lor.

«Am zis cu intențiune, că astfel au înțeles Români Tractatul din Paris, fiindcă Programul național, care inspiră cuvintele mele și mandatul impus deputaților, de a nu intra în lucrările de organizațiune interioară, mai înainte de a dobândi cele patru puncte, erau redactate și au devenit o religiune națională, cu mult înainte ca noi emigrații, cărora cu atâta caritate ni se atribue ideile cele mai subversive, să ne fi reîntors în patria noastră.

«Dacă totuș noi am apreciat în acest fel situațiunea noastră, Inalta Comisiune, precum vedem, pare că nu o privește din acelaș punct de vedere, pentrucă ne întrebă astăzi, dacă voim să intrăm în lucrările de organizațiune internă sau dacă ne credem misiunea terminată. Intrucât mă privește, cred că s'ar conveni să rugăm pe Inalta Comisiune, cu tot respectul ce-i datorăm, de a binevoi să ne spună, care e Statul, despre ale cărui cestiuni de organizațiune internă ea dorește să ne manifestăm opiniunea? Sunt oare Principatele Unite sub un șef ereditar și străin, bucurându-se de toată independința ce ne asigură Capitulațiunile și cu un Guvern reprezentativ? sau este acel Principat singur cu drepturile violate, cu regimul Voevozilor și cu nimic sigur pentru ziua de mâne?

«Cine dintre noi nu vede că fără acest răspuns, ne este peste puțină să facem un singur pas înainte? Intr'adevăr alta va fi forța publică într'un caz și alta în celălalt caz. Necesități publice diferite vor cere sisteme financiare diferite și sisteme financiare diferite vor cere sisteme economice diferite și viceversa.

«Un Stat puternic, de exemplu cu o formă de guvern stabil, ar inspira de îndată Europei încrederea voită pentru un credit profitabil; și grație creditului am putea să combinăm un sistem financiar, conform sistemelor celorlalte State Europene, sisteme cari sunt gloria societății moderne și buna stare a țărilor, cari au fost în stare să le adopte. Dimpotrivă, dacă ar fi vorba de un Stat ca acela al României de astăzi, în care nu se poate întemeia nici o instituțiune financiară, în care nu se poate face măcar o șoseă, într'un astfel de Stat nu am putea creă un sistem financiar, căci el s'ar sprijini, ca astăzi, pe dări puse pe proprietățile funciare și pe persoane, pentru a face față necesităților zilnice ale Guvernului.

«Să trecem la un alt exemplu, la armată. Și întreb dacă Români ar fi gata să facă acelaș sacrificiu atunci, când ar fi vorba de o țară care le procură mijloacele de bună stare lăuntrică și care le creează în afară o pozițiune demnă, ca și atunci când ar fi vorba de o țară, în care nu pot așteptă decât mizeria și care în afară le-ar face o pozițiune umilitoare, o țară în sfarsit,

în care armata nu ar servi decât la părăzile pentru un Voevod arogant și despot în năuntru și târîtor în afară.

«Nu numai în ce privește armata, dar în general, credeți oare că în folosul unui Domn, născut în condițiuni de corupțiune și de subordonație față de străini, unui Domn care ar fi jucăria intrigilor dinăuntru și prada amenințărilor din afară, am fi noi dispuși să ne deslegăm pungile cu încredere? Nu le-am strânge oare baierele cât mai mult posibil, pentru ca să nu dăm decât ceea ce n'am putea reține?»

«Cu ce încredere din contra, cu ce grabă ne-am golii pungile în casele unui Stat stabil și puternic, unui Guvern pus în condițiuni de probitate și onorabilitate. În acest caz într'adevăr casele lui ar fi în realitate cassa generală, cassa țării.

«Nu aș mai sfârși, dacă aș voi să enumăr toate dificultățile, toate imposibilitățile ce ne-ar împiedica să revizuiem legile și statutele, așa precum se spune într'o parte a Art. 23 al Tractatului din Paris, mai înainte de a cunoaște Statul, pentru care ar fi destinate aceste legi și aceste statute.

«Așa dar hotărîrea noastră de a nu intra în cestiunile de organizațiune internă mai înainte de a ști despre ce fel de Stat e vorba, este o hotărîre matură, întemeiată pe rațiune, determinată prin forța lucrurilor și nu prin voința noastră, prin capriciul nostru.

«Acum încă două cuvinte, la adresa acelor cari pretind că, dacă nu voim să intrăm în cestiunile de organizațiune internă, cauza trebuie să se atribue unui spirit de revoltă în contra Puterilor Garante și unor proiecte ostile ce meditam în taină, precum spun unii, în contra siguranței Statelor vecine și împotriva Ordinei publice Europene.

«Cine oare ar fi putut crede vreodată, că în fața moderațiunii, prudenței, înțelepciunii și încrederii nemărginite manifestate de către poporul român, de când i s'a recunoscut dreptul de a se manifesta, s'ar găsi încă oameni capabili a-l calomniă cu atâta îndrăzneală? Cum, șapte Puteri de prima ordine ne promit realizarea celor două visuri, cari ne-au fermecat copilăria și pentru a căror realizare ne-am cheltuit toate puterile tinereței, și noi, în loc de a căuta prin însuș sacrificiul vieții noastre, să cooperăm la opera lor, la restaurarea României, noi să venim dimpotrivă a-i pune piedică, să ne facem chiar dușmanii lor, atunci când ele se pregătesc să fie binefăcătoare ale patriei noastre.

«Să ne închipuim cu toate acestea pentru un moment, că unii dintre noi, dominați de teorii particulare, ar fi ispitiți să respingă cooperarea, protecțiunea Monarhilor, cari ne-au spus să ne punem încrederea într'înșii. Cu ce speranță ar face-o dânșii, vă întreb? Din ce parte ne-am căuta oare sprijinul, unde viează oare elementele revoluționare, dela cari am putea să așteptăm

sprijin și ajutor în contra celor șapte Puteri, cari dispun astăzi de soarta Europei? Precum vedeți, tot atâtea absurdități câte închipuiți.

«Cred că după cele spuse de mine, nimeni nu va mai avea nici o îndoeală, că dacă situațiunea noastră pare a fi grea, spinoasă, chiar încurcată, ea cu toate acestea, după o scurtă cercetare, se vede a fi clară, simplă și legală.

«Să sperăm dar cu toții, că Inalta Comisiune, care se află în țară, se va identifica cu adevărul și că ea va apăra cauza noastră înaintea Congresului și înaintea Europei, cu autoritatea de care ea este investită, și că va merita până la fine binecuvântările țării întregi.

«In cât privește declarațiunea că misiunea noastră e terminată, vă aduc aminte că națiunea ne-a trimis aci pentru a obține Reintegrarea în drepturile noastre ab antiquo, Unirea acestor Principate sub un Șef ereditar, ales dintr'o familie domniloare din Occident și un Guvern reprezentativ. Când noi vom fi obținut acestea, atunci națiunea noastră ne va zice, dacă misiunea noastră e terminată.»

După cetirea acestui discurs, Adunarea hotărăște a alege o Comisiune de 5 membri. Rezultatul votării este următorul: Episcopul de Buzău, C. A. Kretzulescu, Ioan Cantacuzino, A. G. Golesecu și Dimitrie Ghica.

*

În *Ședința XVII* din 25 Noemvrie, d-l Secretar *Turnavitu* anunță că la ordinea zilei este discutarea Raportului Comisiunii asupra propunerii urgente a d-lui Dimitrie Ghica.

D-l *Dimitrie Ghica* se urcă la tribună și cetește raportul Comisiunii de urgență :

«Comisiunea însărcinată a examina propunerea prezentată în ședința din 18/30 Noemvrie, precum și nota E. S. Președintelui Inaltei Comisiuni Internaționale din 16/28 Noemvrie, s'a întrunit și terminând lucrarea sa, m'a însărcinat să comunic Adunării Raportul ei.

«De când țara a luat cunoștință de Tractatul de Paris din 18/30 Martie, ea a cugetat cu maturitate asupra dorințelor, pe cari Inaltele Puteri o chemă să rostească în privirea Organizării ei definitive. Având în vedere Autonomia și Interesele sale, țara a formulat aceste voturi, și plină de încredere în binevoitoarele intențiuni ale Inaltelor Puteri, ea le-a încredințat deputaților aleși de dânsa, pentru a le exprima în sânul Adunării ca răspunsul dat de țară la cererea făcută de Inaltele Puteri. Adunarea a votat aceste dorinți în unanimitate în ședința sa din 9/12 Octomvrie și le-a dat desvoltarea în memorandumul ei votat în 6/18 Noemvrie. Din aceste fapte rezultă că această Adunare, chemată a reprezintă voința țării, nu mai poate, după dorințele exprimate în privirea reviziei părții politice și generale a Statutelor și Re-

gulamentelor noastre, să mai rostească încă altele privitoare la amănuntele organizării administrative și a reformelor legislative. O asemenea lucrare țara o va putea îndeplini prin exercitarea regulată a dreptului ei de legislație.

«Dar chiar dacă Adunarea ar trece peste aceste considerațiuni și ar vrea să întreprindă o asemenea lucrare, totuș natura însăș a dorințelor rostite și circumstanțele în cari țara se află s'ar opune, precum aceasta se lămurește îndestul prin Memorandul Adunării, pe care Comisiunea se sprijinește.

«În ceea ce privește bazele viitoarei noastre Constituțiuni și Legea electorală pentru o Constituantă, care va elabora această Constituțiune, Adunarea și-a rezervat în Memorandul ei de a le elabora, dacă i-ar fi permis, după ce Congresul dela Paris se va fi pronunțat asupra dorințelor rostite. Comisia propune dar a se vota de Adunare concluziunile următoare:

«1. Adunarea declară că nu mai are astăzi a rosti alte dorințe.
«2. Adunarea își rezervă, dacă i-ar fi permis, după ce Congresul dela Paris se va fi pronunțat asupra dorințelor rostite de Români, să așeze bazele viitoarei lor Constituțiuni și să facă Legea electorală pentru Constituanta, care va elabora această Constituțiune.

«3. Adunarea invită pe Eminentă Sa Președintele Adunării să comunice Înaltei Comisiuni Europene acest vot, precum și motivele lui.»

D-l *C. A. Kretzulescu*, declară, ca membru al Comisiunei, «că nu este solidar cu întreaga lucrare a acestei Comisiuni, se unește cu principiile exprimate, însă nu cu redacțiunea. Comisiunea a avut de îndeplinit două idei: 1°. A examina propunerea de urgență, făcută de d-l Dimitrie Ghica, și 2°. A răspunde la nota Comisiunei Internaționale.

«D-sa este de opiniune, în cât privește prima idee, de a recomanda Adunării să primească soluțiunea propusă, pe motivul dat că Adunarea a terminat lucrarea, pe care o putea desăvârși înaintea deciziunei date de Congresul de Paris, asupra dorințelor votate în 9/21 Octomvrie, și că nu-i rămâne acum alta de îndeplinit, conform mandatului ei, decât a pune bazele unei Constituțiuni și a vota o Lege electorală pentru o Constituantă, care va elabora această Constituțiune, arătând însă totodată că această lucrare este subordonată la oareșcare condițiuni, cari vor fi făcute de Congres. În raportul Comisiunei nu s'a vorbit asupra acestei propuneri și nimeni poate ști, dacă ea a fost adoptată sau nu.

«În cât privește a doua idee a Comisiunei, d-sa a fost de opiniune să se dea prin raport un răspuns categoric la toate cestiunile, menționate în nota Înaltei Comisiuni Europene, precum cestiunea competenței, aceea a îndeplinirii mandatului. În loc să se dea un răspuns categoric, s'a dat un răspuns evaziv, ca și cum ne-am teme de a procede în mod categoric. D-sa

a fost de opinie de a arăta, că conform mandatului ei, Adunarea nu e competente în cestiunea Reviziunii Statutelor și Regulamentelor în vigoare, dar că ea are competența și răspunde, odată întrebată de Inalta Comisiune, cari sunt suferințele cari decurg din Separațiunea Principatelor, dela amovibilitatea Șefului Statului, și la toate celelalte cestiuni, cuprinse în cele patru puncturi.»

În urma unei lungi discuțiuni, la care ieau parte d-nii: C. Butculescu, E. Lapați, Gr. Ioranu și A. Petrescu, d-l *A. G. Golescu* se suie la tribună și zice :

«Comisiunea Internațională nu a venit la fața locului, pentru a vedea care e interesul Adunării ad-hoc, dar pentru a execută Tractatul de Paris. Când am desvoltat în Memorandul nostru cele patru puncte, noi ne-am silit a îndeplini obligațiunea pe care ne-a impus-o țara, în conformitate cu caracterul legal al acestei Adunări. Ce putem noi să răspundem la această cestiune făcută nouă de Inalta Comisiune, afară de răspunsul dat că ne-am îndeplinit misiunea noastră, amintind numai că prin Memorand ne-am rezervat dreptul de a face o Lege Electorală pentru viitoarea Constituantă? Câțiva membri au obiectat că, după un astfel de răspuns, Comisiunea Europeană poate disolvă Adunarea. Dacă Inalta Comisiune are asemenea instrucțiuni, ea le va da o urmare, oricare ar fi răspunsul nostru. Prin urmare această temere nu semnifică nimic; dar ea îmi pare de natură a ne îndreptă prin o altă cale la cestiunile interne. D-l Butculescu a zis că noi nu ne-am îndeplinit misiunea decât pe jumătate; iar D-l Kretzulescu a zis că noi am fi gata a răspunde la acele cestiuni, cari ar fi puse de Inalta Comisiune, și anume privitoare la suferințele cari decurg din Separațiunea Principatelor. Noi nu am fost provocați până în prezent la aceasta, și ar fi un lucru straniu a provoca noi o asemenea cestiune. D-l Kretzulescu mai adaoge că misiunea Adunării nu e terminată, până ce Congresul dela Paris nu se va fi pronunțat asupra celor patru puncte. Noi însă știm că Congresul dela Paris nu se va întruni până ce Inalta Comisiune nu-și va fi făcut Raportul său. Iată de ce trebuie să răspundem, arătând motivele, cari acum ne opresc de a rosti alte dorinți. În cursul discuțiunei nu s'a prezentat un alt argument nou, decât acela că s'ar violă Tractatul de Paris, dacă noi ne-am ocupa de cestiuni interne; ar fi însă o necuviință de a se servi de un asemenea argument, fiindcă Inalta Comisiune trebuie să cunoască Tractatul de Paris.

«Tractatul de Paris nu e violat de Adunarea ad-hoc, dacă ea se mărginește a exprima numai cele patru dorințe generale, rezervându-și dreptul de a face o Lege Electorală, cu consimțământul Inaltelor Puteri; căci cu toate că

aceasta nu este de atribuțiunea Adunărei, dar ar fi singurul mijloc practic, a intra odată prin poarta autonomiei în drepturile noastre».

D-l *Ion Brătianu* se urcă la tribună și zice :

«Voiu combate pe d-l Golescu asupra două puncte din argumentarea sa.

«Primul punct, susținut de d-l Golescu, este că această Adunare nu are altă misiune decât a rosti dorințele țării asupra celor patru puncte, astfel cum au fost formulate de națiune. Nu împărtășesc această opinie, fiindcă poporul român, care ne-a ales, ne-a chemat în biserică și am fost nevoiți a jură — cel puțin deputații de Argeș au îndeplinit această formalitate — de a nu ne mărgini a manifesta dorințe, ci a întrebuiți toate mijloacele ce ne dă puterea morală, pentru a obține realizarea acestor dorințe. Prin urmare misiunea acestei Adunări nu va fi îndeplinită decât când Congresul se va fi pronunțat în această privire.

«D-l Golescu a mărturisit că noi nu avem dreptul de a așeză bazele Constituțiunii și de a face Legea Electorală, dacă Inaltul Congres s'ar opune. Cu tot respectul ce am pentru Congres, există ceva mai sacru pentru mine; este sângele vărsat de strămoșii noștri și drepturile ce ei ne-au lăsat. De aceea noi nu suntem datori a cere dela Congres să ne permită a exercita dreptul nostru de Autonomie.

«Noi cerem dela Congres Unirea și un Principe Suveran străin, pentrucă aceasta atinge ordinea dreptului public și a echibrului european. Noi supunem înaltei înțelepciuni a Congresului dorința națiunii de a avea un guvern reprezentativ, pentrucă, cu toate că această dorință e de resortul autonomiei noastre, el atinge un oarecare punct al interesului public european; și facem aceasta cu o grăbire cu atât mai mare, cu cât numai astfel putem exprima Inaltelor Puteri garante recunoștința noastră.

«Inșă pentru a face o Lege Electorală, noi nu suntem subordonați la autorizarea Congresului. Tractatul de Paris conține diverse dispozițiuni, cari violează drepturile noastre; inșă Congresul de Paris nu putea cunoaște drepturile noastre, pe când noi le cunoaștem. Să luăm din Tractatul de Paris ce este conform cu drepturile noastre, dar nu ce le slăbește.

«D-l Golescu a mai adaos, că unii din noi sunt preocupați de aceasta, că, declarând misiunea noastră terminată, noi am da Inaltei Comisiuni pretextul de a disolvă Adunarea, pe când tot d-l Golescu zice că Inalta Comisiune nu are nevoie de un asemenea pretext. Și eu împărtășesc această opinie. Nu avem firește o forță necesară de a ne opune Inaltei Comisiuni; dar să nu-i dăm cel puțin, pentru a putea face aceasta, motive de a presupune consimțământul nostru, declarând într'un mod categoric că misiunea noastră este terminată. Misiunea noastră va fi terminată, când do-

rințele noastre vor fi admise și când se va dizolva Adunarea în contra voinței ei.

«In ceea ce privește ideea d-lui Kretzulescu, eu cred că onorabilul nostru coleg a voit fără îndoială să pună Inalta Comisiune în puțința de a ne da ocaziunea de a arăta trista stare a patriei noastre, produsă prin neexistința condițiilor politice conținute în cele patru dorințe. Când vom descrie noi mizeria noastră, aceasta ar produce efectul, că Inaltele Puteri vor satisface dorințele noastre.

«Credeam că Comisiunea noastră va lua în considerare observațiunile făcute de mine în cele trei întruniri pregătitoare, și că astfel am evita trista necesitate de a combate lucrarea unei Comisiuni, ai căreia membri au toată simpatia noastră.

«Combat Raportul Comisiunei, fiindcă, dacă n'a găsit argumente nouă, el ar fi trebuit să reproducă cel puțin ce conține Memorandul cu mai multă putere și energie, pentru a convinge inteligențele cele mai rebele și a arăta Europei, că viața noastră se dezvoltă din ce în ce mai mult, în loc de a se micșora.

«Care este interesul Europei? Este de a constitui din noi o forță, care va răspunde cu dorințele sale și cu interesele sale. Să arătăm deci, prin energia vieții noastre naționale, că aserțiunile inamicilor noștri nu sunt adevărate, și că avem la noi toate elementele necesare pentru a constitui un stat mare: elemente cari, dacă n'ar fi constituite și ar fi lăsate în starea anormală actuală, ar continua a fi, precum se susține în părțile Memorandului, pe cari le-ați suprimat, elemente de dezordine și de turburare pentru Europa. Când cauza noastră va fi astfel apărată, ea va putea mai ușor să reușească.

«Propun deci ca Raportul Comisiunei să rămâie ca o simplă lucrare pentru urgența propusă de d-l Dimitrie Ghica. Să se redacteze o nouă expunere de motive, cu o forță de convingere de care cauza noastră are nevoie; căci lucrarea Comisiunei ar produce o tristă impresie, dacă i s'ar atribui caracterul unui răspuns făcut în numele unei națiuni.

«Propun deci să se facă o nouă lucrare pe bazele următoare: — Adunarea ad-hoc, în virtutea autonomiei aceste țări și pentru motivele expuse în Memorandul său, declară că nu poate procede astăzi la lucrări privitoare la chestiuni interne, înainte ca Congresul dela Paris să fi fixat pozițiunea politică a acelor țări. — Adunarea ad-hoc mai declară că-și rezervă facultatea de a face la timpul oportun Legea Electorală pentru viitoarea Constituantă și de a pune bazele nouăi Constituțiuni».

In urma unei discuțiuni foarte agitate între d-nii Dimitrie Ghica, D. Brătianu, Ion Brătianu, C. A. Kretzulescu, Hr. Tell și Butculescu,

Adunarea a pus Raportul la vot prin apel nominal. Scrutinul a dat 39 voturi pentru Raport, și 37 contra. Raportul a fost adoptat cu o majoritate de 2 voturi.

In *Ședința XVIII* din 29 Noemvrie, discuțiunea asupra Raportului Comisiunei reîncepe, în scop de a-i aduce oarecari modificări, pentru a fi votat de toată Adunarea. D-l Dimitrie Ghica propune ca paragraful al 2-lea al concluziunilor Raportului să glăsească astfel: — «Adunarea, în virtutea autonomiei țării, își rezervă dreptul, după ce Congresul dela Paris va fi consimțit la dorințele rostite de Români, să așeze bazele viitoarei lor Constituțiuni, și să facă Legea Electorală pentru Constituanta, care va elabora această Constituțiune»—.

Adunarea primește Raportul d-lui Ghica cu modificarea menționată în unanimitate, afară de d-l C. A. Kretzulescu.

D-l Ion Brătianu cere «ca în Procesul Verbal să fie constatat, că paragraful al 2-lea al concluziunii Raportului a fost primit în unanimitate, mai puțin un vot.

In *ședința XIX* din 2 Decemvrie se fac din partea mai multor deputați cereri de a insera în paragraful 2 al Concluziunilor Raportului o expresiune, propusă de d-l Gr. Marghiloman, și anume de a zice: «Adunarea, în virtutea autonomiei țării, *rezervă dreptul națiunii*, etc.»—.

Aceste rectificări dau loc la desbateri noue asupra formulării votului din ședința trecută.

D-l *A. G. Golescu* se încearcă a expune din nou situațiunea pentru a o clarifica. D-sa zice:

«D-l Kretzulescu, care a încuviințat Raportul Comisiunei, a fost singurul care a votat în contra lui, chiar după ce majoritatea, într'un spirit de conciliațiune, a introdus modificările reclamate de minoritate. Noi ne-am mirat de aceasta, cu atât mai mult, că d-l Kretzulescu însuș a propagat în timp de un an programul național, care conține că Adunarea ad-hoc, după ce Congresul va fi admis cele patru puncte, va așeza bazele viitoarei Constituțiuni și va elabora Legea Electorală, ca și cum Adunarea își putea atunci afla ea însuș competența legală întru aceasta. D-l Cernătescu a declarat și el, că ar fi un act de patriotism de a arăta Inaltei Comisiuni Europene starea actuală a țării; o asemenea opiniune nu e o crimă, dar poate fi un mijloc indirect, de a intra în cestiuni interioare:

«Cauzele care opresc națiunea română a intra acum în cestiunile interne, este mai ales că a văzut în Tractatul dela Paris o violare a Autonomiei țării. In urma Tractatului de Akerman, o Comisiune, compusă de Români, a fost însărcinată de a face un Regulament. Cu toate că acel Regulament putea să fie mai defectuos decât acel în vigoare, el eră totuș făcut de țară. Și Tractatul de Adrianopole, dotându-ne cu un Regulament mai bun, a comis greșeala de a da străinilor o prea mare înrăurire de a se amesteca în reformele interioare. Aceasta a determinat pe mai mulți patrioți să protesteze în contra Regulamentului. Vine acum Tractatul de Paris, care promite încă mai mult ca Tractatul de Adrianopole, dar care violează încă mai mult autonomia noastră decât acest din urmă tractat. Regulamentul în vigoare a fost elaborat de o Comisiune compusă pe jumătate de Români și pe jumătate de persoane numite de autoritățile rusești, și a fost supus în urmă aprobării Adunării Generale Extraordinare. Națiunea vede astăzi că Tractatul de Paris trimite o Comisiune Europeană pentru a face o cercetare și a raportă Congresului; iar Congresul va face Constituțiunea, care va fi promulgată prin un Hati-humajum. Prin acest Tractat s'a dat dar o mai mare influință străinilor în afacerile țării; temerile țării erau dar legitime.

«Votul formulat de d-l Kretzulescu în ședința precedentă nu eră conform dorinței națiunii. Această Adunare a fost aleasă sub condițiune de a nu procede niciodată la reforma interioară, pentru a nu deschide străinilor calea amestecului în afacerile interioare. Contractând această obligațiune, noi nu putem să ne ocupăm de o lucrare, care ar expune Inaltelor Puteri starea actuală a țării. Actul menționat de d-l Tell în ședința din urmă, și pe care nu i s'a dat voie să-l cetească, constată că aproape noi toți eram de opinie de a nu manifesta altceva decât cele patru puncte. Propunerea în cestiunea aveă de țel a regulă pozițiunea critică, ce a fost creată prin programul patriotic susținut de d-l Kretzulescu, de a nu ne ocupa decât de cele patru puncte, fiindcă o Adunarea consultativă nu are nici dreptul, nici datoria de a face legi. Opiniunea d-lui Tell demonstră Inaltelor Puteri, că națiunea nu aveă altă dorință decât a face Legea Electorală, opiniune care a fost adoptată și semnată de câțiva din acei cari au votat în contra Raportului Comisiunii.

«Ce dezvoltare de drept rezultă însă în favoarea Puterilor Garante prin Tractatul de Paris? Fiindcă Puterile, cari ne-au dat garanția vieții noastre naționale, au și ele o mare răspundere, neputând garantă o stare de lucruri, care ar da loc la turburări sau care ar înlesni ingerința străinilor; de acolo izvorește dreptul străinilor de a luă o parte oarecare la reviziunea instituțiilor noastre naționale. Care poate fi această parte? Inaltele Puteri au înțeles că sunt multe nemulțumiri, cari cer a fi îndreptate; ele au văzut

o revoluțiune, care dovedește necesitatea acestei îmbunătățiri; ele au văzut că există o națiune decăzută, și nu e o națiune decăzută, unde să nu fie mari abuzuri. Cine va pune un capăt acestor abuzuri? Acei cari au fost victimele lor? Dar aceștia vor fi în mod natural însuflați de neîncredere, de ură, de invidie. Cei cari au profitat de injustiție? Puterile Garante aveau firește dreptul de a suspecta bunăvoința și sinceritatea acestor din urmă într-o lucrare, care trebuie să fie conformă justiției. Ele au văzut un mănunchiu de patrioți reclamând în 1848 o îndreptare, dar cari poate nu da o garanție suficientă de moderațiune, ce avem drept să cerem dela un partid în adevăr patriot, căci tendințele exagerate nu au fundat niciodată un ce stabil. Mai trebuie să adaogem calomniile unei prese străine, susținând că noi nu suntem capabili de a ne da noi înșine legi. Puterile Garante s'au temut deci, că nu vom ajunge a concilia toate interesele. Aceste temeri și consecințele lor sunt foarte naturale. Ele însă nu pot să nu iea în considerație opiniunea manifestată de partidul național, și anume că țara e destul de coaptă pentru a face reformele necesare. Aceasta se poate spune de noi, fără a jigni Puterile Garante.

«Noi ziceam dar, că dreptul și interesul națiunii nu mai iartă de a urmă călea deschisă de Tractatul de Adrianopole; că ea își rezervă dreptul de a-și face ea însăși Constituțiunea, care va fi pactul împăciurei. Puterile Garante își pot rezervă dreptul de observațiune; nimic mai mult.

«Acestea sunt motivele cari au hotărît națiunea să nu intre în cercetarea cestiunilor de administrațiune interioară; pentru aceste motive am declarat și noi în sânul Comisiunei, că am îndeplinit mandatul nostru.

«Națiunea a fost consultată asupra dorințelor privitoare la Organizarea ei definitivă și ea a dat răspunsul ei: tot ce putem face prin noi înșine, nu avem nevoia să cerem dela străini.

«De aceea națiunea are a rezumă dorințele ei în cele patru puncte:— *Autonomia*, căci cu toate că o posedăm, noi dorim ca ea să ne fie garantată de Europa, — *Guvern Constituțional*, pe care îl avem, dar a căruia garantare ne este mai ales necesară. Două cereri nouă au fost formulate: aceea a *Unirei* și a *Principelui Străin*. Toată agitația țării a fost concentrată asupra acestor două puncte. Dacă ele ne sunt acordate de Puterile Garante, urmările vin dela sine: dacă aceste două puncte nu sunt îndeplinite, nimic bun nu poate fi făcut în țară.

«Tractatul de Paris a zis că dorințele țării vor fi luate în considerațiune. Națiunea a zis: aceste patru puncturi sunt existența noastră națională. Europa să nu creadă că va fi făcut ceva pentru țară, dacă ea nu ne dă aceste patru puncturi; dacă Europa va refuză, ea nu a făcut nimic, Tractatul de Paris va rămânea neexecutat.

«Adevărata moderație nu e desbrăcată de energie. Poate cineva să aibă o mare simpatie pentru progres și dori tot binele posibil pentru patria sa, fiind cu toate acestea moderat în mersul său. Energia consistă nu în vorbe pompoase, ci în puține cuvinte simple și bine de înțeles pentru toți».

În urma d-lui Krețulescu și d-lui D. Ghica, d-l *Ion Brătianu* se urcă la Tribună și zice:

«Dela deschiderea sesiunii acestei Adunări, mi-am impus o lege, de a nu răspunde la atacuri personale.

«Subiectul acestei discuțiuni, care durează de câteva zile, este acesta: Cine va face Legea Electorală pentru Constituantă? Această chestiune este foarte importantă, pentrucă ea cuprinde autonomia țării. Cățivă pretind că autonomia țării nu a fost niciodată violată; ea a fost violată din nenorocire de mai multe ori. D-l A. G. Golescu a adus aminte în cuvântarea sa mai multe violări; și chiar una a fost comisă de curând — Convenția dela Balta-Liman, în contra căreia cățivă nu au protestat—. D-l A. G. Golescu a făcut un tablou foarte exact și foarte moderat de starea noastră; a expus poziția făcută Puterilor Garante prin Tratatul de Paris, precum și temerile țării.

«Însă nici d-l Golescu, nici altul nu a indicat mijlocul pentru a ieși din acest impas.

«D-l A. G. Golescu a zis, că Adunarea aceasta a fost convocată prin un act, care nu emană din voința națiunii, ci din aceea a străinătății, și concluziunea a fost că Adunarea nu poate avea o altă misiune, o altă autoritate, decât acelea ce i-au fost conferite de acest act. Sunt împrejurări fatale, în cari cineva se sinucide prin logică. D-l A. G. Golescu zice că, cu toate că Tratatul de Paris ne-a promis o reparațiune, națiunea totuș, geloasă de autonomia ei, declară că este matură pentru a-și face ea însaș reformele interne. În adevăr, națiunea nu a uitat nimic din ce ar putea să-i garanteze autonomia sa, căci în prevederea sa, ea a însărcinat pe mandatarii săi de a face Legea Electorală, pentru a intra astfel în exercițiul legal al dreptului său de autonomie.

«Congresul de Paris a găsit țara într'o stare anormală, fără un corp constituit care să reprezinte voința națională, și cu autorități cari nu se bucură de încrederea Românilor. Chiar de ar fi fost posibil de a restitui imediat țării exercițiul autonomiei sale, Inaltele Puteri au preferit să facă ele Legea Electorală. Ori cât de bune să fi fost intențiunile lor, nu este mai puțin adevărat că autonomia noastră a fost violată. Aceasta eră o necesitate și națiunea a primit-o.

«Trebue examinat astăzi, dacă este posibil de a evita aceeaș necesitate Puterilor Garante. Nu am pretenția de a fi legiuitor; nu cunosc capacitățile

fiecăruia din Domniile-Voastre, pentru a zice că dacă nu vom pune noi bazele Constituțiunii, națiunea e pierdută. Tot ce vroesc este ca autonomia să nu mai fie violată, ca Legea Electorală să nu mai emane dela străini, ci dela noi. Diferința dintre noi consistă în aceasta, că unii recunosc acest drept Națiunii, dar nu totodată și acestei Adunări. Noi recunoaștem acest drept și Adunării, care îl ține dela națiune. Națiunea ni l-a conferit; dar națiunea nu ni l-ar fi dat, că ar fi fost datoria noastră de a ni-l apropria și numai națiunea singură ar fi putut să ni-l conteste. Dacă nu vom face noi Legea Electorală, întreb cine o va face? Care este corpul constituit, care poate reprezintă națiunea mai bine decât noi? Oricare ar fi fost misiunea ce ni s'ar fi dat de Puterile Garante, este o necesitate absolută pentru noi de a face noi Legea Electorală; este totodată un drept, care ni s'a acordat de națiune. De aceea am și zis, că am fi dorit să se facă o lucrare, în care am notifică Inaltelor Puteri, că noi ne-am apropiat acest drept, cedând unei necesități absolute; că dacă am renunță a face Legea Electorală, am sacrifică din nou autonomia țării. Cred că trebuie să întrebuițăm toate mijloacele pentru a ieși din impasul în care ne aflăm, și să nu uităm un singur moment că dacă nu îndeplinim astfel misiunea noastră, noi comitem o crimă în contra națiunii».

După aceste cuvântări, cari au emoționat Adunarea, se prezintă *două propuneri de urgență*, amândouă susținute de 30 de deputați.

Propunerea d-lui *Al. Petrescu* e următoarea :

«Acum că, prin votul nostru din ședința precedentă, am rostit dorința țării, ca această Adunare să nu mai procedă pentru moment la alte lucrări, am onoarea a propune ca Adunarea să închidă prima serie a lucrărilor sale prin o adresă către Inaltele Puteri Garante, în care să exprimăm via recunoștință a țării pentru deciziunile luate până acum, precum și întreaga încredere ce are, că solitudinea Inaltelor Puteri nu ne va părăsi înainte ca noua existență politică, care i-a fost promisă, să-i fie asigurată».

Propunerea d-lui *Al. Florescu* e următoarea :

«Adunarea ad-hoc declară că ea încetează de a lua în considerare, în viitor, orice moțiune făcută de unul din membrii săi și suspendă orice lucrare și orice discuțiune până ce Inaltul Congres European va fi luat o deciziune în privința voturilor rostite în 9/21 Octomvrie».

Adunarea procede la alegerea unei Comisiuni de 5 membri, pentru examinarea moțiunii de urgență a d-lui Petrescu. Membrii aleși sunt d-nii: Alexandru Golescu, Alexandru Florescu, Dimitrie Ghica, Eugeniu Predescu și Hristache Tell.

În 4/16 Decembrie, Comisiunea Europeană primește dela Divanul ad-hoc al Valahiei adresa următoare din 3/15 Decembrie, semnată de Președintele Adunării Arhiepiscopul Mitropolit Nifon de Vicepreședintele Nicolae Golescu și de Secretarii Ștefan Golescu, Dimitrie Brătianu, Ion Cantacuzino, Scarlat Turnavitu:

Textul adresei e următorul:

«Am comunicat Adunării ad-hoc nota ce mi-ați făcut onoare a-mi adresa în 16/28 Noembrie. Adunarea discută atunci o propunere prezentată de Principele Dimitrie Ghica în cuprinderea următoare:

«Adunarea ad-hoc a României, pentru motivele exprimate în Memorandul «din 6/18 Noembrie, exprimă dorința țării, de a nu procede pentru moment la alte lucrări, și de a aștepta ca Inaltele Puteri garante să se pronunțe mai «înainte asupra dorințelor votate de această Adunare în 9/21 Octombrie».

«Această propunere, având acelaș obiect ca nota E. V., Adunarea a trimis și una și alta la o Comisiune spre a prezintă raportul ei.

«În urma raportului acestei Comisiuni, Adunarea a emis votul următor, pe care mă grăbesc a-l comunica E. V. ca răspuns la nota Voastră:

— «Adunarea, considerând:

«1. — Că țara, de când ea a luat cunoștință de Tractatul de Paris din 18/30 Martie, după o cugetare matură asupra dorințelor ce Inaltele Puteri o cheamă să exprime în privirea Organizării ei definitive, având în vedere autonomia sa și interesele sale, a formulat ea însăș aceste dorințe —, și că, plină de încredere în intențiunile binevoitoare ale Inaltelor Puteri, ea le-a încredințat deputaților aleși de ea, spre a le rosti în sânul Adunării, ca răspuns la cererea Inaltelor Puteri. Adunarea a votat aceste dorințe în unanimitate în ședința ei din 9/21 Octombrie și le-a dezvoltat în Memorandul ei, votat în 6/18 Noembrie.

«2°. — Rezultă din aceste fapte, că Adunarea, chemată a reprezintă voința țării, nu poate, după voturile privitoare la reviziunea părții politice și generale a Statutelor și Regulamentelor noastre, să exprime și alte dorințe privitoare la amănuntele organizării administrative și ale reformelor legislative; — o asemenea lucrare se va putea îndeplini prin exercițiul regulat al dreptului ei de autonomie.

«3°. — Dacă Adunarea, neștiind cont de aceste considerantē, ar vroi să întreprindă o asemenea lucrare, natura chiar a dorințelor exprimate, precum și împrejurările în cari țara se află, s'ar opune, precum Memorandul o arată în mod suficient.

4°. — În ceea ce privește însă bazele viitoarei noastre Constituțiuni și Legea Electorală pentru o Constituantă care va elaboră această Constituțiune, Adu-

narea și-a rezervat în Memorandul ei de a proceda, după ce Congresul de Paris se va fi pronunțat asupra dorințelor Românilor.

«Pentru aceste motive, Adunarea a votat concluziunile următoare :

«1°.—Adanarea declară, că astăzi ea nu mai are de exprimat alte dorințe.

«2°.—Adunarea, în virtutea dreptului de autonomie a țării, își rezervă dreptul, după ce Congresul de Paris va fi admis dorințele Românilor, de a pune bazele viitoarei Constituțiuni și de a face Legea Electorală pentru o Constituantă, care va elabora această Constituțiune.

«3°.—Adunarea invită pe Președintele ei a comunica Inaltei Comisiuni Europene acest vot, precum și motivele sale.

«Profit de această ocazie pentru a reitera E. Voastre asigurarea prea înaltei mele considerațiuni».

*

În urma unui schimb de vederi, la care au luat parte toți membrii Comisiunii Internaționale, aceasta hotărăște a trimite Președintelui Divanului ad-hoc al Valahiei în 4/16 Decemvrie următoarea scrisoare semnată de Talleyrand ca răspuns:

«Comisiunea a luat cunoștință de conținutul scrisorii cu data din 3/15 Decemvrie.

«Comisiunea V'a informat prin nota sa din 10/22 Noemvrie, că în virtutea Art. 23 al Tractatului din 30 Martie 1856 și în conformitate cu Fermanul de Convocare, Divanul trebuia încă să procedă la reviziunea Statutelor și Reglementelor în vigoare. Prin nota sa din 16/28 Noemvrie ea a observat, că în virtutea stipulațiunilor menționatului Tractat, Conferința nu se va întruni la Paris, decât după ce Divanurile vor termina lucrările lor.

«Comisiunea crede că și-a împlinit datoria sa, luminând Divanul Valahiei asupra mersului lucrărilor sale.

«Dar această adunare, declarând că nu are alte dorințe de rost decât acele pe cari le-a exprimat, Comisiunea consideră această declarațiune ca definitivă, și se abține prin urmare de a mai adresa Divanului cestiuni, pe cari de altfel le-ar fi făcut».

*

În *Ședința XX* din 7 Decemvrie, *d-l Hristache Tell*, Raportor al Comisiunii pentru organizarea propunerii de urgență a d-lui Al. Petrescu, dă cetire Raportului Comisiunii, care conchide la respingerea propunerii.

În urma unei schimbări de vederi, se votează cu apel nominal, și raportul e adoptat cu 41 de voturi în contra 38.

D-l *Scarlat Turnavitu* cetește scrisoarea Comisiunii Internaționale cu data din 4 (16) Decemvrie.

D-l *A. G. Golescu* să urcă la tribună și rostește următorul discurs care, în urma propunerii d-lui Voinescu, votată în unanimitate, e trecut în întregimea lui în Procesul Verbal al Adunării.

«In urma comunicării ce s'a cetit, trebuie să recunoaștem că pozițiunea, unde am ajuns, e bine definită și destul de delicată. Comisiunea Internațională declară că ea nu a aflat în Divanul ad-hoc ușurința ce ea așteptă, pentru a procede la revizuirea statutelor în vigoare. Cu tot respectul și buna voință a fiecăruia dintre noi de a fi favorabili dorințelor Inaltei Comisiuni Europene, noi am cugetat, în fața dreptului națiunii, ca nu noi să-i dăm ușurințele ce ea eră în drept a așteptă dela noi. Conflictul este evident.

«Doresc să dau oarecari deslușiri, pentru a scuza Adunarea și națiunea română.

«Pun dar întrebarea : calea în care a intrat această Adunare este ea demnă de a fi reprobată sau merită a fi lăudată? Mai întreb încă : temerea națiunii este ea fundată ori nu? Iată ce trebuie lămurit, pentru a închide gura celor ce ne acuză, pentru a răspunde unei prese stăine, care nu încetează a umplea Europa de calomniile cele mai odioase în contra națiunii și în contra Adunării noastre. Eu zic din contra, că purtarea noastră este demnă de toată lauda, și aceasta se poate dovedi în puține cuvinte.

«Inalta Comisiune Europeană a venit printre noi, pentru a ascultă toate plângerile diferitelor clase ale națiunii române. Națiunea, temându-se de a compromite autonomia sa, dând străinilor mijloace a se amestecă în elaborarea legilor, s'a mărginit a rosti cele patru dorințe generale. Ce faptă mai vrednică de laudă, de a vedea Clase, cari suferiau și aveau multe plângeri, să zică Europei prin a lor purtare :— Avem multe plângeri de făcut, dar interesul național nu ne permite de a le expune acum ; noi suntem convinși că compatrioții noștri ne vor da dreptatea, la timpul oportun. Cred că ar fi greu să se găsească în Europa civilizată o națiune, unde clasele suferinde să dea dovezi de o abnegațiune atât de mare. Și în acelaș timp, în cât privește partidul progresist, adică partidul care, bucurându-se de oarecari privilegii, dorește totuș reforme în țară, ce dovadă mai mare de patriotism ar putea el da, decât a înăduși, pentru a zice așa, via nerăbdare ce are de a realiza în sfârșit principiile și doctrinele, pentru cari el a luptat până astăzi? Ce lucru mai natural, când străinilor, cari veniau la noi și ne ziceau : — «Am venit la voi să îndreptăm suferințele voastre — », noi cu toții am răspunde: — «Iată durerile ce am suferit, iată ideile pentru cari am luptat —»? Persistința însă a nu răspunde ne pare a fi hotărîre mare și frumoasă. Am văzut în alte țări partidele politice așteptând dela străini realizarea dorințelor, ce nu puteau satisface prin propria lor putere. Prin urmare, și clasele

cari suferiau și cari n'au primit o educațiune politică întreagă, și clasele cari au luptat pentru a dobândi realizarea unor doctrine, și unele și altele au făcut abnegațiune, cele întâi de suferințele lor, cele din urmă de via dorință de a excuță ideile lor. Ce dovadă mai mare de patriotism, de încredere în viitor puteau da atât clasele cari suferiau, cât și noi cari luptam pentru a obține o orecare ameliorare? Prin această atitudine Adunarea a închis mai bine gurile străinilor calomnatori, decât când am fi venit la tribună și le-am fi răspuns cu amărăciune. Adunarea a răspuns prin cea mai nobilă purtare ce putea avea o Adunare națională.

«Dați-mi voie să revin asupra celor zise în ședința precedentă, pentru a justifica temerile națiunii, ca dreptul de autonomie să nu fie violat. Voiu adaoge puține cuvinte la ce a fost zis. În 1848 a fost în țară o revoluție. Partea acestei Adunări, care a luat parte la acea revoluțiune, a făcut aceasta, sunt convins, din patriotism înainte de toate; ei au fost povățuiți de interesul politic, care eră cel adevărat. Adevăratul motiv a fost următorul: țara credea, pe drept ori nu, că autonomia ei eră violată, că amestecul unei Puteri străine o oprimă și înădușă glasul ei. Iată singurul motiv adevărat al revoluțiunii. Nu vreau să susțin că multe suferințe nu au contribuit și ele, însă suferințele manifestate de jos nu pot produce decât turburări sau revolte. O revoluțiune izbucnește numai atunci, când idea fulgerătoare a emancipărei vine din clasele înalte ale societății. În adevăr, națiunea se simția strânsă și oprimată de o mână străină în exercițiul drepturilor sale cele mai bine definite. Care a fost sborul simțimentelor noastre în 1848? Națiunea reclamă drepturi cari izvorau din Tractate, sprijinindu-se în acelaș timp pe o mai bună înțelegere cu Inalta Poartă. Ea a făcut aceasta nu numai prin propria ei mișcare, ci instigată și consiliată de Europa, cel puțin de Europa Occidentală. Europa Occidentală apărea geloasă de preponderența Rusiei pe malurile Dunărei de jos. Ni se zicea neconținut: — Când veți da dovezi, că puteți conserva legături strânse cu Inalta Poartă și cere în acelaș timp drepturi naționale în virtutea acestor legături, Europa va simpatiza cu voi și vă va da ce cereți. Aceasta vrea să zică, că în 1848 erau mari speranțe, că Inalta Poartă va aprecia simțemintele cari ne apropiuau de Puterea suzerană, pentru a consolida mai bine legăturile, cari sunt atât în interesul Inaltei Porți, cât și în interesul nostru. Intreaga națiune simția aceasta mai mult ori mai puțin.

«Să examinăm cum s'a răspuns la această așteptare a națiunii. Nu vreau să vorbesc de Tractatul dela Balta-Liman, pentru că Inalta Poartă a invocat împrejurări cari au silit-o să-l subscrie. Inșă după Răsboiul din Orient, când asemenea împrejurări nu existau, când Europa Occidentală cerea dela Inalta Poartă și când aceasta da cu grațiozitate nouăle libertăți tuturor supușilor

ei, subjugați cu puterea sabiei, — țările noastre ce au primit prin inițiativa Inaltei Porți? Noi am fost obiectul unor acte, cari nu pot să ne inspire cea mai mică încredere. Ultimul act răspândit prin jurnale eră, că Inalta Poartă nu recunoaște Capitulațiunile noastre și că are pretențiunea la drepturile de suveranitate asupra Principatelor. Ce au făcut Puterile Garante în favoarea acestor națiuni, în fața unor pretențiuni atât de exagerate? O singură Putere le-a contestat până astăzi; Rusia singură a protestat. Rusia e singura Putere, care a declarat că nu poate recunoaște această denegare a Capitulațiunilor, precum nici pretențiunea de a substitui un drept de suveranitate acelu de suzeranitate. Sunt convins că Puterile Occidentale nu vor putea să nu dezaprobe aceste pretențiuni exagerate, și că limbajul lor va fi conform cu al Rusiei, când va sosi timpul. Dar țara nu a văzut încă din partea lor o reprobare a actului Cancelariei dela Constantinople și eră în drept să nu aibă încredere.

«Tractatul de Paris a hotărît ca o Comisiune, compusă de delegați ai Statelor riverane ale Dunărei, să se întrunească la Viena, pentru a prelucra un Regulament de navigație a acestui fluviu. Care au fost pretențiile Inaltei Porți? Ea nici nu vrea să recunoască Principatelor dreptul de a avea o voce proprie a lor, când ea nu va fi cu totul conformă cu avizul Comisarului Otoman. Ea nu vrea măcar să recunoască dreptul Principatelor de a avea fiecare o Copie ratificată a Convenției definitive; aceea ce este al lor, ca o consecință a dreptului lor, de a avea propriii lor reprezentanți în sânul Comisiunii Dunărene. Las la o parte pretențiunea extraordinară a Inaltei Porți de a avea patru voturi, în loc de un vot, în sânul Comisiunii. Țara este în drept să întrebe, cum i se contestă astăzi un drept, care îi eră recunoscut de Poartă și de Austria, sunt acum douăzeci de ani.

«În 1853 Impărăția Austriei a propus Moldo-Românilor încheierea unei Convențiuni speciale pentru interesele particulare ale Austriei și ale Principatelor. Negociațiunile asupra acestei Convențiuni au durat trei ani. Cabinetul de Viena nu a avut recurs la intervențiunea Turciei; el s'a adresat direct la țară. I-a recunoscut prin urmare autonomia și drepturile internaționale: drepturi naturale în ce se atinge de interesele particulare ale națiunii și mărginite numai prin condițiunea de a nu slăbi legăturile noastre cu Inalta Poartă.

«Cum nu ar privi națiunea astăzi cu neîncredere starea actuală a lucrurilor, când aceleași Puteri cari, înainte de 20 de ani, recunoșteau națiunii aceste drepturi, voese astăzi să i le conteste? Să-mi fie permis a adaoge, că în afacerea Comisiunii Dunărene, Guvernul Valahiei a făcut ce eră obligat să facă în calitatea sa de guvern național.

«După afacerea Comisiunii Statelor riverane, se prezintă o altă ocaziune de

a violă autonomia noastră. O convențiune privitoare la o linie telegrafică s'a semnat chiar acum între Imperiul Austriei și Turcia. Cu toate că această Convenție privește și Principatele, autoritățile noastre nici nu au fost măcar consultate. Mai mult încă, s'a dispus de materialul nostru, de banii noștri, fără să fim consultați, și dispozițiunile Convențiunii au fost comunicate de Serviciul telegrafic din Viena Ministrului nostru de Interne. Oare națiunea poate ea să privească aceasta altfel decât ca o violare a drepturilor sale? Când armata austriacă ocupă Principatele, Cașinetul austriac a întrebat el însuș Guvernul nostru, dacă ar vrea să încheie o Convențiune pentru o linie telegrafică, conformă cu aceea care există între Imperiul Austriei și celelalte State Germane. Guvernul nostru a răspuns, dând adeziunea sa. Cum poate Austria anulă astăzi ceea ce ea a crezut convenabil să facă în Principate sunt acum doi ani? Cum poate Austria să dispună de banii noștri și să ne impună îndatorirea de a transporta gratis depeșele străine? Oare nu am cheltuit noi pentru instalarea telegrafului nostru, și nu avem dreptul a ne despăgubi? Nu avem oare dreptul a fixa taxele noastre și tarifele noastre?

«După o asemenea violare, națiunea nu e oare îndreptățită a se teme, că într'o zi altă Convențiune va regulă fără știrea noastră trecerea în transit prin Principate a scrisorilor, chiar a mărfurilor străine?

«Națiunea nici nu poate prevedea unde se vor opri aceste violări ale drepturilor ei. Eu nu vorbesc de drepturi istorice sau naturale, ci numai de drepturi pozitive, de drepturi ce ni s'au recunoscut de Cabinetul austriac chiar în anii din urmă, de drepturi pe cari nimeni nu le contestă, și cari, în urma Tractatului de Adrianopole, au fost recunoscute de Inaltele Puteri, pentru că, după acest Tractat, Puterile Occidentale au încheiat cu Inalta Poartă Tractate de Comerț, cari nu sunt obligatorii pentru Principate. Aceste Puteri au recunoscut că tarifele stabilite între dânsele și Inalta Poartă nu pot să fie aplicate în Principate, și în realitate ele nu au fost aplicate. Dar iată că astăzi se încheie Convențiuni, prin cari se dispune de ceea ce ne aparține, fără consimțământul nostru. Drepturi până astăzi necontestabile sunt astăzi puse în chestiune. Cum să mai fie națiunea încrezătoare? Cum să nu se teamă, că cu cât ni se promite mai mult, drepturile noastre pot fi expuse a fi violate?

«Nimic nu e dar mai natural decât obligațiunea impusă de națiune mandatarilor ei, de a expune Europei că drepturile ei sunt violate. Tot ce noi putem face, este de a protesta prin reacțiunea noastră. Astfel înțeleg cel puțin eu datoria mea.

«Inimiciii cauzei noastre naționale ne pun însă întrebarea: Cum s'a întâmplat că frații noștri din Moldova au înțeles lucrul într'un chip și noi în altul? Aceasta nu dovedește o mare diversitate de opinii și de interese între a-

mândouă malurile Milcovului. Răspunsul nostru este următorul: — Suntem convinși că Moldovenii nu au luat calea urmată de noi, pentru că adunarea lor nu a fost restrânsă ca a noastră prin obligațiuni puternice. Noi am avut toată libertatea în timp de un an pentru a ne lumina și a discuta asupra intereselor națiunii, și a mijloacelor cele mai proprii de a apăra drepturile ei în împrejurările în cari ne aflăm. Frații noștri Moldoveni erau apăsați de mâna de fier a unui Caimacam grec».

D-l Ion Brătianu se urcă la tribună și zice: — «Unanimitatea care a decis ca întreg discursul d-lui Al. G. Golesecu să fie inserat în Procesul Verbal al ședinței Adunării, dovedește că el a constatat adevăruri cunoscute de toată lumea, adică necesitatea de a apăra drepturi moștenite de străbunii noștri și de a fi vigilenți. Când formam noi majoritatea, toată răspunderea ne apăsa pe noi. Astăzi majoritatea s'a mutat; ea a trecut la partidul conservator, cum a spus d-l Tell».

D-l Hristache Tell întrerupe pentru a constata că d-sa a zis — când e vorba de interesul națiunii, nu este majoritate și minoritate, ci unanimitate.

D-l Ion Brătianu reieă cuvântul și zice: — «Majoritatea este mutată. Cât timp partidul nostru a avut majoritatea, purtarea noastră a fost, precum ne sfătuiă Dumnezeu; astăzi acei cari au majoritatea trebuie să gândească, că națiunea și lumea au ochii ațintiți spre ei. D-l A. G. Golesecu zice — că nu e de ajuns a rosti dorințe și a avea drepturi garantate, dar că este încă mai necesar a veghiă zi și noaptea, ca aceste drepturi să nu fie violate. Cu toate că din inimă împărtășese în totul aceste idei ale d-lui Golesecu, eu resping concluziunea cuvântării sale. Nu pot pricepe, cum poate cineva rămânea cu brațele încrucișate, când drepturile națiunii ar fi călcate și desființate. Misiunea partidului conservator, care s'a bucurat de privilegiu, care prin pozițiunea sa și prin luminele sale poate privi lucrurile dintr'un punct de vedere înalt, este de a veghiă la conservarea drepturilor politice și onoarei națiunii».

D-l Hristache Tell, adresându-se Conservatorilor zice: — «D-l Ion Brătianu v'a făcut o lecțiune asupra modului de a apăra interesele țării. Și eu sunt convins că este o datorie a tuturor a apăra cauza națiunii prin toate mijloacele legale. Când toată Europa e monarhică, nu trebuie să apărăm cauza republicană; precum ar fi o greșeală, când Europa ar fi republicană, să apărăm cauza monarhiilor. Cred că trebuie să umblăm pe calea urmată de toată Europa».

(O parte din Adunare dă semne de dezaprobare).

Nu-și terminase d-l Hristache Tell lecțiunea sa proprie asupra modului de a apăra interesele și demnitatea națiunii, și o nouă

furtună izbucni în Adunarea, în care se discută din puncturi de vedere foarte înalte datoriile cetățenești în împrejurări grave.

Furtuna o ridică țăranul clăcaș Tănase Constantin, care, la verificarea titlurilor deputaților Divanului ad-hoc, a avut îndrăzneala să-și apere alegerea sa în contra silniciilor agenților Guvernului.

Tănase Constantin ridică vocea sa în numele clăcașilor, clasă care eră apăsată, care avea cel puțin dreptul de a vorbi, dar nu i-a fost dată voia de a-și spune și ea suferințele și necazurile ei.

Tănase Constantin se urcă la tribună și susținut de deputații clăcași ceteste următorul discurs, care s'a hotărât să fie trecut în întregime în Procesul-Verbal al Ședinței:

«Ca Români, cari am jertfit, trebuie și suntem gata să jertfim orice interes al nostru, ca să păstrăm în întregime sfintele drepturi ale țării noastre, așa cum ne-au fost lăsate de strămoși: — ca reprezentanți credincioși și supuși ai alegătorilor noștri și ca cetățeni țărani, cari dorim din tot sufletul nostru pacea, liniștea, buna înțelegere, unirea și fericirea obștească a tuturor claselor de Români, — venim acum plini de încredere să arătăm în sânul acestei cinstite Adunări crudele noastre suferințe și neclintita și statornica noastră iubire pentru scumpa și nenorocita noastră patrie.

«In adevăr, nu este de nici un folos să vă înșir marele număr de suferințe înspăimântătoare, cari ne-au schingiuit și ne mai schingiuesc pe noi țărani plugari români, frații voștri cei mai adevărați; deoarece credem că inimile voastre, pline de simțiri omenești și românești, le cunosc tot așa de bine ca și noi, și că ele nu vor rămânea reci față de aceia, față de cari au dat dovezi netăgăduite că voesc să fie calde.

«Acuma dar, după ce noi am votat dorințele politicești fundamentale ale țării și actul care le desvoltă, cu voi, ca și voi, și în urma răspunsului ce am făcut împreună cu voi celor două note ale Inaltei Comisiuni Internaționale; — credem că este datoria noastră cea mai neapărată, potrivit poruncii ce ne-au dat alegătorii noștri, și ca să fim împăcați și în cugetul nostru, să amintim cele ce urmează în fața sfântului altar al Patriei noastre.

«Intru cât privește dreptul de Autonomie a țării, țăranul plugar român să aibă și el parte la ea în mod natural, ca ori și care Român. Regulamentul Organic, care ne-a apăsă și ne apasă de moarte, Regulament care chiar Tractatul din Paris a hotărât să fie modificat, n'a fost alcătuit cu știrea, nici cu învoirea noastră a țărănilor. Noi nu l-am aprobat, dinpotrivă l-am respins chiar cu primejdia vieții noastre și noi nu ne-am pus capul sub jugul lui atât de greu, decât când în mai multe puncte ale țării am fost uciși cu tunul și cu baioneta!

«Toate legile cari au fost făcute după Regulamentul Organic, au fost făcute fără noi și în dauna noastră!

«Noi vedem cu adâncă durere, că cu cât țara se îndreaptă prin munca noastră și prin sudoarea noastră, cu atâta soarta noastră a țăranilor ajunge de plâns și de nesuferit! Astăzi să se știe nu numai de către Români, dar și de întreagă lumea, cât este de rău organizată această țară și cât de asuprit e aci poporul! Noi am fost chemați în această cinstită Adunare, pentru că șapte Impărați, potrivit autonomiei țării, au găsit cu cale să facă în țară așezăminte nouă, cari statornicite pe dreptate, să fie spre folosul tuturor Românilor și să întărească Patria. Noi țăranii plugari români am suferit și suferim în chip tot mai dureros din pricina nedreptății legilor și a așezămintelor cari stăpânesc astăzi țara noastră.

«Dacă n'am deschis gura ca să spunem asuprirea de moarte, ce ne apasă, asuprire care în aceeaș vreme este și nenorocirea țării, pricina este că am înăbușit în fundul inimilor noastre amintirea tuturor suferințelor clasei noastre, pentru a nu lua în seamă acum decât suferințele țării întregi. Cu toate acestea nimeni să nu se gândească a talmăci tăcerea noastră ca o dovadă că suntem mulțumiți de starea noastră lăuntrică de acum. Noi ne gândim înainte de toate, cu o grijă nesfârșită, ca și voi toți, să apărăm autonomia Patriei noastre obștești.

«Dacă noi țăranii români am votat să nu cercetăm trebile dinăuntru ale țării și dacă stăruim în această hotărîre, aceasta nu o facem nici din neștiință, nici de frică să nu pierdem vreun folos oarecare, dar din dorința fierbinte ca să nu vătămăm noi înșine Autonomia țării noastre.

«Noi țăranii români ne oprim aci, așteptând hotărîrea Inaltului Congres din Paris asupra celor patru dorințe politicești ale țării, votate de această cinstită Adunare în 9/21 Octomvrie, și cari cuprind vieța viitoare a Românilor.

«Noi țăranii plugari români, cari suntem partea cea mai numeroasă a unei țări autonome, avem dreptul netăgăduit să luăm parte la viitoarele adunări, cari vor alcătui Constituția țării și legiurile ei lăuntrice. Prin urmare noi țăranii români ne păstrăm dreptul să aducem la cunoștință în Adunarea, care va alcătui legiurile lăuntrice ale țării, toate sarcinile ce ne-au fost puse de legile în ființă și să arătăm îndreptările de lipsă, pentru ca să se întemeieze fericirea și pacea adevărată în țară.

«In sfârșit, dacă locul nostru al țăranilor plugari români ne va fi răpit în Adunarea viitoare; noi protestăm mai dinainte și aducem la cunoștință prin aceasta, că toate legile ce se vor face fără de noi vor fi privite de țară ca nedrepte și asupritoare, și nu vor fi recunoscute de noi decât ca un rod al silei, așa cum a fost și Regulamentul Organic.

«Noi cerem prin urmare cu stăruință, în numele dreptății, ca mărțurisirea noastră să fie trecută în procesul verbal al ședinței de astăzi.»

(Semnați): Tănase Constantin, Tică Ion, Ion Roateș, Tudose Mungescu, Nicolae Maziliu, Marin Părcălăbescu, Stoica Cojocar, Stan Pannait, Stroe Ivașcu, Mircea Mălăeru, Iene Cojocar, Ion Roibu, Stancu Stănilă, Constantin Moglan, Stamate Budurescu, Preda Cernat.

Nimeni nu se așteptă în Adunare la o cuvântare atât de patriotică și liniștită, atât de cumpănită și dreaptă, dar totdeodată atât de energică. Ea a fost pentru toți o amintire, că apărarea drepturilor politice și onoarea națiunii cere dela toți, ca fiecare să vegheze neconținut ca acestea să nu fie în pericol de a fi sfărâmate, prin neputințele noastre omenești.

După Tănase Constantin s'a urcat la Tribună Principele *Dimitrie Ghica* și a zis:

«D-l Ion Brătianu, în loc de a da sfaturi clasei, pe care-i place să o numească Clasa Privilegiaților, ar face mai bine să se adreseze la acei cu care are relațiuni continue și asupra cărora are o mare înrăurire. D-l Brătianu ar fi nimerit-o mai bine să sfătuească pe țărani să nu pronunțe aci un discurs, care pare că zice străinilor: Veniți să ne faceți legile noastre, căci aristocrații nu voesc să ne dea dreptate. Ar fi o mare nedreptate a acuză înalta clasă a Aristocrației, că ea vrea să înădușe vocea plugarilor, pentru că Aristocrația, în împrejurările actuale, a considerat ca o sacră datorie a conservă dreptul de Autonomie a Românilor. Dacă d-l I. Brătianu a zis, că Voevozii români nu au fost decât despoți și tirani,—s'a citat de altă parte în Memorandul Adunării, la redacțiunea căruia a dat concursul său, numele a doi Voevozi, cari au plătit cu capul lor apărarea drepturilor Românilor.»

D-l *Ion Brătianu* zice: «Domnilor! Aplaudați!»

D-l *Ghica* urmează: «De câteori am fost nevoit să ieau cuvântul, nu a fost pentru a provoca aplauze, ci pentru a zice adevăruri, cari nu plac unora dintre noi. Unica preocupare a proprietarilor a fost a conservă intacte drepturile noastre sacre de Autonomie, iar nu de a înăduși, precum pretind unii, vocea țăranilor. Aștept cu cea mai vie nerăbdare regularea definitivă a drepturilor proprietății și a datoriilor țăranilor, o linie definitivă de demarcare a drepturilor reciproce, o dispozițiune hotărâitoare, pentru ca să nu să mai exploateze teoria că proprietatea e o răpire de drepturi. Odată ce buna înțelegere va fi stabilită, nu e proprietar cu inimă atât de aspră să nu dorească ameliorarea soartei țăranilor, în ce privește mai ales stingerea abu-

zurilor și altele. Astăzi însă e vorba de a apăra Autonomia țării; în urmă vom regula și socotelile dintre noi.»

După câteva observațiuni, d-l Dimitrie Brătianu face propunerea semnată de 30 deputați, prin care se cere, că Adunarea iea vacanță dela 10 Decemvrie până la 3 Ianuarie viitor.

Se alege o Comisiune de 5 membri pentru a prezintă Adunării Raportul în ședința următoare. Comisiunea a fost compusă din d-nii: Gr. Marghiloman, P. Cernătescu, Gr. Serurie, Culoğlu și Dimitrie Ghica.

*

În *Sedința XXI* din 10 Decemvrie, d-l Marghiloman cetește Raportul Comisiunii de 5 membri, care propune următoarea Concluziune:

«Adunarea hotărăște să iea vacanță până la 20 Ianuarie st. v., epocă până când sperăm un răspuns dela Congresul de Paris; dară în caz de împrejurări cari ar reclama întrunirea noastră, Biourul să fie însărcinat a ne convoca imediat.

Puindu-se Raportul la vot cu apel nominal, au votat pentru 42, contra 38. Prin urmare a fost adoptat cu o majoritate de patru voturi.

*

În 12 Decemvrie, Adunarea ad-hoc a fost invitată de Mitropolit pentru a se da cetire ultimului ei Proces Verbal.

Analele Academiei Române.

L. B.

	Cronica Bohotinului, de <i>Radu Rosetti</i>	1,60
	Noțiunea valorii în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,30
	Din Nichita Acominatos Honiatul, traducere a părților privitoare la Istoria Asanizilor, cu introducere și index, de <i>Gheorghe Murnu</i>	1,20
	Note genealogice și biografice despre familiile Buhuș și Rosetti, foști proprietari ai moșiei Bohotinul, de <i>Radu Rosetti</i>	—,40
	Câteva manuscrise și documente din țară și străinătate relative la istoria Românilor, de <i>N. Iorga</i>	—,30
	Cauzalitatea în succesiune, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,50
	Originile partidului național în România, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,20
Tom. XXIX.	— Desbaterile Academiei în 1906—7.	6.—
	» XXX.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	8.—
	Cronica Vascanilor (Județul Suceava), de <i>Radu Rosetti</i>	1,50
	Despre originea și transformările clasei stăpânitoare din Moldova, de <i>Radu Rosetti</i>	—,70
	Un boier oltean la Karlsbad în 1796—1797: călătoria lui Barbu Știrbei în apus, de <i>N. Iorga</i>	—,20
	Congresul pentru Proprietatea literară și artistică, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,20
	Câteva fărâme din corespondența lui Alexandru Vodă Ghica, Domn și Caimacam al Terii-Românești, de <i>N. Iorga</i>	—,20
	Congresul sociologic din Londra și organizarea militară a școalelor în România, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,30
	Despre censura în Moldova. I. Iniințarea cenzurii de guvernul provizor rus și funcționarea ei sub acel regim, 1828—1834, de <i>Radu Rosetti</i>	—,40
	— II. Censura sub Mihaiu Sturdza, 1834—1849, de <i>Radu Rosetti</i>	1,50
	— III. Censura cărților evreești în Moldova sub domniile regulamentare, de <i>Radu Rosetti</i>	—,60
	Neconstiutul în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,30
	Evoluția în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,30
	Tradiția istorică în chestiunea originilor române, de <i>Dimitre Onciul</i>	—,20
	Două Zamfire, domnițe române din secolul XVI, trecute în Transilvania, de <i>Ioan Pușcariu</i>	—,30
	Câteva observațiuni asupra îndatoririlor militare ale Cneșilor și boierilor moldoveni în secolii XIV și XV, de <i>I. Bogdan</i>	—,30
	Contribuții la istoria Moldovei între anii 1448—1458, de <i>I. Bogdan</i>	—,30
	Evangeliiile dela Homor și Voroneț din 1473 și 1550, de <i>I. Bogdan</i>	1.—
» XXX.	— Desbaterile Academiei în 1907—8.	5.—
	» XXX.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	6.—
	Despre censura în Moldova. IV. Censura sub Grigorie Ghica și desființarea ei, de <i>Radu Rosetti</i>	1.—
	Cetatea Neamțului dela podul Dâmboviței în Muscel, de <i>I. Pușcariu</i>	—,20
	Notiță despre monetele lui Petru Mușat, de <i>Nicolae Docan</i>	1.—
	Lupta între Drăculești și Dănești, de <i>A. D. Xenopol</i>	1.—
	Contribuțiuni la studiul cronicelor moldovene (Nicolae Costin, Tudosie Dubău, Vasile Dâmian), de <i>Const. Giurescu</i>	—,40
	Inscripțiile dela Cetatea-Albă și stăpânirea Moldovei asupra ei, de <i>I. Bogdan</i>	1.—
	Documentul Răzenilor din 1484 și organizarea armatei moldovene în sec. XV, de <i>I. Bogdan</i>	1.—
Indice	alfabetic al volumelor din <i>Anale</i> pentru 1898—1908	2.—
Tom. XXXI.	— Desbaterile Academiei în 1908—9	2.—
	» XXXI.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	5.—
	Patruzeci și doi de ani de domnie a Regelui Carol I, de <i>D. Sturdza</i>	10.—
	Un proces de sacrilegiu la 1836 în Moldova, de <i>Radu Rosetti</i>	—,20
	Letopisețul lui Azarie, de <i>I. Bogdan</i>	—,50
	Cum se căutau moșiile în Moldova la începutul veacului XIX. Condiția de răfueală a Hatmanului Răducanu Roset cu vechilii lui pe anii 1798—1812, de <i>Radu Rosetti</i>	1,60
	Originile asiro-chaldeene ale greutăților romane, de <i>Mihail C. Sufu</i>	1,50
	Arhiva senatorilor din Chișinău și ocupațiunea rusească dela 1806—1812. I. Cauzele războiului. Inceputul ocupației, de <i>Radu Rosetti</i>	—,20
	Negru Vodă și epoca lui, de <i>Dr. At. M. Marienescu</i>	2.—
	Criminalitatea în România, după ultimele publicațiuni statistice, de <i>I. Tanoviceanu</i>	—,50
	Arhiva senatorilor din Chișinău și ocupația rusească dela 1806—1812. II. Negotierile diplomatice și operațiunile militare dela 1807—1812. Amănunte relative la ambele țeri, de <i>Radu Rosetti</i>	—,30
	Unioniști și separatiști, de <i>A. D. Xenopol</i>	1,50
		—,50

Analele Academiei Române

	L. B.
Tom. XXXVII. — Desbaterile Academiei în 1909—1910	5.—
» XXXVII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	14.—
Știri despre veacul al XVIII-lea în țerile noastre după corespondențe diplomatice străine, I, 1700—1750, de <i>N. Iorga</i>	—,50
Arhiva senatorilor din Chișinău și ocupația rusească dela 1806—1812 III. Amănunte asupra Moldovei dela 1808 la 1812, de <i>Radu Rosetti</i>	1,60
— IV. Amănunte asupra Țerii-Românești dela 1808 la 1812, de <i>Radu Rosetti</i>	2,—
Despre elementele cronologice în documentele românești, de <i>N. Docan</i>	—,50
Partidele politice în Revoluția din 1848 în Principatele Române, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,60
Studii privitoare la numismatica Țerii-Românești. I. Bibliografie și documente, de <i>N. Docan</i>	1,20
Știri despre veacul al XVIII-lea în țerile noastre după corespondențe diplomatice străine. II, 1750—1812, de <i>N. Iorga</i>	—,80
Conflictul dintre guvernul Moldovei și mănăstirea Neamțului. I. Înainte de 1 Iunie 1858, de <i>Radu Rosetti</i>	1,60
Marele spătar Ilie Țifescu și omorirea lui Miron și Velișco Costin, de <i>I. Tanoviceanu</i>	—,50
Luptele dela Ogetin și Teișani din zilele de 13 și 14 Septembrie 1602 (7111), de <i>General P. V. Năsturel</i>	—,50
Conflictul dintre guvernul Moldovei și mănăstirea Neamțului. II. După 1 Iunie 1859, de <i>Radu Rosetti</i>	1,50
Din amintirea unui boier Moldovean din jumătatea întâi a veacului XIX, Dimitrie Ghițescu, 1814—1878, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,70
«Doamna lui Ieremia Vodă», de <i>N. Iorga</i>	1.—
Sociologia și socialismul, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,20
Despre metoda în științe și în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,20
Țara Severinului sau Oltenia, de <i>Dr. At. M. Marienescu</i>	—,50
» XXXVIII. — Desbaterile Academiei în 1910—1911 <i>(Sub presă)</i>	
» XXXVIII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> <i>(Sub presă)</i>	
Francisc Rákóczy al II-lea, înviatorul conștiinței naționale ungurești și României, de <i>N. Iorga</i>	—,40
Un călător italian în Turcia și Moldova în timpul războiului cu Polonia, de <i>N. Iorga</i>	—,30
Două documente privitoare la Revolta boierilor din țara Făgărașului în favoarea lui Mihnea Vodă numit cel Rău, 1508—1510, de <i>Ioan Pușcariu</i>	—,20
Carol al XII-lea, Petru cel Mare și țerile noastre, de <i>N. Iorga</i>	1,—
Câteva note despre cronicile și tradiția noastră istorică, de <i>N. Iorga</i>	—,20
Alte lămuriri despre veacul al XVIII-lea după izvoare apusene. Luarea Basarabiei și Moruzeștii, de <i>N. Iorga</i>	—,40
Răscoala Seimenilor în potriiva lui Mateiu Basarab, de <i>N. Iorga</i>	—,30
Ceva despre ocupațiunea austriacă în anii 1789—1791, de <i>N. Iorga</i>	1.—
Insemnătatea divanurilor ad-hoc din Iași și București în istoria renașterii României, de <i>D. A. Sturdza</i> . I. Tratatul de Paris din 30 Martie 1856	—,40
— — — II. Anul 1856	1,20
— — — III. Anul 1857	1,60